

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GİRİTLİ HİLÂLÎ DÎVÂNI

(İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. M. KORKUT ÇEÇEN

HAZIRLAYAN
BETÜL KEVSER BİLGİ

MALATYA - 2019

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**GİRİTLİ HİLÂLÎ DÎVÂNI
(İNCELEME-METİN)**

BETÜL KEVSER BİLGİ

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. M. KORKUT ÇEÇEN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MALATYA, 2019

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GİRİTLİ HİLÂLÎ DÎVÂNİ (İNCELEME-METİN)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç.Dr. Mehmet Korkut ÇEÇEN

HAZIRLAYAN
Betül Kevser BİLGİ

Jürimiz tarafından 9 AĞUSTOS 2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu Yüksek Lisans tezi oybirliği ile başarılı bulunarak Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

- Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı
1. Doç.Dr. Mehmet Korkut ÇEÇEN
 2. Prof. Dr. Ali YILDIRIM
 3. Doç.Dr. Nazmi ÖZEROL

İmzası

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof.Dr.Mehmet KUBAT
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. M. Korkut ÇEÇEN'in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “Giritli Hilâlî Dîvânı İnceleme-Metin” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel kurallara uyarak, tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün kaynakların hem metin içinde hem de kaynakçada kurallara uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Betül Kevser BİLGİ

ÖN SÖZ

Hilâlî'nin hayatı hakkında yaptığımız araştırmalarda kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Şiirlerinden hareketle şâirin Giritli olduğunu ve XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın birinci yarısında yaşamış olabileceği sonucuna vardık. Şâirin tespit edebildiğimiz tek eseri olan Dîvân'ı, Milli Kütüphane'de 290 numara ile kayıtlıdır. Eserle ilgili verilen bilgilerde, şâirin ölüm tarihi H. 950/M.1544 olarak kayıtlıdır. Ancak bu ölüm tarihi, Hilâlî mahlaslı başka bir şâire aittir. Bu kişi, Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlı 3298 numaralı mecmuanın 41-60. yapraklarında eseri yer alan Hilâlî-i Takye-dûz (Takyeci)'dur. Giritli Hilâlî ve Dîvân'ı hakkında herhangi bir araştırma, çalışma yapılmadığını fark ettik. Bu sebeple Giritli Hilâlî'nin Dîvân'ı üzerine çalışma yapmaya karar verdik. Dîvân'la ilgili yaptığımız araştırmalarımız sonucunda, yukarıda bahsettiğimiz Milli Kütüphane nüshasından başka bir nüshaya ulaşamadık. Böylece tek nüsha üzerinde çalışma yapmaya başladık.

Bu çalışmayla tasavvuf edebiyatımızın önemli bir şâirini gün yüzüne çıkarmayı hedefledik. Ayrıca eser, Osmanlının tasavvuf kültürü çeşitliliğinin ortaya konmasına katkıda bulunması yönüyle önemlidir. Giritli Hilâlî Dîvânı, Anadolu dışındaki topraklarda Türk tasavvuf anlayışının yansımalarına da ışık tutacak niteliktedir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Dîvân'daki şiirlerden hareketle şâirin hayatı, tasavvufî yönü, edebî şahsiyeti ve Dîvân'ı üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde Dîvân; şekil, dil ve anlatım ve muhteva bakımından üç başlıkta incelenmiştir. Şekil özelliklerinde, Dîvân'da kullanılan nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif gibi husûsiyetlere yer verilmiştir. Dil ve anlatım özelliklerinde, şâirin kullandığı kelime kadrosu, Dîvân'da kullanılan atasözleri ve deyimler incelenmiştir. Muhtevâ özelliklerinde ise Halvetî bir şâir olan Giritli Hilâlî Dîvânı'nda öne çıkan Halvetîlik ve tasavvufla ilgili unsurlar üzerinde durulmuş, bunun dışında öne çıkan diğer unsurlar da Dîvân'dan örneklerle açıklanmıştır.

Sonuç ve kaynakçadan sonra üçüncü bölüm gelmektedir. Bu bölümde ilk olarak Giritli Hilâlî Dîvânı'nın imlâ özellikleri verilmiş, metnin transkripsiyonuyla

ilgili açıklamalar yapılmış ve Dîvân'ın transkripsiyonlu metni ortaya konulmuştur. İmlâ özellikleri maddeler halinde örneklerle açıklanmış, ardından metin tespitinde takip edilen yol anlatılmıştır. Dîvân metni oluşturulurken manzûmelerin sıralamasında, nüshadaki sıralamaya uyulmuştur. Çalışmanın sonuna Dîvân'ın tıpkıbasımını eklenmiştir.

Çalışmam esnasında, bana yol göstererek karşılaştığım sorunları çözmemde yardımını esirgemeyen, zaman ayırıp çalışmamı kontrol eden, hatalarımı düzelten tez danışmanım Doç. Dr. M. Korkut ÇEÇEN'e şükranlarımı sunarım.

Betül Kevser BİLGİ

Malatya, 2019

ÖZET

BİLGİ, Betül Kevser. Giritli Hilâlî Dîvânı (İnceleme-Metin), Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 2019

Bu çalışma, XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın birinci yarısında yaşamış olan mutasavvıf şâirlerden Giritli Hilâlî'nin hayatı, sanatı ile Dîvân'ın şekil, muhteva incelemesi ve transkripli metninden meydana gelmektedir. Giritli Hilâlî bir Halvetî şeyhidir. Şiirleri tasavvufî içerikli olup dönemin tasavvuf edebiyatı özelliklerini gösterir.

Giritli Hilâlî Dîvânı üzerine yaptığımız bu çalışma şâirin kullandığı kelimeler, üslûbu ve edebî sanatları kullanışı doğrultusunda, şâiri anlamamıza ve şâirin yaşadığı coğrafyada, tasavvuf ve kültür ortamını görmemize yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak; yaptığımız bu çalışmayla Girit'in Tekke-Tasavvuf edebiyatı şâirlerinden olan Hilâlî'nin edebî kişiliğini ve Dîvân'ını edebiyat dünyasına tanıtmaya çalıştık.

Anahtar Sözcükler: XVIII ve XIX. yüzyıl, Girit, Hilâlî , Halvetîlik, Dîvân.

ABSTRACT

BİLGİ, Betül Kevser. Dîvân of Hilâli (Analysis- Text), Master Thesis, Malatya, 2019

This study consists of the life of Cretan Hilâlî -one of the Turkish Literature poets lived in between XVIIIth and XIXth centuries- his art, form and content analysis of his dîvân, the transcript of his text. Hilâlî is a sûfî in Halvetî religious order. His poems have his time's qualities.

The study about Dîvân of Hilâlî will help us to to understand the poet, mysticism and culture atmosphere in the time and geography he lived by his words, language and the way he uses the literary arts.

In conclusion, with this study, we have brought the literary personality and Dîvân of Cretan Hilâlî who is one of the Tekke Literature poet in Turkish Literature.

Key Words: XVIIIth and XIXth centuries, Cretan, Hilâlî, Halvetî, Dîvân.

İÇİNDEKİLER

KABUL ONAY SAYFASI.....	iii
ONUR SÖZÜ	iv
ÖN SÖZ.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix

I. BÖLÜM

GİRİTLİ HİLÂLÎ'NİN HAYATI, TASAVVUFÎ YÖNÜ, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DÎVÂNI

1.1. Hayatı.....	2
1.2. Tasavvufî Yönü.....	4
1.3. Edebî Şahsiyeti.....	10
1.4. Dîvânı.....	15

II. BÖLÜM

DÎVÂNIN İNCELENMESİ

2.1. Şekil Özellikleri.....	17
2.1.1. Nazım Şekilleri.....	17
2.1.1.1. Gazeller.....	17
2.1.1.2. Rûba'î.....	18
2.1.1.3. Matla ve Müfredler.....	18
2.1.2. Vezin.....	19
2.1.3. Kafiye ve Redif.....	21
2.2. Dil ve Anlatım Özellikleri.....	28
2.2.1. Atasözü ve Atasözü Hükümünde Söyleyişler.....	30
2.2.2. Deyimler.....	31
2.3. Muhtevâ Özellikleri.....	32
2.3.1. Halvetîlik ve Tasavvufla İlgili Unsurlar.....	33

2.3.1.1. Halvetiyye	33
2.3.1.2. Nakşî-Hüsni Sultan	35
2.3.1.3. Hâl	36
2.3.1.4. Ârif.....	37
2.3.1.5. Pîr, Şeyh, Mürşid	39
2.3.1.6. Zâhid.....	40
2.3.1.7. Dergâh, Hânkâh, Semâhane	42
2.3.1.8. Şerîat, Tarîkat, Hakikat.....	43
2.3.1.9. İnsan	43
2.3.1.10. Aşk.....	44
2.3.1.11. Sır	46
2.3.1.12. Devr-Devrân.....	47
2.3.1.13. Halvet.....	48
2.3.1.14. Esmâ	50
2.3.1.15. Sahâvet.....	50
2.3.2. Muhtevâda Öne Çıkan Diğer Unsurlar.....	51
2.3.2.1. Na't ve Münâcât.....	51
2.3.2.2. Medhiyyeler	52
2.3.2.3. Nevrûziyye.....	54
2.3.2.4. Elifnâme	54
2.3.2.5. Şathiyyât.....	55
2.3.2.6. Sosyal Eleştiri	56
2.3.2.7. Yiyecekler	57
2.3.2.8. Mekânlar	58
KAYNAKÇA.....	61

III. BÖLÜM GİRİTLİ HİLÂLÎ DÎVÂNI

3.1. Dîvânın İmlâ Özellikleri	65
3.2. Metnin Transkripsiyonuyla İlgili Açıklamalar.....	66
3.3. Transkripsiyonlu Metin.....	69

TIPKIBASIM

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
ev.	: Çeviren
d.	: Doğum
H.	: Hicrî
Hz.	: Hazreti
hzl.	: Hazırlayan
KK	: Kur'ân-ı Kerîm
M.	: Milâdî
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
no	: Numara
ö.	: Ölüml
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vd.	: Ve diğerleri
vb.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayınları

I. BÖLÜM

**GİRİTLİ HİLÂLÎ'NİN HAYATI, TASAVVUFÎ YÖNÜ,
EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE DÎVÂNI**

1.1. Hayatı

Hilâlî'nin hayatıyla ilgili yaptığımız araştırmalar neticesinde, kaynaklarda fazla bir bilgiye rastlayamadık. Yazmış olduğu Şiirlerden yola çıkararak Girit'te yaşadığını anladığımız Şâir Kandiyelidir. Doğu Akdeniz'in Kıbrıs'tan sonra en büyük ikinci adası olan Girit, 1692'de tamamen Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Kandiye, Hanya ve Resmo sancaklarına ayrılan adanın en büyük Şehri ve merkezi Kandiye'dir (Tukin, 1996: 85).

Hilâlî Őohbetiň söyle Giridiň vařfını eyle
Girid Akdeñize nokta yaradılmış haķıķatle

155/1

Ulu Şehri dürür andiye ki Őehr-şânî İşlâmbul
İçinde kırkları hâzır yediler üçleri bile

155/4

Hilâlî Dîvânı'nda Girit valiliği yapmış olan iki paşa için yazılmış medhiyyeler bulunması da Şairin Giritli olabileceğinin göstergelerindedir. Bu paşalardan biri, Girit'te valilik yapmış olan Abdullah Paşa'dır:

Sırr-ı Mevlânâya erdiň Őâhım 'Abdullâh Pařa
andye mensb oldu kendüye kemâlâtle Paşa

176/1

Hilâlî'nin medhiyye yazdığı diğer Girit valisi de Ferhat Paşa'dır. Ferhat Paşa H.1212/M.1797-1798 tarihinde Girit'e vali olarak gönderilmiştir:

Ceddimiň sırrıyla hem-dem Őâh-ı zât-ı muħterem
Biň ikiyüz on ikide bařdı andyeye adem

182/1

Şâirin "Gözümüz yollarda kaldı ey vezîr-i bî-nazîr" diye övdüğü fakat ismini zikretmediği kişi, bu iki validen biri olmalıdır. Şiirde, Hilâlî gelecek olan yeni Girit valisini sabırsızlıkla beklemektedir:

Gözümüz yollarda kaldı ey vezîr-i bî-nazîr
Meymenet şânîñ durur hem nām-ı pākindir vezîr

177/1

Şairin bir manzûmesinde “Hilâlî Kandî” mahlasını kullanması, Kandiyeli olduğunu doğrular niteliktedir:

Başın egmişdir Hilâlî Kandî hem rızâdadır
Sen vezîr-i bî-nazîrsin devletiñle biñ yaşa

176/5

Şairin doğum ve ölüm tarihleriyle ilgili kesin bir bilgiye ulaşamadık. Ancak şiirlerinde geçen Hilâlî'nin mürşidinden icâzet almış olduğu tarih olan H.1196/M. 1781-1782,

Ki biñ yüz tokşan altıda icâzet-nāmemiz verdi
Sana tefvîz-i hâl ettim umûruñ Haqq ile bile

155/12

Ferhad Paşa'nın Girit'e geliş tarihi olan H. 1212/M.1797-1798,

Ceddimiñ sırrıyla hem-dem şâh-ı zât-ı muhterem
Biñ ikiyüz on ikide başdı Kandeye qadem

182/1

Şeyhinin vefatıyla, Hilâlî'nin posta geçmiş olduğu tarih olan H. 1204/M. 1789-1790,

İki yüz dört senesinde murâdı bâkîye rihlet
Anîñ nûru zühûr etdi Hilâlîye muhâbbetle

155/15

Baba Girîdî-i Hüsnî Şeyh Hüseyin-i Halvetî'nin ölümü için düşünülen tarih olan H. 1240/M. 1824-1825

Dü melek tebşîr ile çıkdı dedi târîhini
El urup aldı 'aşâsın kıldı me'vâ cenneti

173/3

tarihlerinden hareketle, Hilâlî'nin XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın birinci yarısında yaşadığı söylenebilir.

1.2. Tasavvufî Yönü

Hilâlî, Halvetiyye Tarîkatı'na mensuptur. Halvetî Tarîkatı'nı övdüğü "Halvetiyye" redifli şiirinde (bkz. 142 no'lu şiir), Halvetîliği cömertlik kaynağı ve müeddeb bir tarikat olarak vafeder. Şair, bütün tarikat silsilelerinin başlangıcı kabul edilen Hz. Muhammed ve Hz. Alî'den başlayarak (Aşkar, 1999: 555-556), Cüneyd-i Bağdâdî'ye kadar olan bütün tarikatlerin ortak silsilesini sıralar:

Mü'eddeb bir tarîkdir Halvetiyye
Saḥâvet ma'denidir Halvetiyye

Kibâr ḥâliyle me'lûfdur o zâtlar
Muḥammed 'Alî sırrı Halvetiyye

Ḥasan Baṣrîdir anıñ ibtidâsı
Ki anda fi'le geldi Halvetiyye

142/1-3

Şâir, aynı şiirin mahlas beytinde kendisinin de Halvetî olduğunu ifade eder:

Ḥaḳîkat sor Hilâlîden bu sırrı
Saña desin ne demdir Halvetiyye

142/14

"Râhımızdır Halvetî" redifli manzûmede de Hilâlî, gittiği yolun Halvetî yolu olduğunu tekrarlar:

Ḥalvet iledir zuhûru zâhiriñ ü bâtınıñ
Her niẓâm ol yüzden oldu râhımızdır Halvetî

156/3

Hilâlî, Hüsnî Sultan adlı bir mürşidden seyr-i sülûk görmüştür:

Hilâlî Hüsni Şultân himmetiyle fetḥ-i bâb etmiş
Güşâd-ı bâb-ı rahmetdir Hüseyin esrârını gözle

138/7

Hüsni Sultan'ın mürşidi, bir Halvetî azîzi olan “Nakşî”dir. Nakşî, Çıkrıkçı Şeyh lakabıyla anılan Kandiyeli Mustafa Efendi'dir. O ruhî hâli, din anlayışı, cehrî zikir yapması gibi sebeplerle yayılan fitne sonucu H. 1170/M. 1756-1757'de şehit edilmiştir (Kurnaz-Tatçı, 2000: 25). Onun şehâdetiyle hilâfet Hüsni Sultan'a geçmiştir. Hilâlî, Hüsni Sultan'a otuz yıl bağlı kalmıştır:

Ḥaḳîḳat Nakşî Sultândan hilâfet Hüsni Şultâna

Ana naḳl etdi nûru'llâh tecelliler kemâl ile

Anîñ nûr-ı cemâlinden tesellî buldu 'âlemler

Ne münkir var münâfîḳ yok hezârı doldu îmânla

Hidâyet oldu Ḥaḳdan kim münîb olduk biz ol zâta

Muḥabbet bulduk ol yüzden tamâm otuz sene bile

155/7-9

Şâir, H. 1196/M. 1781-1782 yılında Hüsni Sultan'dan icâzetnâme almış, onun vefâtıyla H. 1204/M. 1789-1790 yılında da yerine geçmiştir:

Ki biñ yüz toḳşan altıda icâzet-nâmemiz verdi

Sana tefvîz-i ḥal ettim umûruñ Ḥaḳḳ ile bile

155/12

İki yüz dört senesinde murâdı bâḳîye rıḥlet

Anîñ nuru zühür etdi Hilâlîye muḥabbetle

155/15

Hilâlî, ehl-i sünnet erbâbidir:

Biz muḥabbet ḳuluyuz 'Alî Muḥammed ümmeti

Ehl-i sünnet mezḥebi esrârımız esrâr-ı Ḥaḳ

94/4

O, Hz. Peygamber'e Hz. Ali, diğer Ehl-i Beyt fertleri ve Çâr-yâr'a gönülden bağlıdır. Onlara duyduğu sevgiyi, şiirlerinde çeşitli vesilelerle dile getirir:

Olmasa teşrîfin olmaz Hâk Muhammed Muştafâ

Dü cihân kâşânesi şâhım Muhammed Muştafâ

15/3

Sevdiğimdir pençe-i âl-i 'abâ sırrım benim

'Alî Hâyder sırr-ı zâtım sırr-ı Şultânım benim

166/1

Bendegî hâkdir Hilâlî şâh Hâsan şâh Hüseyn

Vaşfa kudret yok mecâlim şâh Hâsan şâh Hüseyn

126/5

Bu Hilâlîye mürüvvet çâr-yâr-ı bâ-şafâ

Ebübekir 'Ömer 'Osmân 'Alîdir kân-ı vefâ

16/13

Halvetiyye tarîkatının karakteristik özelliklerinden birisi, "Ehl-i Beyt" sevgisidir. Ancak ilk dönemlerde Halvetiyye silsilesinde yer alan ehl-i beyt imamları, sonradan zikredilmemeye başlanmıştır. Mustafa Aşkar, bunda Halvetiyye'nin Osmanlıdaki sosyo-politik misyonundan kaynaklı olarak, kökeninde "Ehl-i Beyt" sevgisi olan Şîî karakterli Safeviyye Tarikâtı'ndan ayrılmak istemesinin etkili olabileceği tespitinde bulunur (1990: 542-546). Bu durum XVI. yüzyılın başında kurulan Safevî devletinden sonra ortaya çıkar. Ancak XVIII. yüzyıl ve XIX. yüzyıl aralığında yaşamış olduğunu tahmin ettiğimiz Hilâlî, Dîvân'ında on iki imam için yazılmış manzûmelere yer vermiştir (bkz. 52. ve 119 no'lu manzûmeler).

Hilâlî çâkeridir on iki şâh-zâde cânânıñ

Mürüvvet anlarıñ şânı niçe meyl etmesin âdem

119/14

Hilâlî, bir başka beyitte Ca'ferî mezhebinden olduğunu söyler:

'Alî zâtım Fâtıma sırrım demim oldu Hüseyn

Meşrebim Zeynül'abâ hem Ca'ferîdir mezhebim

166/5

Mutasavvıf bir şâir olan Hilâlî, insanları Hak yoluna çağırır. “Muhammed Ali sırrını” öğrenmeye davet eder. Şiirlerinde Allah sevgisini, ona ulaşma yollarını, tarîkat âdâbını anlatır. Dîvân’da “Hakdan yaña” redifli gazelde şâir, Hakk’a ulaşmak için yapılması gerekenleri anlatır. Bunun için kişi, önce nefis ü hevâdan geçip kıl ü kâli terk etmeli, Allah aşkı dışında her şeyin sevgisini gönülden silmelidir:

Geçelim nefis ü hevâdan gidelim Hâkdan yaña
Kıl ü kâli terk edelim gidelim Hâkdan yaña

Mâsivâ sevdâ-yı hâli kalbimizden sil süpür
Edelim ‘aşka muhabbet gidelim Hâkdan yaña

3/1-2

Aşk ile, muhabbet ile Hakk’a ulaşılır ve gerçek mutluluğa erişilir:

‘Aşk ile Hakkı hakîkatde bulan buldu şafâ
‘Aşk ile nâr-ı muhabetde yanan buldu şafâ

6/1

Bir mürşid önderliğinde, kalbe Allah tarafından indirilen bilgiye, “marifetullah” denir. Bu bilgiler, yazılamayan, anlatılamayan bilgilerdir. Bu bilgilere akılla ulaşamaz (Kurnaz-Tatçı, 2000: 13-14). Hilâlî de Hak sırrının akıl ve riya ile değil ancak nefsi yenerek elde edilebileceğini, bunun için bir kâmil rehberliğinin gerektiğini söyler:

Sırr-ı Hakkı zerķ ile hîç bilmediler ‘ilm ile
Kâle gelmez hâl iledir naķle gelmez ‘aql ile

Bu rumûzu Hâk hidâyet eyledi ehl-i dile
‘Ârif-i bi’llâha maşşûsdur bilinmez kâl ile

Sen enâniyetle istersen rumûzu bilmege
Nefsi mât et ‘arı terk et başın eg bir kâmile

147/1-3

Hilâlî'nin "Sırr-ı Hak, Muhammed Alî sırrı, ilm-i ledün" sözleriyle ifade ettiği tasavvufî bilgiye ulaşan insanın gönlü, Allah'ın nuruyla dolar; böylece kişi fenâfillâh makamına ulaşarak onun varlığında yok olur, o yoklukta da "hayat" bulur. "İlm-i ledün" sırrına sahip olan kişi bunu gizli tutmalıdır:

Sırr-ı Hâkka tâlib ol bulsun seniñ cânın hayât
Nür-ı maḥz ola vücūduñ gönlün içre dola Hâk
98/4

Sırrı sırr eyler isen 'ilm-i ledünnün açıla
Sırrı fâş eyler isen etme ḥaḳîḳate heves
65/4

Tassavvufî yolculuğun gâyesi, insan-ı kâmil olmaktır. İnsan-ı kâmil olmanın gereği ise edepli olmaktır. Hak yolcuları edepli olmalıdır:

Hem edeb insân-ı kâmidir Hilâlî er isen
Pek gözet adâb-ı Hâkḳı bil edebdir hem edeb
17/7

Bu yolculuk o kadar kolay bir yolculuk değildir. Mücâdele etmeyi ve sabırlı olmayı gerektirir:

Seyr-i Yezdân ḥâlidir cehd et kemâlin bulasın
Hem metânetde şabûr ol olasın kân-ı vefâ
5/3

Hilâlî'nin bu yolculukta zaman zaman zorlandığını ve Rabb'inden yardım istediğini görüyoruz:

Cihâniñ miḥneti çokdur saña varmaḳ ne pek şarpdır
Ḥabîbiñ dediğñ cânâ 'inâyetiñ olur yâ Rab
19/2

Hilâlî samiyetsiz, ikiyüzlü ve gösteriş derdinde olan kimseleri eleştirir. "Ehl-i zâhir" dediği bu kişileri, münafık olarak nitelendirir ve "yılanla çeyan"a benzetir. Ona

göre bu kişilerden uzak durulması gerekir:

Ehl-i zâhir bir muhabbet gösterirler şüretâ
Ehl-i Hakkı pek sever deyü görünür şüretâ

Dış tarafıdır münâfık içi yılanla çeyân
Pek şakım kendiñi andan sen de görüş şüretâ
9/1-2

Kayd-ı şürî olmayanıñ yoluna cânım fedâ
Dîn ü mezhebden geçeniñ yoluna cânım fedâ
11/1

Şâir, vahdet-i vücûd hâlini yaşadığını belirten sözler de söylemiştir:

Ne demdir vahdet-i hâlde Hilâlî buldu her hâli
Erenler vahdet-i Hakkı erenler kendi zâtıdır
48/5

Vahdet sırrı, cem makamında yaşanır (Kurnaz-Tatçı, 2000: 14). Vahdet sırrına erişen Hilâlî, cem makamında yaşadığı manevî zevkle şath (alaycı) üslûbunda sözler de söylemiştir:

Ne demdir bu hidâyâtıñ ne hâldir bu hikâyâtıñ
Cihâna gülğule verdiñ nedir maqsûduñ ey yâ Râb

Bu ‘âlem hep saña kurbân kanâ‘at yok durur sende
Kanâ‘at *kenz-i lâ-yefnâ* buyurmuşsun nedir yâ Râb
19/3-4

Yukarıdaki bilgilerden yola çıkarak yaptığımız araştırmalarda, 2017’de yapılan bir haberde Ahmet Hilâlî Uzbek ismine rastladık. Bu kişi mübadele yıllarında ailesiyle Girit’ten Söke’ye göç eden sekiz kuşaklık Halvetî Tarîkatı’nın son postnişinidir. Söke’de yerleştirildikleri konağın müzeye dönüştürülmesini anlatan haberde, Ahmet Hilâlî Bey’in büyük dedesi olan Şeyh el-Hâc Ahmed Hilâlî’nin Girit’teki Halvetî

Dergâhı'nın 1789'daki ilk şeyhi olduğu bilgisine yer verilmiştir. Bu bilgi, Hilâlî'nin Halvetî olması ve 1789'da Hüsnî Sultan'dan hilafet alarak postnişin olduğu bilgisiyle örtüşmektedir. Hilâlî müfretlerinin birinde “Bu Halveti kurduk” ifadesini kullanmaktadır. Muhtemel ki bu kurulan bir Halvetî dergâhıdır ve ilk şeyhi kendisidir (<https://www.gercekhaberci.com>).

Hulûş-ı kalb ile niyyet edip bu halveti kurduk
Bi-hamdi'llah ki tekmil olduğunda bir ferâh bulduk

187

Bütün bu bilgiler ışığında, Hilâlî Girit'teki ilk Halvetî şeyhi olan Şeyh el-Hâc Ahmed Hilâlî olmalıdır.

1.3. Edebî Şahsiyeti

Hilâlî, şiirlerinde “Hilâlî ve Hilâlî Kandî” mahlaslarını kullanmıştır. Şâir, 184 gazelin 181'inde “Hilâlî” mahlasını kullanırken bir tanesinde ise “Hilâlî Kandî” mahlasını (bkz. 176 no'lu manzûme) kullanmıştır. İki manzûmesinde de mahlas kullanmamıştır (bkz. 151 ve 173 no'lu manzûmeler).

Kaynaklarda “Hilâlî” mahlasıyla şiirler yazan başka şâirler olduğu da görülmektedir. Bunlar, XV. yüzyıl Sultân II. Bâyezîd zamanında yaşamış olan Dîvân şâiri Bursalı Hilâlî, XVI. yüzyılda Türkistan'da yaşamış olan Hilâlî Çelebi, XVI. yüzyılda yaşamış olan Karamanlı Hilâlî Mahmut Çelebi, XVI. yüzyılda İstanbul'da yaşamış olan Hilâlî Ramazan Çelebi, bir diğeri ise XVI. yüzyılda İstanbul'da yaşamış olan Dîvân şâiri Hilâlî'dir (www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com).

Şiirleri ve kendi şâirliği hakkındaki görüşlerine makta beyitlerinde yer veren Hilâlî, şiirlerinde yaşadığı manevî hâlleri dile getirir. Ona göre güzel söz, yaşanan manevî hâlleri anlatan sözlerdir. Bu sözlerin de makbulü az ve öz olanıdır. Hilâlî'nin sözleri de bu minvaldedir:

Ziyâde şöhbete etme heves az söyle düz söyle
Edîbâne ne hoş söyler desinler ne güzel elfâz

80/3

Bu hālāt hep kemālāt hep seniñ zātındadır ādāb
Hilālî hāl yüzün söyler ne hoşdur naql olan elfāz

80/5

O, şiirlerinin gönle doğan sözlerden oluştuğu için diğer gazellere benzemediğini ifade eder:

Bu rengde hîç gazel olmaz Hilālî hîç anı bilmez
Doğan nuṭku yazar çizer muḥabbet eyleyen ister

47/5

Hilālî gazellerinin kolay anlaşılabilir, sade bir dille söylenmiş olduğunu belirtir. Buna rağmen onun sözlerini, herkes değil sadece ârif olanlar anlayabilir:

Bu Hilālî her gazelde şöḥbetiñ söyler kolay
‘Ârif ol ver göñlünü eyle kulağını güşād

41/5

Bütün zevk hâllerine ulaşan Hilālî, bunları ifade eden sözlerinin gayet güzel olduğunu, dolayısıyla bu sözleri okuyanların da güzel insanlar olduğunu söyler:

Zevk-i külle vāşıl olursun Hilālî her zamān
Sözleriñ gāyet güzeldir okuyandır ḥāşşu’l-ḥāş

73/5

Hilālî şiirinin edâsını, gönül ehli olan arifler için, eşsiz bir inciye benzeterek bununla övünür:

Dürr-i yektâdır bu şîve ehl-i dil kāmillere
Ey Hîlâli böyle cevher iftiḥârımdır benim

166/7

Şâir, şiirin karşılığı olarak “nutk” kavramını da kullanır. Bu kavram Dîvân’da “Nutm-ı şeyh, nutk-ı pîr, nutk-ı kelâm, nutk-ı Zātu’llâh, nutk-ı Hak” gibi tamlamalarla kullanılır. Nutk, Allah dostlarının ağzından çıkan Hak sırrını, ilâhî gerçekleri veya sūfiyâne şiirleri içeren ve gerçekleştirilmesi mecbûrî sözler

manâsına gelir (Kurnaz-Tatçı, 2000: 19). Hilâlî, pîrin nutkunun gönülde saklanması gerektiğini söyler:

Nuḡ-ı pîri cān ile gönlünde sakla eyle hıfz

Ṭaşra añlatma ḥālin[i] saklayagör eyle hıfz

81/1

Hilâlî, 133 no'lu manzûmede Yunus Emre'yi bir bahçeye, onun sözlerini de bahçenin mahsulüne benzetir. Bu sözlerden istifâde edilmelidir. Şâir aynı şiirde, pek çok Allah dostunun adını zikreder ve onların kullandıkları ortak sembolleri ve mecazları doğru bir biçimde şiirlerinde kullanır:

Yûnus bir bâğ u bâğçedir yerinden siz şatın alın

Size lâzım olur bir gün bu şöhetden şatın alın

133/1

Şâir, bunlarla birlikte Dîvân şiirindeki benzetme öğelerini de kullanmıştır. Sevgilinin saçının kokusunun anbere, kaşının yaya, gözünün çarḥ-ı feleğe, yanaklarının güle benzetildiği beyitler buna örnek teşkil eder:

Zülf ü ḥālinden erişmiş gönlüme

Büy-ı 'anberle gül-i ḥandān imiş

67/2

Lebin zerrîn ruḥuñ şad-berg gül olmuş

Gözün çarḥ-ı felek kaşuñ yay olmuş

68/1

Aşağıdaki beyitlerde ise şâir, sevgilinin güzellik unsurlarını, namaz teşbihiyle anlatmıştır. Sevgilinin kaşı mihraba, gözü imama, yanakları cemâate, dudakları müezzine, burnu hatibin minberine, kulakları kapıya, dimağı da kevser ırmağına benzetilmiştir:

Kaşuñ mihrābına şāhım gözün 'ayn-ı imām olmuş

Cemā'at ruḥlarındır hem mü'ezzin lebleriñ olmuş

Haṭıbiñ minberi burnun urulmuş kürsi adrında
İki ula durur apı ki udretle biñā olmuş

adırvān oldu dimāğın ki oldur Kevser ırmağı
Yed-i udret verir abdest reh-i Haa süvār olmuş

66/1-3

Aşāğıdaki beyitte ise, p rin nutkunu halis bir inanla dinlemeyenler, boş bir kabağā benzetilmiştir:

Nu-ı p rde bir uş r yok diñleyendedir kemāl
İ‘tikādiñ şāf edegör olmayasın boş aba

100/6

Şāirin şiirlerinde teşbihle birlikte tenās p, telmih, iştikak ve tezat gibi söz sanatlarından faydalandığını görmekteyiz. Aşāğıdaki beyitte mey ile meyhāne sır ile esr r kelimeleri arasında tenās p vardır:

Ne demdir mey ile maħbüb nedir mey-ħāneniñ sırrı
Haıat vaşfını diñle meyiñ maħb buñ esr rı

172/1

Aşāğıdaki beyitte ise ‘‘hamr-hum r’’, ‘‘ma’şuk-aş’’ kelimeleriyle iştikak sanatı yapılmıştır:

Ey benim ħamr-ı ħum rım ey benim şāhım meded
Ey benim ma’şuk-ı ‘aşım ey benim şāhım meded

43/1

Aşāğıdaki beyitte ise ‘‘gece-gündüz’’ kelimeleri arasında tezat sanatı, ‘‘tabl-tanbur-ney-sad ’’ kelimeleri ile ‘‘ney-üflemek-inlemek’’ kelimeleri arasında tenasüp sanatı bulunmaktadır:

Tabl ile tanb r şad sı ney durur z t-ı şad 
Gece gündüz inleyen yanmadadır ol üfleyen

168/4

Aşağıdaki beyitte ise “aşk-aşık-ma’şuk” kelimeleri ve “muhabbet-muhîb-mahbûb” kelimeleriyle iştikak sanatı yapılmıştır:

‘Aşk muhabbet ‘āşık ile ma’şuk
‘Āşık muhîb mahbûb ma’şuk

162

Aşağıdaki beyitte ise “süfliyyet” ve “ulu” kelimeleri arasında tezat vardır:

Bir dak̄ika ansız olmazlar ‘ulemā hem kibār
Ān-ı vāhidde konar süfliyyet ulu hālidir

50/1-2

Aşağıdaki beyitte de birinci beyitteki “Kaygusuz Abdal” ismiyle ikinci mısradaki “kaygusuz” kelimeleri cinaslı kullanılmıştır:

Dīvān-ı Kaygusuz Abdāl şerefli zāhir ü bāṭın
Kerāmātı anıñ ızhār bu nuṭku kaygusuz alın

133/14

Hilâlî, şiirlerinde Hz. İbrahim, Nemrûd, Leylâ vü Mecnûn, Hz. Yûsuf gibi pek çok tarihî ve dînî şahsiyete telmihte bulunmuştur:

Gel gönül şulṭanı bul Hâk Beytini eyle ṭavāf
Varlığı terk eyle bul gülzār-ı İbrāhîm dedi

160/2

Muhabbet etdiğîñ hāli düşürdüñ nār-ı Nemrûda
Aña nefis deyü ad verdiñ şaşırđı hep ‘ibādu’llāh

150/3

‘Aşk zuhūr etdi yine Mecnûn u Leylā reng için
Fi’le geldi cümlesi herkes memātdan oldu sağ

87/3

Hüsn-i Yûsuf nuṭk-ı ‘İsā hulṭ-ı Ahmed hāşıl et
Nūr-ı vechinden alalar cümle ‘ālem irtifā’

83/3

1.4. Dîvânı

Yaptığımız araştırmalar ve katalog taraması neticesinde, Giritli Hilâlî'nin varlığını tespit edebildiğimiz tek eseri, Dîvân'ıdır. Bu Dîvân'ın tespit edebildiğimiz tek nüshası ise Milli Kütüphane'de 06 Mil Yz FB 290 arşiv numarasıyla Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda kayıtlı bulunmaktadır. Eserin istinsah tarihi H.1264/M.1846 olarak kayıtlıdır.

Adı geçen nüshanın özellikleri şu şekildedir: Bordo renkli meşin sırtlı, ebru kâğıt kaplı mukavva bir cilt içindedir. Yerli beyaz kağıt, 212x165-158x78 mm ölçülerinde, 65 varak, rik'a yazı, çift sütun üzerine meyilli şekilde yazılmış ortalama 19 satırdır. Eserle ilgili notlar bölümünde aşağıdaki ifadeler mevcuttur:

Renkli müzehhep serlevhalı, ilk iki cetvel yaldız söz başları ve cetveller kırmızı mürekkepledir. Bordo renkli meşin sırtlı, ebru kâğıt kaplı mukavva bir cilt içindedir. İçinde 188 ilâhî, 1 ruba'î, 13 müfred vardır. 2b-4b arasında kenarda Ali Rızâ'nın manzum remili yazılıdır. 66a'da beyan-i alem-i melekut, 65b'de karınca duası, 66b'de aşura duası kayıtlıdır. Fahri Bilge varislerinden satın alınmıştır. (www.yazmalar.gov.tr/eser/divan)

Eserde, 188 ilâhî olduğu bilgisi verilmişse de bu doğru değildir. Dîvân'da 184 ilâhî, 1 ruba'î, 12 matla ve 1 müfred bulunmaktadır.

Dîvân'ın sonunda “Temmet 11 R[ebûlahir] 1264/17 Mart 1848” ifadesi bulunmaktadır. Cuma gününe denk gelen bu tarih, şâirin Dîvân'ı tamamladığı tarih olabileceği gibi sonradan bir müstensih tarafından yazıya geçirildiği tarih de olabilir.

Eser, Hilâlî-i Takyeci-zâde adına kayıtlı olup, ölüm tarihi H. 959/M. 1544 olarak belirtilmiştir. Ancak, eserde geçen tarihler bu ölüm tarihiyle örtüşmemektedir. Ölüm tarihi, Hilâlî-i Takyeci olarak bilinen bir başka Hilâlî'ye aittir. Bu kişi Hilâlî mahlasını kullanan 16. yüzyıl Dîvân şâirlerinden Hilâlî-i Takyeci (Takyedûz-Takkeci) (d.d.??-ö.ö.950/1543)'dir. Bu eser Süleymaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır. Eserle ilgili Bahri Yağmur ve İsmet Şanlı tarafından iki tane yüksek lisans tezi yapılmıştır (Yağmur 1998; Şanlı 1999).

II. BÖLÜM
DÎVÂNIN İNCELENMESİ

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Nazım Şekilleri

198 manzûmenin bulunduğu Hilâlî Dîvânı, nazım şekilleri bakımından çeşitlilik göstermemektedir. Eser esasen mürettep bir divan görünümündedir. Gazeller alfabetik olarak dizilmiş, bunlardan sonra bir rüba'î, bir matla ve bazı manzûmelerden sonra matlalar yer almıştır. Matlalar arasında bir müfred bulunmaktadır. Dîvân'daki nazım şekilleri ve kullanım oranları aşağıdaki gibidir:

Nazım Şekli	Adet	Kullanım Oranı (%)
Gazel	184	% 92,8
Rüba'î	1	% 0.5
Matla ve Müfred	13	% 6.6
Toplam	198	% 100

2.1.1.1. Gazeller

Dîvân'da bulunan 184 gazelin beyit sayıları aşağıdaki gibidir.

Beyit Sayısı	Gazel Sayısı	Kullanım Oranı (%)
3	2	% 1
5	142	% 77.2
7	24	% 13
8	2	% 1
9	3	% 1.6
10	2	% 1
13	3	% 1.6
14	3	% 1.6
15	2	% 1
16	1	% 0.5
Toplam	184	%100

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere gazellerin beyit sayıları 3 ile 16 arasında değişmektedir. 184 gazelin 141 (% 78.3) tanesi 5 beyitlidir. Bunu, 7 (%11.6) beyitli gazeller takip eder. Gazellerin ortalama beyit sayısı ise 5.7'dir. Hilâlî Dîvânı'nda gazellerin büyük oranda 5 beyitli olduğunu görüyoruz. 8 gazel

haricindeki gazellerin beyit sayısının kısa olduğunu söyleyebiliriz.

Hilâlî Dîvânı'nda nazım biçiminde fazla çeşitlilik görülmez. 1 adet ruba'î ve 12 adet matla ve 1 adet müfred haricinde manzûmeler büyük oranda gazel şeklindedir.

Tür olarak İlâhî¹ diyebileceğimiz bu gazellerin 5 tanesi medhiyye(115, 176, 177, 178, 182 no'lu manzûmeler), 2 tanesi hicviyye (32 ve 50 no'lu manzûmeler), 1 tanesi elifnâme (10 no'lu manzûme), 1 tanesi nevrûziyye (175 no'lu manzûme)dir.

Dîvân'daki gazellerin aruz kalıpları şu şekildedir:

Bahir	Kalıplar	Gazel	Oran
Remel	Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	100	% 49.5
Hezec	Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün	62	% 32.1
Remel	Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	3	% 2
Hezec	Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa' ülün	7	% 3.5
Hezec	Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fa' ülün	1	% 0.5
Hezec	Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa' ülün	1	% 0.5
Recez	Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün	4	% 2
Remel	Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	1	% 0.5
Muzâri	Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün	1	% 0.5
Hezec	Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün	1	%0.5

2.1.1.2. Rûba'î

Hilâlî Dîvânı'nda 1 adet rûba'î bulunmaktadır. Bu rûba'î ondörtlü hece vezniyle yazılmıştır.

2.1.1.3. Matla ve Müfredler

Dîvân'da 12 adet matla ve bir adet müfred bulunmaktadır. Bu matlalardan 7 tanesi aruzun “Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün” kalıbıyla, 4 tanesi de “Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün” kalıbıyla yazılmıştır. Bir matlanın veznini tespit edemedik. Müfred ise “Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün” kalıbıyla yazılmıştır.

¹ Tahirü'l-Mevlevî tevhd, münâcât, na't, istigâse gibi rûhî ve rûhânî manzumelerin hepsini ilâhiyât olarak tanımlar. Tahirü'l-Mevlevî (2015), Tedrisât-ı Edebiyeden Nazm ve Eşkâl-i Nazm (hzl. Muhittin Turan), İstanbul: Kesit Yay. s. 61

2.1.2.Vezin

Hilâlî, şiirlerinde genel olarak aruz veznini kullanmıştır. Dîvân'da 10 farklı kalıp kullanan şâir, bu kalıplarından remel, hezec, recez, muzârî bahirlerini tercih etmiştir.

Bahir	Kalıplar	Gazel	Matla ve Müfred	Toplam
Remel	Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	100	3	100
Hezec	Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün	62	8	70
Remel	Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün	3		3
Hezec	Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fe' ülün	7		7
Hezec	Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün	1		1
Hezec	Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa' ülün	1		1
Recez	Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün	4		4
Remel	Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün	1		1
Muzârî	Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün	1		1
Hezec	Mef' ülü Mefâ' ilün Mef' ülü Mefâ' ilün	1		1

Hilâlî, şiirlerinde mutasavvıf bir şâir olmasından kaynaklı olarak, şekilden çok içeriğe önem vermiştir. Bu sebeple şiirlerde aruz kusurlarına rastlanır.

Dîvân'da en çok karşılaştığımız vezin kusurlarından biri, zihafıdır. Şâir, bazı yerlerde uzun okunması gereken heceyi kısa olarak değerlendirmiştir.

Ma' lûm olmaz 'âlem içre dost kim yârân kim

Ṭavr u hâlin âkîlâne herkese göster neşât

77/4a

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtünF â' ilün

Bu saña bil kim naşîhatdır Hilâlî añla sen

'Ârifâne bil âdâbın sâlûşa etme heves

65/5b

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Dîvân'daki diğer vezin kusurlarının sebebi çoğunlukla hece eksikliği veya

fazlalığı şeklindedir. Böyle durumlarda vezin kusurunu engellemek için çeşitli müdahalelerde bulunmak zorunda kaldık. Yapılan değişiklikler dipnotlarda gösterilmiştir. Vezin kusuru olan manzûme ve mısralar (*) işareti konularak belirtilmiştir.

Dīnimiz imānımız bir nuṭḡ-ı Hakk ile durur

Āyininiz erkānımızı bildiren şāhib-ḥadīṣ

25/4b

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yukarıdaki beyitte ikinci mısrada hece fazlalığından kaynaklanan vezin kusuru vardır.

Ḳīl u ḳāl ehline şāhım eyleme sen ihtilāt

Zīrā anların imānına dediler ıṣḳāt

(78/1b)

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Yukarıdaki beytin ikinci mısraında hece eksikliğinden kaynaklanan bir vezin kusuru vardır.

2.1.3. Kafiye ve Redif

Harf	Gazel	Ruba'î	Matla ve Müfred	Toplam
Elif	18			18
Be	5			5
Te	5			5
Se	2			2
Cim	4			4
Ha	4			4
Hı	2			2
Dal	9			9
Zel	1			1
Re	14		3	17
Ze	4		1	5
Sin	4			4
Şin	5			5
Şad	3			3
Dad	3			3
Tı	3			3
Zı	3			3
Ayın	4			4
Gayın	3			3
Fe	4			4
Kaf	12		4	16
Kef	7			7
Lam	5			5
Mim	12			12
Nun	15			15
Vav	1			1
He	22		5	27
Ye	10	1		11
Toplam	184	1	13	198

Görüldüğü üzere şâir kafiye ve redifte en çok “he” ve “elif” harflerini kullanmıştır.

Hilâlî Dîvânı'nın kafiye ve redifleri incelendiğinde daha çok redifli kullanımın tercih edildiği görülür:

Kelime Redif : 107

Ek + Kelime Redif : 14

Ek Redif	: 19
Yalnızca Kafiye	: 39
Kafiye+ Redif	: 18

İncelediğimiz 198 manzûmeden 140'ında redif kullanılmıştır. Hilâlî Dîvânı'nın kafiye ve redifleri şu şekildedir:

- ā (1)	-e çāre meded (40)
- olur peydā(2)	- güşād (41)
- gidelim Hākdan yaña (3)	- kıl meded(42)
- olalım biz āşinā (4)	- ey benim şāhim meded (43)
- kân-ı vefā (5)	- lezīz (44)
- an buldu şafā (6)	- vaqt-i seher (45)
- 'ibret-nümā (7)	- şaķın etme anı ızhār (46)
- eder her demde istignā (8)	- ister(47)
- şüretā (9)	-ımdır(48)
- Hūdā (10)	- az olur(49)
- yoluna cānım fedā (11)	- hālidir (50)
- in a'lā(12)	- mürşide var(51)
- ey cānā (13)	-ā (52)
-şanma(14)	- bulunur mu 'aceb bir er(53)
- Muhammed Muştafā (15)	- vaķtı bu demdir(54)
- Ebübekir 'Ömer 'Osmān 'Alī'dir	-ür(55)
kân-ı vefā (16)	- Selmān gelir gider (56)
- edeb(17)	- 'Ömer(57)
- rüz [u] şeb (18)	-ımız(58)
- yā Rāb (19)	- fenā bulmaz (59)
- minnet(20)	- ımız(60)
-et(21)	- gece kılma baña gündüz(61)
- āt (22)	-es(62)
- eder her an seni rü'yet (23)	-ūs (63)
- e bā'is (24)	-es(64)
- hadīs (25)	- heves(65)
- gec(26)	- olmuş(66)
-āc (27-28)	- imiş(67)
- ne güc(29)	- olmuş(68)
- āh (30)	- bulmuş(69)
- miftāh (31)	- çalış(70)
- olur meddāh (32)	- bula vücūduñ halāş (71)
- āh (33)	- cān ile eyle hūlūş (72)
- dūzah (34)	-āş (73)
- tūt tārīh(35)	-rż (74)
- yā Rab sendendir meded (36)	- 'arz (75)
- yā 'Alī senden meded (37)	- eyleyelim 'aşkı 'arz (76)
-ād (38)	- göster neşāt (77)
-etme 'inād (39)	- āt (78)

- murābıt (79)
- desinler ne güzel elfāz (80)
- hıfz(81)
- desinler saña ey Hāfız (82)
- ā (83)
- ‘ayn-ı şem’ (84)
- bilirim böyledir tāli’ (85)
- edesin gönlünü mecma’ (86)
- ağ(87)
- ‘ayn-ı tıg (88)
- sağ(89)
- bul şeref(90)
- if(91)
- if (92)
- durdular şaf şaf(93)
- esrārımız esrār-ı Hāk (94)
- reng-i ‘aşk(95)
- cüz’i şevk (96)
- pır-i ‘aşk (97)
- Hāk(98-101-104)
- maqbūl-i Hāk (99)
- ak(100-102)
- ne mümkündür fenā bulmak (103)
- gerek(105)
- başın eg(106)
- ān gerek (107-108)
- āna geldik (109)
- ı bul(110)
- buldu yol(111)
- her şehir vaktinde gel(112)
- değil(113)
- ‘ārif ol (114)
- ım(115)
- sem(116)
- a geldim(117)
- (l)alım(118)
- ādem (119)
- mişim(120)
- ālim (121)
- hābībim (122)
- e cilvegorsin(123)
- ānesiyim ben (124)
- ümīdim lebleriñ kanın (125)
- şāh Hasan şāh Hüseyn (126)
- den(127)
- e gel bağlan(128)
- alın (133)
- av (134)
- yāre karşı (135)
- eldir bu (136)
- lā ilāhe illa’llāh (137)
- Hüseyn esrārını gözle (138)
- ‘Alīden imdād ile (139)
- ne der diñle (140)
- ine (141)
- Halvetiyye (142)
- huşuşunda (143)
- muhabbet biz bize (144)
- ma (145)
- yā Resula’llāh (146)
- le (147)
- sülükumda (148)
- halka (149)
- u’llāh (150)
- āna (151)
- işe(152)
- derdime (153)
- yāre (154)
- le (155)
- rāhımızdır Halveti (156)
- geldi (157)
- ri (158)
- şānını (159)
- İbrāhim dedi(160)
- i (161)
- ma ‘şük (162)
- ı pāk
- den(167)
- (e)yen(168)
- ān (169)
- ina(170)
- özü(171)
- ri(172)
- eti(173)
- ile(174)
- ān (175)
- aşı(176)
- zır (177)
- ehlinin(178)
- r olur(179)
- āb (180)
- gerek(181)

-eyen(129)	-em(182)
-ān (130-131)	-āb (183)
-in(132)	-et(184)
-yā Resūla'llāh meded (185)	-l eyle (195)
-diñle (186)	-eger (191)
-duḡ (187)	-tāze (196)
- - (188)	-er (197)
-söyle (189)	-herkese (198)
-dir (190)	-muṭlaḡ (192)
-lmaz (194)	-göñül Ḥaḡla (193)

Dîvân'da 84 manzûmede, Arapça kelimelerle redif yapılmıştır. Bu orana baktığımızda şâirin daha çok Arapça redif tercih ettiğini söyleyebiliriz. Bunlar şu şekildedir:

Yalnızca Arapça Kelime:

-edeb (17), -yā Rāb (19), -minnet (20), -ḡadīs (25), -miftāḡ (31), -lezīz (44), -vaḡt-i seḡer (45), -ḡālidir (50), -'Ömer (57), -heves (65), -'arz (75), -murābıt (79), -ḡıfz (81), -'ayn-ı şem' (84), -esrārımız esrār-ı Ḥaḡ (94), -cüz'î şevḡ (96), -Ḥaḡ (98-101-104), -maḡbül-i Ḥaḡ (99), -ādem (119), -ḡabībim (122), -lā ilāhe illa'llāh (137), -Ḥalvetiyye (142), -ḡuşuşunda (143), -yā Resūla'llāh (146), -sülükümda (148), -ḡaḡka (149), -ma'sūḡ (162), -ehlisin (178), -yā Resūla'llāh meded (185), -muṭlaḡ (197), -'ibret-nümā (7), -şüretā (9), -Muḡammed Muştafā (15)

Türkçe + Arapça:

-eder her ān seni rü'yet (23), -olur meddāḡ (32), -ṡut tāriḡ (35), -etme 'inād (39), -ḡıl meded (42), -şaḡın etme anı ızḡār (46), -bula vücūduñ ḡalāş (71), -eyleyelim 'aşḡı 'arz (76), -desinler ne güzel elfāz (80), -desinler saña ey ḡafız (82) -bilirim böyledir ṡāli' (85), -edesin göñlünü mecma' (86), -bul şeref (90), -durdular şaf şaf (93), -göñül Ḥaḡla (198), -eder her demde istiḡnā (8), -yoluna cānım fedā (11), -ey cānā (13)

Arapça + Türkçe:

-mürşide var (51), -vaḡtı bu demdir (54), -fenā bulmaz (59), -'ārif ol (114), Ḥüseyn esrārını gözle (138), -'Alī den imdād eyle (139), -muḡabbet biz bize (144), -İbrāḡim dedi (160)

Arapça + Farsça:

-‘ayn-ı tîğ (88)

Farsça + Arapça:

-pîr-i ‘aşk (97), -reng-i ‘aşk (95), -şâh Hasan şâh Hüseyin (126), -râhımızdır
Halvetî (156), -kân-ı vefâ (5)

Arapça + Türkçe + Arapça:

-yâ Rab sendendir meded (36), -yâ ‘Alî senden meded (37), -cân ile eyle
hulûş (72)

Türkçe+ Farsça + Arapça:

- ey benim şâhim meded (43)

Türkçe+ Arapça + Türkçe:

-bulunur mu ‘aceb bir er (53), -ne mümkündür fenâ bulmak (103), -her seher
vahtinde gel (112), -gidelim Hâkdan yaña (3)

Ek + Arapça:

- e bâ‘iş (24), -e cilvegerson (123), -in a‘lâ (12)

Ek + Türkçe + Arapça:

-e göster neşât (77), -an buldu şafâ (6)

Ek+ Farsça +Arapça:

-e çâre meded (40)

Arapça + Farsça + Arapça:

-Ebübekir ‘Ömer ‘Osmân ‘Alîdir kân-ı vefâ (16)

Dîvân’da 15 manzûmede ise Farsça kelimelerle redif yapılmıştır. Bunların

dökümü ise şu şekildedir:

Yalnızca Farsça kelime:

-rüz [u] şeb (18), -düzāh (34), -güşād(41), -derdime(153), -yāre(154), -pāk (164), -tāze (194), -herkese (196),

Türkçe + Farsça:

-olur peydā (2), -olalım biz āşinā (4)

Farsça + Türkçe:

-Selmān gelir gider (56), -ümīdim lebleriñ kanın (125), -yāre karşı (135)

Ek+ Farsça Kelime:

- ı Hudā (9-10)

Dîvân'daki Türkçe redif sayısı ise 49'dur. Bunlardan 25 tanesi sadece kelime halindeki redif, 19 tanesi Türkçe ek redif, 5 tanesi ise Türkçe ek + kelime halindeki redif şeklindedir.

Hilâlî Dîvânı'nda 39 manzûmede sadece kafiye kullanılmıştır. 18 manzûmede ise kafiye-redif birlikteliği mevcuttur.

Hilâlî, şiirlerinde ses uyumunu büyük oranda rediflerle sağlamıştır.

Şâirin kafiye kullanımında zaman zaman özensiz davrandığı dikkati çekmektedir. Aşağıdaki gazelde ilk üç beyitte kafiye “-arż” iken daha sonraki beyitlerde bu bozularak “-raż” şeklini almıştır:

Seniñ kaddiñ semā vü arż gerekdir cümle dolu ‘arż

Yüzünde şavķ uran nūra denilir aña mäh-ı ‘arż

Hudānın kudreti sende durur dā’im eder cevlan

Kemālâtın ne bildiñ sen ‘ariyyetden saña bu farż

Ulūhiyyetle ikrār et şerīki yoqdur īmān et
Bu vahdāniyyeti haq bil olur saña ‘ibādet farz

Bu hāle kibr edersen ger olur zerq-i riyā hālin
Melek ğasbıñ olur cellād verir dā’im saña emrāz

74/1-4

Aşağıdaki şiirde ise ilk iki beyite “bulalım” redifiyle başlanmış, sonraki beyitlere “olalım” redifiyle devam edilmiştir:

Yolumuz Haq yoludur ‘aşq ile Haqqı bulalım
Demimiz Haq demidir hüsn-i cemāli bulalım

Olalım qalb-i selīm taḥşīl-i hāl eyleyelim
Hüsn-i ḥuq ile rızā ile kemāli bulalım

Dolalım baqr-ı haqāyık ile hayrān olalım
Bulalım cevher-i pāk mūhre Süleymān olalım

Feyz-i Haqq ile hayāt ābına mālīk olalım
Erişe mūhr-i nübüvvetle mūnevver olalım

118/1-4

Aşağıdaki gazelde ise, son beyitte uyak bozulmuştur:

İç yüzüne şafā veren dış yüzüne cefā veren
Añla ol hāl-i faqrı hep içi dışı cemāl hemān

Faqr ile bul Hudāyı añlayasın sivāyı ha
Cümle(y)i Haq gözüyle baq kim olasın cemāl hemān

Eyle Hilālīden niyāz tā olasın sen feyz-yāb
Feyz-i Hudāyı lem-yezel bākī ola cemāl-i Haq

130/3-5

Hilâlî Dîvânî'nda farklı yollarla yapılmış kafiyeler de vardır. Örneğin aşağıdaki gazelde şâir ikilemelerle kafiye yapmıştır:

Fikr-i Hâkķı fikr ede erbâb-ı îmân rûz [u] şeb
Fikr-i Hâkķı fark ede erbâb-ı 'irfân rûz [u] şeb

Bir dakîka Hâkķdan ayrı olmaya zihnin saķın
Dîv ü şeytân yolda hâzır çelmededir rûz [u] şeb

Doğrunuñ haşmı ziyâde egriniñ düşmânı yok
Hâkķ bile doğrudadır sen cehd edegör rûz [u] şeb

18/1-3

İkilemelerle yapılan bu tarz kafiye uygulamasını iki şiirde daha görmekteyiz (bkz. 93, 144 no'lu manzûmeler).

2.2. Dil ve Anlatım Özellikleri

Hilâlî Dîvânî, şiir dili bakımından sade denilebilecek bir özellik gösterir. Şâir, tasavvuf ehli olmasından dolayı, yaşadığı manevî halleri şiirlerinde samîmî bir üslûpla dile getirir. Aynı zamanda bir irşâd ehli olduğunu tahmin ettiğimiz Hilâlî, müridlerine tarîkat adabını öğretmek, çeşitli öğütler vermek için şiirler yazmıştır. Bu şiirler çoğunlukla didaktik bir özellik gösterir. Yaşadığı manevî hâlleri anlattığı şiirlerde lirizm hakimdir. Hilâlî, tasavvuf edebiyatı geleneğine bağlı kalmış, şiirlerinde yenilik sayılabilecek şeyler denememiştir.

Şiirlerdeki terkipler büyük oranda ikili terkiplerdir:

Sükkerîdir lebleri **esrâr-ı Hâkķı** vaşf eden
Der Hilâlî lezzeti esrâr-ı Hâkķa yok bahâ

1/5

Bulalım '**aşķ-ı kadîmi** olalım biz âşinâ
Bulalım '**aşķ-ı ezeli** olalım biz âşinâ

4/1

Arada **yār-ı vefādār** bulmadım hîç birini
Ârzü-yı nefse düşen sâlike ne çâre meded

40/2

Dîvân'da üçlü terkipler de kullanılmıştır. Bu terkipler de oldukça basit, tasavvuf edebiyatının alışıl gelmiş terkipleridir:

Ğäre girdi kopardu ol demde kıyâmetler o gün
Fi'le geldi añlaşıldı **faşl-ı da'vâ-yı Hudâ**

10/10

Sırr-ı esrâr-ı cihân bunlardan ızhâr oldu bil
Râh-ı Hâkka tâlib isen 'aşk ile mürşide var

51/3

Hem **şefî-i rûz-ı maḥşersiñ** Muhammed Muştafâ
Hem şefâ'at kânı sensin yâ Muhammed Muştafâ

15/9

Hilâlî, Dîvân'ında bazı kelimelerin bugün için yaygın olmayan şekillerini kullanmıştır: “*kendüye(87-5), anıñ(2-3), deyü(14-2), urul-(14-5), yoḥsa(29-2), bular(32-5), donanıḳ(33-4), dîvâr(60-1), eyü(79-2), şıvaş-(82-5), uyḥu(106-5), çün(107-2), geldikde(107-3), olar(113-4), koḥun-(116-1), kendüyü(140-1), olıcaḳ(179-5) vb.*”

Mutasavvıf bir şâir olan Hilâlî, anlatımını daha etkili kılmak için şiirlerinde sık sık âyet ve hadislerden iktibaslar yapmıştır. Dînî-tasavvufî edebiyatta çokça kullanılan bu alıntılar şunlardır: “*kenz-i maḥfî(10-6, 132-2), kenz-i lâ-yefnâ(19-4), Kerrema'llâhü veche(35-4), mâ evḥâ(58-2), nefaḥtu fîhi min rûḥî(85-5), lâ-yemûtün(89-3), ev ednâ(99-1), nefsi bilen bildi Hâḳ(101-4), küntü kenzen maḥfî(156-4), lahmuke lahmî(156-4), irci'î(11-2), kâbe kavseyn(99-1) vb.*”

Ze zevâl-i *kenz-i maḥfî* ḥâli oldu âşikâr

Sin selâmet buldu eflâḳ cümle eşyâ-yı Hudâ

10/6

Bu 'âlem hep saña ḳurbân ḳanâ'at yok durur sende
Ḳanâ'at *kenz-i lâ-yefnâ* buyurmuşsun nedir yâ Râb

19/4

Şüretâ menfûr-ı ‘âlem gösterir etvârimiz
Hüsni Şultân sırr-ı *mâ evhâ* imiş ahvâlimiz

58/2

Yaradan bildirir Hakkı *nefahtu fîhi min rûhî*
Hilâlîde bulur nâcî bilirim böyledir tâli‘

85/5

Ķābe kavseyne varan ‘âşık değil maqbûl-i Hakk
Sırr-ı *ev ednâya* ermek ol durur maqbûl-i Hakk

99/1

2.2.1. Atasözü ve Atasözü Hükümünde Söyleyişler

Dîvân’da, anlatımı kuvvetlendirmek için sayı bakımından çok fazla olmamakla birlikte atasözleri ve deyimlerden de faydalanılmıştır.

Az söyle, çok dinle: Hilâlî insanlara, bir toplulukta gereksiz konuşmaktansa az konuşulmasının daha iyi olacağını öğütler:

Ne meclisde bulunursan gönül ver dilini pek tut
İki işit birin söyle desinler ne güzel elfâz

80/2

Güzel bakan güzel görür: Sevgide kusur olmayacağını söyleyen şâir, asıl noksanlığın kişinin bakış açısında olduğunu belirtir:

Hilâlî der muhabbetde kuşur olmaz imiş aşlâ
Kuşur görendedir noşân bu sözü aña tut târîh

35/5

Doğrunun düşmanı çok olur: Doğru sözden, gerçeklerden insanlar fazla hoşlanmazlar. Doğru tarafda olmak zor olsa da buna gayret etmek gerekir:

Doğrunun haşmı ziyâde egriniñ düşmânı yok
Hakk bile doğrudadır sen cehd edegör rûz [u] şeb

18/3

Dîvân'da, atasözü olup olmadığına emin olamadığımız bir söz bulunmaktadır. “Meseldir bu” sözüyle ifade edilen bu söyleyiş o dönemde kullanılan bir atasözü veya veciz söz olabilir:

Sülükuna verir revnağ ‘ibâdetde olur muṭlak
Desin ‘âşık nedir ḥâlin demişler bir meşeldir bu
136/3

2.2.2. Deyimler

Hilâlî şiiirlerinde anlatımı güçlendirmek için deyimlerden de sıkça faydalanmıştır. Dîvân'da kullanılan başlıca deyimler şunlardır:

- Ateş vermek: 4/5
Bâmına basmak: 9 /4
Mat etmek: 13/4-133/7-147/3
Yüz tutmak: 13/4-23/2-66/4-103/1-121/1-125/2-127/5-155/2
Dile gelmek: 121/1-149/1
Baş eğmek: 3/5-19/5-23/2-40/3-157/1-186/5-188
Yüz sürmek: 3/5-135/2
Yüzü suyunu yere dökmek: 20/ 2
Gözü gönlü açık olmak: 23/4-91/3-192
Taş atmak: 26/4-149/4
Derde dermân olmak: 27/2
Gönlüne gözü erişmek: 30/4
Gönül vermek: 11/3-31/4-80/2-128/4-140/1-145/1
Kulak tutmak: 31/4-65/3-46/2-140/1-168/3-39/4
Gözünü açmak: 39/3-127/1-138/6-157/5-164/5-160/4
Kıssadan hisse: 39/4
Arzû-yı nefse düşmek: 39/2
Kulağına küpe etmek: 46/4
Özü sözü bir olmak: 49/2
El vermek: 57/2
Dilini tutmak: 65/2-86/6

Yüzüne gülmek: 77/2
Az söyleyip düz söylemek: 80/3
Meydâna atmak: 84/1-182/1
Boş ağızlık etmek: 84/2-184/4
Göz yummak: 86/1
Yüzü ak olmak: 87/1-100/8
Ah etmek: 95/1
Gam çekmek: 95/2
Gönle girmek: 99/4
Kalbine girmek: 108/1
Mühre Süleymân olmak: 118/3
El çekmek: 128/2
Aşka düşmek: 83/4-130/2-131/2
Ele düşmek: 133/4
Ele geçmek: 160/5
Sözde kalmak: 164/3
Can kulağıyla kulak tutmak: 168/3
Gözü yollarda kalmak: 177/1-178/4
Yolunu gözlemek: 178/1
Gönül yapmak: 180/1-181/7
Yolunu çelmek: 186/9
Gözünü gönlünü bir tutmak: 195

2.3. Muhtevâ Özellikleri

Hilâlî Dîvânı, muhtevâ yönüyle tasavvufî bir eserdir. Şiirlerin konuları da buna uygun olarak, tasavvuf yolcularına yol göstermek, tarîkat âdâbını öğretmek gibi öğretici nitelikteki konulardır. Bununla birlikte Hilâlî yaşadığı manevî halleri, duyguları da içten bir şekilde şiirlerine konu edinmiştir.

Hilâlî Dîvânı'nda en çok kullanılan kelimelere baktığımızda, Dîvân'ın muhtevâ özelliklerini yansıtan bir durumla karşılaşırız. Dîvân'da 527 kez geçen ol-fiili en çok kullanılan kelimedir. Bu kelime bazen tek başına kullanılırken, çoğu

zaman yardımcı fiil olarak kullanılmıştır. Bu kelimedenden sonra Hak kelimesi 439 ile en çok kullanılan ikinci kelime olmuştur. Bunun dışında Dîvân'da 20'nin üzerinde kullanılan diğer kelimeler şunlardır: et- (426), hâl (274), dil/ gönül (184), sır/esrâr(166), aşk (147), gel- (127), dem (118), şâh (116), cân (114), muhabbet (97), zât (97), yâr (93), mey (89), Alî (75), âşık (73), gör- (70), kemâl/ kemâlât (65), sohbet (58), hakikat (48), Hudâ (46), ârif (41), nefis (38), sıfat/sıfât (35), nefis (38), kıl- (32), nutuk (32), zâhid (27), pîr (26), sahâvet/sahî (23), Hüseyin (22).

Mutasavvıf bir şâir olan Hilâlî'nin şiirlerinde tasvufî terimler olan “Hak/Hudâ, hâl, sır/esrâr, gönül, aşk, dem, şâh, cân, mahabbet, yâr, mey, kemâl” kavramları ön plana çıkmaktadır.

Halvetî bir şâir olan Hilâlî'nin şiirlerinde öncelikle Halvetîlik ve tasavvufla ilgili unsurlar ele alınacak, daha sonra muhtevâda öne çıkan diğer unsurlara değinilecektir.

2.3.1. Halvetîlik ve Tasavvufla İlgili Unsurlar

2.3.1.1. Halvetiyye

Hilâlî Halvetiyye Tarîkatı'na bağlı birisidir. Dîvân'da biri “Halvetiyye” (bkz.142 no'lu manzûme), diğeri “Halvetî” redifiyle yazılmış Halvetiyye Tarîkatı'nı konu edinen iki gazel bulunmaktadır (bkz. 156 no'lu manzûme). Hilâlî, bu gazellerde Halvetîliği çeşitli yönleriyle anlatmıştır:

Mü'eddeb bir tarîkdir Halvetiyye

Sahâvet ma'denidir Halvetiyye

Kibâr hâliyle me'lûfdur o zâtlar

Muhammed 'Alî sırrı Halvetiyye

142/1-2

Râh-ı Hâk'dır râhımız hem-râhımızdır Halvetî

Sırr-ı Hâk esrârımız hem-râhımızdır Halvetî

156/1

Hilâlî, aşağıdaki beyitlerde kendisinin yolunun Halvetîlik olduğunu belirtir. Çünkü halvet Hz. Peygamber'in sünnetidir. Peygamber Efendimiz'in Hîra Mağarası'na çekilmesi ilk halvet örneği kabul edilir. Hakk'ın kabul ettiği sıfat da "Halvetî" olduğu için, bu yolun yolcuları korkusuz olmalıdır. Bütün güzel şeyler ve sırlar bu yoldadır:

Halvetî 'Alî Muhammed gösteripdir ibtidâ
Sırr-ı sırru'llâh durur hem-râhımızdır Halvetî
156/2

Bunca esmâ' ve ibādât mahfî hem hâlvetdedir
Makbûl-i Hâk bu şifâtdır râhımızdır Halvetî
156/8

Bu yola sâlik olanlar cümlesi lâ-ḥavf gerek
Ey Hilâlî Hâk 'ayândır râhımızdır Halvetî
156/9

Hilâlî'ye göre Resûl'e mi'râc dahi halvette gerçekleşmiştir. Hz. Alî de sırrının halvet olduğunu söyler:

Halvetinde ol Resûle eyledi mi'râc zuhûr
Şâh-ı merdân dedi sırrım râhımızdır Halvetî
156/6

Aşkî yar edinip sözü hâle çeviren Halvetî, "*küntü kenzen mahfî*" sırrına ulaşmıştır; bu sırrı da âriflere yakışır şekilde remz eder:

Küntü kenzen mahfî sırrına nezâket gösterip
'Ârifâne remz edipdir râhımızdır Halvetî
156/4

Ḳâle gelmez hâl durur herkes bu remzi añlamaz
'Aşkî yar et kâlî hâl et râhımızdır Halvetî
156/5

Halvetîlik Tarîkatı'na, tasavvuf tarihinde en çok kol ve şubelere sahip tarîkat olduğu için “tarîkat kuluçkası, tarîkat fabrikası” denilmiştir (Gölpınarlı, 1977: 327). Hilâlî de Halvetîliği “Tûba” ağacına benzeterek diğer tarîkatları onun kolları olarak görür:

Gerek sâ'ir tarîkin 'aynı andan
Zirâ Tûbâ denildi Hâlvetiyye

Gerek ta'allukları zâhir yüzünden
Cihânı tutdu sırr-ı Hâlvetiyye

142/11-12

2.3.1.2. Nakşî-Hüsni Sultan

Dîvân'dan anlaşıldığı kadarıyla Hüsni Sultan, Hilâlî'nin el aldığı şeyhidir. Hüsni Sultan'a da bu nûr Nakşî'den tecellî etmiştir. Nakşî, Çıkrıkçı Şeyh lakabıyla anılan Kandiyeli Mustafa Efendi'dir. M. 1758/1759'da cehrî (açık) zikir yaptığı gerekçesiyle yayılan fitne sonucunda, halkın galeyana gelmesiyle şehit edilen bir Halvetî Allah dostudur (Tatcı-Kurnaz, 2000: 25).

Hâkîkat Nakşî Sultândan hilâfet Hüsni Şultâna
Ana nakl etdi nûru'llâh tecellîler kemâl ile

155/7

Hilâlî, tasavvuf kapısını Hüsni Sultan himmetiyle açmıştır:

Hilâlî Hüsni Şultân himmetiyle fetḥ-i bâb etmiş
Güşâd-ı bâb-ı rahmetdir Hüseyin esrârını gözle

138/7

Hüsni Sultan, Nakşî'nin yerine geçtikten sonra 30 yıl irşâd makamında bulunmuştur:

Hidâyet oldu Hâkdan kim münîb olduk biz ol zâta
Muḥabbet bulduk ol yüzden tamâm otuz sene bile

155/9

Hüsni Sultan, Hilâlî'ye H.1296/M. 1781-1782'de icâzetnâme vermiş, H.

1204/M. 1789-1790'da da Hilâlî irşâda başlamıştır (bkz.155 no'lu manzûme).

Ki biñ yüz toqşan altıda icâzet-nâmemiz verdi
Sana tefvîz-i hâl ettim umûruñ Hakk ile bile

Gerek evlâdları kendi faķire inķiyâd etdi
Anıñ nûru durur dâ'im kemâli alkışı bile

Bu yüzden görünen haķdır ki zâtı zât-ı muṭlaķdır
Gören 'arife 'aşķ olsun bu demdir Hakk ile bile

İki yüz dört senesinde murâdı bâķiye rihlet
Anıñ nûru zuhûr etdi Hilâlîye muḥabbetle

155/12-15

Hilâlî Hüsnî Sultan'a olan sevgisini aşığıdaki dizelerle anlatmıştır:

Hakkâ râm ol gece feryâd et budur ef'âlimiz
Hüsnî Şultân 'aşķıdır hem gecemiz gündüzümüz

Der Hilâlî râh-ı Hakkda pür-vefâdır kârımız
Hüsnî Şultân 'aşķına ķurbân saña bu cânımız

58/6-7

2.3.1.3. Hâl

Hilâlî, şiirlerinde “hâl” kavramını çok sık kullanır. Hâl kelime anlamı olarak “durum” demektir (Uludağ, 1999: 218). “Hâl”ler kişinin gayreti olmadan Allah'ın vergisi olarak kalbe gelen neşe- hüzn, rahatlık - huzur, dert- sıkıntı gibi manalardır ve sürekli değişirler (Kuşeyrî, 2017: 150). Dîvân'da Hakk'ın rızasını ve sevgisini kazanan kişiler “hâl sahibi” kimseler olarak vafedilir. “Erbâb-ı hâl, ehl-i hâl” tabirleriyle ifade edilen bu kişiler Allah dostu velîlerdir. Bu kişilerin istekleri Hakk'ın feyzi ve nûrudur, yerleri cennet-i a'lâdır:

Feyz-i Haḳdır nūr-ı Haḳdır ehl-i ḫālın istegi
Der Hilālī rāh-ı Haḳda dopdoludur nūr-ı Haḳ

98/5

Cem' olup erbāb-ı ḫāl bir yerde ḫāzır olsalar
Cennet-i a' lādır o yüz yoḳdur rūḫa andan lezīz

44/2

Hilālī'nin sohbeti de onun kalbindeki “ḫāl”lerdir. O, bu hālleri “vahdet” makamında bumuştur:

Hilālī ḫāl yüzünden hep saña bu şöḫbeti söyler
Gözünle göñlünü bir et şaḳın etme anı ızḫār

46/5

Ne demdir vahdet-i ḫālde Hilālī buldu her ḫālī
Erenler vahdet-i Haḳdır erenler kendi zātımdır

48/5

Dîvân'da “ḫāl” kelimesi tasavvuf ehlinde olması gereken vasıfları anlatmak için de kullanılmıştır. Tasavvuf ehlinin sahip olması gereken en önemli özellikler cömertlik, hilmîyyet ve kanâattir:

Saḫî-ṭab' ile ḫilmîyyet kanā'at ehli olmak güç
Bu ḫāl ile olan me'lûf ḫācet ḳalmaz aña ta'rîf

91/2

2.3.1.4. Ârif

Dîvân'da “ârif” kavramı da çokça kullanılır. Ârif “*Allah Teâlâ'nın kendi zatını, sıfâtlarını isimlerini ve fiillerini müşâhede ettirdiği kişi*” olarak tarif edilir (Uludağ, 1999: 52). Ârifler marifet sahibi kişilerdir. Kul, marifet makamına ulaştığında Allah onun hatrına ve kalbine vahyeder. Dolayısıyla ârif sūfîliği en iyi yaşayan ve bilendir. Ârifin hatrına Hak'tan başka bir şey gelmez (Kuşeyrî, 2017: 401). Ârif'in vahdet-i vücûd sırrına ulaştıktan sonra başka bir şeye ihtiyacı yoktur:

Ârife lâzım olan ayrı vü ḡayrı bilmemek
Nūr-ı vāḫiddir görene öyle naḳl eder ḫadīs

25/3

Hakk'ın söylediklerinden daha güzel bir şey yoktur. Onu da ancak ârifler anlayabilir:

Şîve-i Hâkdan muhâbbetli bu 'âlemde ne var
'Ârife mahşûşdur ol kim ede hâlini güşâd
41/3

Ârifler, kemâl ehlidirler. Hilâlî, şiirlerinde ârifin karşılığı olarak “ehl-i kemâl” tabirini de kullanmıştır. Kemâl hâlini isteyenlerin sırlarını fâş etmemeleri gerekir. Hilâlî, kendisini kemâl ehli olarak görmez:

Sırrı fâş edende hâl olmaz gerekse evliyâ
Sen kemâl olmağa istersen eder[sin] sırrı hıfz
81/2
Kemâlât hep kemâl hâli beni ehl-i kemâl şanma
Bu hâlât ehl-i hâl hâli beni sen ehl-i hâl şanma
14/1

Ârife seyr-i sülûk yolunda aşk ve irfân gerekir. Bundan daha lezzetli başka bir şey de yoktur:

'Ârife lâzım Hilâlî 'aşk ile 'irfân bile
Zâhir ü bâtında bu çeşnide olmaz bir lezîz
44/5

Hilâlî, ârifin özellikleri arasında dedikodu yapmamak, aşk devrânında semâ etmek, aşk yolunda baş vermek, nefesine engel olmak, “kendini bilmeyen âdemi bilmez, ademi bilmeyen Hakk'ı bilmez” sırrına sahip olmak gibi vasıfları sayar. Ancak ârif olmak için en önce bir mürşide bağlanmak gerekir:

Zâhir ü bâtın şafâsın doğruluğda buldular
'Ârifânda bir metânet kıl u kâli az olur
49/3

Devrân-ı 'aşkda semâ' etmeyen
Râh-ı muhâbbetde baş vermeyen

Hayvân-ı nâṭık odur ‘âr eden
Nefs aña bendi güzâr eyleyen

Nüşa-i kübrâdan ol bî-ḥaber
Âdemi bilmez kendiñi fark etmeyen

İ‘tibâr âdemedir ey kişi
Fark edemez Ḥaḳḳa güzâr etmeyen

Mürşide var der Hilâlî saña
‘Ârif olur anları fark eyleyen

129/1-5

Hakk’ın sırları riyâ ile bilinmez. Mârifetullah ilmi, hâl ilmidir; kalp ve ilhamla elde edilir; söz ilmi değildir, akıl ile öğrenilmez (Kuşeyrî, 2017: 398). Allah’ın hidâyetiyle bu sırra ulaşılır. Bu sırra da sadece ârif olanlar sahip olur:

Sırr-ı Ḥaḳḳı zerḳ ile hîç bilmediler ‘ilm ile
Ḳâle gelmez ḥâl iledir naḳle gelmez ‘aql ile

Bu rumûzu Ḥaḳ hidâyet eyledi ehl-i dile
‘Ârif-i bi’llâha maḥşûsdur bilinmez ḳâl ile

147/1-2

2.3.1.5. Pîr, Şeyh, Mürşid

Hilâlî Dîvânı’nda, şeyh kavramı “pîr, mürşid, şâh” kelimeleriyle karşılanır. Hakk’ı bulmak için şeyhe ihtiyaç vardır. Sey-i sülûk yolcuları, bu yolculuklarını pîrin sevgisiyle, bir mürşide bağlanarak yaparlar:

Kim ki şeyhini bilir Hilâlî der Ḥaḳḳı bulur
‘Ârifâne maḥviyetle eyle sen ḥâlini arz

75/5

Hakka maqbül olmak istersen yürü mürşide var
Yâ Resüle ümmet olmağa murād mürşide var

51/1

“Şâh” kelimesi, şiirde çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. Bunlardan biri de mürşiddir. Tasavvuf yolcusu, şeyhinden menzile erişmek için yardım istemektedir.

Seniñ ‘aşkıñla cânânım ki sensin derde dermânım
Erişdir menzile şâhım muvaffaq olalım yâre

154/3

2.3.1.6. Zâhid

Başlarda, tasavvufî düşüncenin karşılığı olarak kullanılan zühd kavramı marifet ve irfâna dayalı tasavvuf anlayışının gelişmesiyle bir kadeleşme olmuştur. Her ne kadar ârifin karşıtı gibi algılansa da zâhid başlangıcı, ârif ise kemâli temsil eder. Edebiyatta ise kabalığı, yobazlığı, katılığı; işin hakîkâtime ulaşmamış yüzeysel, şekilci insan tipini ifade eder (Kara, 2018: 85-86). Hilâlî, şiirlerinde zâhidleri câhil, nefesine uyan; Muhammed, Alî sırrına erememiş kişiler olarak vasf eder (bkz.113 no’lu manzûme).

Etme sen zâhidleri ta’ n bilmediği çok degil
Bilmediği hâle herkes cehli hiç ‘ayıb degil

Nefs atına binmiş aşlından hakîkat şetmdi
Dolmuş efvâhı kulağı hiç vazîfesi degil

Sünnet-i İbrâhîmi ma’sûmlar eyledi kabûl
Sır Muhammed ‘Alî ‘indinde anıñ bir şey’ degil

113/1-3

Yine 127 no’lu manzûmede ise zâhid, bu dünyaya gelme amacını anlayamayan, gaflette olan kişiler olarak anlatılır:

Ayā zâhid ne şandıñ sen bu fânî dâr-ı dünyâdan
Ayā gâfil gözüñ aç her giden gelmez bu ‘âlemden

127/1

Zâhid kavramıyla birlikte “ehl-i zerk, zerrâk ve sâlûs” kelimeleri de ikiyüzlü, samimiyetsiz tipler için kullanılan diğer ifadelerdir. Zerrâk kelimesi sözlükte “*riyâkâr, ikiyüzlü*” (Parlatır, 2014: 1868) anlamına gelir. Dîvân’da ise kibirli, ikiyüzlü, nefs-i emmârede kalmış, olgunlaşmamış kişilerin vasfı olarak kullanılır. Bu kişiler, yaptıkları işleri gönülle değil akıl ile yaparlar (bkz.179 no’lu manzûme).

Olma zerrâklarla hem-dem kısmetiñ pek az olur

Kibr ile âlûdedirler hâlleri idbâr olur

Nefs-i emmâre şıfâtları mürâyî hâlleri

‘Âlemin hoşlandığı hâl cümle Hâkdan dūr olur

179/1-2

Zerğ ile kulum diyen nâ-puhtedir ‘akl ile dir

Ehl-i zerkin tâ‘ati hebâ ile menşür olur

179/4

Kemâl ehli olan ârifler halk tarafından kötü görülürken, zerrâk olanlar sevilirler. Fakat bu kişiler, Hakk’ın sevmediği kişilerdir:

Her ne reng ise kemâl ehli kerîhdir ‘âleme

Olsa zerrâk yâ mürâyî cümleye derler şavâb

180/6

Hilâlî, gönlünde sevgi olmayan sâlûsu boş bir sepete benzetir. Bu kişiler duruma göre davranan, samimiyetsiz tiplerdir:

Sâlûsun gönülde yok aşlâ muhabbetden eşer

Zirâ sâlûs boş sepettir ne kıosan anı süzer

197

Hilâlî, şiirlerinde zâhid kavramının karşılığı olarak “murâbıt” kelimesini de

kullanmıştır. “Murâbıt” redifli manzûmede târif edilen bu tip, kimseye iyiliği dokunmayan, tembel, evliyâ gibi görünen, kullara kulluk yapan kimselerdir. Bu kişiler halka iyi insan gibi görünürler:

Elinden h ayr u Şer gelmez mur abıt
Yiyip içip yatar uyur mur abıt

Ey  ödemdir  alemde bu  dem
Bu evliy  menendi bir mur abıt

Őif tı münkirin hoşlandığı h l
Ki anlarıñ ulu h li mur abıt

79/1-3

2.3.1.7. Derg h, H nk h, Sem hane

Derg h “*tekke, tarikat mensuplarının topluca ibadet ve törenlerini yaptıkları yer*” (Pala, 2017: 111) olarak tanımlanır. H nk h ve sem h ne de yine tarikat mensuplarının toplanıp sohbet ibadet ve zikir yaptıkları yerlerdir. Hil li de derg ha gelmiş p rinden yardım istemektedir:

Deh nimdan çıkan nu kun Őaf sını duyan zar f
Muhabbet h nk hında olur meŐh r denir  arif

91/1

Yetimim fahr ile h lim tesellim yok tecellim hiç
Seniñ derg hına geldim  in yet eyle ey c n 

13/3

H y ile H  isminde yer bulmuşum ey  aŐık
Adına ko muŐ bir er AŞmalı Sem   -h ne

151/5

2.3.1.8. Şerîat, Tarîkat, Hakîkat

Hilâlî Dîvânî'nda tasavvufî kavramlardan olan “şerîat, tarîkat ve hakîkat” kavramları üzerinde de durulur. Şerîat “*zâhirî, hükümler, fıkıh kâideleri, hukukî kurallar, insanın bedeni ve dünyası ile ilgili dînî hükümler*”, hakîkat ise “*kalb ve âhiretle ilgili bâtinî ve sırrî hükümler*” olarak tanımlanır (Uludağ, 1999: 492). Hakîkat tarafından onaylanmayan hiçbir şerîat, şeriatle bağlantılı olmayan hiçbir hakîkat kabul edilemez (Kuşeyrî, 2017: 176). Allah’a giden yolun ilk şartı şerîat dairesidir. Şerîat dairesindekilere ise hakîkat ışığı düşer. Bununla yetinmeyip asıl merkeze gitmek isteyenler ise oraya giden yollardan olan tarîkatlerden birini seçerler (Güngör, 1982: 97). Hilâlî’ye göre de şerîat, tarîkat ve hakîkat birlikte olmalıdır; bunlar birbirinden ayrı düşünülemez. Ancak o şekilde marifetullâha ulaşılır:

Hem şerî‘at hem tarîkat hem hakîkat ol durur

Zat-ı Haq ma‘rifetu’llâhdır saña şâhım edeb

17/6

Şerî‘atle durur aqvâl tarîkinle durur ahvâl

Hakîkatle edersin hâl muhabbetinde bî-garâz

74/5

Hilâlî, tarîkatsiz şerîatı bir kanadı eksik kuşa benzeterek noksan görür:

Bir kanad ile uçan kuş ‘uzv-ı nokşân öyle bil

Hem tarîkatsiz şerî‘at demedi âyetde Haq

104/3

2.3.1.9. İnsan

Allah’ın yeryüzündeki halifesi olan insan, onun zât, sıfât ve fiillerinin en mükemmel şekliyle tezâhür ettiği yerdir; yaratılışın gâyesidir. O, “gizli hazine”nin somutlaşmış birlik halidir. İnsan büyük âlem; âlem de küçük insandır. Çünkü âlemde var olan her şey onda da vardır (Chittick, 2016: 176-184). Hilâlî de, insanın yaratılma sebebinin yaratıcının kendi vasıflarını göstermek olduğunu söyler. İnsan Allah’ın

özelliklerini içeren bir kitaptır. Onu okuyup anlamak gerekir. Bunun için de Allah insana akıl ve düşünce vermiştir:

Kendini vaşf etmegiçün nüsha etdi âdemi
Verdi zihn ü fikr ü 'aql-ı rüşdü ol Bārī Ḥudā
1/2

Ey dilā insān-ı kāmile denir 'ibret-nümā
Var oğu diñle kitābıñ eyle sen 'ibret-nümā
7/1

Hilâlî, insanı 'nüsha-i kübrâ' olarak nitelendirir. İnsan- ı kâmil, ilâhî tecellilerin temsilcisi olduğundan onu tanımak Allah'ı tanımaktır. "Kendini bilen Rabb'ini bilir" hadisi gereği (Kara, 2018: 108), kendini fark edemeyen âdemi, dolayısıyla da Rabb'ini bilemez. Âlemde her ne varsa hepsi insan-ı kâmilde mevcuttur:

Nüşa-i kübrādan ol bî-ḥaber
Âdemi bilmez kendiñi fark etmeyen
129/3

Her ne var 'âlemde hep insān-ı kāmilde olur
Ḥayr u şerden al ḥaber tā bula vücūduñ ḥalāş
71/3

2.3.1.10. Aşk

Şiddetli sevgi olarak tarif edilen aşk, edebiyatın bel kemiğini oluşturur. Tassavvuf edebiyatının temelini oluşturan aşk, alemin de yaratılma sebebidir. Aşk ile yaratılan eşya ancak aşk ile tanınır. Mutasavvıflar aşkı mecâzî (insanî) ve hakîkî (ilâhî) aşk olarak ikiye ayırırlar. Mecâzî aşk hakîkî aşka erişmede bir duraktır. Hakîkî aşk, sâlike Allah ile bir olma zevkini tattırır. Tasavvufun gâyesi olan Allah'ı bilmek ve tanımak aşk yoluyla gerçekleşir (Pala, 2017: 38). Mutasavvıf bir şâir olan Hilâlî de, Dîvân'ında Hak yoluna aşkla gidileceğini pek çok kez söyler. Ona göre sevgiliye ulaşmak isteyen kişi, bunu maddî unsurlarla değil ancak aşk vasıtasıyla yapabilir:

Yāre vāşıl olmak istersen alıő eyle heves
'Aşık ile varmak olur merkeble olmaz yā feres

62/1

Hak yolcuların imamı aşık, gönülleri de bu aşkın cemāatidir. Aşık hem onlara kılavuzluk edecek rehber, hem de onları koruyacak silahtır:

Gider 'āşık reh-i Haķķa olur hem-rāh 'aşık ile
İmāmı 'aşık durur anıñ gönül cemā'ate bā'ış

24/4

Tevhīdī hāl ile gel et 'aőıkı reh-ber hāline
Gitme yalnız rāh-ı Haķķa buluna sende silāh

30/1

Aşık ehli olmak kolay değildir. Bunun için istemek ve çalıőmak, zorluklara katlanmak gerekir. Ancak o takdirde aşık ateşinden bir kıvılcıma sahip olunur:

Rāh-ı Haķķa meyl edip erbāb-ı hāl olmak ne güç
Ehl-i 'aşık meyl edip erbāb-ı 'aşık olmak ne güç

29/1

Yāre vāşıl olmak istersen alıő eyle heves
'Aşık ile varmak olur merkeble olmaz yā feres

Mihneti rāhat edersen kālī tebdīl hāle sen
Doķuna Őāyed saña bu nār-ı 'aőıktan bir kabes

62/1-2

Hilālī de, aşık ateşiyile mihnet içerisinde. O bu hālını dile getirirse de çektiklerinden Őıkāyetçi değildir:

Felekde çekdiğim miñnet seniñ ‘aşkıñladır yâ Rab
Şikâyetle degil hâlim dile gelmek durur yâ Rab

19/1

Aşkla yapılan bu yolculuğun gâyesi, sevgiliye ulaşmaktır. Yolculuğun sonunda âşık mâşuka dönüşür; aşk da görevini tamamlayıp yok olur. Nihayetinde kişide vahdet hâli hâsıl olur:

Bir yanıklık verdiñ ehl-i ‘aşka anı ‘aşk dediñ
Mañv eden ‘aşkı sen olduñ ey benim şâhım meded

43/4

Aşk kelimesinin karşılığı olarak “muhabbet” kelimesi de Dîvân’da çokça kullanılmıştır. Muhabbet eğer gerçekse, hiçbir şeyden etkilenmez. Fakat gerçek âşıkların sayısı azdır:

Muhabbet ger hakikatse aña ağıyâr qarışmaz hîç
Arada bir ne der yok hîç gönülde doğru tut târîh

35/4

Râh-ı Hakkı gözler erbâb-ı muhabbet az olur
Fi’l-i Hakkı isteyenler degme kim pek az olur

49/1

2.3.1.11. Sır

Hilâlî Dîvânı’nda en çok geçen tasavvufî kavramlardan biri de “sır”dır. Kuşeyrî’ye göre “sır”, Allah’ın insana verdiği bir güzelliştir. Sûfilere göre ise sâlikin vâkîf olduğu şeydir, bir temâşâ mahallidir. Sırrın sırrı ise Allah’tan başkasının vâkîf olmadığı şeydir (2017: 182). Hak sırrına ilimle, riyâyla, sözle ulaşılmaz; “hâl”le erişilir. Sırlara ancak gönül ehli olan ârifler sahiptir. Hilâlî de bu ilâhî sırra mazhar olduğu için Rabb’ine şükreder:

Sırr-ı Hakkı zerğ ile hîç bilmediler ‘ilm ile
Kâle gelmez hâl iledir nakle gelmez ‘aql ile

Bu rumûzu Hâk hidâyet eyledi ehl-i dile
'Ârif-i bi'llâha maḥşûsdur bilinmez kâl ile

147/1-2

Ḥamdu li'llâh bu Hilâlî Hâk Muḥammed Muştafâ
Sırrına mazhar olupdur Hâk Muḥammed Muştafâ

15/13

Sırrın ifşâsı sûflerçe hoş karşılanmaz. Kişinin sahip olduğu sır orada ölmeli, bir daha dışarı çıkmamalıdır. Hilâlî, hakîkât sırrını ifşâ edenlerin hep kör kalacağını söyler. Sırrın ifşâsı uğursuzluk getirir. Sadece sırrı gizleyenlere ledün ilminin kapıları açılır:

Hakîkat sırrını fâş eyleyenler hep kalır a'mâ
Bu sözüm aña et mengüş şakın etme anı ızhâr

46/4

Remz-i ikbâl fâşı idbâr söylenir şohbet degil
Dilini tüt gönünü pek etme ifşâya heves

65/2

Sırrı sır eyler isen 'ilm-i ledünnün açıla
Sırrı fâş eyler isen etme hakîkate heves

65/4

2.3.1.12. Devr-Devrân

Devr kelimesi Arapça olup dönme, dönüş, bir şeyin kendi mihveri üzerinde hareketi, bir şeyin etrafına dolaşma, bazı tarîkâta mensup dervişlerin dönerek ettikleri zikir ve semâ gibi anlamlara gelmektedir. Tasavvufî anlamda ise devr, Hakk'ın zatından tecelli eden ilâhî nûrun, cisimler âleminde mânevî bir düzen dahilinde, madenlerden bitkilere; bitkilerden hayvanâta; hayvanâttan insana ve bu makamdan da insan-ı kâmil mertebesine ulaşarak, yine ilk zuhûr ettiği aslına, yani Hakk'a rücû etmesidir (Tatçı, 1997: 234). Hilâlî, şiirlerinde devr kelimesi “dönem”, “bir şeyin kendi etrafında dönmesi” anlamlarında kullanılmıştır.

Hilâlî feleğin, yerin, göğün, güneş ve ayın gece gündüz dönmelerinin sebebinin Allah'ın şanını anlatmak olduğunu söyler:

Nüh felek arz u semâ şems ü kamer seyyâreler
Devr ederler gece gündüz vaşf ederler şânını

159/2

Halvetî bir şâir olan Hilâlî, Dîvân'ında “devrân” kavramını da kullanır. Devrân Halvetîlerde, haftanın belli günlerinde, tekkelerde sesli olarak topluca yapılan zikrin adıdır. Devrânda ilâhîler okunur. Bir halka şeklinde oturan müridler zikre ayakta devam ederler. Daha sonra da devrâna başlanır. Devrânda zikirler döne döne yapılır. Bu ritüelde müziğin de önemli bir yeri vardır (Köse, 2012: 23). 129 no'lu manzûmede âriflerin zikredilen vasıfları arasında aşk devrânında semâ etmek de vardır:

Devrân-ı 'aşkda semâ' etmeyen
Râh-ı muhabbetde baş vermeyen

Hayvân-ı nâtik odur 'âr eden
Nefs aña bendi güzâr eyleyen

129/1-2

Hilâlî de, devrândaki zikirler esnasında Hak sırlarına ulaşmıştır:

Zıkr ile 'Alî Muhammed hâlidir devrânımız
Şevkimizden rakşa girdik şevkimiz esrâr-ı Hâk

98/2

Demiñ devriñ şafâsını bu dem devrâna geldik
Bu çarhıñ çevrile hâlin bu dem cevlâna geldik

109/1

2.3.1.13. Halvet

Halvet, sözlükte “*ıssız yerde yalnız kalma, ıssız ve kapalı yer, hamamın özel bölmesi*” anlamlarına gelmektedir (TDK, 2005: 838). Mutasavvıflarca ise bir

meleğin, bir kimsenin bulunmadığı bir halde ve mekânda Hak ile rûhen sohbet etmek, mâsîvâdan ilgiyi kesip tamamen Allah'a yönelmek ve kendisini ibâdetle vermek olarak açıklanır (Uludağ, 1999: 220). “Çile, erbain çıkarmak” şeklinde de ifade edilen ve kırk gün süren bu terbiye metodu, hemen hemen tüm tarîkatlarda bulunur ve sünnet olarak kabul edilir. Ancak Halvetîler daha da ileri giderek halvetin zorunlu olduğunu görüşünü savunurlar. Sülûkun başlangıcında olan müride halvete çekilmesi öğütlenir. Halvetten gâye, nefsin kötülüklerden ve günahlardan temizlenmesidir. Bu da zikir ve ibâdetle olur. Halvetin bir tarîkate ad olması ise Halvetî Tarîkatı'nın kurucusu Ömer b. Ekmeleddin el-Gilânî el-Lâhicî (ö.750/1349)'nin halveti çok sevdiği için sık sık halvete girmesi ve bu lakapla anılmasıyla başlar; sonrasında da tarîkatın özel ismi olur (Aşkar, 1990: 536-541).

Hilâlî, Halvetîlik yolunu seçme nedenlerini “Halvetî” redifli manzûmede ifade eder. Peygamberimizin Hira Mağarası'nda inzivâyâ çekilmesi, mutasavvıflar tarafından halvetin sünnet olarak görülmesine neden olmuştur. Hilâlî de halvete girme metodunu ilk olarak Hz. Muhammed ve Hz. Alî'nin gösterdiğini, zâhir ve bâtın sırlarının halvette ortaya çıkacağını söyler. Mi'râc dahi Peygambere halvette zuhûr etmiştir. İbâdetler ve esmâ zikri gizli olarak halvette yapılır. Hak katında makbul olan da budur:

Halveti 'Alî Muhammed gösteripdir ibtidâ
Sırr-ı sırru'llâh durur hem-râhımızdır Halvetî
156/2

Halvet iledir zuhûru zâhiriñ ü bâtınıñ
Her nizâm ol yüzden oldu râhımızdır Halvetî
156/3

Halvetinde ol Resûle eyledi mi'râc zuhûr
Şâh-ı merdân dedi sırrım râhımızdır Halvetî
156/6

Bunca esmâ' vü ibâdât maḥfî hem halvetdedir
Makbûl-i Haḫ bu şifâtdır râhımızdır Halvetî
156/8

2.3.1.14. Esmâ

Sözlük anlamı “*isimler, adlar*” (TDK, 2005: 652) olan esmâ kelimesi tasavvufta Allah’ın güzel isimlerini ifade eder. Havetîlikte esmâ çok önemlidir, zikirler esmâ-i seb’â ile başlar. “Esmâ-i seb’â” yedi isim demektir. Bunlar “Lâ ilâhe illallâh, Allah, Hû, Hakk, Hayy, Kayyûm, Kakhâr” olarak belirlenmiştir. Bu yedi isimle sülûk yapılır. Bu şekilde isimlerle zikretmeye esmâ zikri veya esmâ çekmek adı verilir. Bu isimler çoğaltılarak yirmi sekize kadar çıkar (Uludağ, 1999: 176). Müridin hilâfet alması için, yedi daire olarak kabul edilen “esmâ-i seb’â”yı tamamlaması gerekir. Bu mertebeye yükselen kişide, Allah ile aradaki perdeler kalkar; kişi bu yakınlıkla kemâle ermiş olur (Eraydın, 2001: 392). Hilâlî de, kemâlat sırlarının sabaha kadar esmâ çekmekle elde edileceğini söyler. Kendisi de esmâ ile Hak yolculuğuna başlamıştır. Çünkü kemâlât sırları sabaha kadar esmâ zikrine devam edenlere açılır. Mürşidler de müridlere esmâ zikrini telkin ederler:

‘İlm-i esmâ’ya müdâvim olagör şubha degin
Feth ola remz-i kemâlât serveri vaqt-i seher
45/4

Sâlik-i Hâk oldum esmâ’ ile ben
Bunca esrâr gösterip ol pîr-i ‘aşk
97/2

Dehânidır kadeh dedikleri ta’lîm-i ismu’llâh
Eder tâliblere telkîn eder esmâ’ ile zikri
172/3

2.3.1.15. Sahâvet

Hilâlî’ye göre, Hak ehlinin sahip olması gereken en önemli vasıflardan biri sahâvettir. O cömertliği över, cimriliği ise kötüler. Hakk’a ulaşan erenler cömertlerdir. Cimrilik, bencilliktir. Cömertlik Hakk’ın sıfatlarından biri olduğundan, gerçek kemâl sahibi de cömert olmalıdır:

Sahâvetle gelip geçdi erenler Hâk demin buldu
Buğuldadır enâniyyet kuru lâfdır hemân diñle
186/3

Sahāvet Hāk şifātıdır şahīdir şāf kemālu'llāh
Mürebbiye hūlūş etmez hemān emmāredir diñle

186/7

2.3.2. Muhtevâda Öne Çıkan Diğer Unsurlar

2.3.2.1. Na't ve Münâcât

Hilâlî, Dîvân'ında na't ve münâcâtlara yer vermiştir. Bunlardan 15, 146, 185 numaralı şiirler na't; 13 ve 36 numaralı şiirler münâcâttır.

Hilâlî, na'tlarında Peygamber Efendimiz'e duyduğu sevgiyi anlatır; ona duyduğu özlemle acı çekmekteğini söyler. Ondan, merhametine sığınarak şefâat ister:

Seni özler benim cânım ne cismim kaldı ne varım
Yetiş ey derde dermânım 'inâyet yâ Resûla'llāh

Bu 'âlem hep saña 'âşık ki dertli derdine hâzık
Bu cânan yarasına merhem yetişdir yâ Resûla'llāh

Şefâ'at kânı rahmetiñ bize kibrît-i aħmersin
Bu cân kırbân saña şâhım mürüvvet yâ Resûla'llāh

146/2-4

Na't-ı cânıñdır bu cânım yâ Resûla'llāh meded
Kulunum kırbâna geldim yâ Resûla'llāh meded

Sen şefî'ü'l-müznibînsin dü cihân şultânısın
Cümle 'âlem saña muhtâc yâ Resûla'llāh meded

185/1-2

Şâirin münâcât türündeki 36 numaralı gazeli “yâ Rab sendendir meded” redifiyle yazılmıştır. Şâir, içten bir edâyla Allah'a yalvarmaktadır. Hak aşkı ve onun “Habîb”inin aşkıyla yanan Hilâlî'nin sabredebek gücü kalmamıştır. Ondan yardım

istemektedir:

‘Aşıkım maḥbūbuña yā Rab sendendir meded
Yanmadayım ‘aşkına yā Rab sendendir meded
36/1

Ḥasret ile yandı cānım faḥrine ‘āşık göñül
Şabra ṭakat kalmadı yā Rab sendendir meded

Ḳıl ‘ināyet bu Hilālīye kerem kānı Ḥabīb
Cān ḳurbān yoluna yā Rab sendendir meded
36/4-5

2.3.2.2. Medhiyyeler

16, 37, 52, 55, 56, 57, 58, 119, 126, 139 ve 158 numaralı şiirler olmak üzere Dîvân’da 11 adet din büyüklerine yazılan medhiyye bulunmaktadır. Bunlardan 37, 139 ve 158 no’lu şiirler Hz. Ali için; 16 no’lu şiir çâr-yâr için; 52, 119 no’lu şiirler on iki imam için; 55 no’lu şiir Şemsî için; 56 no’lu şiir Selmân-ı Fârisî için; 57 no’lu şiir Hz. Ömer için; 58 no’lu şiir Hüsnû Sultan için; 126 no’lu şiir Hz.Hasan ve Hz.Hüseyn için yazılmış medhiyyelerdir.

Kerrema’llahü vech şānıñdır seniñ ey şîr-i Ḥaḳ
Münkire iḳrāra raḥmet yā ‘Alī senden meded
37/4

Nūru vāḥid cismi vāḥid çâr-yâr-ı bā-şafā
Ebūbekir ‘Ömer ‘Osmān ‘Alīdir kân-ı vefā
16/12

Medḥini eyler Hilālī on iki şehzādeniñ
Dilerim himmetlerini göñlümüz bula beḳā
Lā fetā illā ‘Alī Lā seyfe illā zūlfikār
52/7

Baḳ Şemsīye eyle feraḥ ḥulḳu temīz bād-ı şabā
Vücūd naḥīf ḥüsn ü cemāl rüyunda vardır bir sürür
55/2

Vakt-i şabâvetinde maḥlaşı Fâris idi
Ḥizmet-i Ḥabîbe geldi o Selmân gelir gider

56/4

Gönlünü engine şalma et Hilâlîde karar
Bağ ki bu dâr içre bizden gayrı bir deyyâr ‘Ömer

57/5

Ḥaḳka râm ol gece feryâd et budur ef’âlimiz
Ḥüsnî Şultân ‘aşkıdır hem gecemiz gündüzümüz

58/6

Evliyânîñ ser-firâzı şâh Ḥasan şâh Ḥüseyn
Enbiyânîñ gözü yaşı şâh Ḥasan şâh Ḥüseyn

126/3

Dîvân’da 115, 176, 177, 178, 182 numaralı şiirler olmak üzere 5 adet devlet büyükleri için yazılmış medhiyye vardır.

Sen ol menşûr ile meşhûr vezîr-i bî-nazîrsin sen
Ulûhiyyet seniñ şânîñ ki kadrin bilirim cânım

115/3

Gözümüz yollarda kaldı ey vezîr-i bî-nazîr
Meymenet şanıñ durur hem nâm-ı pâkindir vezîr

177/1

Ehl-i Ḥaḳ yolunu gözle hem kemâlât ehlisin
Sen vezîr-i bî-nazîrsin Ḥaḳ kelâmın ehlisin

178/1

Maḥlaşı Ferhâd denir devletde şanı mu‘teber
Yok nazîri bir vezîrdir görmeye ‘ömründe kem

182/4

Hilâlî, şiirlerinde Yunus Emre’den başlayarak önde gelen Allah dostlarından söz eder. Tasavvuf âlemini bir bahçe gibi tasavvur eden şâire göre, o bahçenin ürünü olan Allah dostlarının sözlerinden istifade edilmelidir. Bunlar sırasıyla Yunus Emre, Seyyid Nesîmî, Üftâde Hazretleri, Eşrefoğlu Rûmî, Erzurumlu İbrahim Hakkı, Mahvî, Nakşî, Niyâzî-i Mısırî, Muhyî-i Gülşenî, Sezâî-i Gülşenî, Azîz

Mahmud Hüdâyî, Fuzûlî, Rûhî-i Bağdâdî, Kaygusuz Abdal'dır (bkz. 133 no'lu manzûme).

2.3.2.3. Nevrûziyye

Nevrûz sözlükte, “*eski takvimlere göre yılın ve baharın ilk günü sayılan martın yirmi birine rastlayan gün*” (TDK, 2005: 1471) olarak tanımlanır. Bu günü konu edinen şiirlere “nevrûziyye” adı verilmiştir. Nevrûz, tekke ve halk şiiri geleneğinde zengin bir şekilde işlenmiştir. Şî inancına göre Hz. Alî'nin doğduğu, Hz. Fatıma ile evlendiği ve Hz. Peygamber tarafından halife ilan edildiği gün olarak kabul edilmiş ve kutsallık kazanmıştır (Bayak, 2007: 62). Dîvân'ında Hz. Alî ve Ehl-i Beyt'e dair müstakil şiirler veya beyitler bulunan Hilâlî de, Hz. Alî'nin posta geçtiği gün olarak kabul ettiği bu günü bir bayram günü olarak tasvir eder. Şâire göre nevrûz, günlerin sultanıdır. O gün güzel elbiseler giyilip, yiyecekler yenir:

Bu gün Nev-rûz bu gün şâh-rûz 'Alî postunda bir şulţân
Ki dünyâ şive-kâr oldu bu gün dedi şîr-i Yezdân

O günde her ne reng eşbâb giyersen Hâk saña yârdır
Yedinde hem kızıl beyzâ o gün ekl eyle hem rümmân

175/1-2

Bu rûz remz ile Hâk rûzu bu rûzdur Murtażâ rûzu
Hilâlî der denilmedi bu günden gayrıya şulţân

175/7

2.3.2.4. Elifnâme

Dîvân'daki gazellerden birisi de, elifnâmedir (bkz.10 no'lu gazel). Elifnâmeler, klasik ve halk edebiyatımızın ortak mahsullerinden olup genellikle mısra başındaki kelimelerin ilk harflerinin alt alta alfabetik sıraya göre düzenlenmesinin esas alındığı şiirler olarak tanımlanır. Elifnâmelerin dînî, tasavvufî ve lâdînî gibi örnekleri vardır. Kelimeler içeriğe uygun olarak seçilir (Çelebioğlu, 1998: 605). Elifnâmelerin de çeşitleri vardır. Bazılarında her mısranın ilk kelimesini

alfabetik sırada kullanılmış, bazılarında her beytin veya bendin ilk kelimesinde kullanılmıştır. Mısra veya beyit başlarında kullanılan harfler bazı şiirlerde ayrıca yazılmış bazılarında ise yazılmamıştır. Bazı şiirlerde ise tek mısra da birden fazla harf kullanılarak yazılan çeşitleri vardır (Taşkesenlioğlu, 2017: 160). Hilâlî'nin yazmış olduğu elifnâme dini içerikli olup Allah'ın varlığını, büyüklüğünü, ona duyulan sevgiyi konu edinir. Şekil olarak ise, her mısraın ilk kelimesi alfabetik sırada kullanılmıştır. 16 beyitlik gazelin son üç mısraı ise serbesttir.

İbtidâ geldi elif vaşf eder ol şan-ı Hudâ

Be büleñd-i zâhire etdi zühür zât-ı Hudâ

Te temâşâ etdi eflâk nüh felek arz u semâ

Şe şüreyyâdan da yüksek uludur şan-ı Hudâ

Cim celâl üzre zühür-ı hikmetu'llâh göstere

Ha harâret vermeğicün dîg-i hikmete Hudâ

Ha hayırlı hüsn-i hulku yaradılmağda durur

Dal devâm üzre pişirip eyleye ızhâr-ı Hudâ

10/1-4

2.3.2.5. Şathiyât

Şath kelimesi Arapça bir kelimedir ve sözlüklerde “*hezeliyat*” (alay, şaka, latife) (Şemseddin Sâmi, 2018: 778), “*kendinden geçen bir kimsenin yerli yersiz konuşması, ciddi bir duygu ve düşüncüyü mîzâhî bir dille anlatan şiir*”, şathiyât “*dudaklarda bir gülümseme uyandırmak amacıyla söylenen manzûme*”, şathiyye ise “*Âhiret ahvâlini alaylı bir dille anlatan çoklukla tekke edebiyatının ürünü olan manzum sözler* (Parlatır, 2013:1 560)” olarak tarif edilir. Fuat Köprülü de şathiyâtı şöyle tanımlar: “*Bazı meczûplarda sâdır olan bu kabil şeyleri taklitle, şuurlu mutasavvıflar tarafından da yazılan bu cins manzûmeler, mana derinliğine nüfûz edemeyen “kâl ehli”ne göre deli saçması gibi görünürse de tasavvuf rumûzuna lâyıkıyla âşinâ olanlarca onların pek sarîh bir manâsı vardır*” (1991: 297).

Dîvân'da bu tanımlara uygun iki adet manzûme bulunmaktadır. Bunlardan 19 no'lu manzûme daha çok, insanı gülümsetmek amacıyla söylenen şaka yollu bir manzûme vasfı taşımaktadır. 134 no'lu manzûme ise, daha çok bir seyr-i sülûk yolcusunun cem makamında kendinden geçmesi sonucu söylediği sözler intibâı uyandıran bir manzûmedir.

2.3.2.6. Sosyal Eleştiri

Dîvân'da az da olsa sosyal eleştiri niteliğinde ifadeler bulunmaktadır. “Meddâh” redifli manzûme bu niteliktedir (bkz. 32 no'lu manzûme). Bu kişiler şekil olarak dindar gibi görünse de kalben bu samimiyette değillerdir. Hilâlî, bir konuda biraz bilgi sahibi olunca her şeyi biliyormuşçasına konuşan kişileri meddâha benzeter; toplumun dürüst insanları sevmeyip, ikyüzlü insanlara değer vermesinden muzdariptir:

Tevārîh âşinâ olan şerî'atde olur meddâh
Ki her fenne benim mâhir deyü başlar olur meddâh

Ṭarîkatden su'âl etsen benim her bildiğim çokdur
Ya zâkir bozması aşlı yâhûd merdûd olur meddâh

Metânetden su'âl etsen devâmı yok anıñ aşlâ
Ne bir peygambere ümmet ne Hâkka kul olur meddâh

Ne demdir bu mü'ezzinler bu zâkirler bu nâ't-h'ânlar
Buların dostluğu olmaz olurlar 'âleme meddâh

Hilâlî der ne hikmetdir bular maşşûş bu 'âlemde
Gerek zâkir gerek nâ't-h'ân hezâr âşnâ olur meddâh

32/1-5

Her ne reng ise kemâl ehli kerîhdir 'âleme
Olsa zerrâk yâ mürâyî cümleye derler şavâb

180/6

Hilâlî, kibirli alimleri ve acımasız büyükleri şeytanın dostu olarak görür. Böyle olan âlimler ve büyükler aslında bayağı kimselerdir:

Kibr ile âlûde ‘âlim kîn kibârîñ hâlidir
İblîse yâr oldular hem anlarıñ hoş hâlidir

Bir daķıka ansız olmazlar ‘ulemâ hem kibâr
Ân-ı vâhidde onar sũfliyyet ulu hâlidir

50/1-2

2.3.2.7. Yiyecekler

Dîvân’da yiyecek olarak buğday, bal, nar, pilav ve zerd kelimeleri geçer. Şâirin kullandığı bu yiyecekler yaşadığı yerle ilişkilidir. Girit, Akdeniz iklimine sahip bir adadır. Bu iklime uygun olarak bu yörede buğday bolca yetişir. Hatta Romalıların hakimiyeti döneminde Mesera Ovası’ndan elde edilen buğdaylarla ada, Romalıların buğday ambarı olarak görülür (Tukin, 1996: 85-86).

Şâir, bir şehir istiaresiyle tarlaya benzettiği gönüle, tevhid anlayışının da buğday gibi saçılması gerektiğini söyler:

Tevhîdi buğday menendi saç vücũduñ şehrine
Fi‘le gelsin mâye-i sırr-ı ilâhi göñlüne

170/1

Dîvân’da geçen bir başka yiyecek ismi de baldır. Şemseddin Sami Kamusu’l A’lâm adlı eserinde Girit’in bal üreticiliğinde önemli bir yeri olduğunu söyler (1314: 3854) . Hilâlî de, Allah’ın nûru olan hakîkâtin verdiği lezzeti bal teşbihiyle anlatır:

Hakîkat nũr-ı Hak zâhir o yüzden fark eder kâmil
Dimağına verir lezzet demişler bir ‘aseldir bu

136/2

Şâir nevrûz kutlamalarında güzel elbiseler giyilmesini ve nar yenmesini ister:

O günde her ne reng eşbâb giyersen Hâk saña yârdır
Yedinde hem kızıl beyzâ o gün ekl eyle hem rümmân

175/2

2.3.2.8. Mekânlar

Giritli Hilâlî, Girit ve kendisiyle ilgili bilgiler verdiği şiirinde, adanın en büyük şehri olan Kandiye'yi İstanbul'a benzeterek, şehre olan sevgisini dile getirir. Adanın dokuz tane kalesi bulunmaktadır:

Hilâlî şohbetiñ söyle Girîdiñ vaşfını eyle
Girîd Aqdeñize nokta yaradılmış haqîkatle

Ġurûba karşı bir ucu bir ucu şarka yüz tutmuş
Yedi insâna beñzermiş ki baş parmak düşer kıble

Yedi yüz elli mildir çevre yanı kal'ası dokuz
Anıñ tûline üçyüz mil ki kırk mil 'arzdır belle

Ulu şehri durur Qandiye ki şehir-şânî İslâmbul
İçinde kırkları hâzır yediler üçleri bile

155/1-4

Dîvân'da geçen "Asmalı Semâhâne" ise Hilâlî'nin seyr-i sülûk gördüğü bir tekkenin ismi olabilir:

Hây ile Hû isminde yer bulmuşum ey 'âşık
Adına komuş bir er Aşmalı Semâ'-hâne

151/5

SONUÇ

XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIX. yüzyılın birinci yarısında yaşamış olduğunu düşündüğümüz Hilâlî, Girit'in Kandiye şehrinde yaşamıştır. Doğum tarihi ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşamadığımız şâirin Dîvân'ında, H. 1240/M. 1824-1825 yılına tarih düşürmesi ölümünün bu tarihten daha sonra olabileceğini düşündürmektedir.

Şiirlerinden Hüsnî Sultan adlı bir mürşidden seyr-i sülûk gördüğünü anladığımız şâir, Halvetiyye Tarîkatı'na bağlıdır. Şeyhi olan Hüsnî Sultan'dan hilâfet alarak kendisi de irşad makamına geçmiştir. Bir Halvetî şeyhi olan Giritli Hilâlî'nin edebî şahsiyetinin şekillenmesinde Halvetîlik ve tasavvuf oldukça önemli bir yere sahiptir. Şiirleri tasavvufî içeriklidir. Çoğu mutasavvıf şâir gibi Hilâlî de şiirde şekil mükemmeliyetinden çok muhtevâyâ önem vermiştir. Daha çok didaktik özellik taşıyan şiirlerinin yanı sıra samîmî ve içten söyleyişlerle yazılmış şiirleri de vardır. Hilâlî'nin şiirlerinin konusunu büyük oranda Allah, Peygamber, Ehl-i Beyt sevgisi ve Hak yolcularına yol göstermek amacıyla yazılan nasihatler oluşturur.

Hilâlî, şiirlerinde tasavvuf edebiyatının geleneklerine bağlı kalmış, bir yenilik yapmamıştır. Tasavvuf edebiyatının ortak sembol ve mecazlarını yerli yerinde kullanmıştır.

Hilâlî Dîvânı gazel, rûba'î, matla ve müfred nazım şekilleriyle yazılmış 198 manzûmeden oluşmaktadır. Eser nazım şekilleri yönünden çok zengin değildir. 198 manzûmenin 184 tanesi ilâhî tarzında yazılmış gazeldir. Manzûmelerin ikisi toplumdaki olumsuz tipleri eleştiren hicviyye, beş tanesi de devlet büyüklerine yazılmış medhiyye özelliği gösterir. Dîvân'da bir adet elifnâme ile bir adet de nevrûziyye bulunmaktadır.

Dîvân'daki şiirlerde 10 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır. Pek çok Tekke-Tasavvuf edebiyatı şâirlerinde görülen imâle ve zihaf kusurları Hilâlî de görülür. Şâir, şiirlerinde en çok “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” ve “Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün” kalıplarını kullanmıştır. 56, 88, 129, 141, 162 numaralı şiirlerin vezinlerini, vezin kusurları sebebiyle tespit edemedik.

Hilâlî şiirlerinde ses uyumunu, büyük oranda rediflerle sağlamıştır.

Dîvân'daki şiirlerin 140 tanesinde sadece redif, 39 tanesinde sadece kafiye ve 19 tanesinde de kafiye-redif birlikteliğiyle ses uyumu sağlanmıştır. Şâirin kullandığı rediflerin çoğunluğu Arapça rediftir. Hilâlî, en çok “he” harfiyle kafiye yapmıştır. Şiirlerde yapılan kafiyelerin % 55 'ini zengin kafiye oluşturur.

Dîvân'da, sade bir dil kullanılmıştır. Kullanılan, Arapça Farsça kelimeler daha çok dînî içeriklidir. Şiirlerde büyük oranda ikili terkipler mevcuttur.

Hilâlî Dîvânı, muhtevâ bakımından incelendiğinde Halvetîlik ve tasavvufla ilgili unsurların önde geldiği görülmektedir. “Hak, aşk, ârif, pîr, hâl, mürşîd, şâh, zâhid, sahâvet/sâhi, gönül” gibi kavramlara manzûmelerde sıkça yer verilmiştir. Dîvân'daki şiirler dînî-tasavvufî içeriklidir. Bu yönüyle Dîvân'ın yazılma amacı sanat yapmaktan ziyade okuyanlara öğüt vermek, yol göstermek olduğundan eser içerik bakımından didaktik bir özellik gösterir. Hilâlî'nin yaşadığı manevî halleri anlattığı şiirlerinde ise içten bir lirizm sezilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Ömer Asım (1984), Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-III, Ankara: TDK Yay.
- Aşkar, Mustafa (1990), “Bir Türk Tarikati Olarak Halvetiyye’nin Tarihi Gelişimi ve Halvetiyye Silsilesinin Tahlili”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AÜİFD), S. 39, s. 535-563.
- Bayak, Cemal (2007), “Nevrûziyye”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.33, İstanbul: TDV Yay. s.62
- Chittick, William C. (2016), Varolmanın Boyutları, (çev.) Turan Koç, İstanbul: İnsan Yay.
- Çelebioğlu, Âmil (1998), Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul: MEB Yay.
- Devellioğlu, Ferit (2000), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara: Aydın Kitabevi Yay.
- Dilçin, Cem (2000), Örneklerle Türk Şiir Bilgisi, Ankara: TDK Yay.
- Dilçin, Cem (2018), Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara: TDK Yay.
- El-Aclûnî, İsmail b. Muhammed (1351), Keşfü’l-Hafâ ve Müzîlü’l-İlbâs C.2, Beyrut
- Eraydın, Selçuk (2001), Tasavvuf ve Tarikatlar, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbâki (1977), Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İstanbul: İnkılap ve Aka Yay.
- Hilâlî, Dîvân, Millî Kütüphane, 06 Mil FB 290.
- İpekten, Haluk (1999), Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz, İstanbul: Dergâh Yay.
- Kaçar, Mücahit (2017), “ Halvetîlik Hakkında Önemli Bir Türkçe Eser: Muslihiddîn Gırnatevî’nin İstivâ-yı Tarîk-i Muhammediye Fî-Silsiletü’l-Aleviyye’si” Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 8, s. 55-73.
- Güngör, Erol (1982), İslâm Tasavvufunun Meseleleri, İstanbul: Ötüken Yay.
- Kara, Mustafa (2018), Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, İstanbul: Dergâh Yay.

- Kılıç, Filiz (2004), “Giritli Divan Şâirleri”, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, S. 32, s. 275-279.
- Köprülü, Fuad (1991), Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.
- Köse, Fatih (2012), İstanbul Halvetî Tekkeleri, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay.
- Kurnaz, Cemal-Tatcı, Mustafa (2000), Salacıoğlu Mustafa Celvetî Giritli Şeyh Mustafa'nın Şehâdeti (Manzum Bir Menâkıpnâme) Ankara: Bizim Büro Yay.
- Kuşeyrî, Abdulkerim (2017), Kuşeyrî Risâlesi, (hzl.) Süleyman Uludağ, İstanbul: Dergâh Yay.
- Nuri Osman Hanyevî (2006), Girit Şâirleri (Tezkire-i Şu'ara-yı Cezîre-i Girid), (hzl.) Orhan Kurtoğlu, Ankara: Akçağ Yay.
- Pala, İskender (2017), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, İstanbul: Kapı Yay.
- Parlatır, İsmail (2014), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara: Yargı Yay.
- Sevgi, Ahmet (1992-93), “Giritli Şâirler”, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Dergisi, S. 7-8, s. 34-51.
- Şanlı, İsmet (1999), Hilâlî Dîvânı, Metin-Çeviri-Tahlil, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Şemseddin Sâmî (1302), Kâmusu'l-A'lâm, C. 2, İstanbul.
- Şemseddin Sâmî (2017), Kâmûs-ı Türkî, Ankara: Akçağ Yay.
- Şimşek, Selâmi (2007), “Doğu Akdeniz’de Tahrip Olan Bir Kültür Mirâsı: Girit’te Tarikatlar ve Tekkeler”, Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 32, s. 213-244
- Tahirü'l Mevlevî (2015), Tedrisât-ı Edebiyeden Nazm ve Eşkâl-i Nazm, (hzl.) Muhittin Turan, İstanbul: Kesit Yay.
- Taşkesenlioğlu, Lokman (2017), “Divan Edebiyatında Elifnâmeler ve Bilinmeyen İki Elifnâme Örneği: Memi Can Saruhânî ve Ömer Karîbî Elifnâmeleri”, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED), S. 58, s. 159-202.
- Tatcı, Mustafa (1997), Edebiyattan İçeri, Ankara: Akçağ Yay.

Tukin, Cemal (1996), “Girit”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 14, İstanbul, TDV Yay. s. 85.

Tulum, Mertol (2011), 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı, Ankara: TDK Yay.

Türkçe Sözlük (2005), Ankara: TDK Yay.

Uludağ, Süleyman (1999), Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Marifet Yay.

Ünver, İsmail (1993), “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Türkoloji Dergisi, C.11, S. 1, s. 1-46, Ankara.

Yağmur, Bahri (1998), Hilâlî Dîvânı, İnceleme-Metin, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Yakıt, İsmail (1992), Ebcad Hesabı ve Tarih Düşürme, İstanbul: Ötüken Yay.

<https://dunyasozluk.com/lahmike-lahmi.html/1162526> (E. T. 25 Mayıs 2019)

<https://www.gercekhaberci.com/uzbek-konagi-nda-ahmet-hilali-uzbek-tasavvuf-ve-girit-kulturu-obje-sergisi/44013/> (E. T. 19 Aralık 2018)

<https://kuran.diyânet.gov.tr> (E.T. 15 Nisan 2019)

www.turkedebiyatisimlersozlugu.com (E. T. 3 Ocak 2019)

www.yazmalar.gov.tr (E.T. 20 Nisan 2018)

III. BÖLÜM
GİRİTLİ HİLÂLÎ DÎVÂNI

3.1. Dîvânın İmlâ Özellikleri

Bu bölümde Dîvân metni hazırlanırken faydalandığımız ve şu an için bilinen tek nüsha olan yazmanın imlâ özellikleri üzerinde durulacak ve bu özelliklerle ilgili tespit edilen bazı örnekler verilecektir.

Dîvân’da karşılaştığımız yazım hatalarını birkaç grupta toplayabiliriz:

1. Dîvân’da bazı yerlerde “u, ü” şeklinde okunacak atıf vavları yazılmamıştır. Dîvân metninde yazılmayan bu atıf vavları [] işareti içinde belirtildi.

rûz şeb rûz [u] şeb (18/1-5, 43/3a) vd.

arş yer arş [u] yer (32/2b)

2. Yukarıdaki durumun tam tersine Farsça terkip olması gereken kelimeler atıf vavıyla birbirine bağlanmıştır.

Yanlış

Resûl-ı nâm u pāk

Doğru

Resûl-ı nâm-ı pāk (163/4b)

3. Müstensih “ki” bağlacının yazımında bir birlik sağlayamamıştır. “ki” bağlacı bazen ى ile (كى) bazen de ◦ ile (كه) yazılmıştır.

Sen ki (سن كى) (1/3a, 7/4a)

Sen ki (سن كى) (4/a, 45/5b) vd.

4. Bazı sözcükler belirtme hâli ekini alırken sonunda hemze varmış gibi yazılmıştır. Bu sözcükleri yazarken hemzeyi göstermeden parantez içinde (y) kullanarak yazdık.

Ka‘be(y)i (99/3a)

Hilālî(y)i (101/7a)

Cümle(y)i (131/4b)

Āfākî(y)i (107/2b) vd.

5. Şâir bazı kelimelerde vezne uydurmak için tasarrufta bulunmuştur.

Doğrusu

Metindeki Hali

seyyāḥ

seyāḥ (30/4b)

ḥattāt

ḥatāt (78/4b)

3.2. Metnin Transkripsiyonuyla İlgili Açıklamalar

1. Hilâlî Dîvânı'nın transkripsiyonlu metni, tespit edebildiğimiz tek nüshadan hazırlanmıştır. Metnin kuruluşunda, tenkitli basımı yapılan ilmî eserlerde kullanılan geleneksel transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

ا ()	a, ā	ص	ş
ا ()	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	ʿ
ث	ṯ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	q
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẓ, ḍ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	ʾ

2. Dîvân'daki vav-ı ma'duleler satır hizasının üstünde v harfi ile () şeklinde gösterilmiştir.

3. Dîvân'daki manzûmelerin sıralanışına müdahale edilmemiş nüshadaki sıralamaya sâdik kalınmıştır.

4. Dîvân'daki vezin kusurları ekleme veya çıkarma yöntemiyle düzeltilmeye çalışılmıştır. Bunlarla ilgili açıklamalar dipnotlarda verilmiştir. Eklenen ifadeler [] işareti içinde gösterilmiştir.

5. Dîvân'da bulunan ayet ve hadislerle bazı Arapça ve Farsça ifadeler transkripsiyon harfleri ile yazılmış, anlamları dipnotlarda verilmiştir.

6. “Ne” ve “içün” ile yapılan birleşik sözcüklerde vokal düşmesi oluyorsa bu durum kesme işaretiyle gösterilmiştir: n'ola, senin'çün gibi.

7. Arapça ve Farsça kelime ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver'in “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makalesindeki önerilere uyulmuştur.

TRANSKRİPSİYONLU METİN

3.3. Transkripsiyonlu Metin

Bismi'llāhi'r-rāḥmāni'r-raḥīm

1

[ḤARFÜ'L-ELİF]

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [1b]
- 1 K̄udretiñ ızhār edipdir ol cenāb-ı kibriyā
Verdi ādeme ferāset fażl-ı ızhār-ı Ḥudā
 - 2 Kendini vaşf etmeğiçün nüşha etdi ādemi
Verdi zıhn ü fikr ü 'aql-ı rüşdü ol Bārī Ḥudā
 - 3 Sen ki ādem ki bu demsin nefesine sen mālİK ol
Vaşfını Ḥaqqın ederken vere 'āleme ziyā
 - 4 K̄udretini vaşf edegör maḥviyet ḥālini bul
Şirke dalma pek şaqqın emmāreden aldanma ha
 - 5 Sükkerīdir lebleri esrār-ı Ḥaqqı vaşf eden
Der Hilālī lezzeti esrār-ı Ḥaqqā yok bahā

Hazā Dīvānu Hilālī

2

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Kemāl ehline gā'ibden olurmuş bir şadā peydā
Ḥaqqat 'ālemindendir anı bilmez olur peydā

- [2a]
- 2 Rızā-yı Hākda mest olmuş karışmaz hikmet-i Hākka
Yed-i kudret ne halk eder aña seyrān olur peydā
 - 3 Tārīkatde hākīkatde görünür şüretā ādem
Anıñ emrindedir ‘ālem tecellīler olur peydā
 - 4 Hākīkatde tecellīdir o yüzden görünen esrār
Aña ermez hezār ‘ākil anıñ nūru olur peydā
 - 5 Hilālī naql-i hāl eyler hākīkatde ne şayıklar
İmān ehli bunu diñler gönülde Hākı olur peydā

3

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Geçelim nefis ü hevādan gidelim Hākdan yaña
Kıl ü kālī terk edelim gidelim Hākdan yaña
- 2 Māsivā sevdā-yı hālī kalbimizden sil süpür
Edelim ‘aşka muhabbet gidelim Hākdan yaña
- 3 Gece gündüz āh u zār ile işimiz pek harāb
Erişe luṭf u ‘ināyet gidelim Hākdan yaña
- 4 Zāt-ı pāk-i kudretindir edecek bizi temiz
Yüzümüz üzre düşelim gidelim Hākdan yaña
- 5 Der Hilālī muhkem et rızā-yı Hākı gel yakın
Baş egip yüzler sürerek gidelim Hākdan yaña

4

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

[2b]

- 1 Bulalım 'aşk-ı kādīmi olalım biz āşinā
Bulalım 'aşk-ı ezeli olalım biz āşinā
- 2 Hayli demdir biz anıyla birbirimiz görmedik
Buluşalım görüşelim olalım biz āşinā
- 3 Bize va'di var hezārān 'aşk-ı zātın ān-be-ān
Hak̄ ile görüşdüreceğ olalım biz āşinā
- 4 Bir sā'at evvel olaydı Hak̄ cemālin görmege
Biz aña canlar bağışlardık olalım āşinā
- 5 Gel Hilālīye su'āl et 'aşk hālin söylesin
Saña bir āteş vere ki tiz olasın āşinā

5

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Āşık ol şāhib-kemāl ol olasın kân-ı vefā
Şādık ol kavlinde hāş ol olasın kân-ı vefā
- 2 Seyr-i Yezdān hālidir cehd et kemālin bulasın
Hem metānetde şabūr ol olasın kân-ı vefā
- 3 Rāh-ı Hak̄da pür-cemāl ol bend edersin 'ālemi
Hem edīb ol şāf-dil ol olasın kân-ı vefā

[3a]

- 4 Tab´-i hālinde saḥāvetle şecā´at görüne
Ehl-i hāl añlar bu hāli bu durur kân-ı vefā
- 5 Der Hilālī cān gizlenmez vefādār yārdan
Cān aña ḳurbān kim ola yārine kân-ı vefā

6

Fā´ilātün Fā´ilātün Fā´ilātün Fā´ilün

- 1 ‘Aşḳ ile Ḥaḳḳı ḥaḳīḳatde bilen buldu şafā
‘Aşḳ ile nār-ı muḥabetde yanan buldu şafā
- 2 Bir yanıklıḳdır muḥabbet āteşi ehli bilir
Ebediyye bir şafādır erişen buldu şafā
- 3 Yanmadır Ḥaḳdan murād yandıkca Ḥaḳḳı añladıñ
Añlamak bilmekden a´lā ‘āşıkān buldu şafā
- 4 Ḥaḳḳı gördüm diyene erbāb-ı hāl ‘āşık degil
Bilmemek ulu şıfatdır ‘ārifān buldu şafā
- 5 Bu Hilālīye şorarsan saña verir bir cevāb
Ḳāle gelmez hāl iledir ehl-i hāl buldu şafā

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ey dilā insān-ı kāmile denir ‘ibret-nümā
Var oĸu diñle kitābıñ eyle sen ‘ibret-nümā
- 2 Sidre vü ‘arş-ı mu‘allādan saña verir haber
Cennetü’l-me’vādan a‘lādır denir ‘ibret-nümā
- [3b] 3 Mekteb-i ‘irfānına var ‘ilm-i Hakkı oĸu sen
İlm-i Hakk göñlüne dola göresin ‘ibret-nümā
- 4 Sen ki zātu’llāhı vaşf eder saña bir ehl-i dil
Farkına var zāt-ı pākdır ol durur ‘ibret-nümā
- 5 Cāvidāndır bunu naĸl eden Hilālī vaşf eder
‘Aĸl-ı tāmıñ cem‘ edegör ‘aşĸ durur ‘ibret-nümā

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Eder ‘aşĸ ehli cānāna eder her demde istignā
Eder ma‘şūĸuna ‘aşĸ eder her demde istignā
- 2 Yanıp yandıĸça bakılır kime ‘arz eylesin hālın
Anıñ cān içre cānānı eder her demde istignā
- 3 Nedir ‘aşĸ ile ma‘şūĸ nedir zümrüd ile yāĸūt
Biri birine ‘aşĸdır eder her demde istignā

- 4 Cevāhir ‘āşık u ma‘şūk hemān rengi muğāyyirdir
Anıñçün dediler şāhım eder her demde istiğnā
- 5 İki rengi bir etseler Hilālī der olur elmās
Tağayyür hīç qabūl etmez nedir her demde istiğnā

9

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[4a]

- 1 Ehl-i zāhir bir muḥabbet gösterirler şūretā
Ehl-i Ḥaqqı pek sever deyü görünür şūretā
- 2 Dış tarafıdır münāfık içi yılanla çeyān
Pek şağım kendiñi andan sen de görüş şūretā
- 3 Ehl-i ḥāl ile görüş añlatma kendin kimseye
‘Ādetā ‘ālemle görüş et muḥabbet şūretā
- 4 Naşşımı alır münāfık sen yine doğruda gez
Bāmına bir gün basar cānını alır şūretā
- 5 Bu Hilālī şöḥbetiñ söyler saña cāndan işit
Farkına bir gün varırsın ma‘lūm olur şūretā

10

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 İbtidā geldi elif vaşf eder ol şāmı Ḥudā
Be bülendi zāhire etdi zuhūr zātı Ḥudā

- [4b]
- 2 Te temāşā etdi eflāk nüh felek arz u semā'
Şe süreyyādan da yüksek uludur şanı Hudā
 - 3 Cim celāl üzre zuhūru hikmetu'llāh göstere
Ha harāret vermegiçün dīg-i hikmete Hudā
 - 4 Ha hayırlı hüsn-i hulku yaradılmağda durur
Dal devām üzre pişirip eyleye ızhārı Hudā
 - 5 Zel ki zikreder lisān-ı fi'le gelen ma'denin
Re rehāvī üzre halk etdi o kimyāyı Hudā
 - 6 Ze zevāl-i kenz-i mahfī² hālī oldu āşikār
Sin selāmet buldu eflāk cümle eşyā-yı Hudā
 - 7 Şın şu'ā'ından cem'isi etdiler hamd u şenā
Şad hezārān eylediler secde vü şükr-i Hudā
 - 8 Dad ziyā verdi vücūda kudreti ızhār-ı Hağ
Tı tahāretdir o zāt kim eyledi ızhārı Hudā
 - 9 Zı zuhūru gel tavāf et tekmīl et zikrini sen
'Ayn 'ārifāne var niyāz et ma'lūmun olsun Hudā*
 - 10 Gāre girdi kopdu ol demde kıyāmetler o gün
Fi'le geldi añlaşıldı faşl-ı da'vā-yı Hudā
 - 11 Kıldı nūruyla muhabbet buldu gönüller neşāt
Geldi Nūru'llāh cihāna dü cihān doldu Hudā

² Kenz-i mahfī: "... gizli hazine..." Hadis Tamamı: "Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim ve mahlūkatı yarattım." Aclūnī (1351), Keşfü'l-Hafā ve Müzīlü'l-İlbās II, Beyrut, s. 132, hadis no: 2016

* Mısranın vezni kusurlu.

- 12 Lāzım oldu bir nezāket göstere İblīs nūra
Merhāmet hāl oldu Hāğdan eyledi la'net Hudā
- 13 Nār recmı anıniçün eyledi ızhār Hāğ
Verdi taşu hem 'azābıñ hasūde zāt-ı Hudā
- 14 Her taşuñ bildi günāhıñ geldi ikrāra hemān
Lāmelif etdi 'azābı kırtaran Bārī Hudā
- [5a] 15 Yaradılmadadır 'ālem ān-be-ān hāzır durur
Eyle temiz vaqt-i hālīñ kısmetiñ verir Hudā
- 16 Her hurūfa bir nezāket gösterip hoşlanmadır
Gösteren Hāğdır Hilālī ma'rifet zātı Hudā

11

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kāyd-ı şūrī olmayanıñ yoluna cānım fedā
Dīn ü mezhebden geçeniñ yoluna cānım fedā
- 2 Şirkle me'lūf olan Hāğkı ne yüzden fark eder
Şāf-dil olan kalendar yoluna cānım fedā
- 3 Ey bu dünyāya muhabbet eyleyen dīv ü perī
Bir gönül ver Hāğka olsun yoluna cānım fedā
- 4 Seng-i hārā gönünü meyl etdirirsen Hāğka sen
'Aşk saña yār ola her dem yoluna cānım fedā
- 5 Evvel āhır rāh-ı Hāğdır döndüregör gönünü
Ey Hilālī yār-i Hāğdır yoluna cānım fedā

12

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [5b]
- 1 Bu gözler görmemiştir hıç seniñ hüsnün gibi a'lā
Bu fikrim fark eder rengin gönülde kudretin a'lā
 - 2 Ziyā-yı kudretindir hep bu zihnimde dönen her bār
Bu demler devr eder ādem bu fenniñ hikmetiñ a'lā
 - 3 Ne demdir bunca esrārıñ nedir bu çarh-ı devrāniñ
Bize seyrānlarıñ çokdur bize ni'metleriñ a'lā
 - 4 Seni bilmez dü 'ālemde hemān kaldı ceḥāletde
Yine bildirmeyen sensin seniñ her işlerin a'lā
 - 5 Hilālī gözü nūrundan yaqın bulmuş durur Ḥakkı
Ne derlerse hemān diñle bu ḥālāt cümleden a'lā

13

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Muḥabbet ḥānkāhında seniñ 'aşkınlā ey cānā
Yüzüm yerde benim 'üryān seniñ 'aşkınlā ey cānā
- 2 Ne suç etdim dilā bilmem seniñ 'aşkınlā bu ḥālim
Kulun qurbāna geldim merḥamet senden olur cānā
- 3 Yetīmim faḥr ile ḥālim tesellīm yok tecellīm hıç
Seniñ dergāhına geldim 'ināyet eyle ey cānā

- 4 Enāniyet şıfātından geçip nefsimi māt etdim
Fenā fi'llāha yüz tıtdum kerem şāniñdir ey cānā
- 5 Hilālī kıluna her dem seniñ 'aşkın mürüvvetdir
Tesellisin tecellisin verecek sensin ey cānā

14

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [6a]
- 1 Kemālāt hep kemāl hāli beni ehl-i kemāl şanma
Bu hālāt ehl-i hāl hāli beni sen ehl-i hāl şanma
 - 2 Zuhūru 'aşk yüzündendir buña kimse karışmaz hıç
Doğar birden hemān söyler vücūdu var deyü şanma
 - 3 Ne 'aql u fikr ü zihñ ile ne kıl u kāl ne bilmekle
Muhabbet yüzünü gözle doğar dilden yalan şanma
 - 4 'Arabī Farsī Süryānī ne dilden olsa hep söyler
Kulağın tıt gözün aç sen hayālātdır deyü şanma
 - 5 Ne demdir 'aşk ne demdir Hāk Hilālī der bunu muıtlak
Şuvarılmış vücūddur bil mürebbī(y)i tehī şanma

15

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Hāzret-i Hākķın habībi Hāk Muhammed Muştafā
Sevgili bir dānesisin Hāk Muhammed Muştafā

- 2 Zāt-ı pākindir sebab şāhım Muḥammed Muştafā
‘Ālemin īcādına şāhım Muḥammed Muştafā
- 3 Olmasa teşrīfin olmaz Hāk Muḥammed Muştafā
Dü cihān kāşānesi şāhım Muḥammed Muştafā
- 4 Gelmeyeydin ‘āleme sen Hāk Muḥammed Muştafā
Hāk olunmazdı cihān şāhım Muḥammed Muştafā
- [6b] 5 Evvelīn ü āhırīnsin yā Muḥammed Muştafā
Hem Resūl-ı Kibriyāsın yā Muḥammed Muştafā
- 6 Nūr-ı zātın ‘ālemi şāhım Muḥammed Muştafā
Çapladı envār-ı ‘aşkın yā Muḥammed Muştafā
- 7 Feyz ile feyyāz-ı mutlak Hāk Muḥammed Muştafā
Zāt-ı ‘aşkındır seniñ şāhım Muḥammed Muştafā
- 8 On sekiz biñ ‘ālemin şāhım Muḥammed Muştafā
Sūretiñ āyīnesidir Hāk Muḥammed Muştafā
- 9 Hem şeft‘-i rüz-ı maḥşersin Muḥammed Muştafā
Hem şefā‘at kânı sensin yā Muḥammed Muştafā
- 10 Yā Resūla’llāh vişālin Hāk Muḥammed Muştafā
Bezmine şāyeste kılsan Hāk Muḥammed Muştafā
- 11 Tā gönül olsun şarābıñ Hāk Muḥammed Muştafā
‘Aşkıniñ mestānesi şāhım Muḥammed Muştafā
- 12 Mazhar-ı nūr-ı Hudāsın Hāk Muḥammed Muştafā
Şāhid-i dīdār-ı Hāksın Hāk Muḥammed Muştafā

- 13 H̄amdu li'llāh bu Hilālī H̄aḡ Muḡammed Muṡṡafā
Sırrına mazḡhar olupdur H̄aḡ Muḡammed Muṡṡafā

16

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [7a]
- 1 Yār-ı ġārıdır o şāhın çār-yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 2 Hem 'azīz şādıḡlarıdır çār-yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 3 Cān u baş ile fedādır çār- yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 4 Yoluna şāh-ı cihānıñ çār-yār-ı bā- şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 5 Cümle aşḡāb-ı kirāmdan çār-yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 6 Efḡalidir hem yakını çār-yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 7 H̄ulefā-yı Rāşidındır çār-yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā
 - 8 Hem meşāyih mürşidındır çār-yār-ı bā-şafā
Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Alīdir kān-ı vefā

[7b]

- 9 Biri Şiddîk biri Fârûk çār-yār-ı bā-şafā
Ebübekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīdir kân-ı vefā
- 10 Biri zi’n-nüreyñ ü Haydar çār-yār-ı bā-şafā
Ebübekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīdir kân-ı vefā
- 11 Ma‘den-i esrārîñ oldu çār-yār-ı bā-şafā
Ebübekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīdir kân-ı vefā
- 12 Nūru vāhid cismi vāhid çār-yār-ı bā-şafā
Ebübekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīdir kân-ı vefā
- 13 Bu Hilālīye mürüvvet çār-yār-ı bā-şafā
Ebübekir ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alīdir kân-ı vefā

ḤARFÜ'L-BĀ

17

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 İbtidāsı rāh-ı Ḥakkıñ bil yolumuzdur edeb
Aynimiz erkānımız hem sülükumuzdur edeb
- 2 Hem huzūr-ı mürşide vardıkça kıl sen pek hazer
Ārifāne pek gözet irfānımızdır bil edeb
- 3 Etme terk ādāb-ı Ḥaqqı Faḥr-i ‘ālem ḥālidir
Ḥālını kendine ḥāl et ümmetinde bil edeb
- 4 Cümle ehlu’llāh bu yola geldiler ādāb ile
Hep kemāle erdiler hem bildiler Ḥaḥdır edeb

[8a]

- 5 Zāhir ü bātında istersen olasin mu ‘teber
Kendi mülk-i serlerine ögredegör bil edeb
- 6 Hem şerī‘at hem tarīkat hem haqīkat ol durur
Zat-ı Haq ma‘rifetu’llāhdır saña şāhım edeb
- 7 Hem edeb insān-ı kāmildir Hilālī er isen
Pek gözet ādāb-ı Haqqı bil edebdir hem edeb

18

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Fikr-i Haqqı fikr ede erbāb-ı imān rüz [u] şeb
Fikr-i Haqqı fark ede erbāb-ı ‘irfān rüz [u] şeb
- 2 Bir daqīka Haqdan ayrı olmaya zihnın saqın
Dīv ü şeytān yolda hāzır çelmededir rüz [u] şeb
- 3 Doğrunuñ haşmı ziyāde egriniñ düşmānı yok
Haq bile doğrudadır sen cehd edegör rüz [u] şeb
- 4 Ümmetiñ hāşından ol tevḥīd-i Zāta mālīk ol
Nūr-ı Haq cevlan ede gönlüne şāhım rüz [u] şeb
- 5 Şāf-dil ol sen Hilālī baqdıgıñ āyinedir
Baqa baqa nūr-ı vāhid ola zātın rüz [u] şeb

19

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Felekde çekdigim miḥnet seniñ ‘aşkıñıladır yā Rab
Şikāyetle degil hālim dile gelmek durur yā Rab

- [8b]
- 2 Cihānıñ miñneti çoğdur saña varmağ ne pek sarpdır
Hābıñ dedigıñ cāna ‘ināyetiñ olur yā Rāb
- 3 Ne demdir bu hidāyātıñ ne hāldir bu hikāyātıñ
Cihāna ğulğule verdiñ nedir mağsūduñ ey yā Rāb
- 4 Bu ‘ālem hep saña qurbān qanā‘at yoğ durur sende
*Qanā‘at kenz-i lā-yefnā*³ buyurmuşsun nedir yā Rāb
- 5 ‘Āşıqların murādı hep seniñ rızāña baş egmek
Rızāya baş egenleri edersin imtihān yā Rāb
- 6 Hicāba düşdü ‘āşıqlar neden lāzım gelir bunlar
Muğabbet selb edip ‘aqlıñ mürüvvet senden ey yā Rāb
- 7 Ulūhiyyetle ‘ādilsin ki bu kudret seniñdir hep
Ne qādir buña Hilālī kemālāt zātının yā Rāb

ĤARFŪ‘T-TĀ

20

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

- 1 Reh-i Ĥağğa sülük eden cihāna eylemez minnet
Ona lāyık olan Ĥağdır hezāra eylemez minnet
- 2 Ne lāzımdır bu ‘ālemde yüzü suyun yere dökmek
Ki Ĥağğın perdesi oldur n’içün ede saña minnet
- 3 Bu ğöñlün istegi gerçek velākin añlamak muğlāk
Şıfātı zātı fark etmez kişiye eylemek minnet

³ El kanāatü kenzün lâ yefnâ : Kanāat bitmeyen bir hazinedir. Hadis Tamamı: “Kanāat bitmeyen bir mal, tükenmez bir hazinedir.” Aclūnî, age., s.102, hadis no: 1900

- 4 Bu ‘alem bir hayālâtdır rumūzuñ bil kemālâtdır
Kemālât hoşça alâtdır ne lâzım ğayrıya minnet
- [9a] 5 Kılâġı Hakk ile dolmuş vücūdu feyz-i Hak bulmuş
Eder ise eder ancak Hilālīye hezār minnet

21

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Hülūş-ı kalb ile şāhım edersin pīrine hizmet
Olursun bir gül açılmış saña lâyıķ olur cennet
- 2 Bulan buldu saġāvetle vücūd-ı cān hizmetle
Saġī-ṭab‘ u rızāda ol erenlerden saña himmet
- 3 Hāzīz-i tende kalma ‘azm-i kān et sen bu hālinden
Muġammed ‘Alī sırrından olursun Hakkā dār elbet
- 4 Bu yolda cān u başın terk eden ‘āşıkıları añla
Ki ‘ārifi zārif olmuşlar olur mu böyle bir ni‘met
- 5 Hemān ‘azm et vaṭanından güzer et sen bu hālinden
Olasın tāzeter dā‘im ki sende ola bu ḡaşlet
- 6 Erenlerden gönül aġz et olan kālī hemān hāl et
Müdāvim ol reh-i Hakkā ederler hep saña hürmet
- 7 Hilālī ḡusn-i hāl ile saña ṭa‘bīr eder şāhım
Bulursan bir gün añlarsın bu sözlerde nedir kıymet

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

[9b]

- 1 Leyle-i Mi' rāc Regā' ib daḥi leyle-i Berāt
Ḥaḳ şıfātıyla şıfatlanmış durur bu üç şıfāt
- 2 Zāt-ı Ḥaḳḳ etdi muḥabbet zāt-ı Ḥaḳḳa ibtidā
Aşlı bi'l-ḳuvvet iken bi'l-fi'l ile buldu necāt
- 3 'Aḳl-ı kül levḥ ü ḳalem hem nefis-i kül fāş⁴ oldu sır
Bu Regā' ib gecesidir zāt-ı Ḥaḳ buldu şıfāt
- 4 Zāt-ı esmā' vü şıfāt ef'āl-i āşār cümleten
Ol geceye dendi Mi' rāc tekmīli zāt-ı şıfāt
- 5 Oldu Mi' rāc remzi suflīden 'urūc et 'ulvīye
Ya'ni Ḥaḳ Ḥaḳḳ-ı kemālāt ile tekmīl buldu zāt
- 6 Çün 'anāşır bendlerine bağlayıpdır tā ezel
Ḳısmet-i rüz-ı ezel taḳşım olup buldu ḥayāt
- 7 Hem ḥayātıñ hem memātıñ hem ḡıdānıñ taḳşımı
Olduḡiçün ḳayd olundu buña Leyle-i Berāt
- 8 Zāt birdir leyliñ evşāfına ḡāyet yok durur
Gör bu ḳadri sen Hilālī ola şem' iñ nūr-ı zāt

⁴ Metinde "fāş" şeklinde yazılmıştır.

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [10a]
- 1 Kemālāt ile hālātdır eden her ān seni rü'yet
Vişāline erenler hep eder her ān seni rü'yet
 - 2 Vücūdu tām olan insān rızā-yı Hāḫḫa baş egmiş
Fenā fi'llāha yüz tutmuş eder her ān seni rü'yet
 - 3 Ḳanā'atle tesellīdir rızā ḳapısı Rıḳvānı
Buña rāzı olan 'āşık eder her ān seni rü'yet
 - 4 Raḳīkdir Hāḫḫı fark etmek meger göñlü gözü açık
Tecellīsin bulan 'ārif eder her ān seni rü'yet
 - 5 Bu gözler hep seni görmez göreni kimseler bilmez
Hilālī 'aşkı hālinde eder her ān seni rü'yet

ḤARFÜ'S-ŞE

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Ḥulūş-ı tām olan 'āşık şafā-yāb olmağa bā'is
Ki rabṭ-ı ḳalb ile maḥbūb-ı rāsiḫ olmağa bā'is
- 2 Ne māl ile ne ḳāl ile bulur erbāb-ı hāl hālī
Rızāda bulunan cānlar kemāle ermege bā'is
- 3 Nedir ma'rifetiñ kānı bu rāhın la'l u mercānı
Nedir dürrü bu 'irfānıñ müşādif olmağa bā'is

- 4 Gider ‘āşık reh-i Hāḫka olur hem-rāh ‘aşk ile
İmāmı ‘aşk durur āniñ gönül cemā‘ate bā‘iş
- 5 Hilālī ḫalbi dost yüzü ki dā‘im ede e’ş-şalā
Ki cānı secdeye vardı münācāt olmağa bā‘iş

25

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [10b]
- 1 Nuṭḫ-ı Hāḫ āyet durur nuṭḫ-ı Resūlu’llāh ḫadīs
Āşıkıñ sevdāsı Hāḫdır ma‘şūḫun ‘aşkı ḫadīs
 - 2 Hāḫ dedigim doğrudur gerçek dedigimdir Ḥabīb
Bir muḫabbetden yaradılmışdır Muḫammeddir ḫadīs
 - 3 ‘Ārife lāzım olan ayrı ve ğayrı bilmemek
Nūr-ı vāḫiddir görene öyle naḫl eder ḫadīs
 - 4 Dīnımız İmānımız bir nuṭḫ-ı Hāḫ ile durur
Āyinimiz erkānımız⁵ bildiren Şāḫib-ḫadīs
 - 5 Hāḫ Muḫammed ‘aşkıdır kevn u mekān esrār-ı Hāḫ
Hıfzına almış Hilālī güç ile üç yüz ḫadīs

ḤARFÜ’L-CİM

26

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Seni sende bulam dersen mu‘ārızdan hemān vāz geç
Kemāl ehli olam dersen mu‘ārız şoḫbetinden geç

⁵ Metinde “erkānımız” şeklinde yazılmıştır. Vezin gereği “erkānımız” olarak düzeltilmiştir.

2 Gerek tavrı bu dünyânın gerek esrârı ‘ukbânın
‘Ārifân sırrına maḥşûs muḥabbetsizden ayrıl geç

3 Seni su’âl eden kişi anıñ göñlünde teşvîşi
Su’âline cevâb verme o câhildir sen andan geç

4 Ulûhiyyet kemâlâtdır muârız anı hep gözler
Atar taşu maḥalline maḥallinden hemân sen geç

[11a]

5 Hilâlî nuḡ-ı Ḥaḡḡânî tutandır ma’rifet kânı
Kerem etmiş kerem kânı *mazâ vü mâ mazâdan*⁶ geç

27

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1 Dilerim yârimi Ḥaḡdan edeyim bir kerre Ḥâc
Giydirem İslâmıma nûr ile bir güzîde tâc

2 ‘Āşıka lâyıḡ olan yâri ziyâret eylemek
Şâyed ola derdine dermân o yüzden bir ‘ilâc

3 Merve vü Şafâ vü Zemzem daḡı bir ‘Umre gerek
Her günâhı maḡv olur olmaz o kimse ihtiyâc

4 Saḡî-ḡab’ı ḡâl ile ‘âşıḡ sefer etse bu dem
‘Arafâta daḡı çıḡsa kimse demez ona ac

5 Farz ile sünneti icrâ bu Hilâlî eyledi
Demedi kimse ana getir baña ver sen de bâc

⁶ “Geçen geçti olan oldu.” Devellioḡlu, Ferit (2000), Osmanlıca Türkçe Lûgat, Ankara: Aydın Kitabevi s. 589.

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [11b]
- 1 Rūmuzu fehm eden cānā muḥabbet rūyunu sen aç
Görüne kim aña ḥāzır önünde bir sini güllāc
 - 2 Mürüvvet bābını göster saḥāvet ḥālını aňlat
Muḥabbet eyleye Ḥaḳḳa zuhūr ede aña Mi'rāc
 - 3 Bu dem aḳdem durur Ḥaḳdır ne kim derlerse muṭlaḳdır
Bu 'ālem aña muhtācdır şaḳın göñlünü tutma aç
 - 4 Ne kim var hep bu demde Ḥaḳ yolun hoşdur bulur
Tutunduḡun kemāle bak göñül hoşlanmayandan kaç
 - 5 Bu dem saña ḥikāyetdir bilen cāna hidāyetdir
Hilāliden zuhūr eden degil meḥekke hīç muhtāc

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- 1 Rāh-ı Ḥaḳḳa meyl edip erbāb-ı ḥāl olmak ne güç
Ehl-i 'aşḳa meyl edip erbāb-ı 'aşḳ olmak ne güç
- 2 Göñlümüz sengin durur dünyā cefāsıyla müdām
Ḥaḳ hidāyet eyleye yoḡsa ki etmezse ne güç
- 3 Meylimiz zerḳ ü riyādan ḥālī olmaz rüz [u] şeb
Kibr ile ālüdeyiz imdād erişmezse ne güç

- 4 Şarf u nahv u mantık u ma' nā ma' ānī devr eder
Nefse hoş yüz gösterirler Hakk'a ulaşmak ne güç
- 5 Zāt-ı Hakkdan bir nidadır gelse gönlüne seniñ
Bu Hilālīye erişmek yoħsa ermezse ne güç

ĤARFÜ'L-ĤĀ

30

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [12a]
- 1 Tevhīdī hāl ile gel et 'aşkı reh-ber hālīne
Gitme yalnız rāh-ı Hakk'a buluna sende silāh
 - 2 Zıkr-i Hakkı ger hūlūş ile edersen ey püser
Ere hālātın kemāle bula göñlüñ inşirāh
 - 3 Zāt-ı tevhīdīñ şafāsın duyan 'āşıklar hemān
Gündüzü nūr oldu anıñ gecesi oldu şabāh
 - 4 Göñlüne gözü erişen buldu Hakkdan feyz-yāb
Kendi kendi hayretinden ola kendine seyāh
 - 5 Ey Hilālī sözleriñ rahmet durur 'āşıklara
Diñleyen sezdi şafāyı buldu hem göñlü ferāh

31

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Getir tevhīdi her dem sen ki oldur cennete miftāh
Dilin tevhīde kıandır sen ki oldur cennete miftāh

- 2 Dilin zākir göñül mest olmağa cehd et bu ‘âlemde
Ki Zātu’llāha mālik olmağ istersen odur miftāh
- 3 Degil tevḥīd avāmī şöhetim añla naşīh eyle
Seniñ añladığıñ degil pīrin nuṭkudadır miftāh
- 4 Göñül ver kulağın tut sen şöhetler nedendir bil
Kerāmet ma’deni sensin kerem kāmı durur miftāh
- 5 Bu remzi feth eden sālik süluku ‘ayn-ı Ḥaqqānī
Hilālī naql eder ba’zen dilimdedir benim miftāh

32

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

[12b]

- 1 Tevārīḥ-āşinā olan şerī’atde olur meddāh
Ki her fenne benim māhir deyü başlar olur meddāh
- 2 Ṭarīkatden su’āl etsen benim her bildigim çoğdur
Yā zākir bozması aşlı yāḥūd merdūd olur meddāh
- 3 Metānetden su’āl etsen devāmı yok anıñ aşlā
Ne bir peygāmbere ümmet ne Ḥaqqā kıl olur meddāh
- 4 Ne demdir bu mü’ezzinler bu zākirler bu nā’t-ḥānlar
Buların dostluğ olmaz olurlar ‘āleme meddāh
- 5 Hilālī der ne ḥikmetdir bular maḥşüş bu ‘âlemde
Gerek zākir gerek nā’t-ḥān hezār āşnā olur meddāh

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [13a]
- 1 'Aşk hālinde muhabbetle edersen bir şeyāh
Gece gündüz mest olursun ere qalbiñe ferāh
 - 2 Fikr-i Hakkā meşgūl isen eyler isen qālī hāl
Şübheden taḥlīş olursun bula şadriñ inşirāh
 - 3 Bu yola giden kişiler her taraftan boş degil
Nefs gibi 'adū-yı ekber var iken lāzım silāh
 - 4 Zikr-i Hakk ile donanıq kişiler maqbūl durur
Fark olunmaz anlarıñ geceleri oldu şabāh
 - 5 Ey Hilālī dost cemālin görmege bir yol bize
Her kelāmın bize hoşdur göñlümüz buldu felāh

ḤARFÜ'L-ḤĀ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Zikri inqār edenin maḥallidir 'ayn-ı dūzah
Fikr-i ḥāşı bilmeyenleriñ maḥallidir dūzah
- 2 Ehl-i ḥālī daḥl edenleriñ mekānıdır dūzah
Tevḥīde münkir olañların ziyāsıdır dūzah
- 3 Zerq ile riyā metā' mīñ dükānıdır dūzah
Ġıybeti ḥāl edeniñ ser--māyesi oldu dūzah

- 4 Kibr ile mağrūr olanlarla binā oldu dūzah
Taşı toprağı münāfıkla kurulmuşdur dūzah
- 5 Ey Hilālī on kişiye va‘d olunmuşdur dūzah
Lāzım olmaz ehl-i hāle yazmasın ğayrı dūzah

35

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Muḥabbet ettigiñ cāna çalış göñlünde tut tārīḥ
Gözünden dūr olur ise göñülde anı tut tārīḥ
- 2 Muḥabbet arasına nefis katılırsa hemān seyr et
Olur ‘ayn-ı ‘adüvvu’llāh bu sözüm añla tut tārīḥ
- [13b] 3 Muḥabbet bir şıfattır kim hemān gizlenmege gözler
Göñülde naķş edegör sen hemān bil anı tut tārīḥ
- 4 Muḥabbet ger ḥaķīkatse aña ağyār karışmaz hīç
Arada bir ne der yok hīç göñülde doğru tut tārīḥ
- 5 Hilālī der muḥabbetde kuşūr olmaz imiř aşlā
Kuşūr görendedir noķşān bu sözü añla tut tārīḥ

ḤARFÜ‘D-DĀL

36

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşıkım maḥbūbuña yā Rab sendendir meded
Yanmadayım ‘aşkına yā Rab sendendir meded

- 2 apladı nūruñ cihānı ey Hābīb-i zāt-ı pāk
İzine cānım fedā yā Rab sendendir meded
- 3 Sırrına andır bizi ol zāt-ı pākiñ ıl kerem
Nūr-ı Ahmedden ziyā yā Rab sendendir meded
- 4 Hāsret ile yandı cānım faħrine ‘āşık gōñül
Şabra akat almadı yā Rab sendendir meded
- 5 ıl ‘ināyet bu Hilālīye kerem kānı Hābīb
Cān urbān yoluna yā Rab sendendir meded

37

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[14a]

- 1 Sırr ile esrārīñ ızhār yā ‘Alī senden meded
Nuṭ ile inṭāıñ ızhār yā ‘Alī senden meded
- 2 udretindir rāh-ı Hāa sev eden ‘āşıkları
Et mürüvvet hem ‘ināyet yā ‘Alī senden meded
- 3 Hızmet-i ihlāş ile zātına meyl eden kişi
Cūd-ı ihsānına lāyık yā ‘Alī senden meded
- 4 *Kerrema’llāhü vech*⁷ şānıñdır seniñ ey şīr-i Hā
Münkire irāra rahmet yā ‘Alī senden meded
- 5 Kilk ile vaşf eylemek yodur Hilālīde hūner
Hāl ile ef‘ālin en‘ām yā ‘Alī senden meded

⁷ Kerrema’llāhü vech: “Allah yüzünü ak etsin” anlamında bir dua ve saygı sözü. Hz. Ali, hiç putlara tapmadığı için ona hürmeten söylenir. TDV İslām Ansiklopedisi (2002), “Kerremallahu Vecheh”, C. 25, TDV Yay. s. 296-297.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dilerim senden Hudāyā ‘ālem içre bir murād
Maḳṣūdum oldur ola ‘ālem bu yüzden irşād*
- 2 İftihārım fahr ile dersen bilirsən ey ‘azīz
Münkire eyle hidāyet ede ‘aşqa inḳıyād
- 3 Daḳl edenler Ḥaḳḳı bilmez yoḳ durur anda zarar
Şīve-i Ḥaḳdır murādı anıñ içündür ‘inād
- 4 Her taşarruf Ḥaḳḳıñ olduḡu ĩmānıñ yoḳ mudur
Nefs ü şeytān ile her dem eyledigindir fesād
- 5 Zāt-ı Ḥaḳ sırrında ḥāzır naḳş olunmuşdur ‘ayān
Bu Hilālīnin kelāmı ebedī bulmaz kesād

[14b]

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Eyleme erbāb-ı ḥālın şoḡbetine hīç ‘inād
Diñleyegör şoḡbetini añla hemān etme ‘inād
- 2 Her kelāmı şanma boşdur nuṭḳ-ı Ḥaḳdır söylenen
Ḥaḳḳı añladıñsa nuṭḳu bilmeyen etme ‘inād
- 3 Cānı var nuṭḳuñ deyü ḥāl ehli andan ḥavf eder
Sen begenmezsen gözüñ aç diñle gel etme ‘inād

* Mısranın vezni kusurlu.

- 4 Kışşadan hişşe imiş der ehl-i Hâk tutar kulak
‘Ārif ol bil söyleyeni ‘ār edip etme ‘inād
- 5 Lāübālī meşreb ol Hâkka ulaşam der isen
Bu Hilālīye danış sen saña der etme ‘inād

40

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sevdigim küstü baña sevdigime çäre meded
Bildigim küstü baña bildigime çäre meded
- 2 Arada yār-ı vefādār bulmadım hîç birini
Ārzū-yı nefse düşen sālīke ne çäre meded
- 3 Himmet-i ehlu’llah erişince eder ārzūyu def^{**}
Rāh-ı Hâkka baş eger etmezse ne çäre meded
- [15a] 4 Kendi inşāfına koymak her eriñ kārı degil
Lāübālī pīre düşmüş düşmese çäre meded
- 5 Zāhir ü bātında nefsin hükmünü icrā ede
Şonra gel Hilālīye yetiş buña çäre meded

41

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Var ise gönülde şāhım gıll u gış eyle güşād
Pāk ola içiñ dışıñ olsun seniñ göñlüñ güşād

* Mısranın vezni kusurlu.

- 2 Feyz-i Hakk erise saña sırr-ı Hakkı hâşıl et
Bula gönlün ol şafâyı her işin olsun güşâd
- 3 Şıve-i Hakkdan muhabbetli bu âlemde ne var
Ârife maşşûsdur ol kim ede hâlini güşâd
- 4 Terk edip hicâbı dilden râh-ı Hakkâ tâlib ol
Ma rifet kânı olursun sırr-ı bâb olur güşâd
- 5 Bu Hilâlî her gazelde şöbetiñ söyler kolay
Ârif ol ver gönlünü eyle kulağını güşâd

42

Fâ ilâtün Fâ ilâtün Fâ ilâtün Fâ ilün

- 1 Gönlümüñ eglencesi rûh-ı revânım kıl meded
Gözlerim nûru sürûrum kıl benim şâhım meded
- [15b] 2 Kibr ü kînden fâriğ oldum eyledim mârı helâk
Merhamet şanın durur adlinle kıl şâhım meded
- 3 Nâr-ı aşğda yanmadır hâlim benim zâtıñ bilir
Derdime maşşûş devâlar vuşlatıñla kıl meded
- 4 Yok şerîkiñ hem nazîriñ şirkimiz yoğdur saña
Hayr u şer senden durur ikrârımızsın kıl meded
- 5 Boynu bükükdür Hilâlînin ki ma lûmun durur
Cilveye mecnûndur ammâ şanıñ ile kıl meded

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey benim h̄amr-ı h̄umārım ey benim şāhım meded
Ey benim ma'şūk-ı 'aşkım ey benim şāhım meded
- 2 Vaşlına müştāk olupdur rūz [u] şeb erbāb-ı 'aşk
Kıl kerem vaşlınla her dem ey benim şāhım meded
- 3 Rūz [u] şeb ārzū eder 'āşık ere ma'şūkuna
Fark olunmaz 'āşık ile ma'şūkun hāli meded
- 4 Bir yanıklık verdiñ ehl-i 'aşka anı 'aşk dediñ
Maḥv eden 'aşkı sen olduñ ey benim şāhım meded
- 5 'Āşık u ma'şūk bir olsa der Hilālī hoş olur
Arada bīgāne kalmaz ey benim şāhım meded

ḤARFÜ'Z-ZĀL

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

[16a]

- 1 'Ālem içre olmaya şāyed ki 'irfāndan lezīz
Gālībā 'irfāna göre yok muḥabbetden lezīz
- 2 Cem' olup erbāb-ı hāl bir yerde ḥāzır olsalar
Cennet-i a'lādır o yüz yokdur rūḥa andan lezīz
- 3 Cān-ı dilden şöḥbet eden bil ne rengdir aña gel
Ḥaḳ yüzüdür görünen dilden cihānda yok lezīz

- 4 Dil gönüldür söyleyen dil dinleyen şāhib-gönül
Ma‘rifet Hākka rızadır hilmiyet Hākka lezīz
- 5 ‘Ārife lāzım Hilālī ‘aşk ile ‘irfān bile
Zāhir ü bātında bu çeşnide olmaz bir lezīz

ḤARFÜ'R-RĀ

45

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Şīve-yi Hākḳ erişir gönlüme her vaqt-i seher
Ḥālidir bād-ı şabānın erişir vaqt-i seher
- 2 Nūr-ı Hākḳ vaqt-i seher cehd edegör eyle niyāz
Erişe feyz-i Ḥudā gönlüne her vaqt-i seher
- 3 Her murādına muvaffaḳ ola ‘aşk ehli hemān
Gözle ol vaḳti kerem bābı güşād vaqt-i seher
- 4 ‘İlm-i esmā’ ya müdāvim olagör şubḩa degin
Feth ola remz-i kemālāt serveri vaqt-i seher
- [16b] 5 Seherdir ki Hilālī ede bülbül güle nāz*
Sen ki zātın ile vuşlat edesin vaqt-i seher

46

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Gönüle dost ne ki söyler şaḳın etme anı ızḩār
Rızāda ol hemān bağlan şaḳın etme anı ızḩār

* Mısranın vezni kusurlu.

- 2 Hākīkat sırr-ı eşyādan haber verir kulağ tut sen
Saña lâzım olan teslim şağın etme anı ızhār
- 3 Gözünü göñlüne tut sen şağın etme anı ızhār
Ziyā-yı nūra mâlik ol şağın etme anı ızhār
- 4 Hākīkat sırrını fāş eyleyenler hep kalır a‘mā
Bu sözüm aña et mengüş şağın etme anı ızhār
- 5 Hilālī hāl yüzünden hep saña bu şöbeti söyler
Gözünle göñlünü bir et şağın etme anı ızhār

47

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Saña meyl etmeye göñlüm eder ārzü cemāl ister
Saña meyl etmeye cânım eder ārzü kemāl ister
- 2 Ne demdir ‘āşıkın hālī tesellī bulmamağ aşlā
Āniñ göñlündedir hicrān kerāmet mu‘cize ister
- 3 Anadan emdiği demdir vücūduñda eser kalmış
Odur Hākķı eden inķār mürebbīye hulūş ister
- 4 Mürebbī nuṭķu haķķānī temizler herkesiñ cāniñ
Teselliler bula her dem gezer ‘irfān arar ister
- 5 Bu rengde hiç ğazel olmaz Hilālī hiç anı bilmez
Doğan nuṭķu yazar çizer muñabbet eyleyen ister

[17a]

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Baña meyl eyleyen 'âşık benim rûh-ı revânımdır
Beni ma'şûk eden 'âşık benim cân içre cânımdır
- 2 Hezerân 'aciz ü mahrûm ki hayretde durur hayrân
Bu hâlât himmet-i pîrân benim nûr-ı cemâlimdir
- 3 Cefâ vü cevri nûr etdin mürebbîye hülûş etdin
Hevâ-yı nefsi hâl etdiñ bu hâlât kendi hâlimdir
- 4 Gören a'lâ görendir kim vücûdu maḥviyet bulmuş
Bu yüz hoşdur muḥibbâna bu şoḥbetler lisânımdır
- 5 Ne demdir vaḥdet-i hâlde Hilâlî buldu her hâli
Erenler vaḥdet-i Ḥaḫdır erenler kendi zâtımdır

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Râh-ı Ḥaḫkı gözler erbâb-ı muḥabbet az olur
Fi'l-i Ḥaḫkı isteyenler degme kim pek az olur
- [17b] 2 Şûret-i Ḥaḫdan görünür ḫavl u fi'li bir degil
Çekdiği 'ayn-ı meşakkat cilvesi pek az olur
- 3 Zâhir ü bâtın şafâsın doğrulukda buldular
'Ârifânda bir metânet ḫîl u ḫâlî az olur

- 4 Ehl-i dünyā cümle ‘ālem hırşla me’lūf durur
Ehl-i Hāḡḡın hırşı yoḡdur hem tama‘ı az olur
- 5 Şabrı ḡāl et ey Hilālī hem rızāya başın eg
Edeler saña muḡabbet etmeyenler az olur

50

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Kibr ile ālūde ‘ālim kīn kibārīñ ḡālidir
İblīse yār oldular hem anlarıñ ḡoř ḡālidir
- 2 Bir daḡıka ansız olmazlar ‘ulemā hem kibār
Ān-ı vāhidde ḡonar sūfliyyet ulu ḡālidir
- 3 Dā‘imā mu‘ārız olmaḡ onlara lāyık olan
Zikrū’l-‘ayn mu‘ārazadır anların da ḡālidir
- 4 Cerbezedir hem ceḡālet Hāḡ ‘ināyet eylesin
Mürşidiñ kārı degildir ne nebīler ḡālidir
- 5 Ey Hilālī ‘ulvī suflī cüz’ī řoḡbet söylediñ
Ġālībā ki bunlarıñ hem ḡīl ü ḡālin ḡālidir

51

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

[18a]

- 1 Hāḡḡa maḡbūl olmaḡ istersen yürü mürşide var
Yā Resūle ümmet olmaḡsa murād mürşide var

- 2 Hem çehāra yakın ol yār-ı ğārıdır anıñ
Şāh-ı Hasan şāh-ı Hüseyinle yürü mürşide var
- 3 Sırr-ı esrār-ı cihān bunlardan ızhār oldu bil
Rāh-ı Hāḡḡa ṭālib isen ‘aşḡ ile mürşide var
- 4 Gelmeden bu ‘āleme maḡsad nedir ey nev-cevān
‘Ārif ol aña kemāli gel berü mürşide var
- 5 Mazḡhar olur raḡmet-i Hāḡḡa Hilālīye uyan
Hāḡ hidāyet eylesin şāhım yürü mürşide var

52

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Dīn-i İslāma delīlim Hāḡ Muḡammed Muḡtafā
Reh-berim zātım şifātım şāh ‘Alīyyü’l -Murtażā
*Lā fetā illā ‘Alī Lā seyfe illā zūlfikār*⁸
- 2 Hem imāmım hem penāhım şāh Hasan ḡulḡ-ı Rızā
Hem bu cān ḡurbān durur şāh Hüseyin-i Kerbelā
Lā fetā illā ‘Alī Lā seyfe illā zūlfikār
- [18b] 3 Çārde-i ma‘şüm-ı pākdir şāh Zeynel‘Ābidīn
Hem Muḡammed Bāḡır oldu ma‘den-i kān-ı vefā
Lā fetā illā ‘Alī Lā seyfe illā zūlfikār
- 4 Mezḡhebi pāk Ca‘fer-i Şādıḡ ki māhımdır benim
Mūsā-yı Kāzım durur ol nūr-ı zāt-ı Kibriyā
Lā fetā illā ‘Alī Lā seyfe illā zūlfikār

⁸ “Ali’den başka genç (yiğit), zūlfikārdan keskin kılıç ve yoktur.” Hadis Aclūnī, age. s. 363 hadis no: 3069.

5 Geldi çün 'āleme raḥmet şāh 'Alī Mūsā Rızā
Hem Taḳīdir şāh-ı velāyet bā Naḳī sırr-ı Ḥudā
Lā fetā illā 'Alī Lā seyfe illā zūlfikār

6 'Askerī ism-i Ḥasandır kıblem ol şāhım benim
Mehdī-yi şāhib-kemāl oldu gözüme tūtiyā
Lā fetā illā 'Alī Lā seyfe illā zūlfikār

7 Medḥini eyler Hilālī on iki şehzādeniñ
Dilerim himmetlerini göñlümüz bula beḳā
Lā fetā illā 'Alī Lā seyfe illā zūlfikār

53

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1 Rızā 'ilmini ḥāl etmiş bulunur mu 'aceb bir er
Ki ḥālī nūr-ı maḥz olmuş bulunur mu 'aceb bir er

2 Bu 'ālemde ne erler var gözü şaşılı olan görmez
Ḥulūş-ı tāmma erişmiş bulunur mu 'aceb bir er

3 Kemāl ehli kuşūr görmez daḫi nokşānı hıç bilmez
Gözü doğru baḳar her an bulunur mu 'aceb bir er

4 'Acebdir şaşırın ḫalkı 'acebde ḳaldı ol şaşılı
'Acebden ḳurtulan bāḳī bulunur mu 'aceb bir er

5 Bu ḥāle meyl eden 'āşık 'aceb dir perdesi lā-büd
Hilālīye rızā verir bulunur mu 'aceb bir er

[19a]

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Açıldı arguvanlar lālezārın vaḳti bu demdir
Muḥabbet rāhına 'āşıkların bil vaḳti bu demdir
- 2 Tecellīyle tesellī zāhir olmuş vaḳtidir şimdi
Gözün aç 'ayn-ı irşād ol ki sıḳlet vaḳti bu demdir
- 3 İkilik perdesin tarḥ et gözün şaşılıḡıñ maḥv et
Bu birlik bābını añla hidāyet vaḳti bu demdir
- 4 Ḳurulmuşdur ulu meydān şükūfe ḥāl ile elvān
Zuhūr-ı sırr-ı Sübhāndır ki 'irfān vaḳti bu demdir
- 5 Hilālī ḳāl ile fark olmaz ol esrār-ı Yezdānı
Hemān tebdīl-i aḥlāḳ et ki ḥālın vaḳti bu demdir

Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün Müstef'îlün

- 1 Şems-i cihān etdi zuhūr anda tecellī etdi nūr
Nūr-ı Muḥammed sırr-ı 'Alī ızhār olupdur 'ayn-ı nūr
- [19b] 2 Baḳ Şemsīye eyle feraḥ ḥulḳu temīz bād-ı şabā
Vücūd naḥīf ḥüsn ü cemāl rüyunda vardır bir sürür
- 3 'Aşḳ ile hem ālūdedir sırrāne hem cān içredir
Feyz-i Ḥudā anıñladır eṭvārını ehli bilir

- 4 Arāyişi ādāb ile hizmet-i pīrānı cānla
Pīr nuṭṭunu Hākla hemān cān aradığını bulur
- 5 Hilmiyeti hāl edegör Hākka niyāzıñ bī-kuşūr
Meyl et Hilālīye de dur zuhūr ede saña bu nūr

56*

- 1 Naḳş-ı cihānı añladı Selmān gelir gider
Ṭab‘-ı kibārı añladı Selmān gelir gider
- 2 Rāh-ı muḥabbete her cān girer çıkar
Hüsn ü şafā vü şevkle Selmān gelir gider
- 3 Ṭab‘ı ğanī vü göñlü şafā iledir
Her yüzde gör ki o Selmān gelir gider
- 4 Vaḳt-i şabāvetinde maḥlaşı Fāris idi
Hizmet-i Habībe geldi o Selmān gelir gider
- 5 Feyz-i Hudā ile feyz-i Hudā der ol
Selmān-ı pākdır o Selmān gelir gider
- [20a] 6 Şimdi adına mollā komuşdur hemān felek
Uğradı semt-i Habeşden o Selmān gelir gider
- 7 Medḥin eder Hilālī celāl ü cemālde
Yoḳdur bu demde hoş şadā ile Selmān gelir

* Manzûmenin vezni kusurlu.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ey şehā Mecnūnuyum hem cānımānımdır 'Ömer
Kıl kerem aña şafā ver şādmānımdır 'Ömer
- 2 Ben muḥabbet baḥrine şaldım göñül zevrākını
Rūzgār el vermedi şabr eyle gel şāhım 'Ömer
- 3 Gülşen-i 'ālemdesin serv-i revānım var iken
Ġayrıya bakmaq olur mu tende cānımdır 'Ömer
- 4 Göñlümüñ tahtındaki şūḥ-ı cihānımdır benim
Sen daḥi gel kāmēt-i bālā-yı envārim 'Ömer
- 5 Göñlünü engine şalma et Hilālīde karar
Bak ki bu dār içre bizden Ġayrı bir deyyār 'Ömer

ḤARFÜ'Z-ZĀ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥüsñi Şulṭān sırrıdır esrārımız seyrānımız
Ḥüsñi Şulṭān nūrudur ikrārımız imānımız
- 2 Şuretā menfūr-ı 'ālem gösterir eṭvārımız
Ḥüsñi Şulṭān sırr-ı *mā evḥā*⁹ imiş aḥvālımız

[20b]

⁹ “Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.” Necm Sûresi 10. âyet KK

- 3 Farq olunmaz nāmımız gerçi görünmez hālimiz
Hüsni Şultān dürrüdür hem la'limiz mercānımız
- 4 Rumūz-ı Haqqı fehm eden fānī bizim yārānımız
Hüsni Şultān şanıdır 'irfān dolu meydānımız
- 5 Fırşat fevt etme şāhım gel bizim cānānımız
Hüsni Şultān hālidir feryādımız efğānımız
- 6 Haqqa rām ol gece feryād et budur ef'ālimiz
Hüsni Şultān 'aşkıdır hem gecemiz gündüzümüz
- 7 Der Hilālī rāh-ı Haqda pür-vefādır kārımız
Hüsni Şultān 'aşkına qurbān saña bu cānımız

59

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Şafā cāmını gördükçe bu gönlüm hīç fenā bulmaz
Mey ü maḥbūbu gördükçe bu gönlüm hīç fenā bulmaz
- 2 Bu 'ālem bir ḥayālātdır ki 'ömrü āb-ı sür'atdır
Ḥayāline varan cānān ebed hāli fenā bulmaz
- 3 Mey ile maḥbūbu añla bu cāmı fark ede gör sen
Bu cem'iyettedir ḥālāt bunu bilen fenā bulmaz
- 4 Revā mıdır ḥaqqat cilvesinden bilmemek aṣlā
Ne demdir vaşfını añla bu dem aṣlā fenā bulmaz
- 5 Mey ü maḥbūbdan gayrı Hilālī der nedir maqşūd
Bu hāli sen hemān añla vücūduñ hīç fenā bulmaz

[21a]

60

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şüretā 'irfān yüzünden görünür ağıyārımız
Ġāibāne taş atar yıķmağıçün dīvārımız
- 2 Hāķ bināsıdır bināmız hem uludur şānımız
Rāh-ı Hāķķa doğrudur imānımız iķrārımız
- 3 Her neye kılsaķ nazar 'Alī-şifātdır hālımız
Nuţķ-ı Hāķdır nuţķumuz hem şāh-ı merdān 'aşķımız
- 4 Merd-i Hāķķ isen kerem kııl gel bizim cānānımız
Hıoş nazar ile nazar kııl ehl-i Hāķdır nāmımız
- 5 Hem muħabbet hānķāhında dōşenmiş postumuz
Himmet-i pīrān ile oldu Hilālī yārımız

61

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Eğer 'āşık isen 'āşık gece gelme baña gündüz
Eğer şādık isen şādık gece gelme baña gündüz
- 2 Eđer maħbūb isen Hāķķa rāħatñ terk edersin ha
Gerek gecelerin gündüz gece gelme baña gündüz
- [21b] 3 Tevekkel dememişler kim seher vaktinde bul Hāķķı
Figān-ı būlbūlü añla gece gelme baña gündüz

- 4 Gece aġyār-ı yār olur ne aġyār var ne sālū
Bu remzi añlar isen ger gece gelme baña gündüz
- 5 Açıldı şahın-ı gülşen lālezārın vaḡti bu demdir
Bahāra ermede sūnbül gece gelme baña gündüz
- 6 Bu demde ermeyen Ḥaḡḡa şafāsın bulmaya aşlā
Gūşād-ı bāġ-ı cennetdir gece gelme baña gündüz
- 7 Ferāḡ-yāb ol Hilāliden şafā kesb et bu ḡālinden
Ḳuşūr etdimse ‘afv etsin gece gelme baña gündüz

ḤARFÜ'S-SİN

62

Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün

- 1 Yāre vāşıl olmak istersen çalış eyle heves
‘Aşḡ ile varmak olur merkeble olmaz yā feres
- 2 Miḡneti rāḡat edersen ḡālī tebdīl ḡāle sen
Doḡuna şāyed saña bu nār-ı ‘aşḡdan bir ḡabes
- 3 Būlbül-i zātın eger fi ‘le gelirse ger seniñ
Ḥaḡḡ aña lāyık ede yāḡūt u la ‘lden bir ḡafes
- 4 Māsivāya maḡlūt olan nefsi-şifātın ḡālīdir
Yeri olmuş evvel āḡir māverāsı bir kūmes
- [22a] 5 Ey Hilālī bize ta ‘lim eyle ‘aşḡıñ yolunu
Biz daḡi fedā edelim Ḥaḡ yoluna cān u re’s

63

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Hakkā reh-ber 'aşk olur hem 'aşka perdedir nāmūs
Men eder halkı muhabbetden olur şekli tāvus
- 2 Nefs-i emmāre şedīddir men 'ine eyle savaş
Çalmayasın arada etrāfin olur kara pus
- 3 Ğam deñizinden çıkar 'aşkı āzād et ey kişi
Maḥrem-i şāhdır bilirsin etme anı maḥbūs
- 4 Zāt şifātın fi 'le gelse feyz-i Hakk ile seniñ
Görüne meydān-ı 'aşkda sīm ü zerden bir kafes
- 5 Bu Hilālīniñ kelāmın ma 'rifetle şanma sen
'Ayn-ı tab 'ından doĝar ferheng degil yāḥūd kāmūs

64

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Yoĝ yere şarf etme zihniñ her şeyiñ olur 'abes
Ehl-i sūk yāniñda gezme olma mānend-i mekes
- 2 Vaḥdet ehli cümleden hoş fikr-i Hakk ile müdām
Sen daḥi ceħd eyle kim 'aşka gele avāz u ses
- 3 Hakkā ulaşmak murādiñ var ise gel 'aşka uy
Māsivādan kıl ferāgat gönlünü ceħd eyle kes

[22b]

- 4 Şoḥbeti añlar isen tüt kulağın diñle hemān
Diñler isen ‘ārif ol bu söz degil mi saña pes
- 5 ‘Āşık ile ma‘şūkuñ remzine ‘aşkın var ise
Bu Hilālī rengini bul sen daḥi al bir nefes

65

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sırr-ı Ḥaqqın vaşfına ‘ālemde eyleme heves
Sırr-ı Ḥaḡ muğlāk durur vaşfına eyleme heves
- 2 Remz-i iḡbāl fāşı idbār söylenir şoḥbet degil
Dilini tüt göñlünü pek etme ifşāya heves
- 3 Āşīnā-yı ‘ārif isen kulağın tüt gözün aç
Dolduragör içine esrār-ı Ḥaqqı et heves
- 4 Sırrı sır eyler isen ‘ilm-i ledünnün açıla
Sırrı fāş eyler isen etme ḡaḡıḡate heves
- 5 Bu saña bil kim naşīḡatdır Hilālī añla sen
‘Ārifāne bil ādābın sālūşa etme heves

ḤARFÜ'Ş-ŞİN

66

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün

- 1 Kaşıñ miḡrābına şāhım gözün ‘ayn-ı imām olmuş
Cemā‘at ruḡlarındır hem mü‘ezzin lebleriñ olmuş

[23a]

- 2 Haṭıbiñ minberi burnun kurulmuş kürsî şadrında
İki kulağ durur kapı ki kudretle biñā olmuş
- 3 Şadırvān oldu dimāğın ki oldur Kevser ırmağı
Yed-i kudret verir abdest reh-i Haḫḫa süvār olmuş
- 4 Niyāza yüz tutup her ān Resūlu'llāha verir cān
Buña ḫā'il midir insān cemā'at cāmī' bir olmuş
- 5 Kilisādır her eṭrāfı dem-i 'İsā durur Haḫḫı
Mūsāniñ Ṭūr münācātı ki bu demde kelām olmuş
- 6 Dem-i Ādem ile Havvā Nūḫun ḫayyında ḫay buldu
Ki İbrāhīm Ḥalīlu'llāh bu cemde nūr-ı nār olmuş
- 7 Ḥesābda on sekiz biñ ḫandili vardır bu cāmīniñ
Rumūzun fehm eden 'āşık o ḫandillere şavḫ olmuş
- 8 Murād bir cilvedir şāhım hemān yek reng olagör kim
Ne cām-ı Cem ne cem'ıyyet Hilāliden su'āl olmuş

67

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[23b]

- 1 Ruḫlarıñ reng-i şafāsı al imiş
Lebleriñ reng-i ziyāsı la'l imiş
- 2 Zülf ü ḫālinden erişmiş göñlüme
Büy-ı 'anberle gül-i ḫandān imiş
- 3 Sırrıñ ızhār eylemekdir yār 'aşḫ
Añla bu 'aşḫın şafāsı yār imiş

- 4 Terk-i mālā-ya 'ni olsağ biz eger
Ān-be-ān olur şafası ħāl imiş
- 5 Gel Hilālīye muħabbet eyle sen
Gelmemekden gelmesi a 'lā imiş

68

Mefā 'lün Mefā 'lün Fe 'ülün

- 1 Lebin zerrīn ruħuñ şad-berg gül olmuş
Gözün çarħ-ı felek kaşuñ yay olmuş
- 2 Ĥatun ħālī karanfille zībādır
Demindir yāsemen nuṭkuñ kavı olmuş *
- 3 Taberī ħālīñ olmuşdur seħerde
Çadın ra 'nā terinden güller olmuş
- 4 Benefşe başın egmiş şebbūyundur
Gül-i nesrīn ile zanbağ kol olmuş
- 5 Şükūfe vaşfını etse Hilālī
Gerek 'ārif güzeller 'āşık olmuş

69

Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün Mefā 'lün

- 1 Bu fikr-i Ĥağğ ile cānım tesellī-yi şafā bulmuş
Muħabbet edeli 'aşka tecellī-yi beğā bulmuş

[24a]

* Mısranın vezni kusurlu.

- 2 Hezārān hāle dūş oldu bu demden ğayrı dem yokdur
Hudānın kudreti zāhir göñül bu demde hāl bulmuş
- 3 Neden lāzım gelir bilsem bu ‘aşkın āteşi her ān
Muḥabbetden zuhūr eder o yüzden nūru zāt bulmuş
- 4 Tesellīden tecellīden geçendir ma‘rifet kānı
Bu menzil maḥviyet hāli bu demde ne sâ‘at bulmuş
- 5 Göñül seyrān eder şāhım gerek zāhir gerek bāṭın
Hilālī der buña her an ki zāt ile şıfāt bulmuş

70

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Kıl u kâlden fâriğ ol eyle temiz göñlün çalış
Kibr ü ḥasedden berī ol et temiz göñlün çalış
- 2 Her ne şer ḥāşıl olursa kibr ü ḥasedden olur
Şāf u dil ol ehl-i hāl ol pākla göñlünü çalış
- 3 Sırr-ı Hāḳ ḳalbine dola nūr-ı Hāḳ zāhir ola
Māt ola münkir şıfātlar rāh-ı Hāḳka pek çalış
- 4 Ehl-i Hāḳḳ erbāb-ı hāl herkes bu yüzde buldular
Hāḳḳı Hāk Zāt ile Zātı bulmağa her dem çalış
- 5 Nūr-ı maḥz ola vücūduñ der Hilālī gözüñ aç
Her vaḳit elde degildir bu muḥabbet pek çalış

[24b]

ḤARFÜ'S-ŞĀD

71

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Şāf-dil āyīne-ṭab' ol bula vüçüduñ ḥalāş
Ehl-i dil şāfi-cemāl ol bula vüçüduñ ḥalāş
- 2 Rūy-ı dil göster kemāl ol ḥāşıl et ḥilmiyyeti
Dola göñlüne ḥaḳıḳat bula vüçüduñ ḥalāş
- 3 Her ne var 'ālemde hep insān-ı kāmilde olur
Ḥayr u şerden al ḥaber tā bula vüçüduñ ḥalāş
- 4 Şabri ḥāl et hem ḳanā'at köşesin et ihtiyār
Her gelen Ḥaḳdan gelir bil bula vüçüduñ ḥalāş
- 5 Hem tesellī hem tecellī bu deme maḥşūş durur
Sen Hilālīye su'āl et bula vüçüduñ ḥalāş

72

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Eyle pīrine muḥabbet cān ile eyle ḥulūş
Saña ḥāl olsun o yüz der cān ile eyle ḥulūş
- 2 Ḥaḳḳ eder saña tecellī rāh-ı Ḥaḳḳı pek gözet
İnḳıyādın pīre ola cānla eyle ḥulūş
- 3 Her ne istersen o yüzden iste ḥāş maḳlūbuñ
Lā vü illādan şavuş cānın ile eyle ḥulūş

[25a]

- 4 Bir muhabbetdir haqīkatde anı ehli bilir
Ehline ma'lūmdur ol hāl cānla eyle hūlūş
- 5 Hizmet-i ihlāşla gir pīrinin gönlüne sen
Bu Hilālī saña söyler cānla eyle hūlūş

73

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 İster isen rūh-ı şāhın ola nefsinden hūlāş
Tevhīdi gālib edegör ur başına et kışāş
- 2 Zūlmet-i nefsdan eger 'aciz ise hālin seniñ
Et riyāzāt eriye cān u tenin 'ayn-ı raşāş
- 3 Gece(y)i gündüze tebdil et bula gönlün hayāt
Feyz yokdur gece gezme olma sen daħi haşāş
- 4 Bu riyāzāt ile hālin olsa her ān rüz [u] şeb
Erişe bir gün saña ol hāl kim derler havāş
- 5 Zevk-i külle vāşıl olursun Hilālī her zamān
Sözleriñ gāyet güzeldir okuyandır hāşşu'l-hāş

ḤARFÜ'Z-ZĀD

74

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Seniñ kaddiñ semā vü arz gerekdir cümle dolu 'arz
Yüzünde şavk uran nūra denilir aña mäh-ı 'arz

[25b]

- 2 Hüdânın kudreti sende durur dâ'im eder cevân
Kemâlâtın ne bildiñ sen 'ariyyetden saña bu farz
- 3 Ulühiyyetle ikrâr et şerîki yokdur imân et
Bu vahdâniyyeti haq bil olur saña 'ibâdet farz
- 4 Bu hâle kibr edersen ger olur zerq-i riyâ hâlin
Mülük gasbîñ olur cellâd verir dâ'im saña emrâz
- 5 Şerî'atle durur aqvâl tarîkinle durur ahvâl
Haqîkatle edersin hâl muhabbetinde bî-garâz
- 6 Nebîler hep velîler cümle da'vet etdiler halkı
Ki sırr-ı Haqqı bildirmek bu da'vetten odur garâz
- 7 Hülûş-ı tām ile 'aşka giriftâr ol benim şahım
Ki Haqqı bulasın dâ'im Hilâlî uydurur ...¹⁰

75

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Zâhir ü bātında eyle şeyhine hâlini arz
Kıl u kâlin hâl-i zâtın eyle sen hâlini arz
- 2 Müşkölün var ise saña hal eder hem bildirir
Her ne kim seyrân görürsen eyle sen hâlini arz
- 3 Hâline lâyıq tesellîler bulasın her zamân
Gizleme her gördüğünü bildigini eyle arz

¹⁰ Metinde şeklindedir.

[26a]

- 4 Nutq-ı şeyhdir sâlike veren ferâh ey ehl-i dil
‘Āşık ol hem zarîfâne ‘arîfâne eyle ‘arz
- 5 Kim ki şeyhini bilir Hilâlî der Hakkı bulur
‘Ārifâne maḥviyetle eyle sen hâlini arz

76

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ehl-i Hâk cem‘iyyet etdi eyleye kim ‘aşkı ‘arz
‘Aşk elinden n’idelim biz eyleyelim ‘aşkı ‘arz
- 2 ‘Āşıkân ma‘şûk elinden hâlleri niçe olur
‘Āşıkın ‘aşkı bilinmez eyleyelim ‘aşkı ‘arz
- 3 Ehl-i ‘aşka çâre olmaz yanmadadır rûz [u] şeb
Bu sebebden ehl-i ‘aşk dedi edelim ‘aşkı ‘arz
- 4 ‘Aşkdır aşımız dediler şabri hâl eyleyelim
Tâ bu ‘aşk ma‘şûka ermezse edelim ‘aşkı ‘arz
- 5 ‘Āşık u ma‘şûk bir olsa der Hilâlî hoş olur
‘Aşk mâderdir n’içün eyleyelim biz ‘aşkı ‘arz

ḤARFÜ’T-ṬĀ’

77

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āleme ‘arz etme hâlin dâ’imâ göster neşât
Rengini aňlatma halka dâ’imâ göster neşât

- [26b]
- 2 Yüzüne güler hezār aḥbāb olur yılan şıfāt
Şoḳmağa vaḳtın gözedir dā'imā göster neşāt
 - 3 Hüzün ile me'lūf olursan ḳat be ḳat artar demi
Pür-cemāl ol dā'imā zıddıyla hep göster neşāt
 - 4 Ma'lūm olmaz 'ālem içre dost kim yārān kim
Ṭavr u ḥālın āḳilāne herkese göster neşāt
 - 5 Miḥneti ḥāl ehli etmişdir Hilālī pür-şafā
Gerçeğedir Ḥaḳ muḥabbet gerçeğe göster neşāt

78

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Ḳıl u ḳāl ehline şāhım eyleme sen iḥtilāt
Zirā anların imānına dediler ıṣḳāt*
- 2 Merd-i Ḥaḳḳ ile görüş kim bulasın dā'im ḥayāt
Hem nedāmet ḳalmaya ḳalbiñde her dem geç şırāt
- 3 Ḥafız olma meymenet yok ilm-i Ḥaḳḳa 'ālim ol
'Ārif ol esmā' deminden remz-i Ḥaḳḳı bil neşāt
- 4 Zāhiri kilik ile naḳş et bātını eyle beyān
Dil ile ṭa'bīrini et olma cehl ile ḥaṭāt
- 5 Zāhir u bātın kelām-ı Ḥaḳ 'ilm-i bāḳī durur
Çün fenā bulmaḳ görünür ey Hilālī bu ribāt

* Mısranın vezni kusurlu.

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

[27a]

- 1 Elinden hayr u şer gelmez murābıt
Yiyip içip yatar uyur murābıt
- 2 Eyü ādemdir 'ālemde bu ādem
Bu evliyā menendi bir murābıt
- 3 Şıfātı münkirin hoşlandığı hāl
Ki anlarıñ ulu hāli murābıt
- 4 Kemāl ehli eder anlara du'ā
Melāmiyyün bed alandır murābıt
- 5 Tarīkatde esiri kul olanlar
Hilālī der ki bunlardır murābıt

ḤARFÜ'Z-ZĀ'

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Lisān-ı hāli ta'līm et lisānında ola elfāz
Lisān-ı 'aşrī öğren kim desinler ne güzel elfāz
- 2 Ne meclisde bulunursan gönül ver dilini pek tut
İki işit birin söyle desinler ne güzel elfāz
- 3 Ziyāde şöhbete etme heves az söyle düz söyle
Edībāne ne hoş söyler desinler ne güzel elfāz

- 4 Ma‘ārif sırrını naql etme her meclisde zevk olur
Çalış meclise ver lezzet desinler ne hoş elfāz
- 5 Bu hālāt hep kemālāt hep seniñ zātındadır ādāb
Hilālī hāl yüzün söyler ne hoşdur naql olan elfāz
- [27b]

81

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nuṭṭ-ı pīri cān ile göñlünde sakla eyle hıfz
Taşra añlatma hālın[i] ¹¹ saklayagör eyle hıfz
- 2 Sırrı fāş edende hāl olmaz gerekse evliyā
Sen kemāl olmağa istersen eder[sin] ¹² sırrı hıfz
- 3 ‘İlm-i dünyāya heves etme degil ‘irfān yüzü
Remz-i ‘ukbāya muḥabbet et çalış sen eyle hıfz
- 4 ‘İlm-i zāhir ilm-i bāṭın ma‘rifet sırrıñ bilip
‘Ārif olmak bilmemekdir eyle sen göñlünde hıfz
- 5 Hakkı Hakk bāṭılı bāṭıl ehl-i dil anı bilir
Ey Hilālī añlar isen hikmeti sen eyle hıfz

82

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Rumūz-ı Hakkı hıfz eyle desinler saña ey hāfız
Hudā ‘ilmini hāl eyle desinler saña ey hāfız

¹¹ Metinde “hālın” şeklinde yazılmış. Vezin gereği “hālını” olarak düzeltilmiştir.

¹² Metinde “eder” şeklinde yazılmış. Vezin ve anlam gereği “edersin” olarak düzeltilmiştir.

- 2 Bir 'ilme sen çalış mutlak vere hem gönlüne revnak
Olasın Hakk ile mutlak desinler saña ey hâfız
- 3 Kemâlât hakkı hıfz etmek Kelâmı hıfz edenler çok
Hakâyık sırrına yan kim desinler saña ey hâfız
- [28a] 4 Hakikatde olan hâlât ki anlar râsihûnlardır
Müsaḥḥar ol benim şâhım desinler saña ey hâfız
- 5 Kelâm-ı Hakkâ mâlik ol hem 'ilmu'llâhı hıfz eyle
Hilâlîden şıvaş 'ilme desinler saña ey hâfız

ḤARFÜ'L-'AYN

83

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Râh-ı Hakkâ ehl-i 'aşkla şıdk ile kıll ittibâ'
Remz-i 'aşkdan feyz-i Hakkdan ḥâşıl eyle ittılâ'
- 2 Terk edip varlık şıfâtın geç bu 'izzetden hemân
Bula gönlün ol şafâyı ola benlik inqitâ'
- 3 Hüsn-i Yüsuf nuḥk-ı 'İsâ ḥulḳ-ı Ahmed ḥâşıl et
Nür-ı vechinden alalar cümle 'âlem irtifâ'
- 4 Fırşatı fevt etme bu dem her zamân geçmez ele
Gece gündüz 'aşka düş kim eyleyesin intifâ'
- 5 'Aym u şın kâf ile Hakkıñ cemâli hak durur
'Ârifâne ey Hilâlî edelim biz iḳtinâ'

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [28b]
- 1 Varlığı hâl etme kendiñe yanarsın 'ayn-1 şem'
Kendiñi meydāna atma sen yanarsın 'ayn-1 şem'
 - 2 Şoḥbetiñ cüz'ü ne hoşdur sālussa yokdur rızā
Boş ağızlık etme her dem yanar isen 'ayn-1 şem'
 - 3 Uyma her āvāreye āvāre nāmıñ söylenir
Bī-edeb olma bu 'ālemde yanarsın 'ayn-1 şem'
 - 4 Vaḥdeti hâl eyleyegör gezme kapı-be-kapı
Dalkavuk deyü yazarlar yanarsın 'ayn-1 şem'
 - 5 Şem'-i 'aşka yanmadır hâlin Hilālî her zamān
Yandıñ 'aşkdan yandı kendi dibine dek 'ayn-1 şem'

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu gönüm hep şafā-yābdır bilirim böyledir ṭālî'
Vücüdüm şīve-i şāhda bilirim böyledir ṭālî'
- 2 Mürebbīden ziyā bulmuş tecerrüdden şafā bulmuş
'İnāyet Bārīden olmuş bilirim böyledir ṭālî'
- 3 Erenler Ḥaḳ durur Ḥaḳқа bu demdir murğ ile 'Anḳā
Demişler böyledir noḳta bilirim böyledir ṭālî'

- 4 Hākīkat sırrı vaşf olmaz kalemle hīç raķam olmaz
Göñül her dem baña olmaz bilirim böyledir t̄ali‘
- 5 Yaradan bildirir Hākķı *nefaħtu fıhi min rūħı*¹³
Hilālīde bulur nācī bilirim böyledir t̄ali‘

86

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

[29a]

- 1 Dilini t̄ut gözünü yum edesin göñlünü mecma‘
Hezār bildigini sır et edesin göñlünü mecma‘
- 2 Göñül her derde dermāndır göñül bir sırr-ı sübhāndır
Hezār miħnetleri hoş gör edesin göñlünü mecma‘
- 3 Dinilmez bir hazīnedir dükennmez bir deñizdir bu
Hemān ‘irfāna mālīk ol edesin göñlünü mecma‘
- 4 Hākīkat pertevi dostu göñülde buldular her an
Bu yüzden ğayri yok tenhā edesin göñlünü mecma‘
- 5 Hilālī dedi her hāli göñülde buldu ‘arifler
Arayan taşra bīġāne çalış et göñlünü mecma‘

ĤARFÜ‘L-ĠAYIN

87

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşıkıñ göñlünde yandı ma‘şūķundan bir çerāġ
Ol ziyādan feyz-i Hākķ erdi vü oldu yüzü āġ

¹³ “...ruhumdan ruh üfürünce...” Hicr Sûresi 29. âyet. KK Tamamı: “Onun şeklini tamamladığım ve ona ruhumdan üflediğim vakit siz de hemen onun için secdeye kapanın.”

- 2 Teşne-i maḥbūb cevelān eyledi murğ-ı dile
Her dem oldu bu dil-i nā-şādımın dağ üstü bāğ
- 3 ‘Aşk zuhūr etdi yine Mecnūn u Leylā reng için
Fi‘le geldi cümlesi herkes memātdan oldu sağ
- 4 Żabṭ u rabṭ et göñlünü verme hevā-yı hevese
Añladıñ esrār-ı Hāḫḫı kendini etme ırağ
- [29b] 5 Cüz’ī ḫālden ey Hilālī bu hidāyet ādeme
Eyleye şāyed zuhūr kendüye Hāḫdan bir Burāğ

88*

- 1 Yāriñ muḥabbeti degdi bu cānā ‘ayn-ı tīg
Naḫş-i ḫayāli gelir bu cānā ‘ayn-ı tīg
- 2 Yağmağladır kemāli o zātın beni
Nuḫḫ-ı kelāmı gelir baña ‘ayn-ı tīg
- 3 Miḫnette koydu beni uçdu rāḫatım
Rāḫat dediği gelir baña ‘ayn-ı tīg
- 4 Dağlar¹⁴ seḫerde beni o şāhın ḫarāreti
Üzdü vücūdumu za‘f etdi ‘ayn-ı tīg
- 5 Miḫnet muḥabbet oldu Hilālī bu ḫālle
Ma‘şūḫun ‘āşıka edāsı olur ‘ayn-ı tīg

* Manzūmenin vezni kusurlu.

¹⁴ Metinde şeklindedir.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- [30a]
- 1 Muhabbet edelim Hakk'a reh-i Hakk'da olalım sağ
Verelim 'aşkımız Hakk'a reh-i Hakk'da olalım sağ
 - 2 Bu yoldan gayrı yol bilmez benim 'aqlım ile fikrim
Bu yolda kâli hâl ediñ bu yolda cümle her iş sağ
 - 3 Dedi hadîşde Peygamber ki mü' min *lā-yemūtūndur*¹⁵
Buña ikrārımız vardır erenler cümlesi hep sağ
 - 4 Cemî' peygamberânın ümmeti hep şol gider dâ'im
Muhammed ümmeti dâ'im giderler cümlesi hep sağ
 - 5 Hilâlî der haqîkatde ne yüzden istesen yol var
Muhammed 'Alî yoludur yolumuz cümlesinden sağ

ḤARFÜ'L-FĀ'

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Qıl namâzıñ et niyâzıñ 'âlem içre bul şeref
Kâr u kespe heves eyle 'âlem içre bul şeref
- 2 Tesbîhi boş koyma aślâ elde qolan görüne
Vaqtini bil et niyâzın 'âlem içre bul şeref

¹⁵ "... asla ölmeyecek olan..." Furkan Sûresi 58. âyet KK Tamamı: "...asla ölmeyecek olan O diri varlığa (Allah'a) dayanıp güven ve O'na hamdederek yüceliğini dile getir..."

- 3 Beş vakit farz deyü kalma anıñ ile her zamān
Farz-ı Hakkā yok nihāyet bātınıñ bil bul şeref
- 4 Şıfātı hayvān menendi vaqt-i yemīn geldi bil
Farz-ı Hakkı ān-be-ān ikrār edegör bul şeref
- 5 Der Hilālī yirmi dört sâ'at durur leyl ü nehār
Yirmi dört biñ nefsi farz-ı Hakk bilen buldu şeref

91

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

[30b]

- 1 Dehānımdan çıkan nuṭkun şafāsını duyan zarīf
Muḥabbet ḥanḳāhında olur meşhūr denir 'ārīf
- 2 Saḥī-ṭab' ile ḥilmiyyet kanā'at ehli olmak güç
Bu ḥāl ile olan me'lūf ḥacet kalmaz aña ta'rīf
- 3 Mey ü maḥbūb esrārīñ rumūzun fehm eden 'āşık
Gözü göñlü olur açık anıñ ḥālī durur kāşif
- 4 Bu yüzden şāhib-i irşād zuhūr etmez bu 'ālemde
Şafāda 'ālem-i ḥayret gelir anlar olur saḥīf
- 5 Veliyyu'llāh cesāretle durur zāhir gerek bāṭın
Hilālīnin hemān ḥālī muḥabbetle olur rā'if

92

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

- 1 Sülūkun Hakkā doğru ṭut olasın her şeye vākıf
'İbādet ḥāşını gözle imānın olmasın za'if

- 2 Hākīkat sırrını sır et beşer tavrı ile remz et
Ki her meclisde ‘ārifler diyeler hāline nazīf
- 3 Gözün ādāb ile kullan lisānın hıfz edegör sen
Desinler şāhib-i ahlāk bu cānın cildi pek hafīf
- 4 Hülüş-ı tam ile gir sen mürebbī göñlüne her dem
Bulursun ‘ākıbet bir gün olursun mazhar-ı laṭīf
- 5 Ne Hākķın vaşfına kudret ne rāh-ı Hākķı ańlatmak
Hilālī der kerem kānı yine kendiñ eder vāsıf

93

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

[31a]

- 1 Hudā ‘āşıkaları her dem muhabbetde durur şaf şaf
Nidā-yı Hākķı gözlerler o hāde durdular şaf şaf
- 2 Gece gündüz muhabbetde fiğān efgān ederler hep
Cemā‘at oldular Hākķa namāza durdular şaf şaf
- 3 Ziyā-yı nūr-ı Yezdānī bu cem‘iyyetde hāl olmuş
Anıñçün oldular hāzır niyāza durdular şaf şaf
- 4 ‘İbādet Hākķı fikr etmek hayāli kandırır cānı
Göñül beytiñ tavāfında muhibbān durdular şaf şaf
- 5 Ne mürvet ‘āşıkāna vuşlatı yār etseler her dem
Hilālī dedi ‘āşıklar metānetde durur şaf şaf

ḤARFÜ'L-ḲĀF

94

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- [31b]
- 1 Nuṭḡ-ı 'İsā nuṭḡumuz esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
Ḥulḡ-ı Ahmed ḡulḡumuz esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
 - 2 Hem ŧecā'at ḡālımız ef'ālımız ḡāl-i 'Alī
Hem saḡī-ṭab'ız kemāl esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
 - 3 Rāh-ı Ḥaḡḡa 'aŧıḡız ŧūrī degildir 'aŧımız
Her neye ḡılsaḡ naḡar esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
 - 4 Biz muḡabbet ḡuluyuz 'Alī Muḡammed ümmeti
Ehl-i sünnet mezhebi esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
 - 5 Millet-i İbrāhimiz neslimiz Ādem-i ŧaḡfī
Evvel ü āḡir biziz esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
 - 6 Cism-i pāk-i Ahmede ger ister isen sen vuŧül
Nuṭḡ-ı pākin etme red esrārımız esrār-ı Ḥaḡ
 - 7 Zāt-ı 'aŧḡa gel Hilālī ister isen ma'rifet
Ġayrıya baḡma ŧaḡın esrārımız esrār-ı Ḥaḡ

95

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Baḡr-i 'aŧḡa dalmayınca fark olunmaz reng-i 'aŧḡ
Rüz [u] ŧeb āh etmeyince fark olunmaz reng-i 'aŧḡ

- 2 Miḥnet-i dünyā ile ğam çekmeyince bir kişi
Rūyuna vermez ḥüsün elvān-ı nūr-ı reng-i ‘aşk
- 3 Ehl-i ‘aşkın ma‘deni ḳalbi şırıktır ān-be-ān
‘Ālemi odlara yaḳan oldurur bu reng-i ‘aşk
- 4 Ḥüsñü zāhirde nümāyān bātınıñ ehli bilir
Evvel āḥir reng yok esrār-ı Ḥaḳdır reng-i ‘aşk
- 5 Zāhir ü bātında aḥkām ile ḥükmün ḥāşıdır
Bī-vücüdmuş der Hilālī ‘aşktır aşlı reng-i ‘aşk

96

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [32a]
- 1 Ḥāl-i ğamda ḥāşıl olsa göñlümüz[e]¹⁶ cüz’ī şevḳ
Pür-şafā eder cefāyı ḥālimizce cüz’ī şevḳ
 - 2 N’idelim bilmem bu ‘aşkın nārına bir ma‘lece
Söndüre hicrānımı gelsin bu cāna cüz’ī şevḳ
 - 3 Miḥneti rāḥat edip ḥāll eylemekdir ma‘rifet
Ol vaḳit eyler zuḥūr şāh-ı göñülden cüz’ī şevḳ
 - 4 Zevḳ-i külle şevḳ-i ḥüsne mālīk olmaḳdır hüner
Bu saña ma‘līcedir elbette olur cüz’ī şevḳ
 - 5 Zātı kırmız rengi aḳdır şoḥbetim sarı gerek
Ey Hilālī ‘aşıkānda hīç olur mu cüz’ī şevḳ

¹⁶ Metinde “göñlümüz” olarak yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği “göñlümüze” şeklinde düzeltilmiştir.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Reh-ber oldu baña Hâkdan pîr-i 'aşk
Gösterip âdâb-ı Hâkkı pîr-i 'aşk
- 2 Sâlik-i Hâk oldum esmâ' ile ben
Bunca esrâr gösterip ol pîr-i 'aşk
- 3 Nüh felek şems ü kamer seyrânını
'Aşk imiş aşlı peder der pîr-i 'aşk
- 4 Mâ vü tîn Havva vü Âdem sırrını
Etdirip anda temâşa pîr-i 'aşk
- [32a] 5 Şoḥbet-i 'aşk ile her dem et şafâ
'Aşk bize yâr der Hilâlî pîr-i 'aşk

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Cem'imiz 'ayn-ı muḥabbet tevḥîdimiz zât-ı Hâk
Meclisimiz pür-cemâldir zikrimiz ezkâr-ı Hâk
- 2 Zîkr ile 'Alî Muḥammed ḥâlidir devrânımız
Şevkimizden rakşa girdik şevkimiz esrâr-ı Hâk
- 3 Sırr-ı mahrem olmayanlar ehl-i zikri daḥl eder
Daḥl edenler dâḥil olur erişir imdâd-ı Hâk

- 4 Sırr-ı Hakkı t̄alib ol bulsun seniñ c̄anın hayāt
Nūr-ı maḥz ola vücūduñ göñlün içre dola Hakk
- 5 Feyz-i Hakkır nūr-ı Hakkır ehl-i ḥālin istegi
Der Hilālī rāh-ı Hakkda dopdoludur nūr-ı Hakk

99

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 *Ḳābe kavseyne*¹⁷ varan 'aşık degil maḳbül-i Hakk
Sırr-ı *ev ednāya* ermek ol durur maḳbül-i Hakk
- 2 Māye-i sırru'llāh kendinde ḥāl olduysa ger
Maḥrem-i esrār olur dā'im işi Hakk ile ḥakk
- 3 Bunca 'ālemler ṭavāf u sa'y ederler Ka'be(y)i
[33a] 'Arafāta varmayınca olamaz maḳbül-i Hakk
- 4 Ehl-i sālīk mürşid ile ān-be-ān görüşmede
Göñlüne ihlāşla giren durur maḳbül-i Hakk
- 5 Her rumūza vāḳıf olmaḳ ehl-i 'aşkın ḥālidir
Bu ḥaḳıkatdır Hilālī şoḫbetin maḳbül-i Hakk

100

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ḥayme ḳurma kızbe sen Hakk olmaya senden ırak
Gerçek ile ḥaşr olagör doğa senden nūr-ı Hakk

¹⁷ "... iki yay kadar..." Necm Sûresi 59. âyet KK Tamamı: "Öyle ki, iki yay kadar hatta daha yakın oldu."

- 2 Feyz-i Mevlā hāşıl eyle hilmî tahşîl edegör
Ola hem zātın şifātın ‘ālem içre ‘ayn-ı ‘aşk
- 3 Kibr ü kīnden fāriğ ol etme celāl nā-ḥaḳ yere
Pür-cemāl ol şāf-dil ol ola āyīnende şavḳ
- 4 Nūr-ı Ḥaḳ dedikleri āteş degil ‘alev de hīç
Bir beşāşetdir zuhūr eder kemāl ehline baḳ
- 5 Nāzenīn ḥüsnü ne hoşdur ‘āşıkāna şor anı
Ḳalb-i selīm hāşıl eyle teslīm et boynuna taḳ
- 6 Nuḳ-ı pīrde bir ḳuşūr yoḳ diñleyendedir kemāl
İ‘tikādīñ şāf edegör olmayasın boş ḳabak
- [33b] 7 Şoḫbetim nā-ḥaḳ degildir ger naşḫat bilene
Diñleyen ‘ārif odur böyle dedi şāhib-Burāk
- 8 İmtizāc et ‘ālem ile olma māni‘ şānına
Meclis-i ‘irfānda densin ol ḳişiniñ yüzü aḳ
- 9 Her ḳişiyeye bir müdāhin olsa nefsi hoşlanır
Bu Hilālīye müdārā himmet etdi sırr-ı Ḥaḳ

101

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Rūz [u] şeb rızā-yı Ḥaḳda ‘āşıkāndır sırr-ı Ḥaḳ
Āh u efgān ile yanmaḳ sırr-ı pāk-i zāt-ı Ḥaḳ

- 2 Kaydı şūrī laḳlaḳıyyāt āleti boşla hemān
Nūr-ena 'llāh¹⁸ fi 'le gelsin zāhir ola feyz-i Hāḳ
- 3 Remz-i peygamber rumūzāt denilen ḥaḳ varlığı
Şāf-dil şāf olmağ için denilir esrār-ı Hāḳ
- 4 Biñde bir girmez bu ḥāle hep çekilen nefis yüzü
Nefs-i Hāḳdır Hāḳ denilmez nefsi bilen bildi Hāḳ
- 5 Bu ne şöḥbetdir ki farkına varır her bir ādem
Ḳırk yıla muhtāc durur kim şöḥbetine dene ḥaḳ
- [34a] 6 Zāt-ı pāki añlaşılmaz bir vücūddur bī-vücūd
Ḥāl ile ḳāl faşlı ma 'lūm edene temyīz-i Hāḳ
- 7 Nām u şānı şöḥbetimiñ vaşfına gelmez ḳālle*
Her ki gördü bu Hilālī(y)i hemān zātında Hāḳ

102

Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilātün Fā 'ilün

- 1 Sırrımı 'ālemde ḳorsam 'āşıkāna bir otak
'Ārifāne ders oḳutsam 'ilm-i Hāḳdan bir varak
- 2 Nāz u istignāsı lāzım 'āşığın ma 'şūḳuna
Açıla remz-i ḥaḳīḳat diñlene esrār-ı Hāḳ

¹⁸“...ben Allah'ın nuruyum...” Aslında ifade “Nūr-ı ene Allāh” şeklindedir. Vezin zarûretinden dolayı bu şekilde kısaltarak okuyabildik. Burada “nūr” kelimesiyle, Hz. Mûsâ'ya ağacın nūr şeklinde görünmesi hadisesine atıf vardır. “Oraya gelince, o mübârek yerdeki vadinin sağ tarafından, (oradaki) ağaç yönünden kendisine şöyle seslenildi: “Ey Mûsâ! Muhakkak ki ben yalnızca âlemlerin rabbi olan Allah'ım.” Kasas Sûresi 30. âyet. KK

* Mısranın vezni kusurlu.

- 3 İbtidā faşlım elīfdır şeş cihetdir şöhetim
Tāş ile çakmağda çarbım dalmadan denile vağ
- 4 Çār ‘anāşır bendini vaşf etsem ey şāhım saña
Kıl u kıldır vā‘iz añlar olmaya saña çırağ
- 5 Dersimi fehm eyle şāhım ‘arīf isen ey püser
Olmaya senden hağikat Şām u Halebden uzak
- 6 Dürr-i yektādır heyülāt bilgice nefis ehline
Hayme kırma ol yüze meydān-ı Hağdır pır-i ‘aşk
- 7 Sırrı vaşf etsem ne hācet ma‘lūmu hāl ehliniñ
Hağğa vāşıldır Hilālī olmasın andan ırağ

103

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- [34b]
- 1 Hağikat ‘ālemin zevkine mümkündür beyān olmak
Fenā fi’llāha yüz tutmağ ne mümkündür fenā bulmağ
 - 2 Muvaħhid mü‘mine vermiş keremkānı o hālātı
Hağis içre giden zāta ne mümkündür fenā bulmağ
 - 3 Kemālāt hāl-i ehlu’llāh bu demdir ‘ayn-ı zātu’llāh
Rumūzun fehm eden ‘aşığ ne mümkündür fenā bulmağ
 - 4 Şifāt-ı zātına merğad durur kāmīl olan cāniñ
Bu dem fark olmaya aşlā gerekdir kim anı bulmağ
 - 5 Ne mümkün kendi kendine kişi hālını fark etmek
Hilālī tavr-ı tarzından murādı kim anı bulmağ

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Merd-i Hakk insān durur insāna derler merd-i Hakk
Kāmile insān denir insān-ı kāmil merd-i Hakk
- 2 Dāmen-i pīre erişmiş merd-i Hakk bulur kemāl
Olmayan pīre muķārin her işi nāķış-ı Hakk
- 3 Bir ķanad ile uçan ķuş 'uzv-ı noķşān öyle bil
Hem tārīķatsız şerī'at demedi āyetde Hakk
- [35a] 4 Hakk Te'ālānın kelāmıdır tārīķ-i müstakīm
Cān fedā etdi bu yolda ehl-i Hakk merdān-ı Hakk
- 5 Ey Hilālī rāh-ı Hakkdan ğayrı yokdur bir tārīķ
Ehl-i Hakk onu bulur 'aşķ ile her dem vaşl-ı Hakk

ḤARFÜ'L-KĀF

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ādeme lāyık olan ādābını bilmek gerek
Bilmeyen ādābını 'Azāzīle yārān gerek
- 2 Bir edebdir 'ālem içre zāhiren ü bātınen
Hakk ādābın bilmeyen 'ālemde ol menfūr gerek
- 3 Şanma kim menfūr-ı 'ālem Hakkķa pek maķbūl durur
Halka menfūr olmadan Hakkķa yakīniyyet gerek

- 4 Kibr ile hâlin enâniyyetle me'lûf rûz [u] şeb
Hakkı bildiñ deyü sandiñ cümle halk lâ-şey' gerek
- 5 Halk-ı 'âlem âyinedir sen seni yok ede bil
Ey Hilâlî kâmil insân şâf edeb olmağ gerek

106

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- [35b]
- 1 Sırr-ı Hakkı mâlik olmağ diler isen başın eg
Hâl-i ehlu'llâha yaraşmağ dilersen başın eg
 - 2 Sırr-ı Muhammed 'Aliden hisşedâr olmağ dile
Bul şırât-ı müstakîmi añladana başın eg
 - 3 Hakkı añla Hakkı bul erkân-ı Hakkı bil nedir
'Arifâne yek nazar kııl sır verene başın eg
 - 4 Yol o yüzden Hakkı ikrâr ile erlik hâlidir
Çaçma yabâna ta'aşşub gibi etme başın eg
 - 5 Bu Hilâliden haber al erken uyan uyhudan
Hâb-ı gafletden uyan bād-ı şabâya başın eg

107

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ma'rifet ehlinde dâ'im hażm ile 'irfân gerek
Ehl-i 'irfân meclisinde şoĥbeti noĥşân gerek

- [36a]
- 2 Her umūruñ Hāḡḡa tefvīz et rāḡatiñ gözle sen
Diñleme āfāḡī(y)i insānda çün iz‘ān gerek
 - 3 Herkese ermez kemālāt bī-vaḡit ālāt degil
Vaḡti geldikde kemālin bī-ḡuşūr bürhān gerek
 - 4 Rāh-ı Hāḡḡı gözle sen şanma tehī her ādemi
Hāḡ nazargāhı şınıḡdır sen daḡı ḡayrān gerek
 - 5 Ehl-i ‘aşḡıñ ḡālī ma‘lūm ey Hilālī deme sen
Sūreti zāhirde ammā sīreti ‘üryān gerek

108

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Pīre ḡizmet farz-ı Hāḡdır ḡizmete merdān gerek
ḡalbine girmek hūnerdir zātı bir şultān gerek
- 2 ḡizmet-i pīrānda her ān Hāḡ ādābın gösterip
‘Āşḡkāna lāzım olan ḡāk ile yeksān gerek
- 3 Maḡv edegör sen vücūduñ şayma kendiñ bir pula
Hāl-i ḡaḡḡāniyyet içre kendi bir pinhān gerek
- 4 Zāt-ı ḡālīn fi‘le gelsin ol metānetde müdām
Çün rızā-yı bāb Hāḡdır anda bir Rıḡvān gerek
- 5 Nabzḡır ol ey Hilālī ḡab‘at içre ḡizmet et
Ma‘rifet ehli olursun Hazret-i Loḡmān gerek

109

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- [36b]
- 1 Demiñ devriñ şafāsını bu dem devrāna geldik
Bu çarhıñ çevrile hālın bu dem cevlanāna geldik
 - 2 Bilirim tā ezel miñnetledir etvār u hāli
Göñüldeñ āşinā içün bu dem seyrāna geldik
 - 3 Cefā vü cevri añlanmaz şafāsı fark olunmaz hıç
Fenā hāl ile hāl olduğ bu dem mestāne geldik
 - 4 Nebīler hep velīler cümlesi buldular esrār
Tesellī-i kemāl bulduğ bu dem hayrāna geldik
 - 5 Hezārān geldi ve geçdi hevāya ağup uçdu
Hilālī der bu hālātı bu dem mīzāna geldik

ĤARFÜ'L-LĀM

110

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Ālem içre ĥāk-pādır arayan a‘lāyı bul
Ādem içre tütüyādır arayan Mevlāyı bul
- 2 Cān imiş cān içre cānān gel berü aç gözüñ
Sırr-ı esrārmış o cānān arayan cānānı bul
- 3 Sırr-ı Ĥağ şoĥbetledir şoĥbet durur hem sırr-ı Ĥağ
Sırr-ı Ĥağğa ‘āşık isen arayan Raĥmānı bul
- 4 Remz-i peygamberle ‘āşık rāh-ı Ĥağğa yol bulur

Himmet-ehlu'llāh olursa arayan pīrānı bul

- 5 Reh-nümāya mālīk olmağ çok hünerdir ādeme
Ey Hilālī sen ne dersin arayan insānı bul

111

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[37a]

- 1 Rāh-ı Hāğğa her tarafından ehl-i 'irfān buldu yol
Vuşlat-ı yār ile her dem ehl-i 'irfān buldu yol
- 2 Gezme gel yabanda kalma ey tarīk[e]¹⁹ dağl eden
Dağl edenler dāğil oldu derde dermān buldu yol
- 3 Sırr-ı Hāğdan bī-ğaberdir her işi mekr iledir
'Aşğa gel hem 'aşğa uy 'aşğ ehli Hāğğa buldu yol
- 4 Sen daği yāre uyarsan yār olursun yār ile
Nefs ü şeytāndan geçen elbette yāre buldu yol
- 5 Şādık oldur sevğ ede 'aşğ yoluna yārānını
Ey Hilālī 'āşıkān şıdğ ile Hāğğa buldu yol

112

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Göñlümüñ eglencesi şāhım seğer vağtinde gel
Fıkr-i efkārım sen olduñ her seğer vağtinde gel
- 2 Cānıma ziyā veren sensin dü 'ālemde hemān

¹⁹ Metinde “tarīk” olarak geçmektedir. Anlam ve vezin gereği “tarīke” olarak düzeltilmiştir.

Ey benim rûh-ı revânım her seher vaktinde gel

- 3 Rûz [u] şeb âh eylesem âhım işidir yok benim
Yokla bir kez cânımânım her seher vaktinde gel
- 4 Hüsni hâlin selb edip ‘aqlımı başımdan benim
Mürvetin kâni sen oldun her seher vaktinde gel
- 5 Düşme sevdâya Hilâlî Hâkka tefvîz et işin
Yanar isem ben yanayım her seher vaktinde gel

113

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

[37b]

- 1 Etme sen zâhidleri ta‘n bilmediği çok değil
Bilmediği hâle herkes cehli hiç ‘ayıb değil
- 2 Nefs atına binmiş aşlından hâkikat şetmüdi
Dolmuş efvâhı kulağı hiç vazîfesi değil
- 3 Sünnet-i İbrâhîmi ma‘sumlar eyledi kabûl
Sır Muhammed ‘Ali‘inde anıñ bir şey’ değil
- 4 Sırr-ı Mûsâ hâl-i Ya‘kûbdur olarıñ her demi
Anlar ile her dem olmak ehl-i Hâkka hoş değil
- 5 Ey Hilâlî hâl-i zâhid dir bu dem vaşf etdiğiñ
Ede Peygamber şefâ‘at Hâk hidâyet çok değil

114

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [38a]
- 1 Gösterem saña süluku Hakkı fark et 'ārif ol
Sū-i zandan pākla göñlün hüsni zanna 'ārif ol
 - 2 'Ālemi āyine zann et kendini şekli-i ādem
Hüsni zannı hāl edegör 'ālem içre 'ārif ol
 - 3 Hizmet-i ihlāş ile gir sevdiginiñ kalbine
'Ālemin tã'nına bakma feyz-i Hakkla 'ārif ol
 - 4 Kibr ü kīnden fāriğ ol şeytān şifātıdır olar
Hakk ile haq olagör kalb-i selimde 'ārif ol
 - 5 Ey Hilālī şöhetiniñ feyz-i Hudadır biline
Añlayan 'aşk ehlidir cehd eyle şāhım 'ārif ol

ĤARFÜ'L-MİM

115

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

- 1 Bu gün cem' iyyet-i kübrā zuhūra geldi her hālīm
Göñülde şīrīnim cānım vücūda geldi Ferhādım
- 2 Ĥayālāt bir nezāketdir sonu āhīr selāmetdir
Bu remzim bir işāretdir bilen Şīrīnle Ferhādım
- 3 Sen ol menşūr ile meşhūr vezīr-i bī-nazīrsin sen
Ulūhiyyet seniñ şānıñ ki qādrin bilirim cānım
- 4 Bu vaqtin hākimi hālīm muḥabbet içre cānānım
Ki ḥilmi fetḥ-i bāb eyler verā-yı perdeden şāhım

- 5 İki âdem bu hâl üzre eden aḥbâb bu ‘âlemde
İşinde hîç kuşūr olmaz ḥaḳīkat üzre her dâ’im
- 6 Müdâhin olmasa sâlik ne hoş aḥbâb olur her ân
Müdâhinden doğar idbâr ki kısmet mâni’i şâhım
- 7 Müdârâ Ḥaḳ şıfâtıdır müdâhindir ḥilâf-ı Ḥaḳ
Bu ḥâlî tarḥ eden ‘âşık tarīkatde olur ‘âlim
- 8 Emîniñ kethudâ begdir şadâkatde durur her ân
Ḥaḳīkatde taleb etmez bu cevriñ devrini dâ’im
- [38b] 9 Bu dünyânın cefâsını ḥaḳīkatde kesin ḥil’at
Olur bir merd-i ‘âşık kim ḥaḳīkat içre cânânım
- 10 Bu şöḫbet bir nezâketdir bilir ehli ne ḥaşletdir
Hilâlî bir muḫabbetdir bilen anı olur ḥâkim

116

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ülün

- 1 Lebinden lezzet-i sükkeri emsem
Ruḥundan gül-i ra’nâyı koḫunsam
- 2 Sözünden gele ṭab’ıma şifâlar
Ḥayât bula bu cânım ola ebsem
- 3 Gözüñ şems ü kamer kaşına beñzer
Cemâlin nûruñ âyine edinsem
- 4 N’ola bu şöḫbetim fi’le gelirse

Ḥudā vergisidir her bār sevinsem

- 5 Yanarsan nār-ı ‘aşk ile bu hāle
Hilālīniñ niyāzı mālīk olsam

117

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

[39a]

- 1 Göñül şehrini seyrāna geldim
Muḥabbetle tavāf u sa‘ya geldim
- 2 Nebīler hep velīler anda ḥāzır
Edip seyriñ ulu pāzāra geldim
- 3 Mey ü maḥbūb sāķīler mübāḥdır
Şafā-yāb olmağa yārāna geldim
- 4 Vuḥūş u tuyūruñ cümlesi ḥāzır
Gül ile bülbül efgānına geldim
- 5 Felekler heft-iķlīm bunca deryā
Ḳamerle şemsiñ envārına geldim
- 6 Hezārān ḥāzır u gā‘ib hep anda
Dīv ü fil şīr azdır hāya geldim
- 7 Aķıl idrāk edemez zihne şıgmaz
Hilālī der tefekkūrāne geldim

118

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fei‘lātün Fe‘ilün

- [39b]
- 1 Yolumuz Hâk yoludur ‘aşk ile Hâkķı bulalım
Demimiz Hâk demidir hūsn-i cemāli bulalım
 - 2 Olalım alb-i selīm taḥṣīl-i ḥāl eyleyelim
Hūsn-i ḥulķ ile rızā ile kemāli bulalım
 - 3 Dolalım baḥr-ı ḥaķāyık ile ḥayrān olalım
Bulalım cevher-i pāk mūhre Süleymān olalım
 - 4 Feyz-i Hâkķ ile ḥayāt ābına mālīk olalım
Eriṣe mūhr-i nūbüvvetle mūnevver olalım
 - 5 Ṣāh-ı merdān ‘azīzān-ı ṭarīķat olalım
Hem muḥabbetle Hilālī ulu ṣultān olalım

119

Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün Mefā‘lün

- 1 Muḥammed server-i ‘ālem ki oldur zūbde-i ‘ālem
Aña indi Kelāmu’llāh ki oķur hep benī ādem
- 2 ‘Alī Ḥaydar ki sırru’llāh rumūz-ı enbiyāu’llāh
Hâķīķat ‘ilminiñ kânı ki sırr-ı noķta-i ādem
- 3 Ḥasan ḥulķ-ı Rızā ḥālī ne mūmkün ola ‘ālemde
O ünsiyyet o ḥilmiyyet ki anı etmemiṣ ādem
- 4 Ṣehīdān Kerbelā ṣāhı Ḥüseyn oldu bu ‘ālemde
Ĝarībān melcei oldur bu demle ‘aşk bulur ādem

[40a]

- 5 Çü Zeynelābidīn ol zübde-i evlād-ı şāh-zāde
Anıñ nūru çerāgāndır döner bu demle der ādem
- 6 Muḥammed Bāqırū'l-Bāhir ki oldur kudretü'l-ķādir
Anıñ gevherleri zāhir anıñla feyz bula ādem
- 7 İmām Ca'fer-i Şādık müretteb baḥr-i ḥaķāyık
Rumūzunda durur nāṭık teselliler bulur ādem
- 8 Zuhūr-ı Mūsī-i Kāzım ki oldur maķşadü'l-āzım
Omuzunda durur nāzım ki muhtācdır aña ādem
- 9 'Alī Mūsā Rızā ḥilmi saḥī meşreb durur taḅ'ı
Keremdir hem 'aṭāşānı ere raḥmetine ādem
- 10 Muḥammed Taķīdir şāhım ki 'ilmu'llāha pek 'ālim
Muḥaddem sır ile māhir rızāsına ere ādem
- 11 'Alīyyü'n yā Naķī rüşdü temiz zāhir ü bāṭında
Ki her fenne durur māhir degil kim nüşḥa-i ādem
- 12 Ḥasanü'l'Askerī nūru Zūlfeķār-ı 'Alī Ḥaydar
Metānetle ulu ḥāli metānetle bulur ādem
- 13 Muḥammed Mehdī-yi Zāhir ki oldur zāhir ü ḥāzır
O cānān dem-be-dem ḥāzır niçe cān vermesin ādem
- 14 Hilālī çākeridir on iki şāh-zāde cānānıñ
Mürüvvet anlarıñ şanı niçe meyl etmesin ādem

Müstef 'ilün Müstef 'ilün Müstef 'ilün Müstef 'ilün

[40b]

- 1 Ben rāh-ı Hāḫka düşmüşüm 'aşkın meyinden içmişim
Cām cām oldu Kevser-i mey sākī elinden içmişim
- 2 Mest oldu hālim bī- 'özür geldi bu cānıma sürür
Açıldı gönümün gözü envār-ı nūra yanmışım
- 3 Bezm-i beḳā zevḳiñ bulup göz bakmaz oldu gayrine
Fenn-i fenā 'ilmini hem diñlemişim oḳumuşum
- 4 Şūrī muḫabbet ḳīl u ḳāl deme ki zāhirde kemāl
Ma 'nā yüzü yāḳūt-ı la 'l incüyle mercān olmuşum
- 5 Hilālī der bu şöḫbeti ehli bilir bu lezzeti
Birlikde buldum 'izzeti 'āşıkla ma 'şuḳ olmuşum

121

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün Mefā 'ilün

- 1 Mücerredlik benim terkim muḫabbet faḫr ile hālim
Ḥabību 'llāha yüz tutdum añadır cümle aḫvālim
- 2 Şabīrim vaḫdet-i hālde Ḥudā fikrimde zikrimde
Muḫaḳḳaḳ gayri yok ḫāşā benim cān içre cānānım
- 3 Gehī 'uzlet gehī vaḫdet gehī yārān ile ülfet
Gehī ḫüzn ile miḫnetde gehī pür-zevk ile hālim
- 4 Bu dünyānıñ hezār hāli 'ināyetle gelip geçdi
Şafāsından cefāsı çok hüner meyl etmemek hālim

- 5 Ne dünyāya ne ‘ukbāya Hilālī der ilişmek yok
Anıñ terkiyledir hālāt muḥabbet ‘aşq durur ḥālim

122

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

- [41a]
- 1 Tarz-ı revīşin sīnemi çāk etdi ḥabībim
Rabṭ-ı ḥulūşuñ cānımı şād etdi ḥabībim
- 2 Bu ḥāl ile vaqtin geçirirsen dil-i şeydā
Göñlün bula her demde şafā ile ḥabībim
- 3 Hāl ile Hilālīye muḥabbet edegör sen
Maḥbüb ile olmağa sa‘y eyle ḥabībim

ḤARFÜ’N-NÜN

123

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fe‘ülün

- 1 Şafā cāmıyla mest cilvegersin
Meyl ü maḥbüb-ı sırra cilvegersin
- 2 Ne var ‘ālemde cümle sende vardır
Dem-i ‘İsā-yı rūḥa cilvegersin
- 3 Rumūza vākıf esrāra ‘ālim
Ḥayāt-ı cāvidāna cilvegersin
- 4 Taşadduk eyle ḥālın ‘aşıkāna
Saḥāvet ma‘denine cilvegersin

- 5 Hilālî hālîni ‘arz etmek ister
Mürüvvet kâmi şâhım cilvegerson

124

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- [41b]
- 1 Şafâ ehli olan cânın ulu mey-hânesiyim ben
Muhabbet câmına mest olanıñ mey-hânesiyim ben
- 2 Tesellî şevkine dâ’ir meyim küpler dolu hâzır
Bu demde haşr olan cânın ziyâret-hânesiyim ben
- 3 Bu demle demlenen dâ’im hâkikatde olur kâ’im
Bu sırra mazhar ol şâhım bu sır vîrânesiyim ben
- 4 Göñül şulţân gözün bürhân elindedir seniñ mîzân
‘İnâyet eyleye Yezdân nazargâh-hânesiyim ben
- 5 Mürüvvet bâbına tapıñ kerâmet añlasın zâtın
Hilâlî der bu esrârıñ göñül genc-hânesiyim ben

125

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 N’ola bir kez rızâ versen ümîdim lebleriñ kanın
Hayât bulurdu bu cânım ümîdim lebleriñ kanın
- 2 Fenâ fi’llâha yüz tutdum fenâ hâliyle hâl oldum
Yetiş ey Hızır emânım ümîdim lebleriñ kanın
- 3 Taşarrufundadır şâhım bu ‘âlemde benim cânım
Bu cân qurbân durur saña ümîdim lebleriñ kanın

- 4 Seni h̄usnũñle h̄ulķuna ŧerĩk olmaz dũ ‘ālemde
Ümĩdim sendedir z̄ātım ümĩdim lebleriñ ķanın
- 5 Seni medħ etmege ķudret ne m̄mk̄n ola ‘ālemde
Hilālĩ mücrimiñ h̄ālĩ ümĩdim lebleriñ ķanın

126

Fā‘ilātũn Fā‘ilātũn Fā‘ilātũn Fā‘ilũn

- [42a]
- 1 Hem muħibbān h̄ānedānı ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
Derviŧānıñ cānımānı ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
 - 2 ‘Arŧ u ķürsũn n̄rudur ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
Kevkeb-i seyyāre h̄usnũ ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
 - 3 Evliyānıñ ser-firāzı ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
Enbiyānıñ gözũ yaŧı ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
 - 4 Ehl-i h̄ālĩn h̄ālĩdir ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
Uğruna ķurbān bu cānlar ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
 - 5 Bendegĩ h̄ākdır Hilālĩ ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn
Vaŧfa ķudret yok mecālim ŧāh Ĥasan ŧāh Ĥuseyn

127

Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn

- 1 Ayā zāhid ne ŧandıñ sen bu fānĩ dār-ı dũnyādan
Ayā ħāfil gözũñ aħ her ħiden gelmez bu ‘ālemde
- 2 Gece gündüz ŧama‘ından büyütdũñ ķalbiñiñ pasın

Gidersin bir gün āhir sen haber al ‘ayn-ı bākīden

3 Ne geldiñ ‘ālem-i mülke bunu bilmek dilersen sen
Kemāl ehline meyl eyle elin tut al bu esrārdan

4 Fenāyı bākī(y)i añla selāmet bulmağ istersen
Vücūduñ tevḥīde kandır ḥaber al ism-i a‘zamdan

[42b]

5 Hilālī naql-i şoḥbetde kuşūr etdiyse ‘afv etsin
Ulu Allāha yüz tutdu şefā‘at ol Muḥammedden

128

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1 Rumūz-ı Haḳḳa vāḳıf kāmīl-i mürşide gel bağlan
Rumūzu fehm eder ‘aşıqlarıñ sözüne gel bağlan

2 Yürü gezme yabanda gel fenā dünyādan el çek sen
Ki bākī neydigin añla hemān ‘irfāna gel bağlan

3 Rızā ‘ilmi durur bābı hemān tebdīl-i aḥlāḳ et
Buña ḳalb-i selīm ister begim teslīme gel bağlan

4 Muḥabbet et şafā ile gönül ver dil-bere meyl et
Ki ‘aşḳ zāhir olur andan tasavvuf ‘ilme gel bağlan

5 Hilālī dedi her ḥāli boş añlama şafāsın et
Murād bayram ise şāhım Ramazān ayına bağlan

- [43a]
- 1 Devrân-ı ‘aşkıda semâ‘ etmeyen
Râh-ı muhabbetde baş vermeyen
 - 2 Hayvân-ı nâţık odur ‘âr eden
Nefs aña bendi güzâr eyleyen
 - 3 Nüşa-i kübrâdan ol bî-ğaber
Âdemi bilmez kendiñi farq etmeyen
 - 4 İ‘tibâr âdemedir ey kişi
Farq edemez Haqq’a güzâr etmeyen
 - 5 Mürşide var der Hilâlî saña
‘Ârif olur anları farq eyleyen

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

- 1 Hüsni cemâl-i dü cihân hep saña mahkûm ins ü cân
Şems ü kamer semâ vü arz cümle cemâline nişân
- 2 Püte-i ‘aşka düşmege Haqq’a muhabbet etmege
Añla şafâ vü zevk bil mağv ol kıl yüzün hemân
- 3 İç yüzüne şafâ veren dış yüzüne cefâ veren
Añla ol hâl-i fağri hep içi dışı cemâl hemân
- 4 Fağr ile bul Hudâyı añlayasın sivâyı ha*

* Manzûmenin vezni kusurlu.

Cümle(y)i Hâk gözüyle bak kim olasın cemâl hemân

- 5 Eyle Hilâliden niyâz tâ olasın sen feyz-yâb
Feyz-i Hüdâyı lem-yezel bâkî ola cemâl-i Hâk

131

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- [43b]
- 1 Cemâlinde eder lem'ân muhabbet nûru hem 'irfân
Hâkîkat bî-habersin sen hidâyet eyleye Sübhân
- 2 Ne demdir hâl-i ehlu'llâh bu remz-i enbiyâu'llâh
Reh-i 'aşka düşen câna haber verdi bunu Kur'an
- 3 Hüdâ feyzin dilersen sen mürüvvet bâbına tapıñ
Hâkâyıqla olur hayrân buña mâlik olan insân
- 4 Eger fehm eylesen nefsin olurdu tekmîl imânın
Bu remzi añlamak müşkil mağallinden dile amân
- 5 Vücûdu Hâkka meyl etmiş gönül sengîn durur şâyed
Hicâbın perdesin mağv et Hilâliden ola ihsân

132

Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlâtün Fâ'îlün

- 1 Bu ne hikmetdir senin gibi vücûd-ı nâzenîn
Gelmedi gelmez cihâna öyle şâh-ı nâzenîn

* Mısranın vezni kusurlu.

- 2 Hürmetine *kenz-i mahfî*²⁰ fi‘le geldi ey Hâbîb
Yaradılmış saña müştâk cümle hep ‘arş [u] yerin
- 3 Feyz-i nûruñ dü cihâna doldu ey maḥbûb-ı Hâk
Vech-i pâkinden erişdi aya güne enverin
- 4 Zât-ı pâkine muḥabbet eyleyen ‘âşık larıñ
Cümleden a‘la rızâda buldular sırr-ı yakîn
- 5 Sen gibi ḥulḳ-ı ‘azîmi eyledi da‘vet Hudâ
Zât-ı pâkine seni maḥrem edip kıldı emîn
- [44a] 6 Sen şehen-şâh-ı dü kevneysin daḥi şultân-ı dîn
On sekiz biñ ‘âlemin cürmüne hem sensin mu‘în
- 7 Bu şınıḳ mücrim Hilâlî bendeni eyle kabûl
Feyz-i nûrundan erişe ola aşḥâb-ı yemîn

133

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün

- 1 Yûnus bir bâḡ u bâḡçedir yerinden siz şatın alın
Size lâzım olur bir gün bu şöḥbetden şatın alın
- 2 Nesîmîden fidân dikmek yemişini yiyip içmek
Bu mîveden iyi olmaz pazarda bulduñuz alın
- 3 Bu Üftâde kerem kânı ne yüzden iste sen anı
Yüzü çok rengi pek çokdur hemân bulduḡ desin alın

²⁰ “...gizli hazine...” Hadis Tamamı: “Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim ve mahlûkatı yarattım.” Aclûnî, age., s. 132 hadis no: 2016.

- 4 Şerefli Eşrefin zühdü ne mümkün ola 'âlemde
O takvâdan o 'irfândan ele düşdükçe siz alın
- 5 Divân-ı Hakkıdan hoşlan anıñ 'irfânı gâyetdir
Eder sırrâne esrârıñ ki ma'nîdâr deyü alın
- 6 Eder Maḥvî niyâzında Hudâdan 'afvını ister
Kuşūr etdiyse 'afv etsin bu hişşedan daḥi alın
- 7 Verir Naḫşî ferâḥ cânâ ne dersiz şoḫbetiñ söyler
Alan ḳalanı mât etmiş bu rengi durma siz alın
- [44b] 8 Niyâzî hâlini añla ki Hakk zâhirde bātında
Kerem etmiş kerem kânı o nüshadan bulun alın
- 9 Dîvân-ı Tevhîd-i Muḥyî mübâlağa beyân eyler
Ki 'irfân hâlini söyler o ma'nâdan ḥaber alın
- 10 Sezâyî ma'rifet kânı anıñ nuṭṭu şafâ câmı
Bu dem hoşdur ḥaḳîrâne ilâhîden ḡazel alın
- 11 Hudâyîniñ dîvânı hep ḥadîs âyet ile söyler
Ki dünyâyâ muḥabbetdir size el verdigiñ alın
- 12 Fuzûlî nuṭṭunu medḥ et gerek zâhir gerek bātın
Muḥabbet yüzünü söyler ḥaḳîḳat cümleden alın
- 13 Sezāvâr Rûḥ-ı Bağdādî ne yüzden istesen diñle
Gerek âfâḳ gerek enfüs buña reng bağlamış alın
- 14 Dîvân-ı Ḳayḡusuz Abdâl şerefli zâhir ü bātın
Kerâmâtı anıñ ızhâr bu nuṭṭu ḳayḡusuz alın

- 15 Hilālī lāübālīdir hemān seyrini sen eyle
Nefis pāzārı kurulmuş nuṭuḡ ḡaḡdır deyü alın

ḤARFÜ'L-VĀV

134

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [45a]
- 1 Yāre karşı gittiginde her şeyi geriye şav
Diyesin kim oladım ben ḡālime uygun bir av
 - 2 Her alātın tekmīl olsun üzerinde ol zamān
Eksik olmasın yanında kīse çaḡmaḡla ḡav
 - 3 Luṭf ile eyle tevāzū' hem ṭapın her bār aña
Zirā düşmez her zamānda isteyene böyle tav
 - 4 Yalnız ol gitdikçe yāre görmesin aḡyār seni
Ḥāl-i düşmen böyledir gördükçe başlar ede hav
 - 5 Ey Hilālī sen ne dersin bu kelāma hav dav
Yār ile bile ye sen zerd ile bir yağlı pilav

135

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

- 1 Gelin dostlar gidelim yāre ḡarşu
Gelin²¹

²¹ Metinde de yazılmamıştır.

- 2 udũm-i pkine yũzler sũrelim
af-yb olalım ol yre aru
- 3 Olan derdlerimizi ‘arz edelim
Mũnct edelim ol yre aru
- 4 Bula derdimize dermn gũnũlden
Ede mesrũr bizi ayra aru
- 5 Bu nefsiñ zũlmũnũ etsek ikyet
Felekde ‘s oldu yre aru
- [45b] 6 Celet remz-i eytndır ki hli
Kemlt hl-i insn yre aru
- 7 Hilli yr u ayrı bir etmi
Gidip yrnla ol yre aru

136

Mef‘lũn Mef‘lũn Mef‘lũn Mef‘lũn

- 1 Gũzel sevmek hidyetdir demiler bir arıdır bu
Rehi Ha giden cna demiler bir temeldir bu
- 2 Hıat nũr-ı H zhir o yũzden fark eder kmil
Dimaqına verir lezzet demiler bir ‘aseldir bu
- 3 Sũlũkuna verir revna ‘ibdetde olur mula
Desin ‘ı nedir hlin demiler bir meeldir bu
- 4 Gũzũ gũnlũ dũner Ha muabbetde olur ‘an
Zer-i hli eder hki demiler bir ‘ameldir bu

- 5 Hilāliden su'āl etsen nedir bu şöḥbetiñ aşı
Murādu'llāh bu yüzden hoş demişler bir ezeldir bu

ḤARFÜ'L HE

137

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[46a]

- 1 İbtidāsı şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
İntihāsı şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
- 2 Evveli bu şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
Aḥiri bu şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
- 3 Zāhiri bu şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
Bāṭını bu şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
- 4 Şerī'atı şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
Ṭarīqati şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
- 5 Ḥaḳīqati şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
Ma'rifeti şöḥbetiñ lā ilāhe illa'llāh
- 6 Cümle erkān varlığı lā ilāhe illa'llāh
Cümle yokluk menzili lā ilāhe illa'llāh
- 7 On sekiz biñ 'ālemiñ lā ilāhe illa'llāh
Yirmi iki biñ eşyāniñ lā ilāhe illa'llāh
- 8 Daḥi 'arş u kürsiniñ lā ilāhe illa'llāh
Levh ile vü kalemiñ lā ilāhe illa'llāh

- 9 Şems ile vü kameriñ lâ ilāhe illa'llāh
Kevkeb seyyārenin lâ ilāhe illa'llāh
- 10 Āsumān ile zemīniñ lâ ilāhe illa'llāh
Hem nebātāt ma'deni lâ ilāhe illa'llāh
- 11 Od şu toprağ u yel lâ ilāhe illa'llāh
Nefħa-i rūħ-ı Kudüs lâ ilāhe illa'llāh
- [46b] 12 Ādem ile hem bu dem lâ ilāhe illa'llāh
Kudreti Hağğın durur lâ ilāhe illa'llāh
- 13 Virdidir Hilālīnin lâ ilāhe illa'llāh
Dört kitābıñ ma'nāsı lâ ilāhe illa'llāh

138

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Velīler serveri sırr-ı Hüseyn esrārını gözle
Velāyet reh-beri şulţān 'Alī esrārını gözle
- 2 Muħammed 'Alī sırrından budur esrārımız her dem
Ki nūr-ı vāhid olmuşlar Hüseyn esrārını gözle
- 3 Ferāħ-yāb oluruz her dem Muħammed 'Alī nūrundan
Ki sırrı zāhir olmuşdur Hüseyn esrārını gözle
- 4 Bugün a'mā olan yarıñ dağı a'mā olur lâ-büd
*Ulu'l-ebşāra*²² meyl eyle Hüseyn esrārını gözle

²² "...basiret sahipleri..." Nūr Sûresi 44. âyet KK Tamamı: " Allah geceyi gündüze çevirir; gören ve düşünenler için bunlardan alınacak ibretler vardır.

- 5 Mürevvet Hakk erenlerden 'ināyet Hüsni Şultāndan
Muḥabbet bābını açmış Hüseyin esrārını gözle
- 6 Bu yüzden Hakk hidāyet eylemiş erbāb-ı 'irfāna
Gözün aç gel bu meydāna Hüseyin esrārını gözle
- 7 Hilālī Hüsni Şultān himmetiyle fetḥ-i bāb etmiş
Güşād-ı bāb-ı rahmetdir Hüseyin esrārını gözle

139

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

[47a]

- 1 Ma'rifet kānı isen şāh 'Alī den imdād eyle
Hakkā maḥbūb isen ey zāt 'Alī'den imdād eyle
- 2 Nūr-ı vāhid olmağa ister isen ol zātla
Geceler yalvar seherde 'Alīden imdād eyle
- 3 Mürşid-i Hakkā niyāz et göstere rāhın saña
Bendine bend ol o zātın 'Alī den imdād eyle
- 4 Cürm-i isyān ber-ṭaraf ḥālını 'arz eyle aña
Vere saña bir tesellī 'Alīden imdād eyle
- 5 Luṭf ile söyler kelāmı bu Hilālī ehline
Remz ile himmet niyāz et 'Alīden imdād eyle

140

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Gel ey şāhım kulak tut aña bu şöḥbet ne der diñle
Göñül ver kendüyü yok egle bu esrār nedir diñle

- [47b]
- 2 Haberdār olayım dersen cenāb-ı Şāh-ı muṭlaqdan
Rumūz-ı sırr-ı Yezdānı gel egle ḥāl nedir diñle
 - 3 Açarsın dīde-i cānın vücūduñ terk edersin sen
Vişāl-i yāre ermek remz ile ‘irfān nedir diñle
 - 4 Muḥabbet yoludur ‘aşkın bulursun yāri bir gün sen
Şafā ehline meyl eyle kemāli gör nedir diñle
 - 5 Hilālī ‘ayn-ı ‘ibretle nazar kıl sözü mü tüt sen
Ki ikrār-ı Hudā birdir gel añla söz ne der diñle

141*

- 1 Eyley tesellī kemālim cemāline
Eder tecellī ḥaḳıḳat bu ḥāline
- 2 ‘Aşk reh-ber olsa erer yārine
Reh-berdir ol ki şafā vere gönüne
- 3 Naş-ı ḥayālle demletme zātını
Bir ḥāle dal ki ferāḥ vere ṭab‘ına
- 4 Meyl etme cīfe-i kāzib olan yere
Ṭarḥ et gönülden anı koyma cānına
- 5 Fikr-i ḥayālin olsa muṭābıḳ müdām
Elbet gelirdi Hilālī ḥayāline

* Manzūmenin vezni kusurlu.

Mefā'ılün Mefā'ılün Fe'ülün

- 1 Mü'eddeb bir ıarıııdır Hıalvetiyye
Saııāvet ma'denidir Hıalvetiyye
- 2 Kibār hıaliyle me'lüfdur o zātlar
Muııammed 'Alı sırrı Hıalvetiyye
- [48a] 3 Hıasan Baıırıdır anıñ ibtidası
Ki anda fi'le geldi Hıalvetiyye
- 4 Rumüz-ı enbiyā vü 'ayn-ı 'irfān
Sülük-ı rāh-ı Hıaııdır Hıalvetiyye
- 5 İmām-ı řāh Hıüseyniñ sırrı andan
Tıarıııatıñ zuhuru Hıalvetiyye
- 6 Hıabıbu'l-'Acemıde feyz zāhir
Nümāyān oldu anda Hıalvetiyye
- 7 Ki Dāvūd-ı Tıarııdır maııall-i müşkil
Teselli kāmı oldu Hıalvetiyye
- 7 Yine Ma'ıuf-ı Kerıııiñ bu nuıııııı
Selāmetle şüyü'dur Hıalvetiyye
- 8 Seriiyyusaııatı etdi güşadı
Selıs oldu hem esrār-ı Hıalvetiyye
- 9 Cüneyde degdi esrār-ı Hıaııayııı
Cemı' erkān aıııldı Hıalvetiyye

[48b]

10 Gerek sâ'ir tarîkin 'aynı andan
Zirâ Tübâ denildi Hâlvetiyye

11 Gerek ta'alluqları zâhir yüzünden
Cihâni tutdu sırr-ı Hâlvetiyye

12 Muḥammed 'Alî sırrı nūr-ı vâhid
Bu sırra maḥrem oldu Hâlvetiyye

13 Hâkîkat sor Hilâliden bu sırrı
Saña desin ne demdir Hâlvetiyye

143

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Mu'arız olmasa cā'iz degil 'âlem huşûşunda
Mu'arızla devâm buldu 'âlem her huşûşunda
- 2 Eger aġyâr ile yâri bilirsen bildiñ esrârı
Degil yâri bilip 'irfân bu dem aġyâr huşûşunda
- 3 Ne remzi añlanır yârin ne küfrü fark-ı aġyârın
İkilikde kalan cânın ne der var her huşûşunda
- 4 Varıp şahbâz-ı dehre hizmet et añla hemân ḥâlin
Ne reng ile durur 'âlem degil varlık huşûşunda
- 5 Hilâlî hiç hesâb bilmez raqamında dürüstdür hep
Degil zâhir degil bâtın degil yokluk huşûşunda

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [49a]
- 1 Edelim 'ālemde cilve hem muḥabbet biz bize
Cān berāber olalım biz hem muḥabbet biz bize
 - 2 İkiligi ref' edip birlikde ola ḥālimiz
Nūr-ı maḥz ola vücūdumuz muḥabbet biz bize
 - 3 Def' -i kâlde nūr-ı Ḥaḳ zāhir olupdur dem-be-dem
Edelim fahre tefeḥḥur hem muḥabbet biz bize
 - 4 Evvel āḥir bir muḥabbetdir gıdā-yı rūḥumuz
Demimiz ol cāmımız ol hem muḥabbet biz bize
 - 5 Cān vere cānāna erdi rāh-ı Ḥaḳda şübhesiz
Ey Hilālī ederiz saña muḥabbet biz bize

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Verme şāḥım hıç göñül fāni cihān şafāsına
Bīhūde şarf etme 'ömrüñ degmez ol belāsına
- 2 Beyne beyni zevḳ-yāb ol eyleme ızḥār şaḳın
Ḥaşm-ı kāvī bil felekdir girme sen tuzağına
- 3 Bunca 'ālem geldi geçdi kimseye yār olmadı
Farḳ edersen bil anı aldanma sen vefāsına

- 4 Cehd edegör 'arifâne temkiniyyet hâsıl et
Hoş nazar kııl 'âlem içre dostuna yârânına
- 5 Sırr-ı dünyâ remz-i 'ukbâ 'aql ile girmez ele
Lâübâlî meşreb ol Hilâlî sen seyrânına

146

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

- [49b]
- 1 Seniñ aslıñ hemân tevḥîd-i zâtdır yâ Resûla'llâh
Şıfâtın zât-ı Hâk zâtın şıfâtdır yâ Resûla'llâh
 - 2 Seni özler benim cânım ne cismim kaldı ne varım
Yetiş ey derde dermânım 'inâyet yâ Resûla'llâh
 - 3 Bu 'âlem hep saña 'âşık ki dertli derdine ḥâzık
Bu cânan yarasına merhem yetişdir yâ Resûla'llâh
 - 4 Şefâ'at kânı rahmetiñ bize kibrît-i aḥmersin
Bu cân qurbân saña şâhım mürüvvet yâ Resûla'llâh
 - 5 Cihâniñ şavkı nûrundur şafâsı zât-ı pâkindir
Hilâlî bendeni eyle münevver yâ Resûla'llâh

147

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sırr-ı Hâkķı zerķ ile hîç bilmediler 'ilm ile
Kâle gelmez ḥâl iledir naķle gelmez 'aql ile

[50a]

- 2 Bu rumūzu Hāk hidāyet eyledi ehl-i dile
‘Ārif-i bi’llāha maḥşūsdur bilinmez kāl ile
- 3 Sen enāniyetle istersen rumūzu bilmege
Nefsi māt et ‘ārı terk et başın eg bir kāmile
- 4 Şekl-i tāvus taķınırsın şifāt-ı emmāre(y)i
Cennet-i me’vā dilersin nām ile ya şān ile
- 5 Maḥviyet yüzüyle hāk ol merteben ‘āli ola
Hüsn-i zanna ‘ālim ol göñlünü çalış pākla
- 6 Tevhīdi ikrāra cehd et erişe feyz-i Hudā
Bula göñlün bir kılağuz rāh-ı Hākka ‘aşk ile
- 7 Bu demin bātını rahmet zāhiri şekl-i ‘azāb
Hālını gözle Hilālī uydu hālin Hāk ile

148

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Ğamım gitdi ferāḥ geldi reh-i Hākka sülükumda
Vücūdumda şafā buldum muḥabbetle sülükumda
- 2 Hezārān dediler rāh-ı ḥaķīkat miḥnet ü ğamda
Degil ḥāşā hidāyet bābıdır gördüm sülükumda
- 3 Ne dünyādır ne ‘uķbādır şafāsı vaşf olunmaz hīç
Meger ‘irfān-ı bi’llāhı zuhūr ede sülükumda
- 4 Hākīkat-hāl-i ehlu’llāh bu demde ḥaşr olupdur hep
Degil muḥib degil münkir ne kıl u kāl sülükumda

- 5 Hilālī müşkilimdir ğam şafā ne deñlödür bilsem
Şafā vü ğam durur yek reng nūr-ı vāhid sülükumda

149

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

[50b]

- 1 Revā mı ehl-i hāli ehl-i Hāq daħl etdire ħalkā
Ne şān bulur ne hāl bulur onu añlatmaġa ħalkā
- 2 Münāfiķ hālını giymiş vücūduñ hīç şaķınmazmış
Felek sillesi degmemiş bunu añladagör ħalkā
- 3 Muħabbet gösterir zāhir içinde başķa 'ālemdir
Hāķīķatde görünür hep niye bildiregör ħalkā
- 4 Atan taşı bulur Hāķķı kim etdirir olur şaķī
Hādīşinde dedi beni ħavāle et anı ħalkā
- 5 Vücūduñda bula zāhir umulmadık belā ħāzır
Hilālī der ħarışma sen ħavāle et anı Hāķķa

150

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Kemālidir şafıyyu'llāh kelāmındır kelāmu'llāh
Seniñ vaşfiñ dile gelmez görünen hep cemālu'llāh
- 2 Şıfātın Hāķ durur zāhir ki zātın vaşf eder her dem
Demiñ rūh-ı muşavvirdir aña derler Mesīhu'llāh

- 3 Muḥabbet etdiğiñ ḥālī düşürdüñ nār-ı Nemrūda
Aña nefis deyü ad verdiñ şaşırđı hep ‘ibādu’llāh
- 4 Cemāl-i bā-kemālindir Resūlu’llāhı yār etdiñ
Seniñ şānın durur ancak dediñ aña Ḥabību’llāh
- [51a] 5 Şafıyyu’llāh Necıyyu’llāh Kelīmu’llāh vü Rūḥu’llāh
Ḥalīlu’llāh nebıyyu’llāh Hilālī nuṭṭu Zātu’llāh

151

Mef’ülü Mefā’ılün Mef’ülü Mefā’ılün

- 1 Kurbān olalı cāna hoş gördüler ol cāna
Taḳdīr-i Ḥudā ile lāyıkmiş o meydāna
- 2 ‘Ayn-ı ḳabul-ı Ḥaḳdan geldi zuhūra ḥālī
VermeGe tesellī sālīk-i muḥıbbāna*
- 3 Gel ‘aşḳa giriftār ol kendüyü yoḳ et var ol
Ḥaḳḳı bulasın tā kim revnāḳ veresin cāna
- 4 Meydān-ı muḥabbetde gel faḥri ḳabül eyle
Geç ḥıbb-ı sıvādan tā göñlün dola ‘ırfāna
- 5 Ḥayy ile Hū isminde yer bulmuşum ey ‘āşık
Adına ḳomuş bir er Aşmalı Semā’-ḥāne

* Mısranın vezni kusurlu.

152

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [51b]
- 1 'Āşık oldum 'aşk ile Hakkā rızāya gelmişe
'Āşık oldum cān ile Hakkā muḥabbet etmişe
 - 2 Sevgili kıluna eyler Hakk hidāyet bī-kuşūr
Hem ḥaḳīkatde Muḥammedden şefā'at erişe
 - 3 Rāh-ı Hakkda mālīk olur ehl-i sālīk dostuna
Mest-i lā-ya'kıl gezerken bir gün ola bilişe
 - 4 Zerḳ ü riyā ḥālī ile nefse uyanlar degil
'Aşk-ı Hakkā mest olandır ol ki yāre buluşa
 - 5 Der Hilālī bu ḥuşuşda ma'rifet ḥāl ehliniñ
Hāl vaḳtinde bulur Hakk diler ise görüşe

153

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 'Ālem içre ḥasta oldum çāre yokdur derdime
Derd ile yandı vücūdum çāre yokdur derdime
- 2 Mürşid-i kāmīle şordum Hakkā yüz tut der baña
'Aşkī reh-ber edeyim der çāre olsun derdime
- 3 Gerçi mürşid nuḳ-ı Hakkdır ḥaḳ durur ḥaḳdır sözü
Rāh-ı Hakkā sālīk oldum çāre oldu derdime
- 4 Zīkr-i Hakk ile müdāvim belim tıtdum hem dilim
'Aşk-ı Hakkdan gayrı bilmem çāre oldu derdime

- 5 Yoluna cānım fedādır ey Hilālī merd-i Hāk
Hem tesellin hem tecellin merhem oldu derdime

154

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- [52a]
- 1 Niyāzım 'aşka oldur kim erişdire bizi yāre
Hākīkat 'āleminde biz şafā-yāb olalım yāre
- 2 Gece gündüz firākından muḥabbet nārına yandık
Muḥadder ola bir kerre ki vuşlat edelim yāre
- 3 Seniñ 'aşkıñla cānānım ki sensin derde dermānım
Erişdir menzile şāhım muvaffak olalım yāre
- 4 Budur iksīr budur kimyā ki yārimle bulam ziyā
Ziyā-yı nūr-ı şāhımla bu gönlüm erişe yāre
- 5 Muḥabbet 'aşkı ḥāl etmek Hilālī der kulağuzdur
Oña güçlük ne mümkündür erişdirir anı yāre

155

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Hilālī şöḥbetiñ söyle Girīdiñ vaşfını eyle
Girīd Aqdeñize noқта yaradılmış ḥākīkatle
- 2 Ğurūba karşı bir ucu bir ucu şarka yüz tutmuş
Yedi insāna beñzermiş ki baş parmak düşer kıble

- 3 Yedi yüz elli mildir çevre yanı al'ası douz
Anıñ ũline üçyüz mil ki kırk mil 'arzdır belle
- 4 Ulu şehri dürür andiye ki şehri-şāni İslāmbul
İçinde kırkları hāzır yediler üçleri bile
- 5 Anıñ fethini küffārdan şorarsan fāzıl-ı merhūm
Münāfık feth-i Nakşīden hāıat geldi bi'l-file
- [52b] 6 Ne münkirler münāfıklar ne Yezīdler ne Mervānlar
Helāk oldu cemī'isi erenler hāzır-ān bile
- 7 Hāıat Nakşī Sultāndan hilāfet Hūsnī Sultāna
Ana nakl etdi nũru'llāh tecelliler kemāl ile
- 8 Anıñ nũr-ı cemālinden tesellī buldu 'ālemler
Ne münkir var münāfık yok hezāri doldu imānla
- 9 Hidāyet oldu Hādan kim münīb olduk biz ol zāta
Muhabbet bulduk ol yüzden tamām otuz sene bile
- 10 Gerek esmā' gerek şobet gerek tesellī ol zātdan
Ne cünbüşler ne demler kim gelip gemiş hāıatle
- 11 Mürüvvet hālını giydi o zātu'llāh ki erhamdır
Saña teslīm edem zātım dilinden söyleyem bile
- 12 Ki biñ yüz toşsan altıda icāzet-nāmemiz verdi
Sana tefvīz-i hāl ettim umũruñ Hā ile bile
- 13 Gerek evlādları kendi faire inıyād etdi
Anıñ nũru durur dā'im kemāli alkıı bile

- 14 Bu yüzden görünen haqdır ki zātı zāt-ı muṭlaqdır
Gören ‘ārife ‘aşk olsun bu demdir Haḫḫ ile bile
- [53a] 15 İki yüz dört senesinde murādı bāḫīye rıḫlet
Anıñ nūru zuhūr etdi Hilālīye muḫabbetle

ḤARFÜ’L-YĀ’

156

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

- 1 Rāh-ı Haqdır rāhımız hem-rāhımızdır Ḥalvetī
Sırr-ı Haḫ esrārımız hem-rāhımızdır Ḥalvetī
- 2 Ḥalvetī ‘Alī Muhammed gösteripdir ibtidā
Sırr-ı sırru’llāh durur hem-rāhımızdır Ḥalvetī
- 3 Ḥālvet iledir zuhūru zahiriñ ü batınıñ
Her nizām ol yüzden oldu rāhımızdır Ḥalvetī
- 4 *Küntü kenzen mahfī*²³ sırrına nezaket gösterip
‘Ārifāne remz edipdir rāhımızdır Ḥalvetī
- 5 Ḳāle gelmez hāl durur herkes bu remzi añlamaz
‘Aşkı yar et kālī hāl et rāhımızdır Ḥalvetī
- 6 Ḥalvetінде ol Resüle eyledi mi ‘rāc zuhūr
Şāh-ı merdān dedi sırrım rāhımızdır Ḥalvetī

²³ “...gizli hazine...” Hadis Tamamı: “Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim ve mahlûkatı yarattım.” Aclûnî, age., s. 132 hadis no: 2016.

- 7 Nūr-ı vāhid oldular ol demde hāzır bir vücūd
*Lahmuke lahmī*²⁴ denildi rāhımızdır Hālveti
- 8 Bunca esmā' vü ibādāt maḥfi hem ḥalvetdedir
Makbūl-i Hāḡ bu şıfātdır rāhımızdır Hālveti
- 9 Bu yola sālīk olanlar cümlesi lā-ḥavf gerek
Ey Hilālī Hāḡ 'ayāndır rāhımızdır Hālveti
- [53b]

157

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Rızāya baş egip Hāḡdan bu gönlüme ferāḡ geldi
Muḡabbet bābına girdik bu gönlüme ferāḡ geldi
- 2 Tārīḡatda olan ḡālāt hemān şāfi muḡabbetdir
Ne mümkün ḡayrıda olmaḡ anıñçün hoş ferāḡ geldi
- 3 Bu ādem gerçi bir ḡayāl tesellī ana pek muḡāl
Hidayetle bulur her ḡāl ana 'avn-ı Hūdā geldi
- 4 Rızā bābı ne hoş ḡāldır hemān ḡulkunu tebdīl et
Ki ḡāşıl ola ḡilmiyyet gönüle hoş rızā geldi
- 5 Muḡabbet ile gözün aç Hilālīdir ana muḡtāc
Erenler cümlesi şāḡım bu yola bī-riyā geldi

²⁴ “ Eti benim etim, kanı benim kanım, ruhu benim ruhum, cismi benim cismim,” Peygamberin Hz. Ali ile ilgili söylediği belirtilen söz. <https://dunyasozluk.com/lahmike-lahmi.html/1162526>

158

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- [54a]
- 1 'Alî Hâyardar gözüm nûru 'Alî dir gönümün sırrı
'Alîdir görünen gözde 'Alî dir gözümün nûru
 - 2 Gören oldur görünen 'Alî Hâyardır ki nûru'llâh
'Alî remz-i haķıķatdır haķıķat 'ilminiñ sırrı
 - 3 'Alî evvel ki nûru'llâh 'Alî ol veliyyu'llâh
Velîler serveri şâhım Resûlün ol durur yâri
 - 4 'Alî Hâydar şecâ'atde 'Alî Hâydar saķâvetde
'Alî şâhib-i Zülfeķâr ki arslanım dedi yâri
 - 5 Bu sırrıñ sırrıdır 'Alî bu remziñ remzidir 'Alî
Bu demdir derd-i Hilâlî 'Alî Hâydar durur varı

159

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cem'-i Qur'ân vaşf eder zâhir ü bâtın şânını
Cem'-i esrâr remz eder zâhir ü bâtın şânını
- 2 Nüh felek arz u semâ şems ü kamer seyyâreler
Devr ederler gece gündüz vaşf ederler şânını
- 3 On sekiz biñ 'âlemi mest eyledi 'aşkın seniñ
*Küllî şey'in sen muhıtsin*²⁵ vaşf ederler şânını

²⁵“(Allah) her şeyi kuşatmıştır.” Fussilet Sûresi 54. âyet KK Tamamı: “Bilesin ki onlar Rablerinin huzuruna çıkacakları konusunda kuşku içindedirler. Kesinlikle unutulmamalı ki Allah her şeyi kuşatmıştır.”

- 4 Dil niçe vaşf eylesin kudret seniñ zātıñ durur
Zāt-ı pakiñ söyleyen hem diñleyendir şanıñı
- 5 ‘Ālem-i hayretde kaldın ey Hilālī sen bugün
Gözde hüsnü dilde kudret vaşf eder zāt şanıñı

160

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[54b]

- 1 Hāḳḳa ‘āşık olduğundan Beyti ihdaş eyledi
Remz-i Hāḳḳı añlayıp raḥm eden İbrāhīm dedi
- 2 Gel gönül şulḫanı bul Hāḳ Beytini eyle ṭavāf
Varlığı terk eyle bul gülzār-ı İbrāhīm dedi
- 3 Nāḳış olmuş ‘āleme varlık yüzüyle faḥr eder
Lu‘bu terk et āteş-i Nemrūd İbrāhīm dedi
- 4 Bir vücūd imiş bu ‘ālem her diyen yañlış mıdır
Tāc u taḫtı ref‘ eder aç gözüñ İbrāhīm dedi
- 5 Bu rumūzu der Hilālī bu zamān geçmez ele
Hāḳḳa doğru gel selāmet saña İbrāhīm dedi

161

Velehü Rübā‘ıyyāt

Ondörtlü

‘Alī Muḫammed demi ḳapladı hep ‘ālemi
Āḳil isen ey kişi diñleme sen ‘ālemi
‘Alī Muḫammed yolu Hāḳ yoludur bil bunu
Nefse uyan kişiye uydurma sen yolunu

162*

Velehü

‘Aşk muḥabbet ‘āşık ile ma‘şūk

‘Āşık muḥīb maḥbūb ma‘şūk

163

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[55a]

1 Ey kerem kânı mürüvvet ey Ḥabīb-i zāt-ı pāk
Bunca āyāt nāzil oldu şânına ey ism-i pāk

2 Cān u bāşın terk eder yoluna ‘āşıklar seniñ
Sırrın ile feyz-i Ḥaqqā erdiler ey cism-i pāk

3 ‘Āşık ile ma‘şūk remzi senden oldu āşikār
Nūr-ı vechinden ziyālandı cihān ey rūḥ-ı pāk

4 ‘Ālemin me’ mülü sende ey şefā‘at menba‘ı
*Raḥmeten li’l-‘ālemīnsin*²⁶ ey resūl-ı nām u pāk

5 Feyz-i Ḥaqq ile ziyālandır Hilālī bendeni
Yoluna cānı fedādır ey şıfātı zāt-ı pāk

164

Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün Müstef‘ilün

1 Ḥaqq demekle hīç benim ḥālim olur mu müteheyyim
Raqq eyleyen gelsin beri görsün bu cilve nem benim

* Manzûmenin vezni kusurlu.

²⁶ “...âlemlere rahmet...” Enbiyâ Sûresi, 107. âyet KK Tamamı: (Ey Muhammed) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.

- 2 Sen ki haḳıḳat maḥremi uydurma ḥalka ḥālını
‘Āşık isen Ḥaḳ yoluna gel diñle şıvem nem benim
- 3 Ḥaḳdır bu sözü söyleyen hem söyleyen hem diñleyen
Sözde ḳalandır yañılan ḥāl iledir nāmım benim
- 4 Sözdür haḳıḳat ma‘deni arayagör bul sen seni
Tā bulasın cān u teni farḳ edesin ḥālīm benim
- 5 Aḳ cān gözüñ aḳ sen hemān şanma bunu otlaḳ şaman
Hilālīde oḳla kemān meydānda nişānım benim

165

Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün Mefā‘ılün

[55b]

- 1 Benim sırrım seniñ zātın durur ey şır-i Yezdānım
Ki sırrıñdır seniñ ‘Anḳā Simurḡ dilesin efḳārım
- 2 Hevādan per urup geldim seniñ meydān-ı pākine
Bu derdim faşl ola anda teselli bula cānānım
- 3 İki ḳuş gördüm ey şāhım seniñ meydān-ı pākinde
Baña derd oldu bu ḥālāt tesellī eyle ḥünḳārım
- 4 Hevā-yı nefse ‘arz eyle gelip meydān pāk etsin
Ki ḳülmü bend ede andan getirsin bir hevā şāhım
- 5 Bu dām-ı tezvīri ḳurmaḳ seniñ ḥālın durur ancak
Murādu’llāh ne seyrāndır rumūzdur cānda cānānım

- 6 İki kuşdan nedir maḫsūd bu seyrān mürşide mevḫūf
Ġıdasın vermege me‘mūrīn ol bir murġ-ı ‘anḫāyım
- 7 Bu bir sırdır ki ma‘nāda zuhūr etdi Hilālīye
Ne ta‘bīrine ḳādirdir ne ma‘nāsın bilir ‘ālem

15 Cemādū’l-āḫir 1201

166

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sevdigimdir pençe-i āl-i ‘abā sırrım benim
‘Alī Ḥaydar sırr-ı zātım sırr-ı Şulṫānım benim
- 2 Faṫımā dürr-i İlāh sırr-ı ‘Aliyyü’l-Murtażā
Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā nāmım durur şāhım benim
- [56a] 3 Zübde-i şāh-zāde oldu şāh Zeynel ‘Ābidīn
Meşrebimdir i‘tikād ile ki māhımdır benim
- 4 Ca‘fer-i Şādık kemāl baḫr-i ḫaḳāyıḳdır o zāt
Mezhebimdir hem imānım cümlesi şāhım benim
- 5 ‘Alī zātım Fāṫıma sırrım demim oldu Ḥüseyn
Meşrebim Zeynü’l-‘abā hem Ca‘ferīdir mezhebim
- 6 Oldu bu remzim ḳuvā-i ḫamseye bir nīzecik
Sırr ile ‘irfāna maḫşūşdur bile bu şöḫbetim
- 7 Dürr-i yektādır bu şīve ehl-i dil kāmillere
Ey Hīlālī böyle cevher iftiḫārımdır benim

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Ayā mey-hāneye varsam ne reng hāşıl olur andan
O rengin hāline yansam bu varlık ref' ola benden
- 2 Mey ile maḥbūbuñ şānı yanık 'āşıklarıñ kānı
Erişdirir hemān anı vişāl-i yāre her yüzden
- 3 Buña emrāz-ı 'aşk derler bu mu'lıce²⁷ kabul etmez
Meger maḥv ede kendüyü ola mest u ḥarābātdan
- 4 Hezār rāha sülük etdim tesellī bulmadım cānım
Muḥabbet cāmına sundum şafā doğdu derūnumdan
- [56b] 5 Mey ü maḥbūb ma'ādıdır daḥi 'āşık ile ma'şūk
Zikir fikrim ma'āşıdır Hilālī kārı bu yüzden

Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılātün Fā'ılün

- 1 Ḥaḫ bu der ḫaḫ söylerim ḫaḫdır sözüm Ḥaḫ söyleyen
Bī-vücūddur şoḫbetim maḥv-ı vücūddan söyleyen
- 2 Ḳalb-i selīm hāşıl eyle enfūsī tabī'atla
Diñle bu şoḫbet ne rengdir varlığı ḫāl eyleyen
- 3 Āleti boşla eger 'ārif isen ey ehl-i dil
Cān kulağıyla kulaḫ tut er isen Ḥaḫ isteyen

²⁷ Aslı "mu'ālece" olan kelime metinde şeklinde kullanılmıştır.

- 4 abl ile ınbūr řadāsı ney durur zāt-ı řadā
Gece gündüz inleyen yañmadadır ol üfleyen
- 5 Ol rızāda gel nidāya kudret āvāzın işit
Açıla göñlüñ gözü şıve-i Hakkı gözetleyen
- 6 Fıkr-i hāsdir zāt-ı ma‘den göñlümün eglencesi
Hāl ile ta‘bır olur duymaz göñülden bilmeyen
- 7 Bir mürüvvetdir bu şöhet bilen ehl-i dillere
Sen imişsin ey Hilālī gece gündüz inleyen

169

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

[57a]

- 1 Cümle ‘ālem ehl-i imān olsa Hakkā yok ziyān
Münkir olsa cümle ‘ālem gene Hakkā yok ziyān
- 2 Ādem isen kendini pākla yolun eyle temiz
Nūr-ı maħz ola vücūduñ ola Hakk saña ‘ayān
- 3 Hakk saña iki kulağ verdi bir sağ biri şol
Şol kulağ efvāhī dolar nefsiñ olur bir çeyān
- 4 Olsa Hakkıñ zerresinden ger vücūduñda seniñ
Hakk dolardı sağ kulağın görünürdü bir nişān
- 5 Bī-devāmdır zāhiren eyledigin²⁸ işitdigin
Cehd edip rāhıñ temizle şonunu etme huzān

²⁸ Metinde “eylediklerin” şeklindedir. Vezin gereği “eyledigin” olarak düzeltilmiştir.

- 6 Zāhir ‘ilmi varlığı nefse ziyā vermektedir
Münkir aña hoşlanır varlığı bildigi yamān
- 7 ‘İlm-i zāhir nefse hūbdur deyü Hāqdan dūr eder
Zīrā nef Hāqkıñ hilāfi istemez ašlā īmān
- 8 Hāret-i²⁹dünyā vü ‘ukbā cümleñiñ ma‘lūmudur
Nefs-i emmāre mu‘annid Hāqka hīç etmez īmān
- 9 Kāmil insān her ne derse cāhil anı māt eder
Kāmil insān ehl-i hāle māt olupdur her zamān
- 10 Ehl-i hālin şöhetü Hāq şöhetidir āşikār
Hāqkı sevdinse Hilālī geç mu‘arızdan hemān

170

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- [57b]
- 1 Tevhīdi buğday menendi saç vücūduñ şehrine
Fi‘le gelsin māye-i sırr-ı ilāhi göñlüne
- 2 Göñlünü cehd et ola zātında ‘aynı bir vücūd
Diñleyegör şöhetini cān verem ‘irfānına
- 3 Farq edersin boncuq ile cevheri šāhım müdām
Hāq saña yār ola her dem t̄alib olma vaşfına
- 4 Sırrı sır eylersen eyler Hāq saña tefvīz-i ‘arz
Menzilin evvel bu hāldir hamd edegör şāniña

²⁹ Metinde “hāret ü” şeklindedir.

- 5 Oldu meşhür haznedârları Hudânın bî-hesâb
Hizmetinde bî-kuşûr ol mâlik ol esrârına
- 6 Mevcûdâtın âhiri insân olunca ‘âkıbet
Zerrece hâl erişir Hâkdan seniñ de göñlüne
- 7 Her ne menzilde isen Hâk seni anda kullanır
Şıdk ile çalış Hilâlî eresin Rahmânına

171*

- 1 Âdem odur ki bakar cân ile gözü
İnsân odur ki degildir riyâ sözü
- 2 Nuţku muhabbet üzere ola rûz [u] şeb
‘Âlem göre ki çıkar ber-hevâ tozu
- [58a] 3 Feyz-i Hudâyı görür ân-be-ân edeb
Gözüne görüneni bildi Hâk yüzü
- 4 ‘Aşk ile yandı öz isteyen şafâsına
Miñnet muhabbet oldu havâya çıkar hızı
- 5 Sen ben ki âlet oldu bu esrâr-ı mañfiyye
Cehd et Hilâlî hemân sen de bul özü

172

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Ne demdir mey ile mañbûb nedir mey-hâneniñ sırrı
Hâkîkat vaşfını diñle meyiñ mañbûbuñ esrârı

* Manzûmenin vezni kusurlu.

- 2 Diyem gönlünü mürşidin ulu mey-hānesi Hāḫḫıñ
Ki ‘aşḫdır mey muḫabbet m‘arifetu’llāh göñül sırrı
- 3 Dehānıdır ḫadeh dedikleri ta‘līm-i ismu’llāh
Eder ḫāliblere telḫīn eder esmā’ ile zıkrı
- 4 Ḳulaḫ ḫutdukça mürşide mürīdiñ ‘aḫlı olur zā’il
Görünür mürşidi maḫbūb giderir cümle hep varı
- 5 Sülūk ehliniñ istegi görünür şeyḫ cemālinde
Eder lem‘ān teselliler bulur sālīk o esrārı
- 6 Aña maḫbūb-ı şeyḫinden nedir maḫşūd bu ‘ālemde
Ne şūrī maḫbūbuñ ḫālī olur hep cümlesi ḡayrı
- [58b] 7 Murād etse o zāt Hāḫ ḫālibiñe seyr etdirmek
Göñülden selb olur iki cihāniñ māl ü hem varı
- 8 Vücūduñ yavu ḫıldığı bu ḫāldir kim göñül yüzü
Ki aḫlāḫ-ı İlāḫīye erişdirdi henüz Bārī
- 9 Mey-i maḫbūbu vaşf etmek kemāl ister kelām ister
Hilālīniñ bu ‘ālemde ne kesbi var ne ḫod ḫārı

173

Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilātün Fā’ilün

- 1 Baba Girīdī-i Ḥüsni Şeyḫ Ḥüseyn-i Ḥalvetī
Şevḫ ile ārzū ederdı ol Cenāb-ı Ḥazreti

- 2 Gūş edince *irci* ³⁰ şavtını dostum Hāḡ deyip
Ḳıldı Allāh diyerek dār-ı beḡāya rıḡleti
- 3 Dü melek tebşīr ile çıḡdı dedi tāṛīhini³¹
El urub aldı ‘aşāsın ḡıldı me’vā cenneti

174

Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün Mefā’ılün

- 1 Kemālāt bir şıfatdır kim ne māl ile ne ḡāl ile
Doḡar ṭab’ından insāniñ muḡabbetle cemāl ile
 - 2 Ḥasūd ile ḡasīden bil bu ḡāl vāki’ umulmaz hīḡ
Degil cibilleti³² ādem vesāvīs ‘ayn-ı ḡannāsıla
 - 3 Baña ehl-i kemāl derler benim ḡadrimi bilmezler
Egerli merkebiñ ḡāli ne mümkün kühelān atla
- [59a]
- 4 Nezāket ehline lāyık degil bāḡīl ile ülfet
Zīrā ādem ki insāndır ḡörüşmez aşla şeyṭānla
 - 5 Ḥasūd-ı bī-vefā ādem mūnisdır müttehīmdir bil
Kibārdan ḡavfi ḡālibdir baḡar ednāya kibr ile
 - 6 Buḡuldur bil ‘aduvvu’llāh saḡī oldu Ḥabību’llāh
Buña rāzı degil misin ḡadīse i’timād eyle
 - 7 Denir zāhirde bir şoḡbet kemāl ehli bulunmaz hīḡ
Hilālī sen saḡāvetle kemāli ḡör cemāl ile

³⁰ “...Dön...” Fecr Sûresi 28. âyet KK Tamamı: “Sen O’ndan razı , O da senden hoşnut olarak Rabb’ine dön.”

³¹ H. 1240/M. 1824-1825

³² Metinde “cibilliyet” yazılmıştır. Vezin zarûretinden dolayı “cibillet” olarak okunmuştur.

175

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

- 1 Bu gün Nev-rüz bu gün şāh-rüz ‘Alī postunda bir şulţān
Ki dünyā şīveķār oldu bu gün dedi şīr-i Yezdān
- 2 O günde her ne reng eşbāb giyersen Hāķ saña yārdır
Yedinde hem kızıl beyzā o gün ekl eyle hem rümmān
- 3 O demdir mevlūdu şāhın o demdir sırr[1] ol cāhın³³
O gün esrār ile doldu cihāna bī-‘aded bürhān
- 4 Nübüvvet şāhibi dedi ‘Alī Nev-rüzda şāhib-post
Münāfīķ hīleler ķatdı Yezīdān cümlesi Mervān
- 5 Yedi iķlīmde meşhūr şāh-velāyet rüzudur Nev-rüz
Ki günler pādişāhıdır dönüp döndükçe bu devrān
- [59b] 6 Ne reng ile gidersen ol gün ey şāhım gider bir yıl
Yüzün gülsün göñülde şīve-i Hāķķ eylesin cevłān
- 7 Bu rüz remz ile Hāķ rüzü bu rüzdur Murtażā rüzü
Hilālī der denilmedi bu günden ğayrıya şulţān

176

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Sırr-ı Mevlānāya erdiñ şāhım ‘Abdullāh Paşa
Ķandye³⁴ mensüb oldu kendüye kemālātla Paşa

³³ Metinde “sırr” olarak yazılmıştır. Anlam gereği “sırrı” olarak okunmuştur.

- 2 Burc-ı şühedâyı saña tefvîz eyledi Hudâ
Kâmilâne kıl nazar her işlerin çıksın başa
- 3 Vâlî-yi Girîd sen olduñ meymenetlidir gözet
Ehl-i dil ol şâf-dil ol kim muhabbetler taşâ
- 4 Faḥrî hâl etmişdir ednâsı vü â'lâ cümlesi
Hep du'âcındır efendim cümlesi başdan başa
- 5 Başın egmişdir Hilâlî Qandî hem rızâdadır
Sen vezîr-i bî-naẓîrsin devletiñle biñ yaşa

177

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

[60a]

- 1 Gözümüz yollarda kaldı ey vezîr-i bî-naẓîr
Meymenet şânîñ durur hem nâmı pâkindir vezîr
- 2 Muntazır 'âlem saña hoş geldin ey şâhib-kerem
Qademin ola mübârek her işin ḥusûl-beẓîr
- 3 Sen vekîl-i pâdişâhsın emrine 'âlem mutî'
Hoş cemâl ile nazar kıl olma dünyâya muzîr³⁵
- 4 Bir vücûd ol 'âlem ile her işin fi'le gelir
Ġayrı Ġayrı olma şâhım ...³⁶ saña ...³⁷
- 5 Zât-ı Ḥaḳdan bu Hilâlî remz eder ba'z-ı kelâm
Sen şafâ geldin efendim cümlesi ḥâzîr nazîr

³⁴ “Qandiyе” vezin gereği “Qandye” olarak okunmuştur.

³⁵ Metinde şeklindedir.

³⁶ Metinde şeklindedir.

³⁷ Metinde şeklindedir.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ehl-i Hâk yolunu gözle hem kemâlât ehlinin
Sen vezîr-i bî-nazîrsin Hâk kelâmın ehlinin
- 2 Hâk cemâlidir cemâliñ görmege 'âşık-bezîr
Şâf-dil âyine tab'ındır muhabbet ehlinin
- 3 Biz muhibb-i şâdıkız imâmımız sensin bizim
Memleket rûhu sen olduñ gözle cânân ehlinin
- 4 Gözümüz yollarda kaldı ey kemâl ehli vezîr
Muntazırdır kullarıñ şâniña hem hâl ehlinin
- 5 Der rumûzu bu Hilâlî ehl-i dil kâmillere
Sür³⁸ şafâsın sen bu devrin Hâk cemâl şâf ehlinin

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- [60b]
- 1 Olma zerrâklarla hem-dem kısmetiñ pek az olur
Kibr ile âlûdedirler hâlleri idbâr olur
 - 2 Nefs-i emmâre sıfâtları mürâyî hâlleri
'Âlemin hoşlandığı hâl cümle Hâkdan dūr olur
 - 3 Geçme semtinden kerem kııl mâni' olma hayrına
Râh-ı Hâkka ol tevekkül tutduğun cevher olur

³⁸ Metinde şeklinde yazılmıştır.

- 4 Zerķ ile ķulum diyen nā-puķtedir ‘akl iledir
Ehl-i zerkin řā‘ati hebā ile menşūr olur
- 5 Maķviyetle bā‘iş eyledir Hilālī ‘āşıkā
Haķķın olıcak umūruñ her işin pek hoş olur

180

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 ‘Āşıkın göñlü büyükdür ādemi eyler ĥarāb
Hoş nazarla kıl nazar hem göñlünü olduķça yap
- 2 ‘Ālemin göñlüne doldu sū-i zan ile gümān
Gökden inse bir kemālāt ehli eder bir ĥiřāb
- 3 Demle ālūde olurlar hem kemālātda mūdām
Ara maķşūş anlara ikrām edeler mey-i tāb
- 4 Bu demi fark eyleyen erbāb-ı ‘aşķdır şāf-dil
Perde-i zulmetden ayrıldı vücūd-ı mah-ı tāb
- [61a] 5 Demle devr eder vücūd hem-dem demiñ sırdaşdır
Bu demiñ bāřını şīve zāhiri şekl-i ‘azāb
- 6 Her ne reng ise kemāl ehli kerīħdir ‘āleme
Olsa zerrāk yā mūrāyī cümleye derler şavāb
- 7 Bir göñül yap ey Hilālī ķurb-ı Haķķı ĥāşıl et
Her ne derlerse desinler cümleye olduķ türāb

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Rüz [u] şeb erbāb-ı 'aşka mest-i lā-ya' kıl gerek
Arada bīgāne qalmaz şāf-dil olmağ gerek
- 2 'Aşğ ile 'ākıl olursa rāh-ı Hāğda bir vücūd
Perde-i hicābı qalkar Hāğğı farğ etmek gerek
- 3 'Ālemiñ 'ağl-ı ma'āşı Hāğğı farğ etmez ebed
Quru lāf ile erilmaz Hāğğı görmezler gerek
- 4 Püşt u pā ile tarīğatde kemālāt hāşıl et
Gönlüne dola hāğğat āyinede şavğ gerek
- 5 Bu deme mālīk olan buldu tarīğ-i müstākīm
Hem mağāmı oldu Cennāt-i 'Adinde nūr gerek
- 6 Bu yola sālīk olanlar oldular şāhib-kemāl
Nūr olup vücūdları zātında bir şulğān gerek
- [61b] 7 Farğ eder kāmīl kemālī ġayrısı ġayrı denir
Ey Hilālī cümlesi bir demde hāzır bil gerek

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Ceddimiñ sırrıyla hem-dem şāh-ı zāt-ı muğterem
Biñ ikiyüz on ikide başdı Qandyeye³⁹ qadem

³⁹ Kandiye, vezin gereği "Kandye" olarak okunmuştur.

- 2 Ehl-i Haḫ feyz etdi ḫāşıl cümlesi oldu sürür
Devletinde dā'im olsun cilvesi bâğ-ı İrem
- 3 Hüküm ile ḫalīm durur ṭab'ında yokdur hıç gurür
Hü çekerler şānına gerçek erenler dem-be-dem
- 4 Maḫlaşı Ferḫād denir devletde şānı mu'teber
Yok nazīri bir vezīrdır görmeye 'ömründe kem
- 5 Oldu meddāḫı Hilālī cān gönülden 'aşḫ ile
Vermeye noḫşān kemālātına ol şāḫib-kerem

183

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Muḫabbet meclisindeki ziyā-yı şemse Haḫḫa ṭab
Atar meydāna varını şanırsın bir ḫalaylı ḫab
- 2 Erenler Haḫ demin gizler muḫabbet vaḫtini gözler
Murādu'llāḫ saḫī yüzdür o meydānda hemān sen ḫab
- 3 Vücūd lāzım degil görmek o şıfāt münkiriñ ḫālī
Gönülden gönüle şıve anıñ rengi olur şıṭāb
- 4 Eger 'āşıḫ isen 'āşıḫ rızā-yı pırde ol şādıḫ
Gönülden varını versin ola ismiñ seniñ vehḫāb
- 5 Hilālī bir saḫī cāndır kerem etmek ne ḫoş ḫāldır
Alan 'āriḫe 'aşḫ olsun desinler Haḫ Ebū Türāb

[62a]

184

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

- 1 'Aqıl tedbīr kılam reh-ber yed-i insān çizer 'ibret
Çadem zāt-ı ezeldir kim gelir fi'le durur kudret
- 2 Ne 'aql ile ne fikr ile ne rüşd ü şarf-ı zihn ile
Göñül bir taht hakanı doğar andan hemān hikmet
- 3 Bu 'ālemde bilir çokdur bulur 'ālemde hīç yokdur
Bu dem vahdetdeki yüzdür mücerredlikle hilmiiyet
- 4 Ma'āşı 'aql ile olmaz ma'ādı 'aql-ı yektādır
Rumūzāt rāhını gözler verilir aña bu hāslet
- 5 Kuvā-ı hamse(y)i yek reng edersen vahdet-i hālde
Verir kudret Hilālīye dü 'ālemde uluhiyyet

185

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Na't-ı cāniñdır bu cānım yā Resūla'llāh meded
Çulunum çurbāna geldim yā Resūla'llāh meded
- [62b] 2 Sen şefi'ü'l-müznibīnsin dü cihān şultānısın
Cümle 'ālem saña muhtāc yā Resūla'llāh meded
- 3 Naqşa gelmez vaşf olunmaz şān-ı zātın ey Habīb
Çıl kerem maħbüb-ı Haqsın yā Resūla'llāh meded
- 4 Kayd-ı şūrīden ferāgat etdim ey maħbüb-ı Haq
Cān varım saña teslīm yā Resūla'llāh meded

- 5 Bu Hilālīniñ za'if hāline eyle merḥamet
Senden ayrı varı yokdur yā Resūla'llāh meded

186

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

- 1 Baḥālet münkirin ḥāli 'aduvvu'llāh deyü diñle
Saḥīler ḥāl-i peygamber bu remzi añla hem diñle
- 2 Saḥī ṭab'at kemālātdır ne derse ḥaḳ deyü añla
Baḥīlde ašlā ḥāl olmaz ne derse boş deyü diñle
- 3 Saḥāvetle gelip geçdi erenler Ḥaḳ demin buldu
Buḥuldadır enāniyyet kuru lāfdır hemān diñle
- 4 'Alī ḥāli saḥī ḥāldir ṭarīḳatde isen bildiñ
Erenler boş ağız olmaz sözü burhān deyü diñle
- 5 Ne müşküldür rızā-yı Ḥaḳḳa baş egmek ḥaḳīḳatle
Şıfātı zātına uymaz ḥātırı ḳalmasın diñle
- [63a] 6 Ṭarīḳatde verirsen cān olursun 'āḳıbet cānān
Baḥāletle sülük ehli muḳallitdir hemān diñle
- 7 Saḥāvet Ḥaḳ şıfātıdır saḥīdir şāf kemālu'llāh
Mürebbīye ḥulūş etmez hemān emmāredir diñle
- 8 Bu demde ehl-i Ḥaḳḳ oldum diyen 'adū-yı ekberdir
Yine Ḥaḳ ehline ḥāşım gözet bu ḥāli pek diñle
- 9 Baḥālet selb eder Ḥaḳḳı ḳulağın dolar āfākī
Anı dost deyü ḥāl etme yolun çeler hemān diñle

- 10 Delide bir keder olsa eder tesellî kendüye
Aña şöhet ne kâr ede hemân saçmaladı diñle
- 11 Bu bilmeklik kötü hâldir buhulde ekşerî hâldir
Anıñla demlenir dâ'im tesellî buldu pek diñle
- 12 Bu hâl tarh olmadan şahım kişi şahib-kemâl olmaz
Ki biñ yıl püşt u pā ursa hemân perrân eder diñle
- 13 Tevekkül bâbı Haqqânî sahi hâl kapı Rıdvânı
Rızâdır bağ bostânı kerâmet kânını diñle
- 14 Bu reng ile bulan buldu cefâ câmı şafâ doldu
Hilâlî nefsi tãrd oldu bu dem enfüsîdir diñle

187

Velehü

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

[63b]

Hulûş-ı kalb ile niyyet edip bu halveti kurduk
Bi- hamdi'llah ki tekmi'l olduğunda bir ferâh bulduk

188

Velehü

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Gerek âhbâb ferâh eyler ki gamsız 'ayş u nüş eyler
Gönül deryâsına dalmış şafâdan lem-yezel bulduk

189

Velehü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gelip bu halvete baş eg Hilālî tārīhin söyle

Rumûz-ı sırr-ı esrârı gönül akrânına söyle

190

Velehü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Dünyâ için çekme gam Hâk rızıkına kefildir

İmânına metin ol ma'bûdumuz kerimdir

191

Velehü

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Mürşid-i Hâk sâlikinde hâlini görse eger

İtminân-ı kalb eder andan metin olmaz meger

192

Velehü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Bu dem bir dem durur kim Hâk bunu güzel görür muṭlak

Bilen görür gören bilmez haber vermez anı muṭlak

193

Velehü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

[64a]

Gözü göñlü açık anıñ gözü görür göñül Hâkla
Gözü görmedigi hâli ne mümkün kim göñül Hâkla

194

Velehü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Saňa mürşid haber verir seniñ 'aqlıñ devâm bulmaz
Mükerrer şöbet olmaz hiç bu şöbete fezâ olmaz

195

Velehü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Gözünü göñlünü bir tut veliyyu'llâha meyl eyle
Saňa bir gün olur lâzım hemân inşâf-ı hâl eyle

196

Velehü

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Göñül murğu⁴⁰ ne hoşdur kim anı şayd ede bir tâze
Ne tâze yâr durur ol kim güzel her dem göñül tâze

⁴⁰ Metinde “murğ” şeklinde yazılmıştır, “murğu” olarak düzeltilmiştir.

197

Velehü

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Sālūsun gōñülde yođ ašlā muħabbetden eđer

Zīrā sālūs boř sepetdir ne řosan anı süzer⁴¹

198

Velehü

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Ārifin ħāl-i tesellīsi verilmez herkese

Zīrā da'vā-yı kizib ħāl oldu řāhım herkese

Temmet 1264 11R[ebi'ü'l-āhire]/(17 Mart 1848 Cuma)

⁴¹ Metinde şeklinde yazılmıştır.

TIPKIBASIM

رضای حقه دست اولش فرشتا ز حکمت حقه
 بد قدرت نه خلق ایدر آکا سیران اولور پیدا
 طریقه حقیقه کورینور صورتا آدم
 آنک امرنده در عالم تجلی اولور پیدا
 حقیقه تجلی اولور کورون اسرار
 آکا ایز هزار عاقل آنک نوری اولور پیدا
 هلاقی نقل صل اید حقیقه نه صایق پیدا
 اسان اهلی بونی د فکر کو فکده حق اولور پیدا
 که بیه نفس وهوارن کیده بیه حقدن بیگنا
 قیل و قالی ترا ایدر لم کیده بیه حقدن باگنا
 ماسوا سوذای حالی قلبن دن سل اسور
 ایدر بیه عشقه محبت کیده بیه حقدن باگنا
 کجه کونندز آه و زار ایلله ایشیمز باج خسرب
 ایریشه لطف و عنایت کیده لم حقدن باگنا
 ذات باج قدر زندر ایدر جبه بزی تمسیر
 بوز بیزنا وزر دره دوشه بیه کیده بیه حقدن یگنا
 در هلاقی محکم ت رضای حقی کل بقیسین
 باش انوب بوز لر سوره رای کیده بیه حقدن یگنا

بسم الله الرحمن الرحیم

قدر نده اظهار ایدر اول جناب کبریا
 و بروری آدومه فرست فضل اظهار خدا
 کنینمی وصف اینه کیچون نسخه ایندی آدمی
 و بروری ذهن و فکر و عقل رشداکی اول باغ خدا
 بلکه آدم که بود مبین نغمه سن مالک اول
 وصفنی حقیق ایدر کن و بره عالمه ضیعا
 قدر تنی وصف ایدر کور محویت حالتی بول
 شرکه دلمه پاک صقین اماره دن آلامه ها
 کتیر بر بلرکی اسرار حقی وصف ایدر
 در هلاقی لذتی اسرار حقه بوق برسا
هزار دیوان هلاقی
 کال اهلیته غایتدن اولور مش بر صیدا
 حقیقت عالیه ندر آخی با من اولور پیدا

اهلای

کلمه اولی از کلمات است که در کتب معتبره
 در کتب معتبره در کتب معتبره
 در کتب معتبره در کتب معتبره
 در کتب معتبره در کتب معتبره

در سهاوی و زوره خلق ابتدای او کباب خدا
 ز زوالی کنز مخفی حالی اولی است آشکار
 من سعادت بولدی افلاک جملا شایب خدا
 شش شعاع عدنان جمع می آید بدمر حمد و ثنا
 خند هزاران ابد بدمر سجده و شکر ک خدا
 عشق ضیا و بر روی وجوده قدر رخ افلاک و حقیق
 در طیار تند را وزت کیم ابدی افلاک رخ خدا
 ظاهر ظهوری کل طواف ایت تکمیل ایت ذکر نبی سن
 ع عارفان را ز نیاز ایت معلوم است اوسون خدا
 غایب کرده می قوی بی اولی دمده قیامت او کون
 فعله کله می آله شلدی فصل رعولک خدا
 قلدی نور بیه محبت بولدی کو کفتر نشا ط
 کله می نور الله چنانچه دو چیزان طولی خدا
 لازم اولدی بر نزاکت کو ستمه ابلیس سنوره
 مرصت حال اولدی عقیدن ابدی لعنت خدا
 تا در جمعی همچون ابدی افلاک را حقیق
 و بر روی قاشی هم عدنانج حسوده ذاتی خدا
 هر طاشی بلی کنایه کله کله افرازه همان
 لولع ایبتی عتابی نور تاران با رخ خدا

۱۰۱

باره دلمه ده در عالم آن بر آن حاضر در ر
 ایبه تمیز وقت حالت قشنگ و بسو رخ خدا
 هر هر و فقه بر نزاکت کو ستمه و ب خوش آمد
 کو ستمه حقد در هلاک معرفت ذاتی خدا
 قیدی صوری اولیه ناک بولینه جاتم خدا
 دین و مذهب دین کجه ناک بولینه جاتم خدا
 شکر کله مالوف اولاف حقیق نه بوزدن فرق بیدر
 صاف دل اولان قلندر بولینه جاتم خدا
 ای بوز بیا به محبت ابلین دیو و سپر ک
 بر کو کل و بر حقیقه اولسون بولینه جاتم خدا
 سنج خار کو کلنی میل آید بر رسن حقیقه سن
 عشق کنگار اوله هر دم بولینه جاتم خدا
 اول آخر راه عقدر دو ندره کو کور کو کلنی
 ای هلاک یار عقدر بولینه جاتم خدا

بوز کور کو کور مشدر هیچ سنج کبی عد
 بو کورم فرمود ایدر نکند کو کلده قدر ناک اعد
 ضای قدر تند ره بوز همنده دوشن هر بار

کلمات هب کمال حالی بنی اهل کمال صنف
 بو حالات اهل حال حالی بنی سن اهل حال صنف
 لکم بودی عشق بوزندند بونه کسه قرشمن هیچ
 طوبی بر دن همان سوپر وجودی وار دیوسنی
 نه عقل و فکر و زهد نه قیل و قال نه بلکه
 محبت بوزنی کوزله و غار دلدن بلون صنف
 عربی قریبی سر بانی نه دلدن اولسه هب سوپر
 قولی طوت کوزن آج سن جباله تد ر دیوسنی
 نه در عدد عشق نه در عدد عشق هلاکی در بونی مطلق
 صلواتش وجودی در بل مرتب تر صنف

حضرت حقا مبین صنف محمده مصطفی
 سو کولی برانه سبین خوف محمده مصطفی
 ذات پاکند سبب شاکهم محمده مصطفی
 عالمن ایجادینه شاکهم محمده مصطفی
 اولسه شریفی اولمده محمده مصطفی
 رو چزان کاشانه شاکهم محمده مصطفی
 علمیدن عالمه سن عشق محمده مصطفی
 خلق اولمده صنف شاکهم محمده مصطفی

بودم دور ایبر آدم بو فنک حکمتک اعلا
 نه در عدد بو فنک اسرارک ندر بو هر فرخ دورانک
 بزه سیزدنک جو قدر بزه نعتلرک اعلا
 سخی بلمز و وعالمده همان قادی جلالته
 بینه بلدیرین سنین سنک هر ایشلرک اعلا
 هلاکی کوزی نور ندن یقین بولشد در عشق
 نه در برسه همان و فکر بو حالات جمله دن اعلا

محبت غانقا هنده سنک عشقک ای جان
 بوزم برده تنم عربان سنک عشقک ای جان
 نه صوح ایدم دلا بلکم سنک عشقک بو حالیم
 قولن قربانه کلام و صحت سندن اولور جان
 یتیم فخریدر عا لیم بوق مجلیم همسج
 سنک در کاهنه کلام عنایت ایله ای جان
 آتایت صفا ندن کجوب نفسیم جان ایدم
 فنا فی لذت بوزمونه کرم شاکدر ای جان
 هلاکی فوننه هر دم سنک عشقک صروفند
 شکیبیه تجلی بن و بره جد سنین ای جان

طوبی

اولین و آخرین سبب یا محمد مصطفی
 هم رسول کبریا سبب یا محمد مصطفی
 نور ذاتک عالمی شایم محمد مصطفی
 قیادی انوار عشقک یا محمد مصطفی
 فیض ایلد قیاض مطلق حق محمد مصطفی
 ذات عشقکدر سببک شایم محمد مصطفی
 اون کنیزیک عالیک شایم محمد مصطفی
 صورتک آینه سید حق محمد مصطفی
 هم شفیع روز محشر سبب محمد مصطفی
 هم شفاعت کائنات سبب یا محمد مصطفی
 یا رسول الله وصالن حق محمد مصطفی
 بزمنه شایسته قیلان حق محمد مصطفی
 تا کوکل اولسون شرایک حق محمد مصطفی
 عشقک منانه سبب شایم محمد مصطفی
 نظرنور خداسن حق محمد مصطفی
 شاهد دیدار حقن حق محمد مصطفی
 حمد نه بوهلادی حق محمد مصطفی
 شریکه مظہر اولدی حق محمد مصطفی

یا رخا بریدر اوشاهک چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 هم عزیز صاه قلوبد چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 جان و باشید قدرد چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 یولونه شاه جزایک چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 جمله اصحاب کرامدن چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 افضلیدر هم یقینی چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 خلفاء راشدین در چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 هم شایخ مرشدین در چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 بری صدیقی بری فاروق چار بار با صفا
 ابوبکر عمر عثمان علیدر ککان وفا
 بری زئی نورین وحیدر علیدر ککان وفا
 چار بار با صفا

توت حقی مصرفه آتیه در سکنات شهر او بس
شهر او بس انان کا مله لر همدلی ار ا بس
ده کو زوت اولی حقی بل او بس لر همد او بس

قدر حقی فکر ایه ار باب امان روز شنب
قدر حقی فرق ایه ار باب عرفان روز شنب
بر رشفه همدان آبر و اوله زهفت صفتین
دیو و شیطان بولد و عا طر جمله ده در روز شنب
طوغری نیک طبعی زیاده اگر نیک و دشمنان بوف
حقی بیله طوغر و در رسن جهه ایه کو روز شنب
امتنق خا صمدان اولن جو هید و آتله قانع اولن
نور حقی جو یوت ایه کو کفنده شاهرم روز شنب
صاف ران اولسن همدلی با قد بقیه آیشم در
باقه با فقه نور واحد اوله ناشن روز شنب

فلکده بکده بکده سخت سده عشق کل روز بارب
شکایتش دکن ما لیم و له کلکده روز بارب
چرا نای حقی جو قد رسک و اوقی نه یک صوم در
حسبک برید بکله جانه عا با نیک اولور بارب

ابو بکر عمر عثمان علیسه رکاز و وف
معدنی اسرار زج اولدی چار بار با صفا
ابو بکر عمر عثمان علیسه رکاز و وف
نور واحد جسم واحد چار بار با صفا
ابو بکر عمر عثمان علیسه رکاز و وف
بو همدان صروت چار بار با صفا
ابو بکر عمر عثمان علیسه رکاز و وف

هفتاد و یک

ابتدای زاده حلقه بل بولومز در او بس
آیتمز ار کا نخر طم سلو کیز در او بس
صوم جنو بر مو خنده و زار و کجه نعل حسن یک طدر
عار فانه یک کوزت عمر فائز در بل او بس
اتمه نرایه اولی حقی فخر عالم صایسه ر
حالی بی کند و نه حال ایش آتله و بل او بس
صمد اصل الله بو یوله کلکده بدر ارا بیله
صیب کاله ایردی لر همدلی بر همد ر او بس
طاهر و با طنده استرسن اوله سن معتبر
کندی سبک سر لوبنه او کور و کور بل او بس
هر شریعت هر طریقت هر حقیقت اولدر

قولی غنی حقیقه طویش و جویری فیض حق بولش
ایدر ایه ایدر انجیق هلاک ایه لهنار منست

خلوص قلبه شالهم ایدرسن پیرینه خندمت
اولورسن برکل آجلش کمالایق اولورجهت
بولون بولدی سخا و تله و جوور جان خندمتله
سخی طبع و رضاره اولورسن کمالهفت
حضیض تنده قالمه عزیز کانی سن بولاندن
محمد علی سزندن اولورسون حقیقه دار البت
بو بولده جان و باشن تریج ایدر عا شکر بی کله
که عارف نظارف اولمشرا اولورمی بو بی بر نعمت
هان عزیز بیت وطنندن کناریت سن بو جانندن
اوله سن تازه تره نتم که سنده اوله بو خصلت
ارنلورسن کونکل اخذایت اولان قالی همان حالیت
مدانوم اول ره حقیقه ایدر لر هب کماله صورت
هلاک حسن حالیه کماله تعبیر ایدر شالهم
بلورسن بر کون انکرسن بو سوز لر رده ندر قیمت

لیله معراج رغایب روحی لیلله برارست

نه دمدر بو هدا باتنک نه حالدر بو حکا باتنک
چرا نه غلغلر و پردنک نه در مقصودنک ای بارب
بو عالم هب کماله قربان قناعت بو قدر رسنده
قناعت کنز لایقنی بوورمش سن ندن بارب
عا شکر نر مرادی هب سنک رضا که باش اکنک
رضایه باش انکری ایدرسن امتحان بارب
حجابه روشدی عا شکر ندن لازم کلور بوورنر
مجت سلب ایدوب عقلمک صورت سنن ای بارب
اولو هفتله عارسن که بو قدرت سنکدر هب
نه قادر بو که هلاک کمالات ذاتنک بارب

چشمه

ره حقیقه سلوک ایدرین چرا نه ایلمز منست
آکالایق اولان حقد ره هزاره ایلمز منست
نه لازمدر بو عا لمده بو زوی صوبین پیره دو کله
که حقیق برده می اولدر نیچون ایدر کمالهفت
بو کونکلن اسکی کرجک و لکن انکلاف مغلق
صفایق نایق فریق انتر کوشیه ایلمک منست
بو عالم بر حیا لاندن رموزنک بل کماله ندر
کمالات خوشنجه آلدنر نه لازم غیر به منست

قاری

قافی لایزه بوز طومش ایدر هر آن سنی رؤیت
 قاعتر تسیدر رضا فوسنی رضوانی
 بوکار ضی اولان عاشق ایدر هر آن سنی رؤیت
 د قیقد رحقی فرق اینده مکر کوکلی کوزی آجوق
 تجلیک بولان عارف ایدر هر آن سنی رؤیت
 بوکوز لر هپ سنی کوزیز کوره فی کیمه لر بلینر
 هلاطی عشقی حالنده ایدر هر آن سنی رؤیت

چون آتشاء

خلوص تاقر اولان عاشق صفایا با اولغه باعث
 که ربط قلبه محبوب را سیخ اولغه باعث
 نه مایله نه قابله بولور ارباب حال حال
 رضاره بولان جانلر کماله ابر مکله باعث
 نه در معرفت کانی بولهرن لعل و مرعانی
 نه در دوزی بو عرق فانی مصارف اولغه باعث
 کیدر عاشق ره حقه اولور هر راه عشقیله
 اما می عشق در آنک کوکل جماعته باعث
 هلاطی قلبی دوست بوزی که تا تم ایدر القصد
 که جانی سجت و اربابی مناجات اولغه باعث

حق صفا نیز صفتلر شد در بواج صفات
 ذات حق ایدی سجت ذات حقه استدا
 اصلی بالقوة اکن بالفعل ایدر بولدی تجلیات
 عقل کل لوج وقلم هر نفس کل فحش اولدی سر
 بو رغائب کیچر سیدر ذات حق بولدی صفات
 ذات اسما و صفات افعال آتشاء رجسالة
 اول کیچر دندی مصراع تکمیلی ذات صفات
 اولدی مصراع رمزنی سفیدن عروج علوی
 یعنی حق حقی کمالی تکمیل بولدی ذات
 چون عناصر ندر لرینه بغلا بوبدر تا ازل
 قسمت روز ازل تقسیم اولوب بولدی هیات
 هر حیایک هم اندک هم عدنان تقسیم
 اولدی چیچون قید اولدی بو که لیه بر است
 ذات بر در بیج اوصافنه غایت بوقصد در
 کوزر بوقدری سنی هلاطی اوله شمعنه نور ذات

کمالیله حالنددر ایدر هر آن سنی رؤیت
 وصالنه ایزلر هپ ایدر هر آن سنی رؤیت
 وجودی تا تم اولان انسان رضای حقه پشکل کش

هدایتی نطق حقایق طوئانند معرفت کا خلیج
کرم ایش کرمکافی مضی و امامضارت کج

دیلموم یاری حقدن ایدم برکزه حساب
کیدرم اسلامه نوربله برکنزیده ستاج
عاشقه لایق اولان یاری زیارت ابدل
شاید اوله در دینه در حمان او بوزدن بر علاج
سروه صفا و زمزم دخی بر عمره کورل
هرکن لعی محو اولور اولماز او کیمه اختیاج
سخنی طبیی حاله عاشق سفراته بودم
عرفانه دخی چیقسه کیمه دبیز آنکا آج
فرض ابدستی اجرا بو هلدن اسیلدن کج
دمدی کیمه آنکا کور نکا و بر سنده باج

رموزی شهر ایدن جانه محبت رو بنی سن آج
کورونه کیم آنکا حاضر اوکنده بر سینی کللاج
صوفت با بنی کورستر سخاوت حالنی کللاج
محبت ایله هفقه ظهور ایدم آشتا معراج
بودم اقدم در حقد ر نکیم دیر لر سه مطلقدر

نطق حق آید در نطق رسوالله حدیث
عاشق سوزنی مقدر معشوقان عشقی حدیث
حق دیدیکم رو غریب کرجک دیدیکم رحیب
بر محبتدن بر دلش محبتد در حدیث
عارفه لازم اولان آیری و غیری سلمک
نور واحد در کوره نه او بله نقل ایدر حدیث
دبمن ایما نر بر نطق حقیق سلله دور
آینم ارکا نیزی بله برن صاحب حدیث
حق محبتد رکون و مکان اسرار عشق
حفظنه آلمش هلدن کوجبله او جیوز حدیث

چراغ محبت

سخی بسنده بولام دیر سن معارضدن همان و از کج
کال هلمی اولام دیر سن معارض محبتدن کج
کراج طوری بودی آنک کراج اسراری عقبانک
عارفان سربینه مخصوص محبتدن آریل کج
سخی سوال ایدن کنشی آنک کونکلنده تشویشی
سوالینه جواب و برمه او جا هلد رسن آندن کج
اولو هفت کال تدبر معارض آخی لهب کوزلر
آثار شانی محبتنه محبتدن همان سن کج

بو عالم انکا سخا جدر صفتیه کو کلخی طومر آج
 کیم وارهب بودمه صق بولون خوشد ربولورون
 طوند وغن کاله بق کو کل خوشد نمیا ندن قاج
 بوم کفا حکایت ریلین جانه هد ایسند
 هلا لیدن کهور ایدن دکل محکمه هیچ محتاج
 راه صقه میل ایدوب ارباب حال اولق نه کوچ
 اهل عشق میل ایدوب ارباب عشق اولق نه کوچ
 کو کل من سکنیند رربا جفا سیله مسام
 حق هدایت ایلنه یوخسه که انزسه نه کوچ
 میلن زرق وری ایدن حالی اولن روز شب
 کبر یله الوده نر امداد ایرشمرسه نه کوچ
 صرف وکجو و منفق و معنی معانی دور ایدر
 نفسه خوش یوز کوز ستر بر لر حقه اولشوق نه کوچ
 زات حقدن بر نر دکل کله کو کل نه سنک
 بو هلا لید ایرشمدک یوخسه ایرنرسه نه کوچ

چراختار

توحیدی حال ایله کل ایت عشقی رهبر حالنه
 کتمه بالکل راه حقه بولونه سنده سلاله

در

کو کل حق کو کل صیله ایدرسن ای بس
 ابره حالاتن کاله بوله کو کل انشراح
 ذات توحیدت صفا سن رو بان عاشق هران
 کوندوزی نور اولدی آنک بچوسی اولدی صباح
 کو کل نه کوزی ایریشن بولدی حقدن فیضاب
 کندی کندی عبونندن اوله کنده سباح
 ای هلاقی سوز لر ارق صند رر عاشق قلم
 دکلین سزوی صفای بولدی هر کو کل فرح
 کتور توحیدی هر دم سن که اولد رینته مقناح
 دین توحیده فاند رسن که اولد رینته مقناح
 دین ذاکر کو کل ست اولغه جهدایت بو عابله
 که ذات الیه مالک اولق استرسن اولد مقناح
 دکل توحید عوامی صحبتم اکل نصیح ایله
 سنک اکل دیغاک دکل برون نطقده در مقناح
 کو کل ویر قواد غن طوت سن بو جکل نر نر بیل
 کرامت معدنی سنین کور کمانید رر مقناح
 بو رمزی فتح ایدن سلاله سلوک عین حقانی
 هلاقی نقل ایدر بعضاً دلمده در بنم مقناح

فرق اولمز آنلرک کیمجاری اولدی صبح
ای هلاکی دوست جهان کورمکه بیول بسزه
هرکلامن بسزه خوشدر کوکلن بولدی فلاح

حرف اول

مغنی

زکری انکار اید نک محلب در عین دوزخ
نگر خاصی بسینلرک محلب در دوزخ
اهل حالی وغل ایدلرک سکا نیدر دوزخ
نوحیده منکر اولدلرک ضیا سیدر دوزخ
زر قیدر یا قناعینک و سکا نیدر دوزخ
غیبتی حال اید نک سر مایسی اولدی دوزخ
کبرید مغرور اوللرک بسنا اولدی دوزخ
طاشی طیراغی منافقده قور و لمشد دوزخ
ای هلاکی اون کشیبه وعد اولنشد دوزخ
لازم اولما اهل حاله یازمه سن غیردی دوزخ

مجت ایدیکک جانه جانشی کوکلنده طوت تاریخ
کوزندن دور اولور ایلر کوکلده آخی طوت تاریخ
مجت آره سینه نفس قبولر سه همان سیریت
اولور عینی عد و الله بوسوزم آنلر طوت تاریخ

تواریج اشنا اولان شر بعده اولور صلاح
که هر فقه بنم ما هر دیو بشلر اولور صلاح
طر بقیدن سوال انسان بنم هر بلدیم جوقدر
باذاکر بوزر سسی صلی یا خنور مرد و اولور صلاح
متاندن سوال اشن دومی یوق آنک اهل
نه بر سغیره آفت نه حقه قول اولور صلاح
نه دمدار بومو زلر بوذاکر لریو نعت خوالر
بولدرین دوستلغی اولمز اولور لرحاله صلاح
هلاکی در نه حکمتدر بولدر مخصوص بوعلمه
کریک ذاکر کریک نعتخوان هزار اشنا اولور صلاح

عشق عالیده محبله ایدرسن بر
کیجه کوندز مست اولور سن ابره قلبه فراح
مکر حقه مشغول ایدرسن خالی حال
شیریدن تخلص اولور سن بوله صدرک اشرف
بو یوله کیدن کشیله هر طرفدن بوش دکحل
نفس کیمی عدوی کبر و اراکین لازم صلاح
زکو حقیق در و نائق کشیله مقبولد رر

نوم

تلقف انطاقك الظلار باعلى سندن مدد
قدرتند راه حقه سوق ايدن عاشقلمرى
ايت مروت هم عنایت باعلى سندن مدد
خندمت اخلد صله ذاته ميل ايدن کشمى
چورا احسانه لابق باعلى سندن مدد
کتم الله وجهه شاکد سندنک اى شبر حق
شکره اقراره رحمت باعلى سندن مدد
کله ابد وصف ابدک بوقدر هلا ليله هنر
حاله افعالن انعام باعلى سندن مدد

ديوم سندن هلا با عالم اچم بسو سراو
مقصوم اولد اوله عالم بو بوزون ارشاد
افتخارم فخر يله درس بلورسن اى عزيز
منکره ايله هلايت ابده عشقه انقبس
رض ايدنم حقی بلمز بوقدر ر آنه ضرر
شيوه هقدر مرادى انچو سندر عناد
هوتصرف حقل اولد بى ايمانک بوقبدر
نفس وشیطانه هر دم ابدک سندر فساد
ذات حق سترنده حاضر نقش اولنشد رعبان

مجت بر صفتد کیم همان کز بنگه سوز سر
کونکده نقش ابده کورسن همان بیل اى طوت نارنج
مجت کرمقیقه انکا اغیار شرسمز هسب
اراده بر بندر بوق هبج کونکده طوعرى طوت نارنج
هلاى در مجتده قصور اولن ایش اصلد
قصور کورنده در نقصان بوسوزى انظر طوت نارنج

چرفالستال

عاشقم محبوبنه بارت سندن در مدد
بانمه ده بيم عشقنه بارت سندن در مدد
قيلدى نورک بولمى اى حبيب ذات پال
ايزنه جانم قدا بارت سندن در مدد
سترينه قاندر بزمى اولن ذات باکلف خيل کرم
نور اهدون ضيا بارت سندن در مدد
هسرتيله باندى جانم فخرينه عاشق کونکل
صبره طاقت فالدى بارت سندن در مدد
قبل عنایت بو هلا ليله کرم کاف حبيب
جان قربان بولنه بارت سندن در مدد

ستر اید سزارک الظلار باعلى سندن مدد

دلفن

بوهلديك كادمي ايدى بومازكار

ابله ارباب عالمن صحبته هسبج عناد
دكليه كوز صحبتي انكر همان ايته عناد
هركلدمي صمنه بوشد زلف حق درسويلين
حقي انكلا دگنه نطقى بلين ايته عناد
جانى وار نطقك ديومال الهى اندن خوف ايد
سن بكنمزن كوزك آج دكلد كل ايتم عناد
فقه دن حقه ايتم دراهل حق طوتار قولاق
عارف اول بل سويليني عار ايدوب ايته عناد
لا اوبالى مشرب اول حقه اولاشام بربرين
بوهلديه دانش سن سگادر ايته عناد

سويكيم كوستونكا سو ديكه چاره مدد
بلديكم كوستونكا بلديكمه چاره مدد
آره ديار وفادار بولدم هسبج برينج
آرزوى نفسه دوشن ساككه نه چاره مدد
هفت الهن الله ابريشجه ايد آر زومى وضع
را حقه باش اكر اتمزه نه چاره مدد

كوزى

كندى انصافه قوتيق هر ارانك ككاري دكل
لا اوبالى بهره دوشمش دوشمه چاره مدد
ظاهرو باطنده نطق حكتمى اجس ايد
صكه كل هلد به تشن بكا چاره مدد

وار ايه كوكلنده شاهم غل و غش ايله كناد
پاك اوله ايجك طنك اولسون سنك كوكلنك ناد
فيض حق ابرينه سگاستر حقي حاصل ايست
بوله كوكلن اول صفاي هر ايشن اولسون كناد
شيوه حقدن محتمى بو عا طده نه وار
عارفه مخصوصه را اولكيم ايه هالنى كناد
ترك ايدوب حجابى دلدن راه حقه طالب اول
معرف كالى اولور سن ستر باب اولور كناد
بوهلدى هر غزله صحبك سو بر قولك ناد
عارف اول و بر كوكلنى ايله قول غنى كناد

كوكلنك اكلنجه مى روح روانم قيل مدد
كوزلم نوري سرورم قيل بنم شاهم مدد
كبر و كندن فارغ اولدم ايلدم ماري هلدك

عالم آنچه اولیه شاید که عسر فاشند لذت
 غالب عرفانه کوره بوق مجتهد نش لذت
 جمع اولیاب ارباب حال بر برده ها ضرا ولسر
 جنت اعدا در او بوز بوق در روجه آندن لذت
 جان و دلن صحبت این بن نه رنگدرا کله کل
 حق بوزیدر کورون دلن چنانچه بوق لذت
 دل کو کلد رسو بلین دل نگلین صاحب کو کل
 معرفت حقه رضا در حکمت حقه لذت
 عارفه لازم هلدلی عشقه عرفان **بیله**
 ظا هر و باطنه بو چشمنده اولن بر لذت

حرف هجده

شیوه حق ابریشور کو کله هر وقت سحر
 حالیدر بار صبا نین ابریشور وقت سحر
 نور حق وقت سحر هر اید کور ایله نیاز
 ابرینه فیض خدا کو کله هر وقت سحر
 هر مراد بنه موفق اوله عشق اهل همان
 کوزله اول وقتی کرم بانی کشتاد وقت سحر
 علم سمایه مداوم اوله کور صبحه کسین
 فتح اوله رمز کالات سروری وقت سحر

مرصحت شاکد رر عد لته قبل شاکد
 نار عشقه با نامه در عالم بنم ذائق بسکوس
 در دیمه مخصوص دوالر وصلنگه قبل مسد
 بوق شاکد هر نظیر ک شکر کوز بوق در کتا
 خیر و شر سسندند رز اقرار بر سر قبل مسد
 بو بنو بو کو کدر هلد لبت که معلوم مسد
 جلوه به مجنونند ر افان کتبله قبل مسد

ای بنم خضر ضارم ای بنم شاکد
 ای بنم معشوق عشقم ای بنم شاکد
 وصلنه متناق اولو بدر روز شب ارباب عشق
 قبل کرم وصلنگه هر دم ای بنم شاکد
 روز شب آرزو اید عشق ایبه معشوقنه
 فرق اولنر عا شقیه معشوقن حالی مسد
 بر بانقلق و بر دلن اهل عشقه آخی عشق دیدن
 محو ایدن عشقی سن اولدن ای بنم شاکد
 عاشق و معشوق بر اوله در هلدلی خوش اولور
 آرده بیکانه قالمز ای بنم شاکد

حرف نوزده

سحر در کده همدانی اید به بیل **ککله** مناز
سنگی نازن ایدر وصلت ابد سن وقت سحر

کونکر دوست کد سویدر صفین اینه آخی اظہار
رضادہ اول همان بغلان صفین اینه آخی اظہار
حقیقت سزا شادان خبر و بربر قوق طوت سن
کنگلازم اولان تسلیم صفین اینه آخی اظہار
کوزونی کونگنہ طوت سن صفین ایدرله اولدور
صیای نوره مالک اول صفین اینه آخی اظہار
حقیقت سربنی فاش ایلینر هب قالور اعر
بوسوزم اقدایت مگوش صفین اینه آخی اظہار
همدانی حال یوزندن هب کنگا بو صحتی سویدر
کوزندر کونگنی برایت صفین اینه آخی اظہار

کنگمیل بنگم کونگم ایدر آرزو جمال استر
کنگمیل اینگم جانم ایدر آرزو کمال استر
نه دمدر عاشقن حالی تسکی بولما مقی اصلا
اندک کونگنہ در هجوزن کرامت معجزه استر
آنادت امدیکی دمدر وجودنہ اثر قالمش

ایر

اودر حقی ایدن انکار صربی به خلوص استر
مری نطقی حقایق تمیزر هر کسک جانک
شیلر بوله هر دم کوزر عرفان آراز استر
بور ککده هیچ غزل اولمز همدانی هیچ آخی بلمن
دوغان نطقی بازار جیزر محبت ایلین استر

کنگمیل ایلین عاشق بنم روح رو اسمد ر
بنی معشوق ایدن عاشق بنم جان اچین جانمدر
هزاران عاجز و محرم که صیرتده در رهیزر
بو حالات هفتی بران بنم نور جبر لمدر
جفا و جور کی نور ایدنک صربی به خلوص اندک
هوایی نفسی حال بندک بو حالات کند کی حالدر
کورن اعلاکور ندر کیم وجودی محویت بولمش
بو یوز خوشدر محبانہ بو صحتلر اسامدر
ندمدر و همدانی حاله همدانی بولدی هر حال
ارنکر و همدانی حقدار ارنکر کند کی زانمدر

راه حقی کوزلر ارباب محبت آرزو اسور
فصل حقی اشلیلر دکمه کیم بدک آرزو اسور

صورت حقدن کور بنور قبول و فعلی برد کل
چکد یکی عین مشقت جلوه سی بدج از اولسون
ظا هر و باطن صفاسن طوغوغ بقده بولد بیلر
عارفانده بر مانت قیل و قالی آز اولسون
اهل دنیا جملد عالم هر صدر ما کسوف و دور
الهل حقق حرصی بو قدر هم طمعی آز اولور
صبری حالیت ای هلاکی هم رضایه باشن آج
ایده ر سکا سخت اتمین کور آرا اولسون

کیریلده آلوده عالم کین کب ارتج حالیدر
ایلییه یار اولد بیلر هم انلرک خوش حالیدر
برد قیفه آنذر اولمز لر علی هم کب کسار
آن واحدده قونار سفلیت اولو حالیدر
دایما معارض اولوق انلره لایق اولار
ذکر لعین معارضه در آنلر سنده حالیدر
جبریزه در هم جرات خلق عنایت ایلسون
مرشدن کار کاردی نه نیک لره حالیدر
ای هلاکی علوی سفلی جزئی صحبت سوبلدن
غالب که بونلرک هم قبل و قالن حالیدر

لا

حقیقه مقبول اولوق استرسن بوری مرشده وار
بار سوله ایت اولمقسه مراد مرشده وار
هم جباره یقین اول بار غار سیدر آنلر
شاه حسن شاه هم حسینله بوری مرشده وار
ستر اسرار جبران بونلور دن اظرار اولدی بیل
راه حقیقه طالب این عشق مرشده وار
کلور دن بو عالمه مقصد ندر ای نوچه جوان
عارف اول انلر کمالی کلور و مرشده وار
منظیر اولور رحمت حقیقه هلالیه اوسبان
حق هدایت ایلسون شاه هم بوری مرشده وار

دین اسلامه دایلم صوف محمد مصطفی
رهبریم ذاتم صفا تم شاه علی المرتضی
دقائقه اعلی لوسیف الازولفقار
هم امام هم بنا هم شاه حسن خلق رضی
هم بوجان قربانند شاه حسین کربلا
دقائقه اعلی لوسیف الازولفقار
جبارده معصوم پاکد شاه زین العابدین

کوزی دوعری بقار هرآن بولونور می عجب برار
عجبدر شازا مطلق عجبده قالدی اول شاشی
عجبدن قور توتولان باقی بولونور می عجب برار
بو حال میل ایدن عاشق عجبدر برده می لادبد
للاله رضا و بر بولونور می عجب برار

آجلدی آرغوانلر لاله زاران و قتی بود مسدر
مجت راهنه عاشقلر بل و قتی بود مسدر
تجلیه تلی ظاهرو و لشن و قند ر شمد ک
کوزین آج عین ارشاد اول که نفلت و قتی بود مسدر
ایکله برده سن طرح ایت کوزین شاشغله محویت
بو برک بابی کله هدایت و قتی بود مسدر
قور و لشندر اولو میدن شکوفه حاله الوانر
ظهور ستر سجانه که عرفان و قتی بود مسدر
هدای قاله فرق اولمز اول اسرار یزدانی
هان تبدیل اخلاق ایت که حالن و قتی بود مسدر

شمس جزان ابتدی ظهور آنده تجلی ابتدی نور
نور محمد ستر علی اظفار اولو بددر عین نور

لهم محمد با صر اولدی معمدن کانت و ف
لا فقا الاعمی لاسیف الازوالفقار
مذهبی بال جمعصر صادق که ما لهدمدر بنم
موسی کاکظم درر اول نور ذات کبریا
لا فقا الاعمی لاسیف الازوالفقار
کلدی چون عالمه رحمت شاه علی موسی رضا
لهم تقی حوشاه ولایت بانقی ستر خندا

لا فقا الاعمی لاسیف الازوالفقار
عکری اسم حسندر قلم اول شاه لهم بنم
مهدی صاحب کمال اولدی کوزیمه طوتیب
لا فقا الاعمی لاسیف الازوالفقار
مدعنی ایبر هلدلی اون ایکی شهرزاده نلدش
دیدم هلدلی کوز کسکلمز بوله بقا

لا فقا الاعمی لاسیف الازوالفقار
رضا علمنی حال تیش بولونور می عجب برار
که حالی نور محض اولش بولونور می عجب برار
بو عالمده نه ارس واکوزی شاشی اولان کورینز
خلوص تاته ایشمنش بولونور می عجب برار
کمال الهی قصور کوریمز دخی نقصان هیچ بلیمز

کوزی

شمسی آینه مقلد قوسم شد رها نخل خلعت
او غم روی سمن حبش ن او سلمان کلور کیدر
مدحن ایدر هلدلی جلال و جمال سده
بوقدر بود صده خوش صد ایدر سلمان کلور کیدر

ای شتر مجنونیم هم جاننا سده ر عمر
قبل کرم انکا صفا و برشا د ما سده ر عمر
بن محبت بجهینه صالحه کوفل زور ا قنفی
روز کارا ل ویرمدی صبر ایدر کل شاهر عمر
کلشن عالمه سن سوی روانم وارا ا بکن
غیره با قاق اولور می شده جا سده ر عمر
کونخلنه تخنده کی شوخ جلا مند ر سب ستم
سن رضی کل قامت با دی اسوارم عمر
کونخلنی اکنه صالحه ایت هلدلیده قسرار
باق که بو دارا بجه بزورن غیر می بسره با ر عمر

حرفه استیاء

حسنی سلطان سربدر اسرار میز سیرا ستم
حسنی سلطان نور بدر اقرار میز اهما ستم
صورتا منفور عالم کوس ستم ر اطوار می ستم

باق شمسی به ابله فرخ خلقی تمیز باد صب
و عبور تخیف مسن و جمال رو بنده وار در بر سرور
عقیده هم آلوده در سترانه هم جانف انجسر در
قبض خدا آنکله در اطوار بی الهی سلکی بیلور
آریشی آرایله خدمت بیدان جا سده
بیرنطقنی حقله همان جان اراد بیغنی بوسور
علمیتی حال ابد کور حقه نیازنج بی فصور
میل ایت هلدلیده روز ظهور ا سیده کلکا بونور

نقش جلائی اکلده دی سلمان کلور کیدر
طبعی کباری اکلده دی سلمان کلور کیدر
راه محبه لهر جان کبر پر چیق سار
حسن و صفا و شوقله سلمان کلور کیدر
طبعی غنی و کونخلنی صفا ایل سده در
لهو یوز ده کور که او سلمان کلور کیدر
وقتی صبا و تنده مخلصی فارس ایدر
خدمت حبیه کله دی او سلمان کلور کیدر
قبض خدا ابله قبض خدا در اول
سلمان پاکدر او سلمان کلور کیدر

کلور

حسنی سلطان سرما او می ایمنش احوالیمش
 فرق اولمنز نامنز کوجه کور نمز حاحا لیمش
 حسنی سلطان درید رهم لعلیمز مرجانیمز
 رمز حقی شریزم این قانی بزم سبب اراشمز
 حسنی سلطان شایندر عرفان و ولومید انمز
 فرصت فوت ایتمه شاکم کل بزم جانا نمز
 حسنی سلطان حالیدر فریادیمز افغانیمز
 حقه رالم اول کیم فریاد ایت بودر افغانیمز
 حسنی سلطان عشقده لکم کیم کوز کوزیمز
 در هلدلی راه حقه پر و فاد در کاکاریمز
 حسنی سلطان عشقنه قربانم کاکا بوجانیمز

صفا جامینی کور دیکه بو کو فکلم لهبج فنا بولمز
 می و محبوب کور دیکه بو کو فکلم لهبج فنا بولمز
 بو عالم بر خیا لاند که عمری آب سر عسند ر
 خیالینه واران جانن اید حالی فنا بو لمز
 می بله محبوبی فکر بوجا می فرق اید کور سن
 بو جمعند در حالات بونی بلن فنا بولمز
 رو امیدر حقیقت جلوه سندن بلکم آصلد

نور دور

نه رمد روصفتی فکر بوزم اصلا فنا بولمز
 می و محبوب غیر هلدلی در ندر مقصد و
 بو عالی سن همان فکر و جودک هیچ فنا بولمز
 صورتا عرفان بوزندن کور بسنور اغیاریمز
 غایانه فاش آثار بقما غیجون دیواریمز
 عشق با سیدر بنامن هم اولودر شاکمیمز
 راه حقه رو غیریدر ایما نمز افسر اربیمز
 لهرینه قلسق نظر علی صف تدر حالیمز
 نطق حقد ر نطقن لکم شاکم مراد عشقن
 سر عشق ایسن کورم قبل کل بزم جانا نمز
 خوش نظر اید نظر قبل اهل حقد ر نامیمز
 لکم حبت فنا هفده و دشمنش بو سشمز
 لقت براند اولدی هلدلی با ر سشمز

اگر عاشق ایسن عاشق کیمه کلما بنگا کور سن
 اگر صادق ایسن صادق کیمه کلما بنگا کور سن
 اگر محبوب ایسن حقه را هتک ترک اید رسن ها
 کرا کیمه کور کور کیمه کلما بنگا کور سن

توکل دیمه مشکر کیم سحر و شنند و بول عشق
 فغان بلی اکل کیمجه کدام بگاکوند
 کیمجه اغیار بار اولورنه اغیار وارونه سالور
 بورشری اکلرین کیمکیمجه کما بگاکوند
 آجلدی صحن کولشن دانه زارک وقتی بودمد
 بزاره ابرمه ده سنبل کیمجه کما بگاکوند
 بودمه ابرمین حقه صفاسن بولیه آمد
 کشار باغ جشدر کیمجه کما بگاکوند
 فرجباب اول هلاکیدن صفاسن ایت بوخالندن
 قصور تدبیه عفوآتون کیمجه کما بگاکوند

چراغشیر

باره واصل اولوق استرس جانس ایله هوس
 عشق واروق اولور مرکزله اولمز یا فرس
 محنتی راحت ایدرسن قالی تبدیل حاله سن
 روفنه شایه کما بونا عشق دت بر فیس
 بلبل زانن اگر فعد کاکورسه کرسندک
 عشق اکلایق ایده باقوت ولعدن بر فیس
 ماسوایه مخلوط اولدن نفس صفاتن حالبد
 بری اولمش اول آفر ما وراسی بر کوس

ای هلاقی بزه تعلیم ایلر عشق ک بولیم
 بزدنی فدا ایدیم حق بولونه جان وراس
 حقه رهبر عشق اولور هم عشقه برده در ناموس
 منع ایدر خلقی مجتدن اولور شکل طایوس
 نفس اتاره شدید در معنه ایلر صواش
 قالمه سن آره ده اطرافن اولور قاره پوس
 غم کیندن جیغ عشقی آزار ایت ای کشی
 محرم شاهدر بیلورسن اینه آف محبوس
 ذات صفاتن فعل کله فیض حقیق سنندک
 کورونه میدان عشقه سیم وزرون بر فیس
 بوهلاک کلامن معرفت صمنه سن

عین طبعدن روغرفر هلاک دکل باخورد فاموس
 یوق بره صدف بتمه نه هلاک هر شیدک اولور عبس
 اهل سوزن یاننده کزومه اوله مانند کس
 وحدت اهل جملدن خوش فکر حقیله مسام
 سندخی جریب کیم عشق کله اواز و س
 حقه اولاشوق مدارک واریسه کل عشقه اوی

خطیب صبری بوزن قور ووش کور صبر زنده
ایکی قور لاقدر قیو که قدر زکرت او طمش
شاروان اولدی و غز که ولد کور تیر ماغش
به قدرت ویر ایدست ره صفه سوا او اولمش
نازه بوز طوتوب هرتان رسوال لایه ویریر جان
بوکا قالمیدر انسان جماعت جامی بر اولمش
کلب در هر طرفی دم عیب در ر حقیق
موسی ناک طور ما جان ک بودده کلام اولمش
دم آدم ایدو نوحن خنده می بولد کس
که ابراهیم خلیل الله بوجه نار نور اولمش
حسابه اون کنز یک قدیمی وار در بو جاننده
رموزین فخر لیدین عاشق اوقلا بدو شوق ووش
مزار بر جلوه در شاهم همان یک زند اول کور کیم
نه جامی جمعه جمعیت هداییدن سوال اولمش

رخلو تک رنگی صفا سخی آل ایمش
بلر تک رنگی صبا سخی لعل ایمش
زلف وخالندن ایر شمش کونکلمه
بوی عنبر له کل خنده اش ایمش

ماسو ادن کل فراغت کونکلمی جیب ایسه کس
صعبتی اکثرین طوت قولغن دکدر همارش
دکترین عارف اول بوسوز دکلمی کنگا پس
عاشقبر معشوقه ز رمزینه عشق وارا ایسه
بوهلادی رنگی بولسن دهی آل بر نفس

سرخغن وصفنه عالمه ایله هوس
سرخ مقلقد ر وصفنه ایله هوس
رمز قبال قاشی اوبار سولیر صعبت دکلم
دیلنی طوت کونکلمی یک ایتمه افشا به هوس
آشنای عارف بولسن قولغن طوت کوز تک آج
طوله وده کور ایچنه اسرار حقیقیت هوس
سری سولیر بولسن علمی لدن آجمله
سری فاش ایلر بولسن اتمه حقیقنه هوس
بو کنگا بل کیم نصیحتدر هلدلی اکثر سن
عارفانه بول آراین سالوسه ایتمه هوس

جزالین

فشن صحابه شاهم کوزین عین امام اولمش
جماعت رخلو بندر هلم مؤزین لیلر تک اولمش

عین

سزخ اظهار ایلمکدر بار عشق
آغذ بو عشقن صفاسی بیار ایمش
ترج مالا یعنی اولسوق بزاک
آن به آن اولور صفاسی خال ایمش
کل هدایه محبت ایله
کلمکدن کلمسی اعدا ایمش

لین زربین رخک صد بره کل اولمش
کوزین چرخ فله فاشک بای اولمش
خطک عالی قس نقل ایله زب در
دعدر با سمن نطق قول اولمش
طبری حالک اولمش در
قدن رعنا ترندن کلکدر اولمش
بغشه باشن کش شب بویندر
کل شیرین ایلر زببق قول اولمش
شکوفه وصفنی ارشه هدایه
کولج عارف کوزنک عارلق اولمش

بوکر مقید جاتم شکی صف بو لشن

بؤ:

محبت ایه فی عشقه تجلی بقا بو لشن
هزاران حاله دوش اولدی بودمدن غیر بی بو لشن
خندان قدرتی ظاهر کونل بودمه حال بو لشن
ندن لازم کلو ر بلسم بو عشقن آشنی لهر آن
مجتهدن ظهور ایدر او یوز دن نور نون بو لشن
تسلیمت تجلیدن کچندر معرفت کاش
بو منزل محبوب حالی بودمه ذاعت بو لشن
کونل سیران ایدر ش لهر کرک ظاهر کرک باطن
هدایه در بکفا هر آن که ناید صفات بو لشن

قیل و قالدن فارغ اول بلدی کونکونل جالشن
کبر و حسد دن بری ولایت نیکو کلن جالشن
لهر نه شرحاصل اولور سه کبر و حسد دن اولور
صاف و دل اول الهو جان اول پاکو کونکونل جالشن
سزخ قلبه دوله نور حق ظاهر اولسه
مات اوله مکر صفات راه حقه بک جالشن
الهی حق ارباب حال لهر کس بو یوزده بودیلر
حقی حق زائید زاتی بولغه لهر دم جالشن
نور محض اوله وجودک در هدایه کوزنک آج

هوقوف الہدہ دکلد ر بو محبت بدج حسالش

جزئیات

صاف دل آیینہ طبع اول بولہ وجود رک خلدص
اھل دل صافی جمال اول بولہ وجود رک خلدص
روی دل کو ستر کمال اول حاصل بیت حکمتی
دولہ کو کلنہ حقیقت بولہ وجود رک خلدص
ھرنہ وار عالمہ ھب انسان کا صلہ اول سور
خیر و شر دن آل خیر تا بولہ وجود رک خلدص
صبری حال بت ھم قناعت کو شہ سن بت یافتار
ھر کلن حقدن کلوریں بولہ وجود رک خلدص
ھم بتی ھم بتی بولہ مخصوص سد رر
سن ھلدن بولہ سوال بولہ وجود رک خلدص

ایہ بپرینہ محبت جانلہ اسلہ خلوص
کنجا حال اول سون او یوز در جانلہ ایہ خلوص
حق ایہ رسکا تجکی راہ حقی بدج کوزرست
انقبادک پیرہ اولہ جانلہ اسلہ خلوص
ھرنہ استرسن او یوزر دن اسنہ حاصل طوبی
لاواندن صاوش جانن ایہ ایہ خلوص

بر محمد حقیقندہ آئی اھلک بسلمور
اھلنہ معلومدر اول حال جانلہ ایہ خلوص
خدمت اخلاص کو کبر بربند کو کلنہ سن
بولھلدی کنجا سو برب جانلہ ایہ خلوص

استرسن روح شھن اولہ نقصندن خلدص
توحیدی غالب ایہ کور اور باشیہ ایہ قصاص
ظلمت نفسدن اگر عجز ایہہ حالن سنک
ایہ ریاضت اریہ جان وتنک عین رصاص
کیجہ کوند وزہ تبدیل ایہ بولہ کو کلنہ حیات
قبض بوقدر کیجہ کزہ اولہ سن دھمصاص
بور ریاضات ایہہ حالن اولسہ ھرن روز شب
ایریشہ بکون کنجا اول حال کیم در لہر خصوص
ذوق کلر واصل اولورسن ھلدی ھرزمان
سوز لرز رک غایت کوز لر اور قاندر خاص لخاص

جزئیات

سنک قدک سما وارض کرکد رھمد طوبی عرض
یوزندہ شوق اوران نوره در بتلور انکا ماہ عرض
خدمتن قدرتی سنندہ در ر دایم ایہ رھمد لاند

کما دین نه بدله سن عاریدن گنگا بوقرض
 اولو هیند اقرارایت شریکی بوقدر ایمان ایت
 بو و صدیقیتی حق بیل اولور کنگا عبادت فرض
 بو حاله کبر ایدرسن کر اولور زرق ریا حالن
 صلاح غضبک اولور جلد و ویر بر دایم کنگا امراض
 شریعتی در راقوال طریقتی در راه حوالا
 حقیقتی ایدرسن حال محبتی نه بی عسر مرض
 نیلر هب و لیلر صبر و عوت ایتدیلر خلقی
 که سر حقی بد بر ملک بو دعوتندن اودر عرض
 خلوص تام اید عشقه کرفنار اول بنم شاکهم
 که حقی بوله سن دایم هلدلی اودر رضوض

طاهر و باطنده ابله شیخه حالنی عسر مرض
 قبل و فالن حال زائن ابله سن حالنی عسر مرض
 مشکلیج وار بیه کنگا کل بدر هم ببلد در
 لهرنه کیم سیران کور رسن ایدرسن حالنی عسر مرض
 حایله لایق نیلر بولارسن لهر زوان
 کزله لهر کور دیکتی بلدیکی اید عسر مرض
 نطق شیخه رسا کله ویرن فرج ای اهل دل

عاشق

عاشق اول لهر طریقتی عارفانه ابله عسر مرض
 کیمکه شیخنی بیلور هلدلی در حقی بولور
 عارفانه محبتی ایلرسن حالنی عسر مرض

اهل صفت ایدی ابله لیم عشقی عسر مرض
 عشق الذن بده لیم بر ابله لیم عشقی عسر مرض
 عاشقان معشوق الذن حالدری نیجه اولور
 عاشقان عشق بلنر ابله لیم عشقی عسر مرض
 اهل عشقه چاره اولر یا تاماده در روز شب
 بو سبیدن اهل عشق دیدی اید لیم عشقی عسر مرض
 عشق را صلیم دیدر صبری حال ابله لیم
 تابوعشق معشوقه ایرمزسه اید لیم عشقی عسر مرض
 عاشق و معشوق بر اولسه در هلدلی خوش اولور
 عشق مادر در نیچون ابله لیم عشقی عسر مرض

حرف اول

عالمه عرض اتمه حالن دایم کور ستر نشاط
 رنگنی اخلد نمه خلقه دایم کور ستر نشاط
 یوزینه کور هزار احباب اولور بیلا صفات
 صوفیه وقتن کوزره در دایم کور ستر نشاط

بیبوب ایجوب یا تر او بوور مراب سب سب ط
ایو او مدر عا طده سبو آ دم
بو او لب مندی سب مراب سب ط
صفاق مکرک خویشلانده یعنی حال
که آنکراک اولو حال مراب سب ط
کمال الهی ایدر اسلنده و عا
ملا مینون سب اندر مراب سب ط
طریقنده اسیری قول اولن سب ط
هلای و در که بویشلر در مراب سب ط

جزء الظاهر

سان حالی تعلیمات لسانته اوله الفاظ
سان عصری او کر تکیم دیسوند نه کوز لالفاظ
نه مجله ده بو لونور سن کو نقل ویر دینی به طوت
ایکی ایست برین سویدر دیسوند نه کوز لالفاظ
زیاده صجبه اتمه هوس از سویدر ووز سویدر
ادیبانه نه خوش سویدر دیسوند نه کوز لالفاظ
معارف برینی نقل بنه هر مجله ده ذوق و لور
حاشی مجلیبه ویر لذت دیسوند نه کوز لالفاظ
بو حالات لب کالات هب سنک ناند ه و اولب

منزله مالوف اولور سن قات به قات ارنار می
بر جمال اول رائنا ضد به کوس تر نشا ط
معلوم اولما از عالم بچ دوست کیم باران کیم
طور و حالن عاقدانه هر که کوس تر نشا ط
مختی حال هلی اتمه در هلای بر صفا
کیکله در حق محت کیکله کوس تر نشا ط

قیل وقال اهلله شاهیم ابله سن اخطا ط
نیرا آنکراک ایمانه دید سب اسفا ط
مرد حقیق کوروش کیم بوله سن دائم حیات
هر لذت قالیبه قلنده هر مرد کج صفا ط
حافظ اوله مینت یوق علم حقه عالم اول
عارف اول اسماء مندن رمز حقی بر نشا ط
ظا لهری کلکدر نقش ایت با طینی ابله یا نش
دل ایدر تعبیر بی ایت اوله جلیل خطا ط
ظا لهر و باطن کلامی حق علم با قید در
چون ظا بولوق کوروش ای هلای بو باط

الذین خیر و شر کلین مراب سب ط

بکمد

هللائی حال یوزین سو بر نه خوشد ر نقل اولون الفاظ

لفظ بیری جائز کو کلند ه صفله ایله حفظ
طشع الکنزه حالن صقلیه کور ایله حفظ
سری فاش ایسه حال اولون کرکسه اولب
سن کمال اولغه اسرسن ایسری حفظ
علم دیایه هوس ایزه وکل عمر فان یوز ک
روم عقابیه حجت ات جانش سن ایله حفظ
علم ظا هر علم باطن معروف سترک بلوب
عارف اولوق بلمکدر ایله سن کو کلند ه حفظ
حقی حق باطلی باطل اهل دل آفی بسلور

ای هللائی اکلرسن حکمتی سن ایله حفظ

رموز حقی حفظ ایله دیسوندلر ککای حافظ
خدا علمنی حال بد دیسوندلر ککای حافظ
بر علمه سن جانش مطلق ویره هر کو کلند ه رونق
اوله سن حقله مطلق دیسوندلر ککای حافظ
کمالات حقی حفظ انراج کلامی حفظ ایسندلر حوق
حقایق ستر نه بالکم دیسوندلر ککای حافظ

ه

حقیقه اولون حالات که اللرار محفوظ سلور
سخر اول بنمنا هر دیسوندلر ککای حافظ
کلامی حقه مالک اول هر علم اکرکی حفظ ایله
هللا لیدن صواش علمه دیسوندلر ککای حافظ

جز العین

راه صقه اهل عشقه صدق قبل اشباع
روم عشقندن فیض حقدن حاصل بیه اطلوع
تراج ایوب وارلق صفاتنج بو عزتدن همان
بوله کو کلن اول صفای اوله نلج انقطاع
حسن یوسف نطق عبسی خلق احد حاصل ایت
نور و میندن الالر جدم عالم ارتغیاع
فرستی فوت ایزه بوروم هر زمان کچمز اله
کیجه کوندر عشقه رو شکیم ایله سن انقطاع
عین و شین قافلر حقیق جمالنج حقد رر
عارفانه ای هللائی ایله لیم نراقتناع

وارلقی حال تمه کند ونه نار سین عین شمع
کذیبی میدانه آتمه سن یار سین عین شمع
صحننج جزئی نه خوشد رسالوسه بو قدر رضا

بوش آنز لایق اتمه لهر رم بانه ریس عین شمع
اوبمه لهره وارده آواره ناندک سویدن شور
بی ادب اوله بوعلمه هین رین عین شمع
وهدفی حال بلیه کور کز مه قیویه قیویه
مال قاقوق دیو بازار لر با زبندک عین شمع
شمع عشقه یا نما در حالن هلالی لهر زمران
باندک عشقندن باندکی کندکی دینه داک عین شمع

بو کو کلک لهر صفا یا بدر بیلورم بو بیلد رطالع
وجورم شیوه شاهه بیلورم بو بیلد رطالع
مریدن ضیا بولش تجردون صفا بولش
عنایت باریدن اولش بیلورم بو بیلد رطالع
ار نلر حقد ر حقد بود مرد مرغلر عنقا
دیمش بر بو بیلد ر نقطه بیلورم بو بیلد رطالع
حقیقت ستری وصف اولن قلمله لهریج ر ق اولن
کو کل لهر رم بکفا صورت بیلورم بو بیلد رطالع
یرادن بلده بر حقیقی نغمت فیه من رو محس
هلال بیده بولور تا جمی بیلورم بو بیلد رطالع

بیلی

دین طوت کوزونی بوم اید سن کو کلکی جمیع
هزار بیلدکی سترایت اید سن کو کلکی جمیع
کو کل لهر درده در مانده کو کل بر ستر بجاندر
هزار مختلری خوش کور اید سن کو کلکی جمیع
دینلر بر خیزینه در کو کل بر دنگدور بسو
لهان عن خانه مالک اول اید سن کو کلکی جمیع
حقیقت بر توی دوستی کو کلده بولد لهر آن
بو یوزدن غیر یوق ستر اید سن کو کلکی جمیع
هلالی دیدی لهر حالکی کو کلده بولدی عار خلر
آر آبان طشره بیکانه حالش ایش کو کلکی جمیع

چراغ

عاشقانه کو کلده باندی معشوقندن بر چسراغ
اول ضا دن خض متق ابردی واولدی بوزکی آغ
نشئه محبوب جولدن ایلدی مرغ دل سه
لهر رم ولدی بولد ناشایمن راغ اوستی باغ
عشق ظهیر ایتدی بنه مجنون ولید ر نیکجوت
فعل کلدی جوسسی لهر کس ماتدن اولدی صاغ
ضبط وربط ایش کو کلکی ویرمه لهری لهری
اکلده اسرار حقی کندونی ایتمه اسیر راغ

بگو کا اقرار تیز وارور اولد جلد سی لیب صانع
جسبع بجز این امتی لیب صول کبدر و انم
محمد امتی و انم کبدر لجد سی لیب صانع
هللای در حقیقه نه یوزون استهس یوزوار
محمد علی بولیدر بولومز جلد سندان صانع

چنانچه

قبل نماز این نیاز عالم ایجه بول شرف
کار و کسبه هوس اولد عالم ایجه بول شرف
تسبیبی پوش قوسه اصلا الده قولدن کورونه
وقتی بل این نیاز عالم ایجه بول شرف
بش وقت فرض دیوقاله آئید هر زوان
فرض حقه بوق نایت باطنک بل بول شرف
صفتی حیوان مندی وقت بین کلدی بیل
فرض حقی آن به آن اقرار اید کور بول شرف
در هللای کیرمی درت ساعت ر لیل و نهار
کیرمی درت بیک نفسی فرض حقی بلن بول شرف

دها نمدن چقان نطقن صفاسنی رو بان طریف
محمد خانقا لهند اولور مشهور دیور عارف

جزئی حال دن ای هللای بولهدایت آدمه
ایله شایه ظهور کند و به حقدن بر سرانغ
باران محبتی و کدی بوجا سنه عین تیغ
نقش حیالی کلور بوجا نه عین تیغ
بالقصد در کالی اوزاتن بنوع
نطق کلومی کلور بنگا عین تیغ
مخنده قویدی بنی اوچدی را حتم
راحت دیدکی کلور بنگا عین تیغ
تغلیر سحرده بنی اوشا هنن حرارت
اوزدی و جوریمی ضعف ابدی عین تیغ
مخت محبت اولدی هللای بوجا لاله
معشوقک عاشقه اداسی اولور تیغ

محبت اید لیم حقه ره حقه اوله لیم صانع
ویر لیم عشق حقه ره حقه اوله لیم صانع
بو بولدن غیرکی بول بلن بنم عقلم اید فکر
بو بولده قالی حال اید بولده جلد لیش صانع
دیدکی هند شده بقی که مؤمن لکون تو ندر

لولا

سخی طبعیه حاجت نفاعت الهی اولیق کسوج
 بو عالیله اولون مالوف حاجت فالماز کاتقون
 می و محبوب اسرارک و صوزین فرهم این عشق
 کوزی کوغلی اولور آجق آنک عالیله رکاشق
 بو یوزون صاحب ارشاد ظهورا بنیز علیله
 صفاده عالمی حیرت کلور آنلر اولور نجیف
 ولی آله جبارتله در زطا هر کرکج باطن
 هلاک آنک همان حالی محبتله اولور رانف

سلوکین حقه طوغری طوت اوله سن هر نیه و تق
 عبادت خاصنی کوزله ایمان اوله سن ضعیف
 حقیقت سزینی سزیت بشرطوری بلر روزایت
 که هر مجله عارفلور به له حاله نظیف
 کوزن آداب قوتلار لسان حفظ اید کوزین
 دیسولر صاحب اخلاق بو جان جلدی بدج خفیف
 خلوص تا میله کیرسن مرئی کوکلنه لصد
 بولور سن عاقبت برکون اولور سون مظهر لطیف
 نه حقیق و صفنه قدرت نه را لغو حق کلکلام
 هلاک و رکوز مکانی به کندک ایدر و واصف

خدا عاشق لری هر درم مجتهد دور در صف
 ندی حقی کوز لر لر او حاله دور در صف
 کبجه کوند ز مجتهد فغان افغان ایدر لهر
 جماعت اولد هر حقه نمازه دور در صف
 ضای نور بز دانی بو جمعه حال اولمش
 آنک چون اولد هر حاضر بناره دور در صف
 عبادت حقی کدر تمام خیالی قند در جانی
 کوکل بیتک طواقنده معیان دور در صف
 نه مروت عاشقانه وصلتی باران لهر درم
 هلاک و ربی عاشق و متا تقده دور در صف

جز الفانی

نطق عیسی نطق اسرار یز اسرار حق
 خلق احمد خلق اسرار یز اسرار حق
 هر شجاعت عالیز افعالیز حال علم
 هر سخنی طبع کمال اسرار یز اسرار حق
 راه حقه عاشق صورتی و کلده عشق
 لهر نیه فلسفی نظر اسرار یز اسرار حق
 بر محبت قولور یوز علی محمد امتی

اهل سنت مذہبی اسرار نیز اسرار حق
 مکتبی ابراهیم نیز لہم شکر آدم صفحہ
 اول و آخر نیز اسرار نیز اسرار حق
 جسم بالاح احمدہ کراسر سیر سن وصول
 نطق پاکین اسمہ رراسر نیز اسرار حق
 ذات عشقہ کل لہدلی اسرین معرفت
 غیر بہ بقمہ صفین اسرار نیز اسرار حق

بحر عشقہ را لہیجہ فرق اول نیز زند عشق
 روز شب آہ ایجیجہ فرق اول نیز زند عشق
 محنتی زبا بدغم چکیجیجہ برکشاس
 روینہ و برعمر حسن الوان نور زند عشق
 اهل عشق معدنی قلبی صقدر آن بہ آن
 عالمی اولیہ بقان اولیہ بور زند عشق
 حسنی ظاہرہ نمایان باطنک اهلکی بیلور
 اول آخر زند بوق اسرار حق زند عشق
 ظاہر و باطنہ احکام حکم خا صید
 بی وجود مشد در لہدلی عشق را صلی زند عشق

حال غمہ حاصل اولہ کو فکرم جزئی شوق
 برصفا اید جفا بی خاطر جہ جزئی شوق
 بند ولیم بلکم بو عشقن نارینہ بر معالجہ
 سوندورہ کچھ نامی کلکون بو جانہ جزئی شوق
 محنتی راحت ایدوب حال بلکدر معرفت
 اول وقت اید نیز پور شاہ کو فکرم جزئی شوق
 زوق کلا شوق حسنہ مالک اولقدر لہد
 بو سکا معلیجہ در البتہ اولور جزئی شوق
 ذاتی قوز رنگی آقدر صحت صاری کرج
 ای لہدلی عاشقانہ لہیج اولور جزئی شوق

رہبر اولی بکا حقدن پیر عشق
 کوسدوب آراب حقی پیر عشق
 سالاج حق اولم اسما اید پیر
 بو بیجہ اسرار کوسدوب اول پیر عشق
 نہ فلاج شمس و قر سیرانی
 عشق ایمن اصلی پیر پیر عشق
 ما وطن حقا و آدم سرف
 اندر وب آندہ شمش پیر عشق

صحبتی عشقید هر دم ایت صفت
عشق بزه بار در هلاقی بد رعشو

جمعین عین محبت تو حید بمن ذات حق
مجلس منبر جلال در ذکر کبریا از کار حق
ذکر پر علی محمد حالیدر دورا تمس
شوق قدردن رقصه کبریا شوق قدرا سر حق
سرمحوم اولیندر اهل ذکری دخل ایسر
دخل ایسر داخل اولور ایشورا ملامد حق
سز حقه طاب اول بوسون سنج جان حیات
نور محض وله وجود کونکله ایچ طور حق
فیض حقد نور حقد ر اهل حالن استکی
در هلاقی راه حقد طوبی طوبی نور حق

قاب قوسینه وار ان عاشق دکل مقبول حق
سزاوار ایه ابرمد اولدر مقبول حق
مایه سزا اله کند نه حال اولد یسه کس
محرم سزار اولور زائر ایشی حقد حق
بویجه عالم طواف و سخی ایسر کعبه

لاؤ

عرفانه وار میخه اوله من مقبول حق
الهاب لاج مرشد یله آن به آن کور شمد
کوکله اخلاص کبریا من مقبول حق
هر روزه واقف اولوق اهل عشق حالیدر
بوحقیق قدر هلاقی صحتک مقبول حق

غیبه نورمه کنده سن حق اولیه سندن ابراق
کرجک ابله حشر اوله کور روغه سندن نور حق
فیض مولی حاصل ابله حلی تحصیل ایسه کسور
اوله هر ذاتن صفاتن عالم ایچ عین عشق
کبر و کندن فارغ اول اینه جلوان نا حق بیره
پر جمال اول صاف دل اول اوله آینه شوق
نور حق دیکلری آتش دکل علوده لسیج
برباشند ز ظهور ایدر کمال اهلیننه بی
نازه ن من منی نه خوشند ر عاشقان صورتی
قلب سلیم حاصل ابله تسلیم ایت بوینه طاق
نطق بیره بر قصور بوقی و کلینه در کمال
اعتقادک صاف ایده کور اولیه سن بوش قی

صحبت نامحق و کلام کرمیصحت بیلند
دکلمین عارف اودر بوبله بدی صاحب سراق
اعتزاج اب عالیله اوله مانع ششانه
مجلس عرفانده و نسون اول کیشیک بوزی آق
هوکشی به برمدان اوله نفسی خوشلنور
بوهلایله مدار هفت ابتدکی سترحق

روز شیب رضای حقه عاشقاندر سترحق
آه واقفانید با شق سزی باکی ذات حق
قیدی صوری لقلقیات اتقی بوشر هارن
نورانا الله فعله کلکسون ظا هراوله فیحق حق
رضی بعبیر رموزات دینلن حق وارلسغی
صاف دل صاف اولطیفجون دینور سراسر حق
بیکده برکیمیز بوجاله لهب چکیلن نفس بوزی
نفس مقدر حق دینلن نفسی بیلن بلدی حق
بوزنه صحبتدر که فرقیه واربر لهبر آدم
فرقی بلدی صحتا جدر در کیم صحبتنه دینه حق
ذات باکی اکلوشلماز بر وجود در بی وجود

۳۳

حالاه قال فصلی معلوم ایدونه تمیز حق
نام و شالی صحبتیکه وصفنه کلر ن قالله
لهکرکه کورری بوهلادی هان ذاننده حق

سرمی عالمده قورسم عاشقانه براو طسق
عارفانه درس اوقوتام علم مقدرن برورق
ناز و استغفاسی لازم عاشقن معشوقنه
آچله رمز حقیقت دکلمه اسرار حق
ابتدا فصلم الیقدر شش جهرتدر صحبتیم
طاشید حقیقده ضربیم دالمادن دینله واق
چار عناصر بنیدی وصف اسمی شالهم ککا
قیل و قالدر واعظ اکثر اولیه سکا چراق
در سیمی قهرم ایلد شالهم عارف ایسن ایچا بر
اولیه سندن حقیقت نام و حبلدن اوزاق
در یکتادر هیولدت بلکیجه نفس اهلننه
خیمه قورمه اول بوزنه میدان مقدر پیر عشق
سزی وصف اسم نه حاجت معلومی حال هلان
حقیقه و اهلدر هلدی اوله سن آندن ابراق

حق تعالیٰ کلامی که در هر طریق مستقیم
جان کلامی است می بود الهی حق مراد حق
ای الهی راه حقیقت غیر می بود بر طریق
الهی حق آئی بود و عشق هر دو وصل حق

چون کلام

آدمه لایق اولاد آرا بی بله کسر
بلمین آرا بی عزاز بله پارا کسر
براد بر عالم ایچ ظاهرا و باطن
حق آرا بن بله عالمه اول منفور کسر
صمه کیم منظور عالم حقه پاک مقبول کسر
خلفه منظور اولدن حقه بقیت کسر
کبیر بله حالن آنا نیکه مالوف روز شب
حتی بلدن دیو صندن عهد خلق لاشی کسر
خلق عالم آینه در سن سنی بوق آید بیل
ای الهی کلام انسان صاف ادب اولق کسر

سر حقه مالک اولق دیو بسن باشن آرن
حال الهی آله بر شفق دیو بسن باشن آرن

حقیقت عالم زوقی نه ممکنه بیان اولق
خانی آله بوز طوتمق نه ممکنه فنا بولق
موصه مومونه و بریش کرم کافی او حاله
حدیث ایچ کیدن آله نه ممکنه رفا بولق
کماله حال الهی آله بود مد عین ذات آله
رعوزن فریم بدین عاشق نه ممکنه رفا بولق
صفاکی آله مرقد رر کامل اولدن جانلک
بودم فرق اولیه اصلا کد کبر آئی بولق
نه ممکن کنده کنشی حالنی فرق ابتلا
لهادی طور زندگی مرادی کیم آئی بولق

مرحق انسان در آله دیو بر مرده حق
کامله انسان دیو انسان کامل مرده حق
دامن بهره ایتمش مرده حق بولور کمال
اولیان بهره مقارن لهای بشی ناقص حق
برقا دیو او جان قوش عضوی نقصان اولیل
لهطر بقسش رعیت دیو آید حقه

صورتی نظا هرده آقا سیرتی عریان کردن
 بهره خدمت فرض حقدار خدمته مردان کردن
 قلبه کبریده هذر در زانی بر سلطانت کردن
 خدمت پیرانده هر آن حق آدابن کوسدروب
 عاشقانه لازم آوردن خاکبیکه کسان کردن
 محواره کورسن وجودت صایمه کنذت بر بوله
 حال حقیقت ایچک کندی بر پیرانست کردن
 ذات حالت فعلک کسون اول تاننده مسلم
 چون رضای باب حقدار آنده بر رضون کردن
 نبض کیرا ولی هلدی طبیعت ایچک خدمت ایت
 معرفت اهللی اولورسون حضرت لغزان کردن
 دمنک دورنج صفاسنی بودم دورانه کلدر
 بومر خدمت جور بر حالن بودم جبولانه کلدر
 بلورم تا ازل محنته در اطوار و حال
 کوکلدن آشتا ایچون بودم سیرانه کلدر
 جفا و جوری اکلنر صفاسنی فرق اولنر هیچ
 فنا حایلر حال اولدوق بودم سنانانه کلدر

سز محمد علیدن حصه دار اولوق دسیله
 بول صراطی تنقیی اکلدر ادا باشن آتک
 حقی اکلر حقی بول ارکان حقی بلر سندر
 عارفانه یک نظر قبل سر ویره نه باشن آتک
 بول اولورزدن حقی اقرار ایله ارکک حالدر
 چجه بانه تعصب کبی ایتمه باشن آتک
 بو هلد لیدن خیرال ارکن او یان او یخوردن
 خواب غفلدن او یان باد صباه باشن آتک
 معرفت اهلنده داتم هضمدر عرفان کردن
 اهل عرفان مجلسنده صحبتی نقصان کردن
 هلمورنر حقه تقویض ایت رکنک کوزله کن
 دکلره آفاقی آسانده چون اذعان کردن
 هر کسه ابریز کمالات بی وقت آلات دکلر
 وقتنی کلک کده کالین بی قصور برهان کردن
 راه حقی کوزله سن صمنه تری هر آدمی
 حقی نظر کالهی صنفدر سن دخی حیدرین کردن
 اهلر عشق حالی معلومی هلدی دبه سن

صورتی

بیلر هب و لیلر جلدی بولدیلر اسرار
تکی کمال بولدق بوم حیرانه کسره
هزاران کلدی و کجدی هوایه آغوب اوچدی
هلدی در بو حالداق بوم صیرانه ککلدی

چوقالام

عالم کجک خاکبار ارا اربسن اعلای بولس
آدم کجک تو نیادر ارا اربسن مولدی بولس
جان ایش جان ایش جانان کلدی و آج جان کوزک
سراسر مرض او جانان ارا اربسن جانانی بولس
سزحق صحتکدر در صحتکدر در هم سزحق
سزحقه عاشق اربسن ارا اربسن ره صافی بول
رمنز بیخبر له عاشق راه حقه بول بولسور
لعت اهل لله اولورسه اربسن پیرانی بول
رهنمایه مالک اولق چوق هلدر در آدومه
ای هلدی سن ندرسن ارا اربسن انسانی بول

راه حقه لهر طرفدن اهل عرفان بولدی بول
وصلتی باریز لهر دم اهل عرفان بولدی بول
کنمکل بانه قاله ای طریق ره خل اربسن

دوق

دخل اینه نکر داخل اولدی در ده در معان بولدی بول
سزحقدن بی خبر در لهر ایشی مکر سبله در
عشقه کل لهر عشقه اوی عشق اهل حقه بولدی بول
سن دخی باره اوار اربسن بار اولورسون باریلر
نفس و شیطاندن کچن البته باره بولدی بول
صادق اولدر سوق اید عشق بولنه یارانمی
ای هلدی عاشقان صدق حقه بولدی بول

کوکلک اکلجه سی شا لهر سحر وقتده ککل
فکرا کور سن اولدک لهر سحر وقتده کل
جانم ضایع ویرن سنین دو عا طده لهران
ای بنم روح روانم لهر سحر وقتده کل
روز شب آه ایسم اهل ایشیدر یوق بنم
یوقلر کیز جانما نر لهر سحر وقتده کل
حسن حالن سلب ایوب عقیبی باشمندن بنم
مروتک کافی سن اولدک لهر سحر وقتده کل
دوشمه سو دایه هلدی حقه تفویت ایشین
بانه دایسم بن بنایم لهر سحر وقتده ککل

ای همدلی صحتی فیض خدا در پیلنسه
 اخلاقیان عشق الهی در جرد ابدت لهم عارف اول
چرا که
 بگویند جمعیت کبریا ظهوره کلمه کلمه کلمه کلمه
 کوکله شمر بنم جانم وجوده کلمه کلمه کلمه کلمه
 هیالات برتر از کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
 بوزنم برایشان شیرین شیرین کلمه کلمه کلمه کلمه
 سن اول منشوریه مشهور و وزیر بنظیرین سن
 اولوقت سن که کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
 بوقایع حاکی حلیه محبت ایچره جانانم
 که علمی فتح باب ایل و رای برده دن شاکم
 ایچره ایم بوحال اوزره ایدن اجاب بو عالمده
 ایچنده هیچ قصور اولمز حقیقت اوزره هر دتم
 مدهن اولمه ساله نه خوش اجاب اولور هر آن
 مدهندن رو غار ابار که قسمت مانعی شاکم
 مدارحق صفاتیدر مدهندر خلاف حق
 بو حالی طرح ایدن عاشق طریقه کلمه اولور عالم
 امین کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه کلمه
 حقیقته طلب ایتمز بوجورتن رو رینی دانم

بتمه سن زاهدی طعن بلند و کی چوق و کل
 بلدیکی حاله هر کس جریلی هبج عیب و کل
 نفس آینه بنمش آملدن حقیقت شتمدی
 دولش افوالهی قولایخی هبج وظیفه سی و کل
 سنتی ابراهیمی معصوم ایلدی قبول
 ستر محمد علی عنده آندک بر شمی و کل
 ستر موسی حال یعقوب در اولار رانک هر دمی
 آندرا ایلدیم اولوق اهل حقه خوش و کل
 ای همدلی حال زاهد در بوم وصف ایدیکل
 ایچره محمد شفاعت حق هدایت چوق و کل
 کوسترم سکاسلوی حقی فرق ایت عارف اول
 سو ظندن باکلر کوکلن حسن ظنه عارف اول
 عالمی آینه ظن ایت کندی شکل آدم
 حسن خلقی حال ایچره کور عالم ایچره عارف اول
 خدمت اخلاص کبر سوز بیکدن قلب
 عالم طعنه بغه فیض حمله عارف اول
 کبر و کندن فارغ اول شیطان صفاتیدر اولار
 حقیق حقی اوله کور قلب سلیمه عارف اول

بود باین جفا سنی حقیقت کسین خلعت
اولور بر مرد عاشق حقیقت ایچ جانانم
بوصحت برزاکند بر بلور الهی نه خصم
هلای بر مجتهد پیلن آئی اولور حکم

بندن لذت کز کیم
رخندن کلکی رعایای قونون
سوزندن کله طبعه شفا
حیات بوله بوجا شم اوله ابر
کوزن شمس و قر قاشنه بگزر
جاملن نورن آینه ایدش
نوله بوصحبتیم فله کور
خدا ویر کیدر لهر بار و
یارسن نار عشقیدر بوحس
هلای نیک نیازی مالک اولم

کوکل شهرینی بن سیرانه کلام
مجتهد طواف و همینه کلام
بیلر لهر و بیلر آنده حاضر

بهد

ایوب سیرن اولور پازار کلام
می و محبوب سا قیلر مباح حیدر
صفا یاب اولغنه بارانه کلام
وحوش و طبورن جلد سحر حاضر
کلید بیل افغانه کلام
فلکلر هفت و اعلیم بونجه در
قرله شمش انوار بینه کلام
هزاران حاضر و غایب لهر آنده
دیو و قیل شیر آزد در لهر
عقل ادراک اید مز زهنه صغیر
هلای در تفکر آینه کلام

یولوز حق بولیدر عشقده حق بوله لبم
دیمز حق دیمدر حسن جمالی بوله لبم
اوله لیر قلب سلیم تحصیل حال ابله لبم
حسن خلقیدر رضا ایدر کالی بوله لبم
طلا لبم سحر حقایق ایدر حیران اوله لبم
بوله لبم هیولر پاک مهر سلیمان اوله لبم
فیض حق ایدر حیات آینه مالک اوله لبم

او موزنده در راناطم که صحتا جدر آکا آدم
علی موسی رضا علی سخی مشرب در طبعی
که صدر هر عطا ثانی ابره رحمته آدم
محمد تقی در راناطم که علم الله پاک علم
مقدم سزا ابره ما هر رضا سینه ابره آدم
علی بانقی رشیدی تمیز ظاهرا و باطنه
که هر فتنه در ما هر مکل کیم شسخه آدم
حسن العکری نوری ذوالفقار علی حیدر
شاندر اولو حالیشان نور بسور آدم
محمد مهدی ظاهرا که اولدر ظاهرا و ما ضر
او جانات در صدم حاضر بجه جان و حیوان آدم
هللائی چاکر بیدر او ان اکی شاه زاده جانات
صروت آندران شانی بجه میل ایتمسوت آدم

بن راه حقیقه در شمشیر عشق مندن ایچشم
جام جام طول کوز می ساقی اندن ایچشم
ست اولدی حالیم بی عذر کدی بو جانمه سرور
آجلدی کوفلان کوزی انوار نوره بانشم
بزم بقاز و قذق بولوب کوز بقمز اولدی غریبه

ایریشه مهر نبوت نور منور اوله لیسیم
شاه مردان عزیزان طریقت اوله لیسیم
هر مختبر هللائی اولو سلطان اوله لیسیم

محمد سرور عالم که اولدر زبده آدم
اکا اندی کلام الله که اوقور حسب بنی آدم
علی حیدر که سزا لله رموز انبیا رانده
حقیقت علمت کانی که ستر نقطه آدم
حسن خلق رضا عالی نه ممکن اوله عالمه
اوانسیت او علمیت که آخی ایتمسوت آدم
شهریدان کربلا شاهی حسین اولدی بو عالمه
غریبان ملجمی اولدر بو دلمه عشق بولور آدم
جو زین العابدین اول زبده اولو شاه زاده
آنک نور می چراغانه در و زبده بولور آدم
محمد باقر بابا هر که اولدر قدرت آفسان
آن کوز هر ری ظاهرا آنک فیض بوله آدم
امام جعفر صادق مرتب بجه حقا بوق
رموزنده در راناطم کسب بولور آدم
ظهور موسی کاظم که اولدر مقصد العالم

الغویان

فین فنا علمش هم رنگشتم او فومشتم
صوری محبت قبل وقال دیمه که ظاهره کمال
معنی یوزی باقوت لعل انجورید مرجان اولشم
هلای در یوسجبتی الهی بلور بولند
بر کده بولدم عزتی عاشقده معشوق اولشم

مجتد لای بنم زکیم محبت فخر بر حرم
حبیب آذیه یوز طوندم آکا در جلد احوالیم
صدیرم وهدنی حاله و خدا ذکر مده فکر مده
محقق غیری یوق هاش بنم جان ایکن جانانم
کهری عزالت کهری وحدت کهری بارانده الفت
کهری خزن بنده محنته کهری بر ذوق حله حالیم
بود نایانده هزار حالی غنا بکره کلوب کچدک
صفا سندن جفا سی جوق لهنر بل تملک حالیم
نه دنیا به نه عقبا به هلای در ایلمتک یوق
آنک ترکبیه در حالات محبت عشقده در حالیم

طرز روشن سینه می حال اندی حبیبیم
ربط خلوصه جانی شاد ایتدی حبیبیم

۱۰

بو حاله وقتیک کچر بر سن دلسشید
کو کلن بوله لهر مده صفا ایله حبیبیم
حالاه هلای به محبت ابد کور سن
محبوب اله اولغه سعی بر حبیبیم

چون نسوین

صفا جا بیدر ست جلوه کسر سن
می و محبوب ستره جلوه کسر سن
نه وار عالمده جمله سنده و اس در
دم عیبی روحه جلوه کسر سن
رموزه واقف اسراره عالم
حیات جاودانه جلوه کسر سن
تصدیق ایله حالن عاشقانه
سخاوت معد بنه جلوه کسر سن
هلای حالنی عرض ایتک اسر
مرقت کافی نشا لهر جلوه کسر سن

صفا الهی اولدن جان اولوم یغانه سیم بن
محبت عامنه ست اولدن بیغانه سیم بن
نتی شوقنه دایر سیم کوبدر طولو حاضر

لهم حسان خاندانی شاه حسن شاه حسین
درویشان جانشانی شاه حسن شاه حسین
عیش و کرسن نوریدرشاه حسن شاه حسین
کوکب سیاره حسنی شاه حسن شاه حسین
اویانان سرفرازی شاه حسن شاه حسین
انسانان کوزری پاشی شاه حسن شاه حسین
اهل حالان حالیدرشاه حسنی شاه حسین
او غرو نه قربان بوجانکر شاه حسنی شاه حسین
بنده کی خاکدر هلدانی شاه حسنی شاه حسین
وصفه قدرت یوق مجالبر شاه حسنی شاه حسین

ایاز هلدانه ضدان سن بوفانی دار و نیادش
آبا غافل کوزان آج هر کیدن کلز بوعا ملدش
کیجه کوندن طمعه ن بوبوتون قلبک با سن
کیدرسن بر کون آخرسن خیر آل عین با فیدن
نه کلدرن عالم ملکه بوئی بملک ریدرسن سن
حال اهلینه صل ابوالین طوت آل بوسر رسن
فتابی باقی انگر سلامت بولقی اسر رسن
و بوردن توحیده قدر خیر آل اسم اعظم رسن

بود مدد حشور اولدن جانشان زیارتخانه سیم بن
بود مله و ملین با نغم حقیقده اوله و رفق نام
بوسره مظهر اولش هم بویور و برانه سیم بن
کوکول سلطان کوزین برهان الله و کسین میزان
عبایت ایلیمه بزوان نظر کا و خانه سیم بن
مروت باینه طایف کرامت انگر سن زاتن
هلدانی در بوسر انرف کوکول کسج خانه سیم بن

نوله بر کوز رضا ویرسن امید لبرن قانن
حیات بولور دی بوجانم امید لبرن قانن
فانی لکبه بوز طوتیم فنا حایله حال اولیم
یش ای حضرا ما نم امید لبرن قانن
نصر فنده در شاکم بوعا ملده بنم جاشم
بوجان قرباندر رسکا امید لبرن قانن
سنک حسنگله خلقینه شریک اولوز و عاله
امید سنده در زانم امید لبرن قانن
سنی مدح ایتمک قدرت نه ممکن اوله عاله
هلدانی بجز مدک عالی امید لبرن قانن

نه در صدر حال اهل الله بود رضایا و الله
 ره عشقه روشن جانانه خبر و بر روی بوئی قرآن
 خدا فیضن دیدن سن مرآت بانه طایفه
 حقایق اولو و حیران بوکامال اولاد افسان
 اگر فرام یلسن نفس اولو روی تکمیل ایمان
 بود مرزی اکتلا مق مشکل محققین و بر آمان
 وجودی حقه میل بتش کوفل سنگیند رر شایه
 صحابین برده سن محوای هکلا بدین اولو همان

بونه حکمکنده سن کبی وجود ناز و سنسین
 کلدی کلز جرانه اولو شاه نازه سنسین
 حرمینه کنز مخفی فعل کلدی ای حبیب
 یار دلش کفامشاق جلد هب عرش برین
 فیض نوروز دوجرانه دودی ای محبوب حق
 وجه پاکندن ایرشندی آیه کونه انور برین
 ذات پاکینه محبت ایلمن عاشق فلک برین
 جلدون اعلا رضاده بولد بلسر سرفین
 سن کبی خلق عظیمی ابدی دعوت خدا
 ذات پاکینه سخی محرم ایوب قیلدی ایلمن

که

سن شهنش و دو کونین سن دخی سلطان دین
 اون کنز بیلک عالمن حرمینه هم سن سن معین
 بوضقی مجرم هکلا بنده نی ایله قسبول
 فیض نورندن ایریشه اوله اصحاب بیمن

یونس بر باغ و بهجه در برندن سر صانعون الن
 سز و لازم اولور بر کون بو صحنه صانعون الن
 نسجیدن قدان و کلاک بسبب نی یوب ایچک
 بو بیوم دن ایوا اولمز پازاره بولد یکنز آلن
 یو افتاده کرم کافی نر یوز دن استه سن آخی
 یوزی جوق زکمی پک هوقد رهمان بولد قد بر آلن
 شریفی اشرفین زهدی نه ممکن اوله عالمده
 او تقوارین او عرفاننده روشد کچه سز آلن
 دیوان حقدن خوشدن آنک عرفانی غایندر
 ایدر سزانه اسرارک که معنی دار دیو آلن
 ایدر محوی نیاز نده خداون عقوبتی استر
 قصور ایندیه عفو اتا بو حصه دن دخی آن
 و بر یغنی فرج جانانه ندر سز صحنک سوبلر
 آلان قالمی مات ابتش بو زکمی دورعه سز آلن

نیازی حالنی آنکه که حقیق ظاهره با طسند
کرم بخش کر مکانی اوستخه دن بولن آلن
دیون تو میدی محبی با لقه بیان ایلمر
که عرفان عالی سویدر او معیندن خبر آلن
سزای معرفت کافی آنکه نطق صفا جا مح
بودم خوشد ر حقیرانه الهیدین غزل آلن
هدی نیک دیوانی هب حدیث آبت ایلمر
که دنیا به مجتهد رسزه ال ویر دیکفک آلن
فضولی نطقنی مدح ایت کرک ظاهر کرک باطن
مجت بوزنجی سویدر حقیقت جلدون آلن
سزاوار روحی بغدادی نه بوزدن استن و کفر
کرک آفاق کرک نفس بکازند بعلش آلن
دیوانی قیغوسزا ابدال شرفنی ظاهر و باطن
کراماتی آنکه اظیار بو نطق قیغوسزا آلن
هدی لا اوبالیدر همان سیرینی سن ایلمر
نفس بازاری قور و طش نطق حقد ر دیوان آلن

چیز است

بار فر شو کند بکنده هوشنی کبر و به صا
دیه سنگم اولاد مرم بن حال به او یغون بر آو

هر

هر آلتن نکلیس اولسون اوزرنده اول زمان
آکده اولسون باننده کینه چاققدرقا و
لطف ایدر تواضع هر طاب بن هر بار آرا کتا
زیرا دوشتم هر زمانده استینه بویدر طبا و
یا کتزل اول کتد کجه باره کورسون اغیار سنی
حال دوشتم بویدر کور کجه باشرا ایدر طبا و
ای هلاقی سن نه رسن بو کلامه ها و دا و د
باریم بیه به سن زر دیم بر باغلی بیلمر و

کلن روسنگر کیده بیم باره قار شو

کلن

قدومی پاکینه بوزلس سورده
صفا باب اوله بیم اول باره قر شو
اولات در دلس بزمی عرض ایدر بیم
مناجات ایدر بیم اول باره قر شو
بوله در دیمزه در همان کو کلامه
ایدر مسرور بزمی اغیاره قر شو
بونفنی نطقنی اندک شکار بشت
فلکده عاصی اولدق باره قر شو

آخرک بوصحبتک لا اله الا انت
 تخلصک بوصحبتک لا اله الا انت
 بالهین بوصحبتک لا اله الا انت
 شریعی بصحبتک لا اله الا انت
 خریقی بصحبتک لا اله الا انت
 حقیقی بصحبتک لا اله الا انت
 معرفتی بصحبتک لا اله الا انت
 جدارکان واربعی لا اله الا انت
 جلد بوقلوق منزلی لا اله الا انت
 اون کز بیک عالمک لا اله الا انت
 کبری یکی بیک شایانک لا اله الا انت
 دخی عدیش و کز بسینک لا اله الا انت
 لوع اید و قلنک لا اله الا انت
 شمل و قرینک لا اله الا انت
 کوب سبارهن لا اله الا انت
 اسمائیل زینک لا اله الا انت
 لهجات معدنی لا اله الا انت
 اورصو طبراق و بل لا اله الا انت
 نغنه روع قدس لا اله الا انت

جهاست رمز شیطاندر که حاصل
 کالات حال انسان باره قدرشو
 هلاکی یار و اغباری برایش
 کیدوب یارند اول باره فرستو
 کوزل سومه هلاکتدردیشلر بر طریقدربو
 ره حقیقه کیدن جانه دیشلر بر تملد ر بسو
 حقیقت نور طریق ظالمه او بوزردن فرق ایدر کمال
 دماغنه و بر لذت دیشلر بر عملد ر بسو
 سلو کینه و بر رزوق عبادتده اولور مطلق
 دین عاشق ندر حالن دیشلر بر تملد ر بو
 کوزی کوفلی ر و ندر حقا مجتهده اولور عرفا
 ندر خالص ایدر خاکی دیشلر بر عملد ر بو
 هلاکتدن سوال شن ندر بو بصحبتک اصلی
 مراد الله بو بوزردن خوش دیشلر ر از لد ر بو
جز اله
 ابتدا سی صحبتک لا اله الا انت
 انزاسی صحبتک لا اله الا انت
 اوقی بو صحبتک لا اله الا انت

خود

آدم ايد هم بودم لا اله الا الله
قدر في حقه رر لا اله الا الله
وروديد هلايدنه لا اله الا الله
درت كذا نه معناسي لا اله الا الله

وليد وري سر حسين اسراريني كوزله
ولايت رهبري سلطان علي سراريني كوزله
محمد علي سزندان بود اسرارينز هور دم
كه نور واحد او لشكر حسين اسراريني كوزله
فرهاب اولور زهر دم محمد علي نور سندن
كه سزي ظاهرا ولشد رهبرين اسراريني كوزله
بوكون اعلى ولدن بار نه فخر اعلى ولور ليد
اولوالد بصار و ميل ايد حسين اسراريني كوزله
صوت حق از نكردن عنایت حسني سلطانن
محبت بابني آهش حسين اسراريني كوزله
بو بودن حق هدايت ايشن اربا عرفانه
كوزنه آج كل بوسيد نه حسين اسراريني كوزله
لهلاي حسني سلطان هشير فتح باب ايشن
كشاد باب رحمت حسين اسراريني كوزله

معرفت كافي اين شاه عبيد ن امداد ايله
حقه محبوب اين اي نان عبيد ن امداد ايله
نور ولهد اولغه سزدين اول نواشته
كيجه لر بلوار سحرده عبيد ن امداد ايله
ميشد حقه نياز ايت كوستره رالهن كفا
بنده بنده اول او نائن عبيد ن امداد ايله
هرم عبيان بر طرف حائني عرض ايله اظا
ويره كفا بر تكي عبيد ن امداد ايله
لطفا سو يدركلدي بو هلاي اله
رمز ايله لغت نياز ايت عبيد ن امداد ايله

كل ي شاه هم فوداق طوت اقر بو صحبت ندر دكله
كوكل وير كند و بي بوق اكر بو اسرار ندر دكله
خبر دار اوله كم برس ن شاب شاه مطلقدن
رموز سزدي داي كل اقر حال ندر دكله
آچار سن ديه جانك وجود نه نزه ايدرك سن
وصال باره ابرمه رمز يذ عرفان ندر دكله
محبت بوليد ره عشق بولور سون باري بركون

صفا الهلنه میل ابله کالی کور مشدر و کلنه
هدای عین هبر نر نظر قیل سوز بی طوت سن
که قرار خدا بر در کل انظر سوز مشدر و کلنه

ایدر تکی کالی لم جمالیننه
ایدر تکی حقیقت بر حالیننه
عشق رهبر اولسه ابر باریننه
رهبر در او کله صفا و بره کوکلنه
نقش حیا لاه دملته زانخنه
بر حاله دال که فرج و بره طبعیننه
میل برته جیفه کاذب اولان بره
طرح ایت کوکلدن آخی قومیه جانیننه
فکر خیالین اولسه مطابق مسدلم
البت کلور دی هدای حیا لایننه

مؤرب بر طبع بقدر حلوتیننه
سخاوت معدنیدر حلوتیننه
کیار حالیه ما لوفدر اوزا نشله
محمد علی ستری حلوتیننه

محمد علی

حسن بصیرت آندک ابتدا سحر
که انده فعله کلدی حلوتیننه
رموزی انبیا و عین عرفان
سلوچ راه حقد ره حلوتیننه
امام شاه حسین ستری آندک
طریقته ظهوری حلوتیننه
حیب العجیده فیض ظفر
نمایان اولدی آنده حلوتیننه
که داوردایی در محفل مشک کل
تکی کالی اولدی حلوتیننه
ینه معروف کر خینک بونطق
سلاطین شیوعدر حلوتیننه
سری الشفقی ایندی کشتادی
سلیس اولدی لهر اسرار حلوتیننه
چینده و کدی اسرار مفا بوق
جمع ارکان آجلدی حلوتیننه
کراج سائر طبع آبی آندک
نبره طوبای بندگی حلوتیننه
کراج تعلقری ظاهر بوز ندن

جای طوتی سزی حلوتی
محمد علی سترک نور و احمد
بوسره محرم اولدی حلوتی
حقیقت صورت هلا لیدن بوسره
سکفاد سون نه دمدر حلوتی

معارض اولسه جائز رکلم عالم خصوصه
معارضه و وام بولدی بو عالم هر خصوصه
اگر اغیار بیز یاری بیلورسن بدهک اساری
رکلم یاری بیلوب عرفان بورد اغیار خصوصه
نه زمزی افلا نر یاری نه کفری فرق اغیار
ایکله قلدن جان ندر وار هر خصوصه
واروب شربان زدهم خدمت اب انکله حال
نه رکلمه در عالم رکلم وارلق خصوصه
هلدی هیچ حساب بلمز رفته در سندر بده
رکلم فاهر رکلم باطن رکلم بوقلوق خصوصه

ایده بلم عالمه جلوه لهر محبت بز بسزه
جان برابر اوله بلم بز لهر محبت بز بسزه

ایکیکی رفع ایوب برکده اوله جا لیمز
نور محض اوله و جود بزم محبت بز بسزه
رفع قالد و نور حق ظاهر اولد و مبدم
ایده بلم فخره تغز لهر محبت بز بسزه
اقول آخر بر محبت رغمدی روح
دممز اول جاممز اول لهر محبت بز بسزه
جان ویره جانانه ایدی راه حقه شیره
ای هلدی ایدرز سکفا محبت بز بسزه

ویرمه ش لهر هیچ کوکل فانی جان صفا سنه
بیروره صرف اینه عمرک دکمن اول بد سنه
بین بینی زوقیاب اول ابله اظرار صقین
خصم قوی بل فلکد ر کیرمه سن طوز اغنه
بو بجه عالم کلدی کجدی کیمسه یار اولدی
فرق ایدرسن بل انی آلامه سن و فاسنه
جهیده اید کور عارفانه تکلیف حاصل است
خوش نظریل عالم بجم دوسته یار انسه
ستر دینار مز عضا عقلا کیرمز السه
لد او بای مشرب اول هلدی سن سیر انسه

صلح اهلان توحید زاندر بار رسول الله
 صفات ذات حق زان صفاتند بار رسول الله
 سنی اوزر بر بنم جانم نه جسم قالدی نه وارم
 پیش ای در ده در جانم عنایت بار رسول الله
 بو عالم لب سخا عاشق که در زنی در دینه حازق
 بو جان بار سه مرهم پیشد بار رسول الله
 سخا عت کافی رحمت بزه که پیت امرسن
 بو جان قربان سخا شاهر موت بار رسول الله
 جان شوقی نورند در صفای ذات پاکند
 هدای بندگی ایلد منور بار رسول الله

سزمنی ز رفیر لعیج بلده بار علم
 قاله کلنر حاله در نظاره کلنر عقیب
 بو رموزی حق هدایت ایلدی اهل دل
 عارف بالکبه مخصوص صدر بلنر قالیله
 سن آتایتد اسرین رموزی بلکبه
 نفسیات ایت عاری تری ایت باشن آله بکام
 شکر طاس و سطا قدسین صفت ایت آله

جز:

جنت ما و ادرین نامر باشا سن
 محبوب بو زینر خاک اول مرتین عالی اوله
 حسن ظنه عالم اول کو کلمنی جان باش پاکله
 توحیدی اقراره جه ایت ابرینه فیض خدا
 بوله کو کلمنی بر قول غور راه حقیقه عشق
 بو در مانع باطنی رحمت ظاهری شکلی عذاب
 حالنی کوز له هدای اویدی حالن حقیقه

غم کندی فرغ کلدی ره حقیقه سلوک کده
 وجود مده صفا بولم محبت سلوک کده
 هزاران رید بکر راه حقیقت محنت و غمدر
 دکل جان هدایت با بید کور رم سلوک کده
 نه نیار نه عقبار صفای وصف اولنر لعیج
 حکم عرفان بالکبه ظهور اید سلوک کده
 حقیقت حال لعل نه بورد مده حشر اولد رهب
 دکل محب دکل منکر نه قبل و قال سلوک کده
 هدای مشکلمد غم صفا نه دکل و در بلسم
 صفا و غم در رید رای نور و لهد سلوک کده

صفتی آنکه بختی آنکه کلیم الله و روح آنکه
خلیل الله یعنی آنکه هدایتی ذات آنکه

قربان اوله لی جانانه خویش کور در بدر اول جانانه
تقدیر خدا ابد لا یفیش او میدانسه
عین قبل حقدن کلدی ظهوره حاله
ویرمکه تسلی سالک محبتانسه
کل عشقه کز قار اول کند و بی یوقیت وار اول
حقی بوله سن تا کیم رونق ویر رسن جانانه
میدان مجتده کل خدی قبول اسیله
کج حب سوادن تا کو فکرت دوله عرفانه
حجاب لهوا سمنده بر بولشم ای عاشق
آریسه قومش بر آ صمه لی سما و خبانه

عاشق اولدم عشقه حقه رضایه کلیم شه
عاشق اولدم جانانه حقه محبت ایتم شه
سوکلی قولنه ایلر حق لهایت بی قصور
له حقیقتده و محمدن شفاعت ابرو شه
راه حقه مالک اولور الهی سالک دوشنه

رومی اصل حالی اهل حق دخل ایندی ره خلقه
نه شان بولور نه حال بولور آنی اکتتمه خلقه
صافق حالنی کیمش وجودک لهیج صافق مش
فلک سته بی درگمش بونی اکلده کور خلقه
مجت کوستر ظاهر ایچنده بشقه عالمده
حقیقتده کور بنور هب نه بلیره کور خلقه
آنان طائی بولور حقی کیم اندر بر اولور شغی
هدیشنده دیدی بی حواله ایت آنی خلقه
وجودنده بوله ظاهر او مولد قی بدعا ضر
لهدی لی در قار شمه سن حواله ایت آنی حقه

کی اندر صفتی آنکه کلدمندر کلدم آنکه
سنتک و صفاتک دله کلیم کور وین لهب جمال الله
صفاتن حقدن ر ظاهر که ذاتن و صفاید ره رم
دمک زوع معصوم درر اگا بر لر سییح آنکه
مجت ایندی تکالی حالی دروشور دن نازک و دره
اگانفس در بوآد و بردنک شاشردی لهیج با و الله
جمال باکی اندر رسول الهی یارا ایندنک
سنتک ناکدر در آنجق دیدنک اگا حبیب آنکه

لی

بیکه کوندن فراتندن محبت نارینه باند بون
مقدار اولسه برکت و که وصلت ایده لیم یاره
سند عشق فلک جانا نم که سنین درده در عالم
ایرشد رمنزله شالهم موقوف اوله لیم یاره
بود را کسیر بودر کیا که بارمله بودم ضیا
ضیای نور شالهد بود کو فلک ایریشه باره
محبت عشق حال ابدی هلاک در قول غوزور
اگا کو جلال تمکندر ایرشد بیر آفی باره

هلاک صحن سولکر بدلت و صفی ایله
کر بدای کز و نقطه بار اولش حقیقتشه
غروب قشور بر اوجی بر اوجی نوقه یوز طوموش
یدی نسانه بکدر مش که باش بار مق رنقر بقدر
بی یوز الکی ملدر جور به بانی قلعه چی طقوز
آنک طویسه او جیوز میل که قرین عرضد رنک
اولوش بریدر رنقده که شه ثانی اسد مبول
ایچده قرقر کی حاضریدیلر او جلدی بیله
آنک فتحنی کفار دن صور لر سن فاضل مرحوم
مناقیق فتح نقشبند حقیقت کلدی بالقول

ستاد بعقل کز کز کن بر کون اوله بیلشه
زرق ویر یا حالی ایلر نغنه او باندر کلر
عشق حقیقه مست اولاندن اوکی یاره بولوشه
در هلاک بو مخصوصه معرفت حال اهلانک
حال وقتنده بولور عشق دلدربه کور ووشه

عالم ایچ خسته اولدوم چاره بو قدر در دیره
در دیر یاندی وجودم چاره بو قدر در دیره
مرشد کامله صورت حقیقه یوز طوت در با کفا
عشقی ره لهد ایدر هم بر چاره اولسون در دیره
کرجه مرشد نطق حقد ر حقد ر حقد رسوزی
راه حقیقه سالج اولدوم چاره اولدی در دیره
زکر حقیقده مدایم بلیم طوتدم هم دیر بیلیم
عشق حقدن غیر می بلیم چاره اولدی در دیره
یولنه جانم قدر را ای هلاک در دیره
لهم تسلین لهم تجلین مرهم اولدی در دیره

نیازم عشقه اولدو کیم ایرشدیره بزی یاره
حقیقت عالنده بز صفا باب اوله لیم یاره

لو

آنچه نوری ظهور آید الهادی به محبتش

چرا سید

راه حق در راه هم راه هم در حلوت
سرخ اسرار هم راه هم در حلوت
حلولی علی محمد کوس ستر و پدر ایش
ستر آید در راه هم راه هم در حلوت
حلولی در ظهوری فخر هم و با طبع
هر نطق اول بوزن اولی راه هم در حلوت
کت کنز آنحقی سزینه نزاکت کوس ستر و
عارفانه رمز اید در راه هم در حلوت
قاله کلز حاله در هر کس بوزنری آنخلد من
عشقی با رایت قالی حال ایت راه هم در حلوت
حلولنده اول رسوله ابدی معراج ظهور
شاه مردان دیدی سترم راه هم در حلوت
نور و عهد اولدیلر اولدیده حاضر بر و
لحمی بلدی راه هم در حلوت
بوخه اسما و عبارات محفی هم حلوتده در
مقبولی حق بوصفاندر راه هم در حلوت
بوپوله سالک اولدر جمعی راه هم در حلوت

نه منکر ما فقر نه بزیدر نه مروا سلسله
هاده اولدی جمعیسی ار ندر حاضران بیه
حقیقت نقشی سلسله ندن خلوت حسنی سلسله
آن نقل آیدی نور الله تجلی کمالی سلسله
آنچه نوری جهاندن تسلی بولدی عالیه
نه منکر وار و منافق بوق هزاری بولدی ایمانه
هدایت اولدی حقدن کم منیب اولدی بز اولدانه
محبت بولدی اول بوزن تمام و نور سینه بید
کراج آما کراج صحبت کراج تسلی اول نادن
نه جنبشگر نه دملر کیم کلوب کجش حقیقتله
صروت حالنی کیدی اوزات آله که اصد ر
سکنا سلیم ایم ناتم دیندن سویلم بیه
که بیک بوز طقف آن آله اجازه نامز و روی
سکنا تفویض حال یتیم امور کج حقیقه بیه
کراج اولددری کندی فقیر و انقباد آیدی
آنچه نور بیدر دار نام کمالی آفتشی بیه
بو بوزون کوزون حقد که زانی مطلقدر
کوزون عارفه عشقی اولسون بورد حقد بید
ایکوزون دست سکنده مرادی باقیه رحمت

آنچه

ای همدلی حق عیان در راه نور در معلوف
 رضایه باش اکوب همدن بو کو کلمه فرح کلدی
 محبت باینه کیردک بو کو کلمه فرح کلدی
 طریقتده اولان حالات لغت صافی محبتدر
 نه ممکن غیریه اولق انجون خوش فرح کلدی
 بو آدم کرجه بر خیال منی انکاج محال
 لهدن بو نور هر حال انکاجون خدا کلدی
 رضایای نه خوش حالدهن خلقنی تبارت
 که حاصل وله علمیت کو کلمه خوش رضا کلدی
 محبت اید کو زک آج همدلی در انکا محبتاج
 از ندر صدی شایم بو بوله بر با کلدی

علی حمیدر کوزم نوری علیدر کو کلمه نوری
 علیدر کوزون کوزده علیدر کوزون نوری
 کوزون اولدر کوزون عالی حمیدر در که نور الله
 علی رمزی حقیقتد حقیقت علمتد ستر
 علی قول که نور الله علی اول ولی اوله
 و اید سروری شایم رسولک اولدر در باری

لا

علی حمیدر شجاعه علی حمیدر سخی و شده
 علی صاحب نوالفقار بود که آرسلا نم دیدی باری
 بو سترک ستریدر علی بو سترک رمزیدر علمی
 بو دصدور در نور همدلی علمی حمیدر در وارک

جمع قران وصف ایدر ظاهر و باطن شاینی
 جمع اسرار رمز ایدر ظاهر و باطن شاینی
 نه فدک ارض و سما شمس و قمر سبار ره لر
 دور ایدر که کجه کوندر و وصف ایدر لر شاینی
 اون کز بیک عالمی ست ابدی عشق سننک
 کل شیه سن محیط بین وصف ایدر لر شاینی
 دل پنجه وصف المون قدرت سنک زانگدر
 ذات پاکن سوبلین هم رنگلین در شاینی
 عالمی حیرتده قالدنک ای همدلی سن بو کون
 کوزده همدلی دله قدرت وصف ایدر لر شاینی

حقیقه عاشق اولد یقندن بیی احدت ابدی
 رمز حقی انکد بوب رمدن ابرا لیم دیدی
 کل کو کلمه سلطان بول حق بیینی ابله طواف

سزین اید فیض حقه اید بار ای جسمی بار
عاشق و معشوق رمزی سندن اولدی آشکار
نور و جهنم ضیائندی جهان ای روح بار
عالمک نامولی سنده ای شفاعت منجی
رحمة للعالمین سین ای رسول نام و بار
فیض حقیق ضیائندر للهالی بنده
بولنه جانی فداری صفاتی زات بار

حق دیکدر لعیج بنم حالیم اولور می مترسیم
رقص ایلین کلسون بری کورسون چو بنم
سن که حقیقت کورمی ایدر مه خلقه حالتمی
عاشق این حق بولونه کل دکل شویم بنم
حقدر بوسوری سوبلین لهر سوبلین لهر دکلین
سوزده فالاندر یا کیندن حالیدر ز نامم بنم
سوزدر حقیقت معدنی آرا یا کور بولوس بنی
نابوله سن جان و تنی فرق ایدر سن حالیم بنم
آج جان کوزک آج سن لهما صنه بونی اوزوق صنها
للهالیده اوقد ککان میدانده نشا نم بسنم

وار لبعنی ترک ابله بول کلزار ابراهیم دیدی
ناقشل و لمش علمه وارلق بوزیلد خضر ایدر
لعبی ترک ایت آتش کورود ابراهیم دیدی
بر و چور بتمش بو عالم لهر دین یا کلمش میدر
ناج و کئی رفع ایدر آج کوزک ابراهیم دیدی
بور مورزی در لهدلی بوزمان کجرا لسه
حقه رو غری کل سلوت کفا ابراهیم دیدی

وله رباعیات

علی محمد رمی قبلدی لب عالم
عاقلبن ای کشتی دکلده سن عالمی
علی محمد بولی خلق بولیدر بیل بوطن
نفسه اویان کشته اوبدر عه سن بولنی

وله

عشق محبت عاشقنه معشوق
عاشق محبت محبوب معشوق

ای کرم کافی مرزوت ای جیب زات بار
بو نیجه آیات نازل اولدی شاکله علی ساهی بار
جان و باشن ترک ایدر بولونه عاشق سندن

کنز

زیده شاه زاده اولدی شاه زین العابدین
مشهد را اعتقاد بد که ماهمه را بنشد
جعفری صارق کمال بحر حقا بقدر اوزات
مندهمدر لهر تمام جمله سی شاهم بنم
علی زاتم فاطمه ستم دم اولدی حسب
مشهد زین العاهم جعفریدر مند لهر
اولدی بوز مزم توانی ضمه به بر بنزه جی
سرای عرفانه مخصوصه ریله بو صبح بنم
در کینا در بو شیشه اهل دل کاسل
ای لعلی بو بزه هر افتخار مدد بسنم

ای بیخانیه وارسم نه رنگ حاصل اولور آندن
اور کین حالنه یانسم بو وار لور رفع اوله بندن
حلی بزه جو بونج شانی بانق عاشق در ک کاف
ایرشد در لهر آغی وصال یاره لهر بوز دوش
بو کا امراض عشق در لور معلیجه قبول ایتمز
مکره کویا دکنه وی اوله مست و حل باتدن
هزار راهه سلوات اینم تسلی بو لدی جانم
حجت جامنه صورتم صفار و غدی در و نمندن

بهم ستم سنگ نوا کند در ای شیر بز داشت
که ستر کند سنگ عناق کیمو رغ دلستین افکارم
تسوارن بر او روب کلیم سنگ میدان پاکنه
بود در دم فصل اوله آند شکی بوله جانانم
ایکی قوش کور دم ای شاهم سنگ میدان پاکنه
بکاد در اولدی بو حال شاکتی ایله جنگارم
لهوای نغمه عرض ایله کلوب میدان بالچ تسون
کی ظلمی بنده آندن کور سون بر لهر شاهم
بولم زویری قوروق سنگ ها کند در آنجق
مرا اوله نه سیر اندر رموز در جانده جانانم
ایکی قوشندن ندر مقصود بو سیران وزنده موقوف
غلسن ویر حکم ما مورین اول بر مرغ عناقیم
بو بر سر در که معناده ظهور ابتدا لهد لیه
نه تعبدینه قادر در نه معناسن بلور عالم

ادامه ایله اواخر ۱۳۰۱

سور یکمدر پنجه آل عبا ستم بنشد
علی حیدر ستر زاتم ستر لطفم بنشد
فاطمه در آل ستر علی آمد تصفی
شاه مسینی کربو ناممد در شاهم بنشد

بهر

می و محبوبا معا بدید روحی عاشق اید معشوق
ذکر فکرم معاشق اهدای کاری بویوزد

حق بود رقیق سویدم حقد ر سوزم حق سولین
جا و طو در در صحبت محوی وجودن سولین
قلبی سلیم حاصل بد انفسی طبیعت اسپله
دگر بود صحت نه رنگد روار یعنی حال ابلین
آتی پوشله اگر عارف ابلن ای اهل دل
جان فود غلبه قولت طوت اربین حق استین
طبل اید طنبور صدسی فی زور زانی صد
کیجه کوندر اکلین با کد دور اول اوقلین
اول رضاه کمل نیایه قدرت اوازم ابلین
آجیل کو فکرت کوزی شیوه حق کوز لیلین
فکر خاصد زانی معدن کو فکرت اکلین
حال ایله تعبیر اولور طو بجاز کو فکرت بلین
بر مروتند بر بصبت بلین اهل دل
سن ابلن سین ای اهدای کیجه کوندر اکلین

جمه عالم اهل بجان اولسه حقه بوق زبان

دل

مکر اوله جملعا مکرته حقه بوق زبان
آدم ابلن کندونی پاکلر بویولون ایلد تمیز
نور محض اوله وجود ایل اوله حق کنگا عیان
حق کنگا ایکی قولوق ویردی بری سابع بری قول
صلو قولوق اقولهی رولدر نفس اولور بر جهان
اوله حقه زره سندن کر وجودنده سندن
حق دود روی صاع قولوغن کور نوروی بزین
بی دوامدر ظاهر بلد کلین ابلیند و کین
جه اید و ب لاهک تیز له صونونی اینه خیزن
ظا هر علمی وار یعنی نفس ضیا ویر مکده در
مکر انا خود شنور وار یعنی بیلد وکی بجان
علی ظا هر نفس صوبدر دیو حقدن دور ایدر
زیر نفس حقه خلد فی آتمز آصلد ایمان
حسرت و دنیا و عقبا جهیزنج معلومیدر
نفس اماره معند حقه لیبج ایتز ایمان
کامل انشا هر نه برسه جاهل آئی مات ایدر
کامل انشا اهل حاله مات اولوبدر هر زمان
اهل حالن صحبتی بقی صحبتدر آشنکار
حق سوزنه اهدای کج معارضدن لهان

توجهی بقصدی مندی صاج وجودش شریفه
 فعله کسوتن مایه سری الهی کوکلنه
 کوکلنی جهدهات اوله ناندنه عینی بر وجود
 وکلنه کور صحتی جان ویرم عرفا ننه
 فرق ایدرسن بو یحیی ایدر جوهری شاهرلم
 حق کابار اوله هر دم طالب اوله وصفنه
 سری سز ایدرسن ایدر حق کافقوبض عرض
 منزلن اول بو حال در صمد ایدر کور شاکه
 اولدی مشهور غزدر لری طمان بی حساب
 خند مننده بی قصور او مالک اولار سزیه
 موجودان آخری انسان اولیجه عاقبت
 ذرجه حال بریشو عقیدن سنگده کوکلنه
 هر نه منزلده ایسن حق سنی آنده قوتله نور
 صدقیه حالش هلدی ابرسن رحمانشه

ایم اورد که بقار جان ایدر کوزی
 انسان اورد که دکله رر با سوزی
 نطقی محبت اوزره اوله روز شب
 عالم کوره که بیقرار بر هوا طولوزی

لله

قیض خدای کورر آن به آن ارب
 کوزینه کورینه فی بیلدی حق بوزی
 عشقده یاندی اوز استین صفا
 محبت محبت اولدی هوایه بیقرار هرگز
 سن بن که آت اولدی بو اسرار مخفی
 هدهات هلدی هله نده بول اوزی

نه در مدحی ایدر محبوب ندر بیجا نه ناک سری
 حقیقت وصفنی کفر بیک محبوبک اساری
 دیم کونکونی مرشدن اولو بیجا نه بی حقیقت
 که عشقده می محبت معرفه آنده کونل سری
 دهاقی در قمع رید کلری تعلیم اسم الله
 ایدر بطا لیکه تلقین ایدر اسم ایدر ذکر می
 قولوق طوند چه مرشد مریدک عقل اولوز لیل
 کور نور مرشدی محبوب کیده ریدر هله واری
 سلوک اهلینک استه کی کور نور شیخ جهانده
 ایدر طمان تیلر بولور سالک او اساری
 آقا محبوب شیخدن ندر مقصود بو عالمده
 نه صوری محبوبک حالی اولور هله بی توغیری

رموزات اهل الله عشقته حال
 معانی می محبت ضحی محبت
 ابرار ابرار ابرار ابرار

نزاکت الهیانه لایقی و کل باخیز ایله الفست
 نیز آدم که انسانی در کور شمر اصلد شیطانله
 حضور یوسف آدم مونسد و مشربد بر سیل
 کبار دن خونخی غالبدر بقار ادنایه کبر سیله
 بخلد بریل عد و الله سخنی اولدی جیب آله
 بوکاراضی و کلیمین حدیثه اعتماده ایله
 دینور نظا هرده بر صحت کمال هلمی بولمیز لعیج
 هلدی سن سخا و تکر کمالی کور جمال ایله
 بوکون نوروز بوکون شاه روز علی بوکنده برین
 که دینا شیوه کار اولدی بوکون ربه ی شیر بزبان
 اوکونده هرینه زنج اناب کیرسن حق سکا یا ردر
 یدنده هرقران بیضا اوکون اکل بر هر رقمان
 اودمدر مولودوی شاهین اورددر ستر ایجا الهین
 اوکون اسرار بر ولدی جهانته بکمد بر رهان
 نبوت صاحبی ربه ی علمی نوروز و ده صاحب بوکت
 منافق حیلدر قانده یزیدان هلدی مروان
 یدکی قلبده مشهور شاه ولایت روزیدر نوروز
 که کونکر بادنا هلدرد و نوب و ونه قجه بودورون

مراد شاه اوقات اطالینه سیرا ندر مصلحت
 کوکلدن سلب اولور ایکی جهان کور واری
 وجودی یاروی قلده و غمی بوعلالدر کیم کوکل یوزی
 که اخلاق لر سه ایرشدردی لهنوز بارک
 می محبوب و صفا ابتک کال ستر کلام ستر
 هلدی سنج بوعلالده نکه سبی وارنه خور کارکی
 بابا کیردی حسنی شیخ حسین حلوق
 شوقه آرزو ایدردی اول جناب حضرت
 کوش ایسیجه ارضعی صوتنی روستمحق ریوب
 قلدی الله ربه راک دار بقا ره رحلتی
 دوسله شیر ابر حیفدی ربه ی تاریختی
 ال اوروب آلدی عفا سین قلدی تاوی حینتی
 کمالات بر صفتد ر کم نه حال ایلر نه قاسیه
 دوغار طبعدن انانغ محتر جمال ایله
 حضور ابر حیفدن بل مثال وقع و طراز هلیج
 دکل جیلتمی آدم و ساویس عین ذننا سله
 بگا اهل کال در لر بنم قدریمی بلنر لستر
 ایزی مرکبده عالی نه ممکن کوکلدن آمله

نه رنگید که در سن اول کون ای شاهم کید بر پیریل
یوزین کلسون کو فکده بشووه متق ایسون جولدان
پور روز ریزید متق روزکی پور روز در تفضی روزی
هللای در بندگی بو کوندن غیره سه سلطان

سر مولانا به ابرو دنگ شاهیم عبد الله پاشا
قد به منصوب اولدی کند و به کالدنگ پاشا
پورجی شوهدا بی ککاک تقویض ایله کی خدا
کاملد قیل نظر هر ایشدین جقسون پاشا
ولئی کرید سن اولدنگ بیعت لیدر کوزت
اهل دل اول صاف دل ول کم محترط شاه
فخری حال ایشد در اواسی واعاد جمله سی
لهب رعاجند در اخدم جلد سی پاشا پاشا
پاشین آکشد در هللی قدی هم رضاره در
سن وزیر بنظر سن در و لنگر دنگ پاشا

کوز کوز پور لدرده قالدی ای وزیر بی نظیر
بیعت شاه کد در هم نام پاکشد وزیر
منظیره عالم کاک خوش کلیدین ای صاحب کرم

۲۰

قدمین اوله مبارک هراشین خصلوا بیز بر
سن وکیل پاشا هسین امرینه عالم مطیع
خوش جهاید نظر قیل اوله دنیا به مورز بر
بر وجود اول عالم بر هراشین فعله کلور
غیری غیری اوله شاهیم کتسه ککاک حضرت
زات معقدن بو هللی رضایه بعض کلوم
سن صفا کلیدین اخدم جلد سی حاض نظر

اهل حق پو لوتون کوزله هر ککالات اهلبین
سن وزیر بنظر سن حق کلومن اهلبین
حق جهاید جهاند کوزله عاشق بند بر
صاف دل آینه طبعدر محبت اهلبین
بزحمت صادقر اما مزن سن سبب بزمیم
ملکت روضون اولدنگ کوزله جانان اهلبین
کوز وزیر پور لدرده قالدی ای کمال هلی وزیر
منظیره در قودنگ شاه کد هم حال اهلبین
در رموزی بو هللی اهل دل کاک ملک
صو در صفا سن سن پور وزیر متق جهال صفا اهلبین

اوله زرق قدر له همه ضمتك بک آزا اولور
 کبریه اولوره در لر عا لدری ارباب اولور
 نفس اتاره صفات می مرآبی حال ک
 عالین خوشند یعنی حال جمله مقدر دور اولور
 کجه ستمدن کرم قبل مانع اوله خیرینه
 رالهی حقه اول توکل طوته و غنوی جوهر اولور
 زرقیده قولوم دین ناپخته در عقلم به در
 الهل زرقین طاعتی لها اید مشور اولور
 محو تیر باعث اید در هللا طی عا شفا
 حقیقین اولی حق او مورث لهر شین بک خوش اولور

عاشقین کو کلوی بو کدر آدمی ایدر خراب
 خوش نظر له قبل نظر هم کو کلوی اوله قجه باب
 عالین کو کلونه دولدی سو وطن ایدر کمان
 کو کدن انسه بر کمان الهی ایدر بر خطاب
 وصله اولوره اولور لر هم کمانده مسلام
 آره مخصوص آنره اکرام ایدر لر می تاب
 بود می فرق الین ارباب عشق در صاف دل
 برده ظلمتدن آیرلدکی وجودی مالهی تاب

دیر

مطر دروز ایدر وجود هم دم در ملک سر داشیدر
 بود ملک با قبلی شیشه ظاهری شکل عذاب
 هر نه رنگ ایدر کمال الهی کبریه در عالمه
 اوله زرق با مور بی جلیبه در لر صوب
 بر کو کل باب ای هللا طی قریبی حقی حاصل بیت
 هر نه در لر سه دیسوندر جمله اولدق تباب

روز شب ارباب عشقه مست لای عقل کردن
 آره ده بیکانه قالم از صاف دل اولدق کردن
 عشق عاقل اولور سه راه حقه بر وجود
 برده هجایی قانقا ر حقی فرق ایند کردن
 عالیک عقل معاشی حقی فرق ایند ایدر
 قوری لاف بل ایدر لر حقی کوروزا کردن
 بوستوب ایدر طریقه کمانه حاصل بیت
 کو کلونه دوله حقیقت آینه شوق و ک کردن
 بود مه مالک اولور بولدی طریق مستقیم
 لهم مقامی اولدی بنات عدنده نور کردن
 بو بوله سالک اولور اولدیر صاحب کمال
 نور اولوب وجودی داننده بر سلطان کردن

فرق ابد و کامل کمالی غیبی غیر بی بسنور
ای همدلی جمله سی برده حاضر سبب کر را

جذب سبب سزید لهدیم شاه ذالی محکم
باید آنگیز او ن آکیده بصدی قند بر قدم
اهل حق فیض ابدی حاصل جمله سی اولدی کرور
دواننده دانم اولسون جلوه سی باغ اسرم
حکمه حلیمه در طبعه به یوقدر هیچ غرور
هوجکه لر شانه کرجه از لر در مبد
مخلصی فرهاد بنور و لنده شالی معتبر
یوق نظیری بر وزیر در کور به عمر زده کسر
اولدی متاهی همدلی جان کونکلدن عشقه
وبر به نقصان کالائنه اول صاحب کرم

محبت مجله سنده که ضیای شمه حقیقه طاب
آثار میدانه وارینی صنوبرین بر فایده یوقاب
از ندر حقی در مین کز لر محبت و قتی کوز لسر
مرد الله سخی بوز در او میدانه همدلی سن قاب
وجود لوزم در کل کور مدله او صفقا مکران حالی

لله

کونکلدن کونکلر شیوع آندک رنگی اولور و شتاب
اگر عاشق ایسن عاشق رضای بیرونه اول صارق
کونکلدن وارینی و بسون اوله آسندک رنگ و هلا
همدلی بی سخی جاندر کرم اینده نه خوش حالدر
آلان عار بده عشق اولسون در سخر مقل بوتراب

عقل تدبیر فکرم رهبرید انسان چیزر عبرت
قدم نازق از لر کم کلور فکله در در قدرت
نه عقل ایله نه فکر بر نه رنده و صرف زهینله
کونکل بر تخت حاقانی و عار آندن هله حکمت
بو عالمه بیلور چوقدر بلور عالمه هیچ یوقدر
بورم و عدنده که بوز در مجتدر کله حکمت
معاشی عقل ایله اولماز معادی عقل کینا در
رموزت را الهنی کوز لر و بریلور آنگا بو خلاصت
قوانی فریه بدک رنگ ابد سن و حدوق حاله
و بر بر قدرت همدلیه و و عالمه اولو لهبت

نعت جانکلدر بو جانم یا رسول الله صدر
قولون قرآنه کلام یا رسول الله صدر

سن شفیق لذین سن روحان سلطان سن
جد عالم کما محتاج بارسول الله ص
نقشه کلز وصف اولن نشان نشان ای حبیب
قبل کرم محبوب خلق سن بارسول الله ص
قد صوریدن فرغت ایتم ای محبوب خلق
جان وارم گان سلیم بارسول الله ص
بوهلایند ضعیف حاله ایله مرصت
سندن آرو واری یوقدر بارسول الله ص

بخالت منکرین عالی عد و الله دیود کلمه
سخیله عالی بیغیر بور مزی آغله هم دکلمه
سخی طبع کماله رنده رنده حق دیو آغله
بجمله آصلو حال و طرز نه درسه بوش دیو کلمه
سخا و تله کلوب کجی ارنه رقی بین بولدی
بجمله دیر انانت قوری لافر ههنا دکلمه
علمی عالی سخی حاله رطریقده ایسن بله نک
ارنله بوش آغز اولماز سوزی برهنا دیو دکلمه
نه مشکله رضای حقیقه باش اکل حقیقتله
صفائی زاننه اوتمن خاطرئی قالماسون دکلمه

۶

طریقده و برین جان اولور سون عاقبت جان
بخالتار سلون الهی مقتدر ههنا دکلمه
سخاوت حق صفاتیندر سخی صراف کمال الله
مری به خلوص نیز ههنا اماره در دکلمه
بود صده الهی خلق اولدم دین عدوی اکبر در
بنه خلق الهیله خاصه کوزت بو عالی باج دکلمه
بخالت سلب ایدر حق قولد عین دولا ر آفاقی
آخی دوست دیو حال بنه بولون جدر ههنا دکلمه
دلیده بر کدر اولسه ایدر شکی کند سبه
آکا صحبت نه کار ایده ههنا صحیحانوی دکلمه
بولمالک لک کونو حاله ر بخله اکثر و حاله در
آنکله دملکر دایتم شکی بولدی بد دکلمه
بو حال طرح اولدن شاکم شکی صاحب کمال بوز
کله بیج بیل بو شتو باورسه ههنا براندر دکلمه
توقل بابی حقیقی سخی حال قبول رضوانی
رضاندر باغ بو ستانی کرامت کانتی دکلمه
بوریکله بولون بولدی جفا جاجی صفاه ولدی
هلدی نفسی طرد اولدی بودم انقوسیدر دکلمه

وله

خلوص قلبه نیت ایوب بو مخلوقی قوروروف
بحمد الله که تکمیل اوله بغداد بر فرخ بولوق

ولله

کریه احباب فرخ ایله که غم ز عیش و اسیر
کوکل در باسنه دانش صفادان لم بزل بولوق

ولله

کلوب بو مخلوقه باش ایله هلدنی نارنجین سوز
رموزی سراسراری کوکول افراسنه سوبله

ولله

دینا ایچون حکمه غم خلق رزقنه کغیله در
ایمانه متین اول معبود بیز کس بکسدر

ولله

مرشد خلق سالکنده حالنی کورسه اکسر
اطمنان قلب ایدر آذن متین اولمز مکر

ولله

بوم برده در کیم خلق بوئی کوزلی کورر رطوق
یلین کورر کورون بلز خبر و رمز آئی مطلق

ولله

کوزی کوکلی آیق آنک کوزی کورر کوکول جملدر

ب

کوزی کورمده کمالی شکر کیم کوکول حقدار

ولله

شکار شد خبر و بر بسند عفتان د اولم بولمز
مکر صحت اولمز لهج بو صحتیه قضا اولمز

ولله

کوزینی کوکلی بر طوت و قی الله میل ایله
شکار کون اولور لارزم همنا انصاف حال ایله

ولله

کوکل مرغ نه خوشد کیم آئی صیدایه بر تازره
نه تازره بار در اولکم کوزل هر دم کوکول تازره

ولله

سالکون کوکله بوق اصلا مجتهدن اثر
زیرا سالکون بوش سبند نه قوسن آئی صورت

ولله

عارفن حال تسلیمی ویر لمز هر کسه
زیرا دعوی کذب حال اولدی شاهرهم هر کسه

سیدنا
محمد